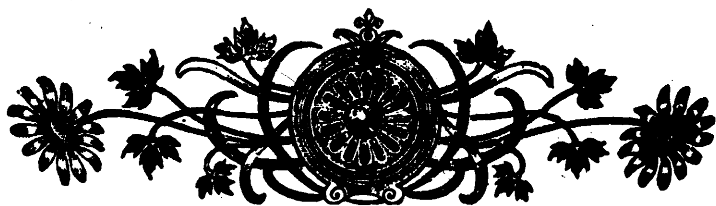

ఓమ్.

శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే

ప్రథమః ప్రపాఠకః.

అరుణకేతుకచయనమ్.

అనువాకాః. ౩౨. కాణ్డర్షిః. అరుణః.

హరిః ఓమ్.

౧ భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభి
ర్యజత్రాః । స్థిరై రఙ్గై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం
యదాయుః । స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వ
వేదాః । స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతి
ర్దధాతు ॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ప్రథమోఽనువాకః.

అభీష్టకాద్యుపధానమన్త్రాః.

౨ ఓమ్॥ 1 భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమా
క్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరై రఙ్గై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమ దేవ
హితం యదాయుః । 2స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః

పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహ-
స్పతి ర్దధాతు । ³ఆప మాపా మప స్సర్వాః । అస్మా దస్మా దితో ఽ
ముతః ॥౧॥

౩ అగ్ని ర్వాయు శ్చ సూర్య శ్చ । సహ సంచస్కరర్ధియా । ⁴వా-
య్వశ్వా రశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః । దేవీ ర్భువన
సూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే సుత । ⁵మహానామ్నీ ర్మహామానాః ।
మహసో మహస స్స్వః । దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పుత్రవత్వాయ మే
సుత ॥౨॥

౪ ⁶అపాశ్న్యుష్ణి మపారక్షః । అపాశ్న్యుష్ణి మపారఘమ్ । అపా
ఘ్రా మప చావర్తిమ్ । అప దేవీ రితో హిత । ⁷వజ్రం దేవీ రజీతాగ్ం
శ్చ । భువనం దేవ సూవరీః । ఆదిత్యా నదితిం దేవీమ్ । యోనినోర్ధ్వ
ముదీషత । ⁸శివా న శ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః ।
⁹సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సన్దృశి ॥ ౩ ॥

అముత స్సుతౌషధయో ద్వే చ ॥ ౧ ॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

ఇష్టకోపధానమన్త్రాః.

౧ ¹స్మృతిః ప్రత్యక్ష మైతిహ్యమ్ । అనుమాన శ్చతుష్టయమ్ ।
ఏతై రాదిత్యమణ్డలమ్ । సర్వై రేవ విధాస్యతే । ²సూర్యో మరీచి మా
దత్తే । సర్వస్మా ద్భువనాదధి । తస్యాః పాకవిశేషేణ । స్మృతం కాలవిశేష-
ణమ్ । ³నదీవ ప్రభవా త్కాచిత్ । అక్షయ్యా త్స్యన్దతే యథా ॥ ౪ ॥

౨ తాం నద్యోఽభిసమాయన్తి । సోరుస్సతీ న నివర్తతే । ⁴ఏవం
నానా సముత్థానాః । కాలా స్సంవత్సరగ్ం శ్రితాః । అణుశ శ్చ మహ-

శ్చ । సర్వే సమవయస్త్రితమ్ । 5సతైస్సర్వై స్సమావిష్టః । *ఊరుస్స న్న నివర్తతే । అధిసంవత్సరం విద్యాత్ । తదేవ లక్షణే ॥ ౫ ॥

3 6అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ । సమారూఢః ప్రదృశ్యతే । సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ । నాధిసత్వః ప్రదృశ్యతే । 7 †పటరో విక్లిధః పిఙ్గః । ఏతద్వరుణలక్షణమ్ । యత్రైత దుపదృశ్యతే । సహస్రం తత్ర నీయతే । ఏకగ్ం హి శిరో నానాముఖే । కృత్స్నం తదృతులక్షణమ్ ॥ ౬ ॥

౪ ఉభయతస్సప్తేన్ద్రియాణి । జల్పితం త్వేవ దిహ్యతే । 8శుక్లకృష్ణే సంవత్సరస్య । దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః । తస్యైషా భవతి । శుక్రం తే అన్యద్యజతం తే అన్యత్ । విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి । విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః । భద్రా తే పూషన్నిహ రాతి రస్త్వితి । నాత్ర భువనమ్ । న పూషా । న పశవః । నాదిత్యస్సంవత్సర ఏవ ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ । ఏతద్వై సంవత్సరస్య ప్రియతమగ్ం రూపమ్ । యోఽస్య మహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి । ఇదం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహరణం దద్యాత్ ॥ ౭ ॥

యథా, లక్షణ, ఋతులక్షణం, భువనగ్ం, సప్త చ ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

ఇష్టకోపధానమన్త్రాః.

౧ 1సాకంజానాగ్ం సప్తథమాహు రేకజమ్ । షడుద్యమా ఋషయో దేవజా ఇతి । తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రే-

---

* 'ఉరుస్సన్న' ఇతి. సా. భా. సమ్మతపాఠః.

† 'పటారో' ఇతి మహారాష్ట్రపాఠః.

జన్తి వికృతాని రూపశః । [2]కోను మర్త్యా అమిథితః । సఖా సఖాయ-
మబ్రవీత్ । జహాకో అస్మదీషతే । [3]య స్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖా-
యమ్ । న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శృణోత్యలకగ్ం
శృణోతి॥ ౮॥

౨ న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి । [4]ఋతుర్ ఋతునా నుద్య-
మానః । వినసాద్ధాభిధావః । షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశకా వల్గాః । శుక్లకృష్ణౌ
చ షాష్టికౌ । [5]సారాగవస్త్రై ర్జరదక్షః । వసన్తో వసుభి స్సహ । సంవ-
త్సరస్య సవితుః । ప్రైషకృ త్ప్రథమ స్మృతః । [6]అమూ న్నాదయ తే
త్యన్యాన్ ॥౯॥

౩ అమూగ్ంశ్చ పరిరక్షతః । ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । య
త్రైత దుపదృశ్యతే । [7]ఏత దేవ విజానీయాత్ । ప్రమాణం కాలప-
ర్యయే । విశేషణం తు వక్ష్యామః । ఋతూనాం తన్నిబోధత । [8]శుక్ల
వాసా రుద్రగణః । గ్రీష్మేణావర్తతే సహ । * నిజహ న్పృథివీగ్ం
సర్వామ్॥ ౧౦॥

౪ జ్యోతిషా ఽప్రతిఖ్యేనసః । [9]విశ్వరూపాణి వాసాగ్ంసి । ఆదిత్యా-
నాం నిబోధత । సంవత్సరీణం కర్మ ఫలమ్ । వర్షాభి ర్దదతాగ్ం సహ ।
[10]అదుఃఖో దుఃఖచక్షు రివ । †తద్మా పీత ఇవ దృశ్యతే । శీతేనావ్యథయ
న్నివ । రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే । [11]హ్లాదయతే జ్వలత శ్చైవ । శామ్యత

* 'నిదహ' న్నితి భాష్యద్వయసమ్మతః పాఠః.

† 'తథాపీత' ఇతి. సా. భా. వ్యాఖ్యాతః పాఠః. క. పుస్తకానుసారీచ. 'తద్మా ఽఽపీత' ఇతి. భ. భా. వ్యాఖ్యాతః పాఠః.

శ్చాస్య చక్షుషీ। యా వై ప్రజా భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే । సంవత్సరా త్తా భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే। [12]యాః ప్రతితిష్ఠన్తి। సంవత్సరే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి। వర్షాభ్య ఇత్యర్థః॥ ౧౧॥

శృణో త్వగ్నా స్సర్వా మేవ, షట్చ ॥ 3 ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

ఋతుమతీష్టకోపధానమన్త్రాః - తద్వ్యాఖ్యానఞ్చ.

౧ [1]అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ । విప్రసన్నే కనీనికే । ఆఙ్క్తే‡చాద్గణం నాస్తి । ఋభూణాం తన్నిబోధత । [2]కనకాభాని వాసాగ్ంసి । అహతాని నిబోధత । అన్న మశ్నీత మృజ్మీత । అహం వో జీవనప్రదః । [3]ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । శరద్యత్రోప దృశ్యతే॥ ౧౨॥

౨ అభిధూన్వన్తో ఽభిఘ్నన్త ఇవ । వాతవన్తో మరుద్గణాః । [4]అముతో జేతు మిషుముఖ మివ। సన్నద్ధా స్సహదదృశే హ। అపధ్వస్తై ర్వస్తివర్ణై రివ । విశిఖాసః కపర్దినః । [5] అక్రుద్ధస్య యోత్స్యమానస్య । క్రుద్ధస్యేవ లోహినీ । హేమత శ్చక్షుషీ విద్యాత్ । అక్ష్ణయోః § క్షిపణో రివ॥ ౧౩॥

3 [6]దుర్భిక్షం దేవలోకేషు । మనూనా ముదకం గృహే । ఏతా వాచః ప్రవదన్తీః । వైద్యుతో యాన్తి శైశిరీః । [7]తా అగ్నిః పవమానా అన్వైక్షత । ఇహ జీవికా మపరిపశ్యన్ । తస్యైషా భవతి । [8]ఇహేహ వ స్స్వతపసః । మరుత స్సూర్యత్వచః । శర్మ సప్రథా ఆవృణే ॥ ౧౪ ॥

దృశ్యత ఇవాఽవృణే ॥ ౪ ॥

---

‡ 'చాద్గ్రహణమ్' ఇతి క పుస్తకానుసారీపాఠః.

§ 'క్షిపణే రివ' ఇతి ,,

పఞ్చమోఽనువాకః.

మదన్తీష్టకోపధానమన్త్రాః - తద్బ్రాహ్మణఞ్చ.

౧ అతితామ్రాణి వాసాగ్ంసి। *అష్టివజ్రి శతఘ్ని చ। విశ్వే దే-
వా విప్రహరన్తి। అగ్నిజిహ్వా అసశ్చత†। [2]నైవ దేవో న మర్త్యః।
నరాజా వరుణో విభుః। నాగ్నిర్నేన్ద్రో న పవమానః। మాతృ‡క్క్వచ్చ
న విద్యతే। [3]దివ్యస్యైకా ధనురార్త్నిః। పృథివ్యామపరా
శ్రితా ॥ ౧౫॥

౨ తస్యేన్ద్రో వమ్రిరూపేణ। ధనుర్జ్యామచ్ఛినత్స్వయమ్। [4]తది
న్ద్రధనురిత్యజ్యమ్। అభ్రవర్ణేషు చక్షతే। ఏత దేవ శంయో
ర్బార్హస్పత్యస్య। ఏతద్రుద్రస్య ధనుః। [5]రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్త్నిః।
శిర ఉత్పిపేష। స ప్రవర్గ్యోఽభవత్। తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన
యజతే। రుద్రస్య స శిరః ప్రతిదధాతి। నైనగ్ం రుద్ర ఆరుకో
భవతి। య ఏవం వేద ॥ ౧౬ ॥

శ్రితా యజతే త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

షష్ఠోఽనువాకః.

ఋతుమణ్డలద్రప్సవతీష్టకోపధానమన్త్రాః - తద్బ్రాహ్మణఞ్చ.

౧ [1]అత్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్। శిశిరః ప్రదృశ్యతే। నైవ రూపం
న వాసాగ్ంసి। న చక్షుః ప్రతిదృశ్యతే। [2]అన్యోన్యం తు న హిగ్గ్ం-
స్రాతః। సత స్తద్దేవలక్షణమ్। లోహితోక్ష్ణి శారశీర్ష్ణిః $। సూర్యస్యో-
దయనం ప్రతి। [3]త్వం కరోషి న్యఞ్జలికామ్। త్వం కరోషి నిజాను-
కామ్ ॥ ౧౭ ॥

---

* 'ఋష్టివజ్రి' † 'అసంశ్చరి' ‡ 'మాతృకక్వచన' $ 'శీర్ష్ణి' ఇతి క. పుస్తకానుసారీపాఠః.

౨ నిజానుకా మే న్యఞ్జలికా । అమీ వాచ ముపాసతా మితి ।
[4]తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే । మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ ।
బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి । య ఏవం వేద । స ఖలు సంవథ్సర ఏతై స్సేనా-
నీభి స్సహ । ఇన్ద్రాయ సర్వా న్కామా నభివహతి । స ద్రప్సః ।
తస్యైషా భవతి ॥ ౧౮ ॥

3 [5]అవద్రప్సో అగ్ంశుమతీ మతిష్ఠత్ । ఇయానః కృష్ణో దశభి
స్సహస్రైః । ఆవర్త మిన్ద్ర శ్శచ్యా ధమన్తమ్ । ఉపస్నుహి తం*నృమణా
మథద్రా మితి । [6]ఏతయైవేన్ద్ర స్సలావృక్యా సహ । అసురా న్పరివృ
శ్చతి । పృథివ్యగ్ంశుమతీ । తా మన్వవస్థిత స్సంవథ్సరో దివం చ ।
నైవం విదుషా ఽఽచార్యా న్తేవాసినౌ । అన్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యే-
తామ్ । యో ద్రుహ్యతి । భ్రశ్యతే స్వర్గా ల్లోకాత్ । ఇత్యృ-
తుమణ్డలాని । సూర్యమణ్డలాన్యాఖ్యాయికాః । అతఊర్ధ్వగ్ం సని
ర్వచనాః ॥ ౧౯ ॥

నిజానుకాం భవతి ద్రుహ్యేతాం పఞ్చ చ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

ఆరోగేష్టకోపధానమన్త్రాః - సబ్రాహ్మణాః.

౧ [1]ఆరోగో భ్రాజః పటరః పతఙ్గః । స్వర్ణరో జ్యోతిషీమాన్ వి-
భాసః । తే అస్మై సర్వే దివ మాతపన్తి । ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫు-
రన్త ఇతి । [2]కశ్యపోఽష్టమః । స మహామేరుం న జహాతి । తస్యైషా

---

* 'నృమ్ణామథద్రా మితి' క. పుస్తకపాఠః. 'నృమణామథద్రా మితి' ఖ. భా, వ్యాఖ్యాతృపాఠః. అయమేవసమీచీన ఇవభాతి.

భవతి । [3]యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ । ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభాను । యస్మిన్థ్సూర్యా అర్పితా స్సప్త సాకమ్ ॥ ౨౦ ॥

౨ తస్మిన్రాజాన మధి విశ్రయేమ మితి । [4]తే అస్మై సర్వే కశ్యపా జ్జ్యోతి ర్లభన్తే । తాన్థ్సోమః కశ్యపా దధినిర్ధమతి । భ్రస్తా కర్మకృదివైవమ్ । [5]ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని । సప్త శీర్షణ్యాః ప్రాణాః । సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । [6]అపశ్య మహ మేతా న్థ్సప్త సూర్యానితి । పఞ్చకర్ణో వాథ్సాయనః । సప్తకర్ణ శ్చ ప్లాక్షిః ॥ ౨౧ ॥

3 ఆనుశ్రవిక ఏవ నౌ కశ్యప ఇతి । ఉభౌ వేదయితే । న హి శేకుమివ మహామేరుం గన్తుమ్ । [7]అపశ్య మహ మేత థ్సూర్యమణ్డలం పరివర్తమానమ్ । గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః । గచ్ఛన్త మహామేరుమ్ । ఏకం చాజహతమ్ । [8]భ్రాజపటరపతఙ్గా నిహనే । తిష్ఠన్నాతపన్తి । తస్మా దిహ తప్త్రితపాః ॥ ౨౨ ॥

౪ అముత్రేతరే । తస్మా దిహాతప్త్రితపాః । [9]తేషా మేషా భవతి । [10]సప్తసూర్యా దివ మనుప్రవిష్టాః । తా నన్వేతి పథిభి ర్దక్షిణావాన్ । తే అస్మై సర్వే ఘృత మాతపన్తి । ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి । [11]సప్తర్త్విజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । [12]తేషామేషా భవతి । [13]సప్త దిశో నానా సూర్యాః ॥ ౨౩ ॥

౫ సప్తహోతార ఋత్విజః । దేవా ఆదిత్యా యే సప్త । తేభి స్సోమాభీ రక్షణ ఇతి । [14]త దప్యామ్నాయః । దిగ్భ్రాజ ఋతూన్కరోతి । [15]ఏతయైవావృతా ఽసహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశమ్పాయనః ।

[16]తస్యైషా భవతి । [17]యద్ద్యావ ఇన్ద్రతే శతగ్ం శతం భూమీః । ఉత స్యుః । న త్వా వజ్రి న్సహస్రగ్ం సూర్యాః ॥ ౨౮ ॥

౭ అను న జాత మష్ట రోదసీ ఇతి । [18]నానాలిఙ్గత్వా దృతూనాం నానాసూర్యత్వమ్ । [19]అష్టౌతు వ్యవసితా ఇతి।[20]సూర్యమణ్డలాన్యష్టాత ఊర్ధ్వమ్ । [21]తేషా మేషా భవతి । [22]చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకమ్। చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్ । సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చేతి ॥ ౨౯ ॥

ప్రాకం, ప్లాక్షీ, స్తప్తిరతపా, నానా సూర్యా, స్సూర్యా, నవ చ॥౭॥

అష్టమో ఽనువాకః.

—ః సంవాద, వైష్ణవీ, మృత్యుమతీ, నిరయఇత్యాదిష్టకోపధానమన్త్రాః - సబ్రాహ్మణాః. ః—

౧ [1]క్వేద మభ్రం నివిశతే । క్వాయగ్ం సంవత్సరో మిథః । క్వాహః క్వేయం దేవ రాత్రీ । క్వమాసా ఋతవ శ్శ్రితాః । [2]అర్ధమాసా ముహూర్తాః । నిమేషా *స్త్రుటిభి స్సహ । క్వేమా ఆపో నివిశన్తే । యదీతో యాన్తి సంప్రతి । [3]కాలా అప్సు నివిశన్తే । ఆప స్సూర్యే సమాహితాః ॥ ౩౦ ॥

౨ అభ్రాణ్యపః ప్రపద్యన్తే । విద్యుత్సూర్యే సమాహితా। [4]అనవర్ణే ఇమే భూమీ । ఇయం చాసౌ చ రోదసీ । [5]కిగ్ంస్విదత్రాన్తరా భూతమ్ । యేనేమే విధృతే ఉభే । విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి

* 'స్త్రుటిభి' ఇతి పాఠాన్తరమ్.

వత్సస్య వేదనా ।⁶ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతమ్ । సూయవసినీ మను-
షే దశస్యే ॥ ౨౭ ॥

3 వ్యష్టభ్నా ద్రోదసీ విష్ణవే తే । దాధర్థ పృథివీ మభితో మయూ-
ఖైః । ⁷కిం త ద్విష్ణో ర్బల మాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్ ।
ఏకో య ద్ధారయ ద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే । ⁸వాతా ద్విష్ణో ర్బల
మాహుః । అక్షరా ద్దీప్తి రుచ్యతే । త్రిపదా ద్ధారయ ద్దేవః । య-
ద్విష్ణో రేక ముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥

౪ ⁹అగ్నయో వాయవ శ్చైవ । ఏత దస్య పరాయణమ్ । ¹⁰పృ-
చ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్ । అవమం మధ్యమం చతుమ్ । లోకం
చ పుణ్యపాపానామ్ । ఏతత్పృచ్ఛామి సంప్రతి । ¹¹అము మాహుః
పరం మృత్యుమ్ । పవమానం తు మధ్యమమ్ । అగ్ని రేవావమో
మృత్యుః । చన్ద్రమా శ్చతు రుచ్యతే ॥ ౨౯ ॥

౫ ¹²అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్ । పాపా స్సంయన్తి సర్వదా ।
ఆభోగా స్త్వేవ సంయన్తి । యత్ర పుణ్యకృతో జనాః । ¹³తతో మ-
ధ్యమ మాయన్తి । చతు మగ్నిం చ సంప్రతి । ¹⁴పృచ్ఛామి త్వా
పాపకృతః । యత్ర యాతయతే యమః । త్వం న స్త ద్బ్రహ్మ న్ప్రబ్రూ-
హి । యది వేత్థాసతో గృహాన్ ॥ 30 ॥

౬ ¹⁵కశ్యపా దుదితా స్సూర్యాః । పాపా న్నిర్ఘ్నన్తి సర్వదా । రోదస్యో
ర న్తర్దేశేషు । తత్ర న్యస్యన్తే వాసవైః । ¹⁶ తే ఽశరీరాః ప్రపద్యన్తే ।

య్యథా ఽపుణ్యస్య కర్మణః । అపాణ్యపాదకేశాసః । తత్ర తే ఽయో నిజా జనాః । [17]మృత్వా పున ర్మృత్యు మాపద్య న్తే । అద్యమానా స్స్వకర్మభిః ॥ ౩౧॥

౭ ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ । తతః పూయ న్తే వాసవైః । [18]అపైతం మృత్యుం జయతి। య ఏవం వేద । *సఖల్వైవంవి ద్బ్రాహ్మణః। దీర్ఘశ్రు త్తమో భవతి।కశ్యపస్యాతిథి స్సిద్ధగమన స్సిద్ధా గమనః। [19]తస్యైషా భవతి । [20]ఆ యస్మి న్థ్సప్త వాసవాః । రోహ న్తి పూర్వ్యా రుహః॥

౮ ఋషిర్ హ దీర్ఘశ్రు త్తమః । ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథి రితి । [21] కశ్యపః పశ్యకో భవతి । య థ్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్ । [22] అథాగ్నే రష్టపురుషస్య । [23]తస్యైషా భవతి । [24]అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ । విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మ జ్జుహురాణ మేనః । భూయిష్ఠాం తే నమఉ క్తిం విధేమేతి॥ 33 ॥

సమాహితా, దక్షస్య, ఉ త్తమ, ముచ్యతే,గృహో, న్థ్సస్వకర్మభిః, పూర్వ్యారుహ ఇతి॥ ౮॥

నవమోఽనువాకః.

{ అగ్ని, వాయుగణ, రుద్రాణీగణ, గంధర్వగణేత్యాదీష్టకానా ముపధానమన్త్రాః - సబ్రాహ్మణాః. }

౧ [1]అగ్ని శ్చ జాతవేదా శ్చ । సహోజా అజిరాప్రభుః । వైశ్వానరో నర్యాపా శ్చ । పఙ్క్తిరాధాశ్చ స ప్తమః । విసర్పేవాష్టమో ఽగ్నీనామ్।

* 'సఖల్వేవంవిత్' ఇతి. క. పు స్తకపాఠః.

ఏతే ఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి । [2]యథ ర్తేవాగ్నే రర్చి ర్వర్ణవిశేషాః । నీలార్చి శ్చ పీతకార్చి శ్చేతి । [3]అథ వాయో రేకాదశపురుషస్యై కాదశస్త్రీకస్య । [4]ప్రభ్రాజమానా వ్యవద్రాతాః ॥ ౩౮ ॥

౨ యాశ్చ వాసుకివైద్యుతాః । రజతాః పరుషా శ్శ్యామాః । కపిలా అతిలోహితాః । ఊర్ధ్వా అవపతన్తాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ । [6]నైనం వైద్యుతో హినస్తి । య ఏవం వేద । [illegible]చ వ్యాసః పారాశర్యః । విద్యుద్వధ మేవాహం మృత్యు మైచ్ఛ మితి । [7]న త్వకామగ్ం హన్తి ॥ ౩౯ ॥

౩ య ఏవం వేద । [8]అథ గన్ధర్వగణాః । [9]స్వానభ్రాట్ । అఙ్ఘారి ర్బమ్భారిః । హస్త స్సుహస్తః । కృశాను ర్విశ్వావసుః । మూర్ధన్వా న్సూర్యవర్చాః । కృతి రిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః । [10]దేవాశ్చ మహాదేవాః । రశ్మయ శ్చ దేవా గరగిరః ॥ ౩౬ ॥

౪ [11]నైనం గరో హినస్తి । య ఏవం వేద ।[12]గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమ న్నితి । [13]వాచో విశేషణమ్। [14]అథ నిగదవ్యాఖ్యాతాః । తా ననుక్రమిష్యామః । [15]వరాహవ స్స్వతపసః ॥ ౩౭ ॥

౫ *విద్యున్మహసో ధూపయః । శ్వాపయో గృహమేధాశ్చే త్యేతే†।

* 'విద్యున్మహసః' ఇతి భ. భాష్యసమ్మతః. † 'శ్చేతీతి' సాయనభాష్యసమ్మతః పాఠః.

యే చేమేఽశిమివిద్విషః । [16]పర్జన్యాస్సప్త పృథివీ మభివర్షన్తి । వృష్టిభి రితి । ఏతయైవ విభక్తివిపరీతాః । సప్తభి ర్వాతై రుదీరితాః । అమూ న్లోకా నభివర్షన్తి । తేషా మేషా భవతి । [17]సమాన మేత దుదకమ్॥

† ఉచ్చైత్యవచాహభిః । భూమిం పర్జన్యాజిన్వన్తి । దివం జిన్వ-న్త్యగ్నయ ఇతి । [18] య దక్షరం భూతకృతమ్ । విశ్వేదేవా ఉపాసతే। మహర్షిమస్య గోప్తారమ్।[12]జమదగ్ని మకుర్వత‡ । జమదగ్ని రాప్యా-యతే । ఛన్దోభి శ్చతురుత్తరైః । రాజ్ఞ స్సోమస్య తృప్తాసః ॥ ౩౯ ॥

౭ బ్రహ్మణా వీర్యావతా । శివా నః ప్రదిశో దిశః । [20] త చ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వ-స్తి రస్తు నః । స్వస్తి ర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే । [21]సోమపా 3 అసోమపా 3 ఇతి నిగద వ్యాఖ్యాతాః ॥ ౪౦ ॥

న్యవద్రాశా, హన్తి,గరగిర,స్వతపస,ఉదకం, తృప్తాస, శ్చతుష్పద ఏకంచ ॥ ౯ ॥

దశమో ఽనువాకః.

→ సంయానీ, సంగ్రామేష్టకానా ముపధానమన్త్రాః - సబ్రాహ్మణాః. ←

౧ [1]సహస్రవృ దియం భూమిః । పరం వ్యోమ సహస్రవృత్ । అశ్వినా భుజ్యూ నాసత్యా । విశ్వస్య జగతస్పతీ । [2]జాయా భూమిః

† 'ఉదేత్య' ఇతి. భ. భాష్యానుసారీపాఠః.

‡ 'మకుర్వతే' ఇతి కేషాంచిత్ పాఠః.

పతి ర్వోవ్యమ । మిథునం తా అతుర్యథుః * । పుత్రో బృహస్పతీ
రుద్రః । సరమా ఇతి స్త్రీపుమమ్ । [3]శుక్రం వా మన్య ద్యజతం వా
మన్యత్ । విషురూపే అహనీ ద్యౌ రివ స్థః ॥ ౪౧ ॥

౨ విశ్వాహి మాయా అవథ స్వధావన్తా । భద్రా వాం పూషణా
విహ రాతి రస్తు । [4]వాసాత్యౌ చిత్రౌ జగతో నిధానా । ద్యావాభూమీ
చరథ స్సగ్ంసఖాయా । తా న శ్వినా రాసభాశ్వా హవం మే । శుభ-
స్పతీ ఆగతగ్ం సూర్యయా సహ । [5]త్యుగ్రో హ భుజ్యు మశ్వినోదమేఘే ।
రయిం న కశ్చి † న్మమృవాం ౨ అవాహాః । త మూహథు ర్నౌభి రాత్మ-
న్వతీభిః । అన్తరిక్షప్రుద్భి రపోదకాభిః ॥ ౪౨ ॥

౩ [6]తిస్రః ‡ క్షప స్త్రిరహాఽతివ్రజద్భిః । నాసత్యా భుజ్యు మూహ-
థుః పతఙ్గైః । సముద్రస్య ధన్వ న్నార్ద్రస్య పారే । త్రిభీ రథై శ్శత
పద్భి ష్షడశ్వైః । [7]సవితారం వితన్వన్తమ్ । అనుబధ్నాతి శామ్బరః ।
§ ఆపపూర్ షమ్బర శ్చైవ । సవితా ఽరేపసో ఽభవత్ । [8]త్యగ్ం
సుతృప్తం విదిత్వైవ । బహుసోమగిరం వశీ ॥ ౪౩ ॥

౪ అన్వేతి తుగ్రో ♦ వక్రియాం తమ్ । ఆయసూయా న్సోమతృ-

---

* 'అతుర్యథాః' ఇతి. క. గ్రంథపాఠః.

† 'మమృవాం 3 అవాహాః' ఇతి ఆనందాశ్రమముద్రితపాఠః.

‡ 'క్షపా స్త్రిరహా' ఇతి. క. గ్రంథపాఠః.

§ 'ఆపపూరుపమ్బర శ్చైవ' ఇతి ఆనందాశ్రమముద్రిత పాఠః.

♦ 'ఽవక్రియాం' ఇత్యపి. భ. భాష్యానుసారీపాఠః. 'వక్రియాం' ఇత్యేవ. పా. భా. పాఠః.

పుష్ణు । [9]స సఙ్గ్రామ స్తమోద్యో ఽత్యోతః । వాచో గాః పిపాతి
తత్ । స తద్గోభి స్తవా ఽత్యేత్యన్యే । రక్షసా ఽనన్వితాశ్చ యే ।
[10]అన్వర్తి పరివృత్త్యాస్తః । ఏవ మేతౌ స్థో అశ్వినా । తే ఏతే ద్యుః-
పృథివ్యోః । అహరహ ర్గర్భం దధాథే ॥ ౨౪ ॥

౫ [11]తయో రేతౌ వత్సా వహోరాత్రే । పృథివ్యా అహః । దివో
రాత్రిః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః । [12]తయో రేతౌ వత్సౌ ।
అగ్ని శ్చాదిత్య శ్చ । రాత్రే ర్వత్సః । శ్వేత ఆదిత్యః । అహ్నో ఽగ్నిః ॥

౬ తామ్రో అరుణః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
[13]తయో రేతౌ వత్సౌ । వృత్ర శ్చ వైద్యుత శ్చ । అగ్నే ర్వృత్రః ।
వైద్యుత ఆదిత్యస్య । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః । [14]తయో
రేతౌ వత్సౌ ॥ ౨౬ ॥

౭ ఉష్మా చ నీహార శ్చ । వృత్రస్యోష్మా । వైద్యుతస్య నీహారః ।
తౌ తావేవ ప్రతిపద్యేతే । [15]సేయగ్ం రాత్రీ గర్భిణీ పుత్త్రేణ సంవసతి ।
తస్యా వా ఏత దుల్బణమ్ । యద్రాత్రౌ రశ్మయః । యథా గో ర్గర్భి-
ణ్యా ఉల్బణమ్ । ఏవ మేతస్యా ఉల్బణమ్ । [16]ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ
పశుభి శ్చ భవతి । య ఏవం వేద । ఏత ముద్యన్త మపియన్తం చేతి ।
ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః । [17]అథ పవిత్రాఙ్గిరసః ॥ ౨౭ ॥

స్థో ఽపోదకాభి ర్వశీ దధాథే అగ్ని స్తయో రేతౌ వత్సౌ భవతి
చత్వారి చ ॥ ౧౦ .

ఏకాదశోఽనువాకః.

{ పవిత్రాంగిరస, శ్యావాశ్వ, వైశ్వదేవీ, ఆగ్నేయీత్యాదీష్టకానా
ముపధానమన్త్రాః - సబ్రాహ్మణాః. }

౧ [1]పవిత్రవన్తః పరి వాజమాసతే । పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి
వ్రతమ్ । మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే । ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణే-
ష్వారభమ్ । [2]పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే । ప్రభుర్గాత్రాణి ప-
ర్యేషి విశ్వతః । అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే । శృతాస ఇ
ద్వహన్తస్తత్సమాశత । [3]"బ్రహ్మా దేవానామ్" । [4]అసత స్సదే
తతక్షుః ॥ ౪౮ ॥

౨ ఋషయస్సప్తాత్రిశ్చ యత్ । సర్వేఽత్రయో అగస్త్యశ్చ ।
నక్షత్రైశ్శంకృతోఽవసన్ । [5]అథ సవితుశ్శ్యావాశ్వస్యావర్తికామ-
స్య । [6]అమీ య ఋక్షా నిహితాస ఉచ్చా । నక్తం దదృశ్రే కుహ-
చిద్దివేయుః । అదబ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని । విచాకశచ్చన్ద్రమా నక్ష-
త్రమేతి । [7]తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ౪౯ ॥

౩ ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । [8]తత్సవితుర్వృణీమహే ।
వయం దేవస్య భోజనమ్ । శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమమ్ । తురం భగ-
స్య ధీమహి । [9]అపాగూహత సవితా తృభీన్ । సర్వాన్దివో అన్ధసః ।
నక్తం తాన్యభవన్దృశే । అస్థ్యస్థ్నా * సమ్భవిష్యామః । [10]నామ
నామైవ నామ మే ॥ ౫౦ ॥

* 'అస్థ్యస్నా' ఇతి భ. భా. అనుసారీపాఠః.

౪ నపుగ్ంసకం పుమాగ్ంస్త్ర్యస్మి । స్థావరోఽస్మ్యథ జఙ్గమః । యజేఽయక్షి యష్టాహే చ । [11]మయా భూతాన్యయక్షత । పశవో మమభూతాని । ✻అనూబన్ధ్యోఽస్మ్యహం విభుః । [12]స్త్రియస్సతీః । తా ఉ మే పుగ్ంస ఆహుః । పశ్యదక్షణ్వాన్న విచేతదన్ధః । కవిర్యః పుత్రస్స ఇమా చికేత ॥ ౫౧ ॥

౫ యస్తా విజానాథ్సవితుః పితాఽసత్ । [13]అన్ధో మణిమవిన్దత్ । తమనఙ్గులిరావయత్ । అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ । తమజిహ్వా† అసశ్చత । [14]ఊర్ధ్వమూలమవాక్శాఖమ్ । వృక్షం యో వేద సంప్రతి । న స జాతు జనశ్శ్రద్దధ్యాత్ । మృత్యుర్మా మారయాదితిః‡ । [15]హసితగ్ం రుదితం గీతమ్ ॥ ౫౨ ॥

౬ వీణా పణవలాసితమ్ । మృతం జీవం చ యత్కిఞ్చిత్ । అఙ్గాని స్నేవ విద్ధి తత్ । [16]అతృష్యగ్గ్ంస్తృష్యధ్యాయత్ । అస్మాజ్జాతా మే మిథూ చరన్ । పుత్రో నిరృత్యా వైదేహః । అచేతా యశ్చ చేతనః । $ [17]స తం మణిమవిన్దత్ । సోఽనఙ్గులిరావయత్ । సోఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ॥ ౫౩ ॥

౭ సోఽజిహ్వో అసశ్చత । [18]నైతమృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ । యది ప్రవిశేత్ । మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ । తత్సమ్భవస్య వ్రతమ్ ।

---

* "అనుబన్ధ్యోఽస్మ్యహమ్." క. పుస్తకపాఠః.

† "మ జిహ్వా" ఇతి ,,

‡ "దితి" ,,

$ ఆరణ్యకశిక్షావిరోధేఽపి సత మిత్యనువార్తపాఠః శిష్టైరాదృతః.

[19]ఆ త్వ మగ్నే రథం తిష్ఠ । ఏకాశ్వ మేక యోజనమ్ । ఏక చక్ర మేక
ధురమ్ । వాతధ్రాజిగతిం విభో । [20]న రిష్యతి న వ్యథతే ॥ ౫౪ ॥

౮ నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి। య చ్ఛ్వేతా న్రోహితాగ్ం శ్చాగ్నేః।
రథే యుక్త్వా ఽధితిష్ఠతి । [21]ఏకయా చ దశభి శ్చ స్వభూతే । ద్వాభ్యా
మిష్టయే విగ్ంశత్యా చ । తిసృభి శ్చ వహసే త్రిగ్ంశతా చ । నియు-
ద్భి ర్వాయ విహ తా విముఞ్చ ॥ ౫౫ ॥

తతక్షుః, ర్ధీమహి, నామమే, చికేత, గ్రీతం, ప్రత్యముఞ్చ, ద్వ్యథతే
సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశో ఽనువాకః.

ఇంద్రాదిదేవతాస్తుతిసుబ్రహ్మణ్యాదీష్టకామంత్రాః - సబ్రాహ్మణాః.

౧ [1]ఆతనుష్వ ప్రతనుష్వ । ఉద్ధమా ఽఽధమ సంధమ । ఆదిత్యే చన్ద్ర
వర్ణానామ్ । గర్భ మాధేహి యః పుమాన్ । [2]ఇత స్సిక్తగ్ం సూర్య
గతమ్ । చన్ద్రమసే రసం కృధి । వారాదం జనయాగ్రే ఽగ్నిమ్ ।
య ఏకో రుద్ర ఉచ్యతే । [3]అసంఖ్యాతా స్సహస్రాణి । స్మర్యతే న చ
దృశ్యతే ॥ ౫౬ ॥

౨ ఏవ మేతం నిబోధత । [4]ఆ మన్ద్రై రిన్ద్ర హరిభిః । యాహి మ-
యూరరోమభిః । మా త్వా * కేచి న్నియేము రి న్న పాశినః । దధ
న్వేవ తా ఇహి । †[5]మా మన్ద్రై రిన్ద్ర హరిభిః । యామి మయూరరో-

---

* 'కేచిన్న్యేము' ఇతి పాఠాన్తరమ్.

† "ఆమన్ద్రైరిన్ద్ర" ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

మభిః । మా మా * కేచి న్నిరయేము రి న్న ప్రాశినః । నిధన్వత్రతాం ౩† ఇమి । [6]అణుభి శ్చ మహద్భి శ్చ ॥ ౫౭ ॥

3 నిఘృష్వై రసమాయుతైః । కాలైర్ హరిత్వ మాపన్నైః । ఇన్ద్రాఽయాహి సహస్రయుక్ । [7]అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః । వాయు శ్శ్వేతసికద్రుకః । సంవత్సరో విషూవర్ణైః । నిత్యా స్తే ఽనుచరా స్తవ । [8] సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోమ్ । ఇన్ద్రాఽగచ్ఛ హరివ ఆగచ్ఛ మేధాతిథేః । మేష వృషణశ్వస్య మేనే ॥ ౫౮ ॥

౪ గౌరావస్కన్ది న్నహల్యాయై జార । కౌశిక బ్రాహ్మణ గౌతమ బ్రువాణ । [9]అరుణాశ్వా ఇహాఽగతాః । వసవః పృథివిక్షితః । అష్టౌ దిగ్వాససో ఽగ్నయః । అగ్ని శ్చ జాతవేదా శ్చైతే । [10]తామ్రాశ్వా స్తామ్రరథాః । తామ్రవర్ణా స్తథా ఽసితాః । దణ్డహస్తాః ఖాదగ్దతః ‡ । ఇతో రుద్రాః పరాం గతాః ॥ ౫౯ ॥

౫ ఉక్తగ్ం స్థానం ప్రమాణం చ పుర ఇత । [11]బృహస్పతి శ్చ సవితా చ§ । విశ్వరూపై రిహాఽగతామ్ । రథేనోదకవర్త్మనా । ♦అప్సుషా ఇతి తద్ద్వయోః । [12]ఉక్తో వేషో వాసాగ్ంసి చ । కాలావయవానా మితః ప్రతీజ్యా● । వాసాత్యా ఇత్యశ్వినోః । కో ఽన్తరిక్షే శబ్దం కరోతీతి । వాసిష్ఠో రౌహిణో మీమాగ్ంసాం చక్రే । తస్యైషా భవతి । [13]వా-

* 'కేచిన్నిర్యము' రితి పాఠాన్తరమ్.

† 'తాం 3 ఇమి' ఇతి ఆనన్దాశ్రమ ముద్రితపాఠః.

‡ "ఖాదద్దతః" ఇతి ఇత్యపిపాఠాన్తరం. అయమేవార్థః భాష్యద్వయే ఽపి,

§ "సవితా" ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

♦ "అప్సషా" ఇతి క. పుస్తకానుసారిపాఠః.

● "ప్రతీచ్యా" ఇతి ధ. భా. అనుసారి. క. పుస్తకానుసారిపాఠః.

శ్రైవ విద్యు దితి । [14]బ్రహ్మణ ఉదరణ మసి । బ్రహ్మణ ఉదీరణ మసి । బ్రహ్మణ ఆస్తరణ మసి । బ్రహ్మణ ఉపస్తరణ మసి ॥ ౬౦ ॥

దృశ్యత్తే చ మేనే పరాంగతా శ్చక్రే షట్చ ॥ ౧౨ ॥

త్రయోదశోఽనువాకః.

-- దిశ్యేష్టకోపధాన, హిరణ్యపురుషోపధానమంత్రాః సబ్రాహ్మణాః --

౧ (అపక్రామతగర్భిణ్యః) [1]అష్టయోనీ మష్టపుత్త్రామ్ । అష్టపత్నీ-
మిమాం మహీమ్ । అహం వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యు రఘా
ఽహారత్ । [2]అష్టయోన్యష్టపుత్త్రమ్ । అష్టపదిద మన్తరిక్షమ్ । అహం
వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యు రఘాఽహారత్ । అష్టయోనీ మష్ట
పుత్త్రామ్ । అష్టపత్నీ మమూం దివమ్ ॥ ౬౧ ॥

౨ అహం వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యు రఘాఽహారత్ ।
[3]"సుత్రామాణం [4]మహీమూషు" । [5]అదితి ర్ద్యౌ రదితి రన్తరిక్షమ్ ।
అదితి ర్మాతా స పితా స పుత్త్రః । విశ్వే దేవా అదితిః పఞ్చజనాః ।
అదితి ర్జాత మదితి ర్జనిత్వమ్ । [6]అష్టౌ పుత్త్రాసో అదితేః । యే జాతా
స్తన్వః పరి । * దేవాం ౨ ఉపప్రైత్ సప్తభిః ॥ ౬౨ ॥

3 పరా మార్తాణ్డ మాస్యత్ । [7]సప్తభిః పుత్త్రై రదితిః । ఉపప్రైత్
పూర్వ్యం యుగమ్ । ప్రజాయై మృత్యవే తత్ । పరా మార్తాణ్డ మా.
భర దితి । [8]తా ననుక్రమిష్యామః । [9]మిత్ర శ్చ వరుణ శ్చ । ధాతా
చార్యమా చ । అగంశ శ్చ భగ శ్చ । ఇన్ద్ర శ్చ వివస్వాగం శ్చేత్యేతే ।
[10]"హిరణ్యగర్భో [11]హగంస శ్శుచిషత్" । [12]"బ్రహ్మజజ్ఞానం [13]తది

---

* 'దేవాం 3' ఇతి ఆనందాశ్రమ ముద్రితపాఠః.

త్వదః మితి । [14]గర్భః ప్రాజాపత్యః । అథ పురుష స్స_ప్తపురుషః॥ ౬౩ ॥

అమూంఽదివగ్ం స_ప్తభి శ్చైతే చత్వారి చ ॥ ౧౩ ॥

చతుర్దశోఽనువాకః.

ఆదిత్యోపస్థానమన్త్రాః.

౧ (యథాస్థానం గర్భిణ్యః) [1]యో ఽసౌ తపన్నుదేతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయోదేతి । మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణానాదాయోఽసగాః । [2]అసౌ యో ఽస్తమేతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయాస్తమేతి । మా మే ప్రజాయా మాపశూనామ్ । మా మమ ప్రాణానాదాయాస్తం గాః । [3]అసౌ య ఆపూర్యతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరాపూర్యతి ॥ ౬౪ ॥

౨ ☞ మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరాపూరిష్ఠాః । [4]అసౌ యో ఽపక్షీయతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపక్షీయతి । మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరపక్షేష్ఠాః । [5]అమూని నక్షత్రాణి । సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తి చోత్సర్పన్తి చ । మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృపత మోత్సృపత ॥ ౬౫ ॥

౩ ☞ [6]ఇమే మాసా శ్చార్ధమాసా శ్చ । సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తి చోత్సర్పన్తి చ । మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరప ప్రసృపత మోత్సృపత । [7]ఇమ ఋతవః । సర్వే-

షాం భూతానాం ప్రాణై రప ప్రసర్పన్తిచోథ్సర్పన్తి చ। మా మే ప్రజా-యా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రపప్రసృపత మోథ్సృపత। [8]అయగ్ం సంవథ్సరః। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రప ప్రసర్పతి చోథ్సర్పతిచ॥ ౬౬॥

౪ ☞ మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృప మోథ్సృప। [9]ఇద మహః। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రప ప్రసర్పతి చోథ్సర్పతిచ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రపప్రసృప మోథ్సృప। [10]ఇయగ్ం రాత్రిః। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రప ప్రసర్పతి చోథ్సర్పతిచ। మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్। మా మమ ప్రాణై రపప్రసృప మోథ్సృప। [11]ఓం భూ ర్భువ స్సువః। [12]ఏతదోవై మిథునం మానో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్॥ ౬౭॥

ప్రాణై, రాపూర్యతి, మోథ్సృపత, చోథ్సర్పతిచ, మోథ్సృప, ద్వేచ॥ ౧౪॥

రోఽసౌ, [16]షోడశా మూని [12]ద్వాదశా, యం [14]చతుర్దశ †॥

ఉదేత్య స్తమేత్యాపూర్యత్యపక్షీయత్యమూనినక్షత్రాణీమేమా-సా ఇమబ్రుతవో ఽయగ్ం సంవథ్సర ఇదమహ రియగ్ం రాత్రిర్దశ*॥

---

† అత్రానువాకే:-- రోఽసావిత్యాదిప్రథమభాగే ౧౬ వాక్యాని; అమూని ఇత్యాది ద్వితీయభాగే ౧౨ వాక్యాని; అయగ్ం సంవత్సర ఇత్యాది తృతీయభాగే ౧౪ వాక్యాని. ఇతి అస్యార్థః.

* ఏతదనువాకగత మంత్రాద్యవాక్యగతా న్తిమపదభాగానాం క్వచిత్ అన్యథా కృస్య చ సంకలనమేతత్.

పంచదశో௨నువాకః.

ఆదిత్యేష్టకోపధానమంత్రాః - సబ్రాహ్మణాః.

౧ [1]అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య । [2]వసూనా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [3]రుద్రాణా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని।ఆదిత్యానా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని। [5]సతాగ్ం సత్యానామ్ । ఆదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భాని । [6]అభిధూన్వతా మభిఘ్నతామ్। వాతవతాం మరుతామ్।ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [7]ఋభూణా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని ।[8]విశ్వేషాం దేవానామ్।ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని। [9]సంవథ్సరస్య సవితుః। ఆదిత్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [10]ఓం భూర్భువస్సువః । రశ్మయో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్॥ ౨౮॥

ఋభూణా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని షట్చ ॥౧౫॥

షోడశో௨నువాకః.

ఆరోగాదీష్టకానా ముపధానమంత్రాః - సబ్రాహ్మణాః.

౧ [1]ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [2]భ్రాజస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [3]పటరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [4]పతఙ్గస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [5]స్వర్ణరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని।[6]జ్యోతిషీమతస్య స్థానే స్వతే-జసా భాని । [7] విభాసస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। [8]కశ్యపస్య స్థానే స్వతే-

జసా భ్రాని । [9]ఓం భూ ర్భువ స్సువః । ఆపో వో మిథునం మా నో
మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥ ౙౡ ॥

ఆరోగస్య దశ ॥ ౧౯ ॥

సప్తదశోఽనువాకః.

—— సప్తత్రింశద్వాయుగణేష్టకోపధానమంత్రాః ——

౧ [1]అథ వాయో రేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య । [2]ప్రభ్రా-
జమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [3]వ్యవదాతా-
నాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [4]వాసుకి వైద్యుతానాగ్ం
రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [5]రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం
స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [6]పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా
భ్రాని । [7]శ్యామానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [8]కపిలా-
నాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [9]అతిలోహితానాగ్ం
రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [10]ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం
స్థానే స్వతేజసా భ్రాని ॥ ౨౦ ॥

౨ [11] అవపతన్తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। [12]వై-
ద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। [13]ప్రభ్రాజమానీ-
నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [14]వ్యవదాతీనాగ్ం
రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [15]వాసుకి వైద్యుతీనాగ్ం రు-
ద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [16]రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం
స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । [17]పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతే-

జసా భాని । [18]శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [19]కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [20]అతిలోహితీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [21]ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [22]అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [23]వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । [24]ఓం భూ ర్భువ స్సువః । రూపాణి వో మిథునం మానో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥ ౭౧ ॥

ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భా న్యతిలోహితీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని పఞ్చ చ ॥ ౧౭ ॥

అష్టాదశోఽనువాకః.

దిక్శ్రేష్ఠ (పురుషవసిష్ఠ) శోపధానమన్త్రాః.

౧ [1]అథాగ్నేరష్టపురుషస్య ।[2]అగ్నేః పూర్వదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [3]జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [4]సహోజసో దక్షిణదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। [5]అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । [6] వైశ్వానరస్యాప పరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసాభాని। [7]నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।[8]పఙ్క్తిరాధస ఉదగ్దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని।[9]విసర్పిణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। [10]ఓం భూ ర్భువ స్సువః। దిశో వో మిథునం మానో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్।

స్వర్లోకంచ ॥ ౧౮ ॥

ఏత ద్రశ్మయ ఆపో రూపాణి దిశః పఞ్చ ॥ *

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

నరకవత్యాదీష్టకోపధానమంత్రాః.

౧ [1]దక్షిణపూర్వస్యాం దిశి విసర్పీ నరకః । తస్మా న్నః పరిపాహి ।
[2]దక్షిణాపరస్యాం దిశ్యవిసర్పీ నరకః । తస్మా న్నః పరిపాహి । [3]ఉత్తర
పూర్వస్యాం దిశి విషాదీ నరకః।తస్మా న్నః పరిపాహి । [4]ఉత్తరాపరస్యాం
దిశ్యవిషాదీ నరకః । తస్మా న్నః పరిపాహి।[5]"ఆయస్మి న్థ్సప్త వాసవా,
[6]ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో"విత్యే తే॥ 23॥

దక్షిణపూర్వస్యాం నవ॥ ౧౯॥

వింశోఽనువాకః

దిశ్యే (అబీ)ష్టకోపధానమంత్రాః.

౧ [1]ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తా దుపదధతామ్ । [2]మనోజవసో
వః పితృభి ర్దక్షిణత ఉపదధతామ్।[3]ప్రచేతా వో రుద్రైః పశ్చా దుప-
దధతామ్ । [4]విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యైరు త్తరత ఉపదధతామ్ । [5]త్వష్టా వో
రూపై రుపరిష్టా దుపదధతామ్ । [6]సంజ్ఞానం వః పశ్చా దితి । [7]† ఆది
త్య స్సర్వో ఽగ్నిః పృథివ్యామ్। [8]వాయు ర న్తరిక్షే । [9]సూర్యో దివి ।
[10]చన్ద్రమా దిక్షు । [11]నక్షత్రాణి స్వలోకే । [12]ఏవా హ్యేవ । [13]ఏవా-

---

* చతుర్దశానువాకమారభ్యైతదనువాక సమాప్తిపర్యన్త ముక్తప్రాయశ్చిత్తగణనాయు
తిత్తత్పర్యాయాన్తిమ వాక్యద్వయపఠనాం సూచన మేతత్.

† "సావిత్రః" ఇతి. ధ. శా. పాఠః

హ్యగ్నే । [14]ప్రవాహి వాయో । [15]ప్రవాహీంద్ర । [16]ప్రవాహి పూ॰ష॒న్ । †[17]ప్రవాహి దేవాః ॥ ౮౪ ॥

ద్విత్వః స॒ప్త చ ॥ ౨౦ ॥

ఏకవింశో॑ఽనువాకః.

అభీష్టకోపధానమంత్రాః.

౧ [1]అప మాపా మప స్సర్వాః । అ॒స్మా ద॒స్మా ది॒తో॑ ఽముతః ॥ అగ్ని॰ర్వాయు శ్చ సూర్య శ్చ । స॒హ సంచస్కరర్ధియా । [2]వా॒య్వశ్వా రశ్మి పతయః । మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః । దేవీ ర్భువనసూవరీః । పు॒త్త్ర॰వ॒త్త్వాయ మే సుత । [3]మహానామ్నీ ర్మహామానాః । మ॒హసో మహ॰స స్స్వః ॥ ౮౫ ॥

౨ దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పు॒త్త్రవ॒త్త్వాయ మే సుత । [4] ‡ అపాశ్న్యుష్ణి మపారక్షః । అపాశ్న్యుష్ణి మపారఘమ్ । అపాఘ్రా మపచ్ఛా॰వ॒ర్తిమ్ । అపదేవీ రి॒తో॑ హిత । [5]వ॒జ్రం దేవీ రజీతాగ్ం శ్చ । భువనం దేవసూవరీః । ఆ॒ది॒త్యా నదితిం దేవీమ్ । యోనినోర్ధ్వ ముదీషత ॥ ౮౬ ॥

౩ [6]భ॒ద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః । భ॒ద్రం పశ్యేమా॒క్షభి॒ ర్యజత్రాః । స్థి॒రై॒ రఙ్గై॒ స్తుష్టువాగ్ం స॒ స్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం

---

† 12-17 మంత్రాణాం బ్రాహ్మణం అగ్నిశ్నేవప్రపాఠకే ౨౩ అనువాకే "ఋత ఆదాయాపః—పోర్ధ్వాదిక" ఇత్యంతం.

‡ "అపాశ్న్యుష్ణి" ఇతి యకారరహితం మహారాష్ట్రీయాః పఠన్తి.

యదాయుః । [7]స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు । [8]కేతవో అరుణాస శ్చ । ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి । సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ । [9]శివా న శ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః । సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సందృశి॥ ౨౨॥

స్వ, ష్టుదీపత్త, వాతరశనా, షట్చ॥ ౨౧॥

ద్వావింశోఽనువాకః.

అభీష్టకబ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]యో ఽపాం పుష్పం వేద । పుష్పవా న్ప్రజావా న్పశుమా న్భవతి । చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవా న్ప్రజావా న్పశుమా న్భవతి । య ఏవం వేద । [2]యో ఽపా మాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । అగ్ని ర్వా అపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । యో ఽగ్నే రాయతనం వేద॥ ౨౩॥

౨ ఆయతనవా న్భవతి । ఆపో వా అగ్నే రాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । య ఏవం వేద । [3]యో ఽపా మాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । వాయు ర్వా అపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । యో వాయో రాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి॥ ౨౪॥

౩ ☞ ఆపో వై వాయో రాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । య ఏవం వేద । [4]యో ఽపా మాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । అసౌ వై తప న్నపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । యో ఽముష్య తపత ఆయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । ఆపో వా అ- ముష్య తపత ఆయతనమ్॥ ౮౦॥

౪ ☞ ఆయతనవా న్భవతి । య ఏవం వేద । [5]యో ఽపా మాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । చన్ద్రమా వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ తనవా న్భవతి । య శ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి॥ ౮౧॥

౫ ☞ య ఏవం వేద । [6]యో ఽపా మాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । నక్షత్రాణి వా అపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । యో నక్షత్రాణా మాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । ఆపో వై నక్ష- త్రాణా మాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి । య ఏవం వేద॥ ౮౨॥

౬ ☞ [7]యో ఽపా మాయతనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । పర్జన్యో వా అపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి। యః పర్జన్యస్యాఽఽయ- తనం వేద । ఆయతనవా న్భవతి । ఆపో వై పర్జన్యస్యాఽఽయతనమ్। ఆయతనవా న్భవతి । య ఏవం వేద । [8]యో ఽపా మాయతనం వేద॥

౭ ☞ ఆయతనవా న్భవతి । సంవత్సరో వా అపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా న్భవతి। య స్సంవత్సరస్యాఽఽయతనం వేద । ఆయతనవా-

న్భవతి । ఆపో వై సంవథ్సరస్యాఽఽయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి। య
ఏవం వేద । [9]యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి॥౮౪॥

౮ ఇమే వై లోకా అప్సు ప్రతిష్ఠితాః । తదేషాఽభ్యనూక్తా ।
[10]అపాగ్ంం రస ముదయగ్ంసన్ । సూర్యే శుక్రగ్ంం సమాభృతమ్ ।
అపాగ్ంం రసస్య యో రసః । తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి । [11]ఇమే
వై లోకా అపాగ్ంం రసః । తేఽముష్మిన్నాదిత్యే సమాభృతాః ।
[12]జానుదఘ్నీ ముత్తరవేదీం ఖాత్వా । అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫద-
ఘ్నమ్ ॥ ౮౫ ॥

౯ పుష్కరపర్ణైః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సగ్ంస్తీర్య । తస్మి-
న్విహాయసే । అగ్నిం ప్రణీయోప సమాధాయ । [13]బ్రహ్మవాదినో వ-
దన్తి । కస్మాత్ప్రణీతేఽయ మగ్నిశ్చీయతే । సాప్రణీతేఽయ మ-
ప్సు హ్యయం చీయతే । అసౌ భువనేఽప్యనాహితాగ్నిరేతాః । త-
మభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి । [14]అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణ మాస-
సయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు ॥ ౮౬ ॥

౧౦ అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । [15]ఏతద్ధ స్మ వా
ఆహుశ్శణ్డిలాః । క మగ్నిం చినుతే । సత్త్రియ మగ్నిం చిన్వానః । సంవ-
థ్సరం ప్రత్యక్షేణ । [16]క మగ్నిం చినుతే । సావిత్ర మగ్నిం చిన్వానః ।
అము మాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ । [17]క మగ్నిం చినుతే ॥ ౮౭ ॥

౧౧ నాచికేత మగ్నిం చిన్వానః । ప్రాణా న్ప్రత్యక్షేణ । [18]క మగ్నిం
చినుతే । చాతుర్హోత్రియ మగ్నిం చిన్వానః । బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ ।

[19]క మగ్నిం చినుతే । వైశ్వసృజ మగ్నిం చిన్వానః । శరీరం ప్రత్య-
క్షేణ । [20]క మగ్నిం చినుతే । ఉపానువాక్య మాశు మగ్నిం చిన్వానః ॥

౧౨ ఇమా న్లోకాన్ప్రత్యక్షేణ । [21]క మగ్నిం చినుతే । ఇమ మా-
రుణకేతుక మగ్నిం చిన్వాన ఇతి । య ఏవాసౌ । ఇత శ్చాముత శ్చా-
వ్యతీపాతీ । త మితి । [22]యోఽగ్నే ర్మిథూయా వేద । మిథునవా-
న్భవతి । ఆపో వా అగ్నే ర్మిథూయాః । మిథునవా న్భవతి । య
ఏవం వేద ॥ ౮౯ ॥

వేద, భవత్యాయతనం, భవతి, వేద, వేద, తిష్ఠతి, గుల్ఫద-
ఘ్నం, చాతుర్మాస్యేష్వ, మమూాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ కమగ్నించినుత,
ఉపానువాక్య మాశుమగ్నిం చిన్వానో, మిథూయా మిథునవా న్భవ-
త్యేకంచ ॥ ౨౨ ॥

* పుష్ప మగ్ని ర్వాయు రసౌ వై తప ఇన్ద్రమ్మా నక్షత్రాణి పర్జన్య
స్సంవత్సరో యోఽప్సునావ మేతద్ధస్మవై సత్రియగ్ం సంవత్సరగ్ం సావి-
త్ర మముం నాచికేతం ప్రాణాగ్ం శ్చాతుర్హోత్రియం బ్రహ్మవైశ్వసృ-
జగ్ం శరీర ముపానువాక్య మాశు మిమా న్లోకా నిమమారుణ కేతుక
మగ్నిం చిన్వానో య ఏవాసౌ ॥

త్రయోవింశోఽనువాకః.

ఆరుణకేతుకాగ్నేః తజ్జలానాంచ ప్రశంసా బ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]ఆపో వా ఇద మాస న్సలిల మేవ । స ప్రజాపతి రేకః పుష్క-
రపర్ణే సమభవత్ । తస్యాన్త ర్మనసి కామ స్సమవర్తత । ఇదగ్ం సృజే-

* అనువాకగతమన్త్రాణాం పర్యాయపదసూచనమ్.

యు మితి । తస్మా ద్యత్పురుషో మనసా ఽభిగచ్ఛతి । త ద్వాచా వదతి । త త్కర్మణా కరోతి । త దేషా ఽభ్యనూక్తా । [2]కామ స్తదగ్రే సమవ - ర్తతాధి । మనసో రేతః ప్రథమం య దాసీత్ ॥ ౯౦ ॥

౩ సతో బన్ధు మసతి నిరవిన్దన్ । హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషేతి । [3]ఉపైనం త దుపనమతి । యత్కామో భవతి । య ఏవం వేద । [4]స తపో ఽతప్యత । స తప స్తప్త్వా । శరీర మధూనుత । తస్య యన్మాగ్ంస మాసీత్ । [5]తతో ఽరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ ఉద - తిష్ఠన్ ॥ ౯౧ ॥

౪ యే నఖాః । తే వైఖానసాః । యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః । యో రసః । సో ఽపామ్ । [6]అన్తరతః కూర్మం భూతగ్ం సర్పన్తమ్ । త మబ్రవీత్ । మమ వై త్వఙ్మాగ్ంసా । సమభూత్ ॥ ౯౨ ॥

౫ నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహ మిహాస మితి । తత్పురుషస్య పురుష - త్వమ్ । స సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ । భూత్వోదతి - ష్ఠత్ । త మబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వగ్ం సమభూః । త్వ మిదం పూ - ర్వః కురుష్వేతి । [6]స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯౩ ॥

అఞ్జలినా పురస్తా దుపాదధాత్ । ఏవా హ్యేవేతి । తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ । [7]అథాఽఽరుణః కేతు ర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ ।

ఏవాహ్యగ్న ఇతి। తతో వా అగ్ని రుదతిష్ఠత్ । సా దక్షిణా దిక్ ।
18అథాఽఽరుణః కేతుః పశ్చా దుపాదధాత్ । ఏవాహి వాయో
ఇతి ॥ ౯౪॥

౭ తతో వాయు రుదతిష్ఠత్ ।సా ప్రతీచీ దిక్ ।9అథాఽఽరుణః కేతు
రుత్తరత ఉపాదధాత్ । ఏవాహీన్ద్రేతి । తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ ।
సోదీచీ దిక్ । 10అథాఽఽరుణః కేతు ర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవాహి
పూషన్నితి । తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయం దిక్ ॥ ౯౫ ॥

౮ అథాఽఽరుణః కేతు రుపరిష్టా దుపాదధాత్।ఏవాహి దేవా ఇతి।
తతో దేవమనుష్యాః పితరః। గన్ధర్వాప్సరస శ్చోదతిష్ఠన్ । సోర్ధ్వా దిక్।
12యా విప్రుషో విపరాపతన్ । తాభ్యో ఽసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా
శ్చోదతిష్ఠన్ । తస్మా త్తే పరాభవన్ । విప్రుడ్భ్యో హి తే సమభవన్।
13తద్దేషా ఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౬ ॥

౯ 14ఆపోహ యద్బృహతీ ర్గర్భ మాయన్ । దక్షం దధానా జన-
యన్తీ స్స్వయమ్భుమ్ । తత ఇమే ఽధ్యసృజ్యన్త సర్గాః । అద్భ్యో వా
ఇదగ్ం సమభూత్ । తస్మా దిదగ్ం సర్వం బ్రహ్మ స్వయమ్భ్వితి ।
15తస్మా దిదగ్ం సర్వగ్ం శిథిల మివాధ్రువ మివాభవత్ । 16ప్రజాపతి
ర్వావ తత్ । ఆత్మనా ఽఽత్మానం విధాయ । తదేవానుప్రావిశత్ ।
17తద్దేషా ఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౭ ॥

౧౦ 18విధాయ లోకాన్ విధాయ భూతాని । విధాయ సర్వాః ప్ర-
దిశో దిశశ్చ । ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య । ఆత్మనా ఽఽత్మాన మభి-

భిసంవిశేతి । [19]సర్వ మేవేద మాప్త్వా । సర్వ మవరుధ్య । తద్దేవాన్తు-ప్రవిశతి । య ఏవం వేద ॥ ౯౮ ॥

ఆసీ, దతిష్ఠ, న్నభూ, దప్తో, వాయోఇతి, సేయం ది గ్భత్యనూక్తా-ఉభత్యనూక్తా ఉప్టౌచ ॥ ౨౩ ॥

చతుర్వింశో ఽనువాకః.

→ అభీష్టకానాం అవస్థానవిశేషాదివివరణం, అంతతః అరుణకేతుక బ్రాహ్మణం. ←

౧ [1]చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి । చత్వారి వా అపాగ్ం రూపాణి । మేఘో విద్యుత్ । స్తనయిత్ను ర్వృష్టిః । తాన్యేవావరున్ధే । [2]ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్ణాతి । తాః పురస్తా దుపదధాతి । ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః । ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చస మవరున్ధే । తస్మా న్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః ॥ ౯౯ ॥

౨ [3]కూప్యా గృహ్ణాతి । తా దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏతా వై తేజస్వినీ రాపః । తేజ ఏవాస్య దక్షిణతో దధాతి।తస్మా ద్దక్షిణోఽర్ధ స్తేజస్వితరః । [4]స్థావరా గృహ్ణాతి । తాః పశ్చా దుపదధాతి । ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః । పశ్చా దేవ ప్రతితిష్ఠతి । [5]వహన్తీ ర్గృహ్ణాతి ॥ ౧౦౦ ॥

౩ తా ఉత్తరత ఉపదధాతి । ఓజసా వా ఏతా వహన్తీ రివోద్గతీ-రివ ఆకూజతీ రివ ధావన్తీః । ఓజఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్తరో ఽర్ధ ఓజస్వితరః । [6]సంభార్యా గృహ్ణాతి । తా మధ్య ఉపదధాతి ।

ఇయం వై సంభార్యాః । అస్యా మేవ ప్రతితిష్ఠతి । [7]పల్వల్యా గృ-
హ్ణాతి । తా ఉపరిష్టా దుపాదధాతి ॥ ౧౦౧ ॥

౪ అసౌ వై పల్వల్యాః । అముష్యా మేవ ప్రతితిష్ఠతి । [8]ద్రిష్వాప-
దధాతి । ద్రిషు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నం
జాయతే । యదేవాద్భ్యో ఽన్నం జాయతే । తదవరున్ధే । [9]తం వా
ఏత మరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయో ఽచిన్వన్ । తస్మా దారు-
ణ కేతుకః । [10]తదేషా ఽభ్యనూక్తా । [11]కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋషయో
వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి । సమాహితాసో సహ-
స్రధాయస మితి । [12]శతశ శ్చైవ సహస్రశ శ్చ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏత-
మగ్నిం చినుతే । య ఉచైన మేవం వేద ॥ ౧౦౨ ॥

బ్రహ్మవర్చసితరో వహన్తీర్గృహ్ణాతి తా ఉపరిష్టాదుపాదధాత్యా-
రుణ కేతుకో ఽష్టౌచ ॥ ౨౪ ॥

పంచవింశో ఽనువాకః.

— అరుణకేతుకబ్రాహ్మణే పుష్కరపర్ణాద్యుపధానవిధిః. (బ్రాహ్మణమ్) —

౧ [1]జానుదఘ్నీ ముత్తరవేదీం ఖాత్వా । అపాం పూరయతి । అ-
పాగ్ం సర్వత్వాయ । [2]పుష్కరపర్ణగ్ం రుక్మం పురుష మిత్యుపదధాతి।
తపో వై పుష్కరపర్ణమ్ । సత్యగ్ం రుక్మః । అమృతం పురుషః । ఏ-
తావద్వా వాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి ॥ ౧౦౩ ॥

౨ తదవరున్ధే । [3]కూర్మ ముపదధాతి । అపా మేవ మేధ మవరున్ధే ।
అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । [4]అప మాపా మప స్సర్వాః । అస్మా-
దస్మాదితో ఽముతః । అగ్ని ర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహ సఞ్చస్కర-
ర్ధియా ఇతి । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః । [5]లోకం పృణ ఛిద్రం పృణ ॥౧౦౪॥

౩ యా స్తిస్రః పరమజాః । "ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభి, ర్దేవా హ్యా-
వేతి । [6]పఞ్చచితయ ఉపదధాతి । పాఙ్క్తో ఽగ్నిః । యావా నేవాగ్నిః ।
తం చినుతే । [7]లోకంపృణయా ద్వితీయా ముపదధాతి । పఞ్చపదా వై-
విరాట్ । తస్యా వా ఇయం పాదః । అన్తరిక్షం పాదః । ద్యౌః పాదః ।
దిశః పాదః । పరోరజాః పాదః । [8]విరాజ్యేవ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏత-
మగ్నిం చినుతే । య ఉ చైన మేవం వేద ॥ ౧౦౫ ॥

అస్తి పృణాన్తరిక్షంపాద ష్షట్చ ॥ ౨౫ ॥

షడ్వింశోఽనువాకః.

అరుణకేతుక బ్రాహ్మణే ఫలవిశేష వ్రత విశేషాణాం విధానమ్. (బ్రాహ్మణమ్.)

౧ [1]అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । త మభిత ఏతా అబీష్టకా
ఉపదధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతు-
ర్మాస్యేషు । అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । [2]అథ హ
స్మాఽఽహాఽరుణ స్స్వాయమ్భువః । సావిత్రః సర్వో ఽగ్ని రిత్యననుషఙ్గం
మన్యామహే । నానా వా ఏతేషాం వీర్యాణి । [3]క మగ్నిం చినుతే ॥౧౦౬॥

౨ ☞ సత్త్రియ మగ్నిం చిన్వానః । క మగ్నిం చినుతే । సావిత్ర మ-
గ్నిం చిన్వానః । క మగ్నిం చినుతే । నాచికేత మగ్నిం చిన్వానః । క
మగ్నిం చినుతే । చాతుర్హోత్రియ మగ్నిం చిన్వానః । క మగ్నిం
చినుతే । వైశ్వసృజ మగ్నిం చిన్వానః । క మగ్నిం చినుతే॥ ౧౦౭॥

౩ ☞ ఉపానువాక్య మాశు మగ్నిం చిన్వానః । క మగ్నిం చినుతే ।
ఇమ మారుణకేతుక మగ్నిం చిన్వాన ఇతి । [4]వృషా వా అగ్నిః । వృ
షాణౌ సగ్ంస్ఫాలయేత్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । తస్మా న్నానుమజ్యః ।
[5]సోత్తరవేదిషు క్రతుషు చిన్వీత । ఉత్తరవేద్యాగ్ం హ్యగ్ని శ్చీయతే ।
[6]ప్రజాకామ శ్చిన్వీత॥ ౧౦౮॥

౪ ప్రాజాపత్యో వా ఏషో ఽగ్నిః । ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః । ప్ర-
జావా న్భవతి । య ఏవం వేద । [7]పశుకామ శ్చిన్వీత । సంజ్ఞానం వా
ఏత త్పశూనామ్ । య దాపః । పశూనా మేవ సంజ్ఞానే ఽగ్నిం చిను-
తే । పశుమా న్భవతి । య ఏవం వేద॥ ౧౦౯॥

౫ [8]వృష్టికామ శ్చిన్వీత । ఆపో వై వృష్టిః । పర్జన్యో వర్షుకో
భవతి । య ఏవం వేద । [9]ఆమయావీ చిన్వీత । ఆపో వై భేషజమ్ ।
భేషజమేవాస్మై కరోతి । సర్వ మాయు రేతి । [10]అభిచరగ్ం శ్చిన్వీత ।
వజ్రో వా ఆపః॥ ౧౧౦॥

౬ వజ్ర మేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి । స్తృణుత ఏనమ్ । [11]తే-
జస్కామో యశస్కామః । బ్రహ్మవర్చసకామ స్స్వర్గకామ శ్చిన్వీత ।

ఏతావద్వా వాస్తి । యావ దేతత్ । యావ దేవాస్తి । త దవరుంధే ।
[12]తస్యై వ్రత ద్వ్రతమ్ । వర్షతి న ధావేత్ ॥ ౧౧॥

౭ అమృతం వా ఆపః।అమృతస్యానంతరిత్యై ।[13]నాప్సు మూత్రపురీ-
షం కుర్యాత్ । న నిష్ఠీవేత్ । న వివసన స్స్నాయాత్ । గుహ్యో వా
ఏషో ఽగ్నిః । ఏతస్యాగ్నే రనతిదాహాయ । [14]న పుష్కరపర్ణాని హిర-
ణ్యం వా ఽధితిష్ఠేత్ । ఏతస్యాగ్నే రనభ్యారోహాయ । [15]న కూర్మ-
స్యాశ్నీయాత్ । నోదకస్యాఘాతుకాన్యేన మోదకాని భవంతి । అఘా-
తుకా ఆపః । య ఏత మగ్నిం చినుతే । య ఉచైన మేవం వేద॥౧౨॥

చినుతే, చినుతే, ప్రజాకామశ్చిన్వీత, యఏవం వేదా,ఽపో-
ధావేత్, దశ్నీయా, చ్చత్వారిచ॥ ౨౬॥

సప్తవింశోఽనువాకః.

ద్విపద త్రిపణీష్టకానా ముపధానమంత్రాః.

౧ [1]ఇమానుకం భువనా సీషధేమ । ఇంద్రశ్చ విశ్వే చ దేవాః ।
[2]యజ్ఞం చ న స్తన్వం చ ప్రజాం చ । ఆదిత్యై రింద్ర స్సహా సీషధా-
తు । [3]ఆదిత్యై రింద్ర స్సగణో మరుద్భిః । అస్మాకం భూత్వవితా తనూ-
నామ్ । [4]ఆప్లవస్వ ప్రప్లవస్వ । ఆండీ భవ జ మా ముహుః । సుఖాదీం
దుఃఖనిధనామ్ । ప్రతిముఞ్చస్వ స్వాం పురమ్॥ ౧౩॥

౨ [5]మరీచయ స్స్వాయంభువాః । యే శరీరాణ్యకల్పయన్ । తే
తే దేహం కల్పయన్తు । మా చ తే ఖ్యా స్మతీరిషత్ । [6]ఉత్తిష్ఠత మా
స్వప్త । అగ్ని మిచ్ఛధ్వం భారతాః । రాజ్ఞ స్సోమస్య తృప్తాసః ।
సూర్యేణ సయుజోషసః । [7]యువా సువాసాః । [8]అష్టాచక్రా నవ
ద్వారా ॥ ౧౧౪ ॥

3 దేవానాం పూరయోధ్యా । తస్యాగ్ం హిరణ్మయః కోశః ।
స్వర్గో లోకో జ్యోతిషాఽఽవృతః । [9]యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద ।
అమృతేనాఽఽవృతాం పురీమ్। తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ।ఆయుః కీర్తిం
ప్రజాం దదుః । [10]విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమ్।యశసా సంపరీవృతామ్।
పురగ్ం హిరణ్మయీం బ్రహ్మా ॥ ౧౧౫ ॥

౪ విదేశాపరాజితా । [11]పరాజేత్యజ్యామయీ । పరాజేత్యనాశకీ ।
ఇహ చాముత్ర చాన్వేతి । విద్వా న్దేవాసురా నుభయాన్ । [12]య
త్కుమారీ మన్ద్రయతే । య ద్యోషి ద్యత్పతివ్రతా । అరిష్టం య
త్కిఞ్చ క్రియతే। అగ్ని స్తదనువేధతి । [13]అశృతాస శ్శృతాసశ్చ॥౧౧౬॥

౫ యజ్వానో యే ఽప్యయజ్వనః * । స్వర్యన్తో నాపేక్షన్తే । ఇన్ద్ర
మగ్నిం చ యే విదుః । [41]సికతా ఇవ సంయన్తి । రశ్మిభి స్సముదీరితాః।
అస్మా ల్లోకా దముష్మా చ్చ । ఋషిభి రదా త్పృశ్నిభిః । [15]అపేత వీత

* ''యజ్వానః'' ఇతి క. పుస్తకపాఠః

వి చ సర్పతాతః । *యే ఽత్రస్థ పురాణా యే చ నూతనాః । అ-
హోభి రద్భి రక్తుభి ర్వ్యక్తమ్ ॥ ౧౧౭ ॥

౬ యమో దదాత్వవసాన మస్మై । [16]నృ మునంతు నృ ప్రాత్వర్యః।
అకృష్టా యే చ కృష్టజాః । కుమారీషు కనీనీషు । జారిణీషు చ యే హి-
తాః । [17]రేతఃపీతా అణ్డపీతాః । అఙ్గారేషు చ యే హుతాః । ఉభ-
యా న్పుత్రపౌత్రకాన్ । యువే ఽహం యమరాజగాన్ । "[18]శతమి-
న్ను శరదః" । [19]అద్భో య ద్బ్రహ్మ విలబమ్ । పితౄణాం చ యమస్య
చ । వరుణస్యా శ్వినో రగ్నేః । మరుతాం చ విహాయసామ్ । [20]కామ
ప్రయవణం మే అస్తు । స హ్యేవాస్మి సనాతనః । ఇతి నాకో † బ్ర-
హ్మిశ్రవో రాయోధనమ్ । పుత్రా నాపో దేవీ రిహాఽఽహిత‡ ॥౧౧౮॥

పురం నవద్వారా బ్రహ్మ చ వ్యక్తగ్ం శరదోఽస్తా చ ॥ ౨౭ ॥

అష్టావింశోఽనువాకః.

-- ఇష్టకోపధానమంత్రా. --

౧ [1]విశీర్ష్ణీం గృధ్రశీర్ష్ణీం చ । అపేతో నిర్ఋతిగ్ం హథః ।
పరిబాధగ్ం శ్వేతకుక్షమ్।నిజఙ్ఘగ్ం శబలోదరమ్ । [2]స తాన్ వాచ్యా

* "యేఽత్రస్థాఃపురాణా" ఇతి. క. పుస్తకపాఠః
† "బ్రహ్మశ్రవో" ఇతి. భ. భానుసారీపాఠః.
‡ "హితా" సా. భా. పాఠః.

యయా సహ। అగ్నే నాశయ సన్దృశః। ఈర్ష్యాసూయే బుభు-
క్షామ్। మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే। రథేన కింశుకావతా। అగ్నే
నాశయ సన్దృశః ॥ ౧౧౯ ॥

విశీర్ష్ణీం దశ ॥ ౨౮ ॥

ఏకోనత్రింశోఽనువాకః.

→ ఇష్టకోపధానమన్త్రాః. ←

౧ [1]పర్జన్యాయ ప్రగాయత। దివస్పుత్రాయ మీఢుషే। స నో
యవస మిచ్ఛతు *। [2]ఇదం వచః పర్జన్యాయ స్వరాజే। హృదో అ-
స్త్వన్తరం తద్యుయోత। మయోభూ ర్వాతో విశ్వకృష్టయ స్సన్త్వస్మే।
సుపిప్పలా ఓషధీ ర్దేవగోపాః। [3]యో గర్భ మోషధీనామ్। గవాం
కృణోత్యర్వతామ్। పర్జన్యః పురుషీణామ్ ॥ ౧౨౦ ॥

పర్జన్యాయ దశ ॥ ౨౯ ॥

త్రింశోఽనువాకః.

→ ఇష్టకోపధానమన్త్రాః. ←

౧ [1]పున ర్మామైత్విన్ద్రియమ్। పున రాయుః పున ర్భగః। పున ర్బ్రా-
హ్మణ మైతు మా। పున ర్ద్రవిణ మైతు మా। [2]యన్మే ఽద్య రేతః
పృథివీ మస్కాన్। య దోషధీ రప్యసర ద్య దాపః। ఇదం త త్పున-
రాదదే। † దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। [3]యన్మే రేతః ప్రసిచ్యతే।

* "మృచ్ఛతు" ఇతి. భ. భా. పాఠః.
† "దీర్ఘాయుస్త్వాయ" ఇతి. క. పుస్తః పాఠః.

య స్త్వ ఆజాయతే పునః । తేన మా మమృతం కురు । తేన సుప్ర
జసం కురు॥ ౧౨౧॥

పున ర్ద్వే చ॥ ౩౦॥

ఏకత్రింశోఽనువాకః.

→ వైశ్రవణయజ్ఞమన్త్రాః, తద్బ్రాహ్మణమ్, బలిహరణోపస్థానమన్త్రాః. ←

౧ [1]అద్భ్య స్తిరోధా జాయత । తవ వైశ్రవణ స్సదా । తిరోధేహి
సపత్నా న్నః । యే అపో ఽశ్నన్తి కేచన । [2]త్వాష్ట్రీం మాయాం
వైశ్రవణః । రథగ్ం సహస్రవన్ధురమ్ । పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్ ।
ఆస్థాయాఽఽయాహి నో బలిమ్।[3]యస్మై భూతాని బలి మావహన్తి ।
ధనం గావో హస్తి హిరణ్య మశ్వాన్॥ ౧౨౨॥

౨ అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య । శ్రియం బిభ్రతో ఽన్నముఖీం
విరాజమ్ । [4]సుదర్శనే చ క్రౌఞ్చే చ । మైనాగే చ మహాగిరౌ । *స-
తద్వాట్టారగమన్తా । సగ్ంహార్యం నగరం తవ । [5]ఇతి మన్త్రాః । కల్పో
ఽత ఊర్ధ్వమ్ । [6]యది బలిగ్ం హరేత్ । హిరణ్యనాభయే వితు-
దయే కౌబేరాయాయం బలిః ॥౧౨౩॥

౩ సర్వభూతాధిపతయే నమ ఇతి । అథబలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత।
[7]క్షత్త్రం క్షత్త్రం వైశ్రవణః । బ్రాహ్మణా వయగ్గ్ం స్మః । నమ స్తే
అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । అస్మా త్ప్రవిశ్యాన్న మద్ధీతి । [8]అథ త మగ్ని
మాదధీత । యస్మి న్నేత త్కర్మ ప్రయుఞ్జీత । [9]తిరోధా భూః। తిరోధా
భువః॥ ౧౨౪॥

* "శతద్వాట్టారగమన్తా" ఇతి. భ. భా. పాఠః.

౪ తిరోధా స్వః । తిరోధా భూర్భువస్స్వః । సర్వేషాం లోకానా
మాధిపత్యే సీదేతి । [10]అథ త మగ్ని మిన్ధీత । యస్మి న్నేత త్కర్మ ప్ర-
యుఞ్జీత । [11]తిరోధా భూ స్స్వాహా । తిరోధా భువ స్స్వాహా । తిరోధా
స్వ స్స్వాహా। తిరోధా భూ ర్భువ స్స్వ స్స్వాహా । [12]యస్మి న్నస్య
కాలే సర్వా ఆహుతీర్ హుతా భవేయుః॥ ౧౨౫॥

౫ అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః । తస్మి న్నహ్నః కాలే ప్రయుఞ్జీత ।
పర స్సు ప్తజనా ద్వేపి । [13]మాస్మ ప్రమాద్య న్త మా ఉధ్యాపయేత్।
సర్వార్థా స్సిధ్య న్తే । య ఏవం వేద । క్షుధ్య న్నిద మజానతామ్ ।
సర్వార్థా న సిధ్య న్తే [14]య స్తే విఘాతుకో భ్రాతా । మమా న్తర్
హృదయే శ్రితః॥ ౧౨౬॥

౬ తస్మా ఇమ మగ్ర*పిణ్డం జుహోమి । స మే ఽర్థా న్మావివధీత్ ।
మయి స్వాహా । [15]రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్య సాహినే । నమో వయం
వై శ్రవణాయ కుర్మహే । స మే కామా న్కామకామాయ మహ్యమ్ ।
కామేశ్వరో వై శ్రవణో దదాతు । కుబేరాయ వై శ్రవణాయ । మహా-
రాజాయ నమః । [16]కేతవో అరుణాస శ్చ । ఋషయో వాతరశనాః ।
ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి । సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్। [17]శివా
న శ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః । సుమృడీకా సరస్వతి ।
మా తే వ్యోమ సందృశి॥ ౧౨౭॥

అశ్నాన్, స్సబలి, ర్భువో, భవేయు, శ్శ్రిత, శ్చ, స ప్త చ॥ ౩౧॥

---

* 'ఇమ మగ్ర' ఇతి స్వరపాఠభేదః.

ద్వాత్రింశోఽనువాకః.

→ అరుణకేతుకవ్రతసాంగనియమ విశేషాః, తన్మంత్రాధ్యయనవిధిశ్చ. (బ్రాహ్మణమ్.) ←

౧ [1]సంవత్సర మేత ద్వ్రతం చరేత్ । ద్వౌ వా మాసౌ । [2]నియమ-
స్సమాసేన । [3]తస్మి న్నియమవిశేషాః । త్రిషవణ ముదకోపస్పర్శీ ।
చతుర్థకాలపానభక్త స్స్యాత్ । అహరహ ర్వా భైక్ష మశ్నీయాత్ ।
ఔదుమ్బరీభి స్సమిద్భి రగ్నిం పరిచరేత్ । పున ర్మామైత్విన్ద్రియ మిత్యేతే-
నానువాకేన । ఉద్ధృతపరిపూతాభి రద్భిః కార్యం కుర్వీత ॥ ౧౨౮ ॥

౨ అసంచయవాన్ । అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ । బ్రహ్మణే
ప్రజాపతయే । చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః । ఋతుభ్య స్సంవత్సరాయ ।
వరుణాయారుణాయేతి వ్రతహోమాః । ప్రవర్గ్యవ దాదేశః । అరుణాః
కాణ్డర్షయః । అరణ్యే ఽధీయీరన్ । భద్రం కర్ణేభి రితి ద్వే జపి-
త్వా ॥ ౧౨౯ ॥

౩ మహానామ్నీభి రుదకగ్ం సగ్ంస్పర్శ్య । త మాచార్యో ద-
ద్యాత్ । శివా న శ్శన్త మేత్యోషధీ రాలభతే । సుమృడీకేతి భూమిమ్ ।
ఏవ మపవర్గే । ధేను ర్దక్షిణా । కగ్ంసం వాస శ్చ క్షౌమమ్ । అన్య ద్వా
శుక్లమ్ । యథాశక్తి వా । ఏవగ్ం స్వాధ్యాయధర్మేణ । అరణ్యే ఽధీ-
యీత । తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి ॥ ౧౩౦ ॥

కుర్వీత, జపిత్వా, స్వాధ్యాయ ధర్మేణ, ద్వే చ ॥ ౩౨ ॥

౪ భద్రగ్ం, స్మృతి, స్సాకం జానా, మత్య, తిత్రాంమ్రాణ్య, త్వా-
ష్ట్రేషు, ఆరోగః, క్వేద, మగ్నిశ్చ, సహస్రవృ, త్పవిత్రవన్త, ఆతనుష్వ, ష్ట-
యోష్టిం, యోఽసా, వతా, దిత్యస్య, యోగస్య, త వా యో, రథాక్షే, ర్ద-

క్షీణపూర్వస్యా, మిన్ద్రఘోషావ, అపమాష్టాం, రోఽహా,మాష్టో వై, చతుష్టయోః, జానుదఘ్నీ, మగ్నిం ప్రణీయే, మానుకం, విశీర్ష్ణీం, పర్జన్యాయు, పున, రద్భ్యః, సంవత్సరం, ద్వాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౩౨ ॥ *

భద్రం జ్యోతిషా తస్మిన్రాజానం కశ్యప త్సహస్రవృదియం నపుగ్ంసక మష్టయోనీ మవపతన్తానా మాయతనవాన్భవతి సతో బన్ధుం తాఽఉత్తరతో వజ్రమేవ పున ర్మామైతు త్రిగ్ంశదుత్తరశతమ్॥ † ౧౩౦॥

హరిః ఓమ్. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

అథ శాన్తిః.

[1] భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః । స్థిరై రఙ్గై స్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ [2] స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥

ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

తైత్తిరీయారణ్యకే ప్రథమః ప్రపాఠక స్సమాప్తః.

---

* భద్రమిత్యారభ్య ద్వాత్రింశదిత్యంతం ప్రథమ ప్రపాఠకానువాకాద్యపద ప్రదర్శనమితి జ్ఞేయమ్.

† భద్రమిత్యారభ్య శత మిత్యంతం ప్రథమప్రపాఠకగత వాక్యశతకాద్యపద ర్శన మితి జ్ఞేయమ్.

ఓమ్.

శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే
ద్వితీయః ప్రపాఠకః.

స్వాధ్యాయబ్రాహ్మణమ్.

అనువాకాః. ౨౦. కాండర్షిః. స్వయంభూః.

శాన్తిపాఠః.

హరిః ఓమ్ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి ॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

ప్రథమోఽనువాకః.

యజ్ఞోపవీతవిధిః.

౧ హరిః ఓమ్ ॥ [1]సహ వై దేవానాం చాసురాణాం చ యజ్ఞౌ
ప్రతతా వాస్తాం వయగ్గ్ం స్వర్గం లోక మేష్యామో వయ మేష్యామ
ఇతి తేఽసురా స్సంనహ్య సహసై వాచర న్బ్రహ్మచర్యేణ తపసైవ
దేవా స్తేఽసురా అముహ్యగ్గ్ం స్తేన ప్రాజానగ్గ్ం స్తేపరాభవ న్తే న
స్వర్గం లోకమాయ న్ప్రసృతేన వై యజ్ఞేన దేవా స్సువర్గం లోక-
మాయ న్నప్రసృతే నాసురా న్పరాభావయ [2]న్ప్రసృతో హ వై యజ్ఞో-
పవీతినో యజ్ఞోఽప్రసృతో ఽనుపవీతినో య త్కిఞ్చ బ్రాహ్మణో య-
జ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ త [3]త్తస్మాద్యజ్ఞోపవీ త్యేవాధీయీత యాజయే
ద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యా [4]అజినం వాసో వా దక్షిణత ఉపవీయ
[5]దక్షిణం బాహు ముద్ధరతే ఽవ ధత్తే సవ్య మితి యజ్ఞోపవీత మేత దేవ
విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ం సంవీతం మానుషమ్ ॥ ౧ ॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

సన్ధ్యోపాసనవిధిః.

౧ [1]రక్షాగ్ంసి హ వా పురోఽనువాకే తపోఽగ్ర మతిష్ఠన్తతా-
న్ప్రజాపతి ర్వరేణోపామన్త్రయత తాని వర మవృణీతాఽఽదిత్యో నో
యోద్ధా ఇతి తా న్ప్రజాపతి రబ్రవీ ద్యోధయధ్వ మితి తస్మా దుత్తిష్ఠ-
న్తగ్ం హ వా తాని రక్షాగ్ంస్యాదిత్యం యోధయన్తి యావద స్త మ-
న్వగా త్తాని హ వా ఏతాని రక్షాగ్ంసి గాయత్రియాఽభిమన్త్రితేనా-
మ్భసా శామ్యన్తి [2]త దు హ వా ఏతే బ్రహ్మవాదినః పూర్వాభిముఖా
స్సన్ధ్యాయాం గాయత్రియాఽభిమన్త్రితా ఆప ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తి తా
ఏతా ఆపో వజ్రీ భూత్వా తాని రక్షాగ్ంసి మన్దేహారుణే ద్వీపే ప్రక్షి-
పన్తి [3]య త్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన పాప్మాన మవధూన్వన్త్యు[4]ద్యన్త
మస్తం యన్త మాదిత్య మభిధ్యాయ న్కుర్వ న్బ్రాహ్మణో విద్వా న్సక-
లం భద్ర మశ్నుతే ఽసా వాదిత్యో బ్రహ్మేతి [5]బ్రహ్మైవ స న్బ్రహ్మా-
ప్యేతి య ఏవం వేద ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

కూశ్మాణ్డహోమమన్త్రాః.

౧ [1]య ద్దేవా దేవహేళనం దేవా స శ్చకృమా వయమ్। ఆదిత్యా
స్తస్మా న్మా ముఞ్చత ర్తస్య ర్తేన మా మిత । [2]దేవా జీవనకామ్యా య-
ద్వాచాఽనృత మూదిమ । తస్మా న్న ఇహ ముఞ్చత విశ్వే దేవా స్స-
జోషసః । [3]ఋతేన ద్యావాపృథివీ ఋతేన త్వగ్ం సరస్వతి । కృతాన్నః
పాహ్యేనసో య త్కించానృత మూదిమ । [4]ఇన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా
సోమో ధాతా బృహస్పతిః । తే నో ముఞ్చన్త్వేనసో య దన్యకృత

మారిష । [5]సజాతశగ్ంసా దుత జామిశగ్ంసా జ్జ్యాయస శ్శగ్ంసా దుత వా కనీయసః । అనాధృష్టం దేవకృతం య దేన స్తస్మా త్త్వ మస్మా జ్జాత-వేదో ముముగ్ధి ॥ 3 ॥

౨ [6]య ద్వాచా య న్మనసా బాహుభ్యా మూరుభ్యా మష్ఠీవ-
ద్భ్యాగ్ం శిశ్నై ర్యదనృతం చకృమా వయమ్ । * అగ్ని ర్మా తస్మా
దేనసః ప్రముఞ్చతు చకృమ యాని దుష్కృతా । [7]యేన త్రితో
అర్ణవా న్నిర్బభూవ యేన సూర్యం తమసో నిర్మమోచ । యేనేన్ద్రో
విశ్వా అజహా దరాతీ స్తేనాహం జ్యోతిషా జ్యోతి రానశాన ఆక్షి ।
[8]య త్కుసీద మప్రతీత్తం † మయేహ యేన యమస్య నిధినా చరామి ।
ఏత త్త దగ్నే అనృణో భవామి జీవ న్నేవ ప్రతి త త్తే దధామి ।
[9]"య న్మయి మాతా, [10]యదాపిపేష, "[11]యద న్తరిక్షం, [12]యదాశసా,
[13]ఽతి క్రామామి, [14]త్రితే దేవా, [15]దివి జాతా, [16]యదాప, [17]ఇమం
మే వరుణ, [18]త త్త్వా యామి, [19]త్వంనో అగ్నే, [20]సత్వంనో అగ్నే,
[21]త్వమగ్నే అయాసి" ॥3—౪॥

ముముగ్ధి సప్త చ ॥ 3 ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

→ కూశ్మాణ్డహోమమన్త్రాః. ←

౧ [1]య దదీవ్య న్నృణ మహం బభూవాదిత్స న్వా సం జగర జనే-
భ్యః । అగ్ని ర్మా తస్మా దిన్ద్ర శ్చ సంవిదానౌ ప్రముఞ్చతామ్ । [2]య ద్ధ-

---

* "అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతుచ కృమయాని దుష్కృతా ।" ఇతి ధ భా. సమ్మతః ద్రావిడపాఠః.

† "ప్రతీతం" ఇతి. సా. భాష్యే వ్యాఖ్యాతం. క. పుస్తకేష్వేవమేవవిద్యతే.

స్త్రాభ్యాం చకర్త కిల్బిషాణ్యేతానాం వగ్ను ముపజిఘ్నమానః । ఉగ్రంప-
శ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసా వనుదత్తా మృణాని । [3]ఉగ్రం ప-
శ్యే రాష్ట్రభృ త్కిల్బిషాణి యదక్షవృత్త మనుదత్త మేతత్ । నేన్న-
బ్రుణా న్నృణవ ఇత్సమానో యమస్య లోకే అధిరజ్జు రాయ । [4]అవ-
తే హేళ, [5]ఉదుత్తమ, [6]మిమం మే వరుణ, [7]తత్త్వాయామి, [8]త్వంనో
అగ్నే, [9]సత్వంనో అగ్నే । [10]సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ఋథో య-
శ్చ నిస్వనః । * తే౨ఽస్మ ద్యక్ష్మ మనాగసో దూరా ద్దూర మచీచ-
తమ్ । [11]నిర్యక్ష్మ మచీచతే కృత్యాం నిర్ఋతిం చ । తేన యో౨ఽస్మ-
త్సమృచ్ఛాతై త మస్మై ప్ర సువామసి । [12]దుశ్శగ్ంసా నుశగ్ంసా-
భ్యాం ఘణేనానుఘణేన చ । తేనాన్యో౨ఽస్మ త్సమృచ్ఛాతై త మస్మై
ప్ర సువామసి । [13]సంవర్చసా పయసా సం తనూభి రగన్మహి మనసా
సగ్ం శివేన । త్వష్టా నో అత్ర విదధాతు రాయో ఽనుమార్ష్టు తనువో
య ద్విలిష్టమ్ ॥ ౪—౨॥

కృత్యాం నిర్ఋతిం చ పఞ్చ చ ॥ ౪ ॥

పఞ్చమో౽నువాకః.

కూశ్మాణ్డహోమమన్త్రాః.

౧ [1]ఆయు ష్టే విశ్వతో దధ దయ మగ్ని ర్వరేణ్యః । పున స్తే ప్రాణ
ఆ యాతి పరా యక్ష్మగ్ం సువామి తే । [2]ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో
జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని రేధి । ఘృతం పీత్వా మధు
చారు గవ్యం పితేవ పుత్ర మభిరక్షతా దిమమ్ । [3]ఇమ మగ్న ఆ-

* ''తేయో౨ఽస్మద్యక్ష్మ'' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

యుష్మే వర్చసే కృధి తిగ్మ మోజో వరుణ సగ్ంశిశాధి । మాతేవాస్మా
అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వేదేవా జరదష్టి ర్యథా ఽసత్ । [4]అగ్న ఆ-
యూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జ మిషం చ నః । ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛు-
నామ్ । [5]అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చ సుపీర్యమ్ । దధ ద్రయిం
మయి పోషమ్ ॥౬॥

౨ [6]అగ్నిర్ ఋషిః పవమానః పాఞ్చజన్యః పురోహితః । త మీ-
మహే మహాగయమ్ । [7]అగ్నే జాతా న్ప్రణుదా నః సపత్నా న్ప్ర-
త్యజాతా ఞ్జాతవేదో నుదస్వ । అస్మే దీదిహి సుమనా అహేళ ఞ్ఛ-
ర్మ న్తే స్యామ త్రివరూథ ఉద్భౌ । [8]సహసా జాతా న్ప్రణుదా నః సప-
త్నా న్ప్రత్యజాతా ఞ్జాతవేదో నుదస్వ । అధి నో బ్రూహి సుమ-
నస్యమానో వయగ్ం స్యామ ప్రణుదా నః సపత్నాన్ । [9]అగ్నే యో
నో ఽభితో జనో వృకో వారో జిఘాగ్ంసతి । తాగ్ం స్త్వం వృత్ర-
హ ఞ్జహి వస్వస్మభ్య మాభర । [10]అగ్నే యో నో ఽభిదాసతి స-
మానో య శ్చ నిష్ట్యః । తం వయగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్య
మగ్నే ఽపిదధ్మసి ॥ ౭॥

౩ యో నః శ్శపా దశపతో య శ్చ నః శ్శపతః శ్శపాత్ । ఉషా శ్చ
తస్మై నిమ్రు క్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతామ్ । [12]యో నః సపత్నో
యో రణో మర్తో ఽభిదాసతి దేవాః । ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో మా
తస్యోచ్ఛేషి కించన । [13]యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదో యం చాహం
ద్వేష్మి య శ్చ మామ్ । సర్వాగ్ం స్తా నగ్నే సందహ యాగ్ం శ్చా-
హం ద్వేష్మి యే చ మామ్ । [14]యో అస్మభ్య మరాతీయా ద్య శ్చ

నో ద్వేషతే జనః । నిన్దా ద్యో అస్మా న్దిప్సా చ్చ సర్వాగ్ం స్తా న్మష్మ-షా కురు । 15 సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ంశితం * వీర్యాం౨ బలమ్ । సగ్ంశితం క్షత్రం మే జిష్ణు యస్యాహ మస్మి పురోహితః । 16 ఉదేషాం బాహూ అతిర ముద్వర్చో అథో బలమ్ । క్షిణోమి బ్రహ్మణా ఽమి-త్రా న్నున్నయామి స్వాం౨ అహమ్ । 17 † పున ర్మనః పున రాయు-ర్మ ఆగా త్పున శ్చక్షుః పున శ్శ్రోత్రం మ ఆగా త్పునః ప్రాణః పున రాకూతం మ ఆగా త్పున శ్చిత్తం పున రాధీతం మ ఆగాత్ । వై-శ్వానరో మే ఽదబ్ధ స్తనూపా అవబాధతాం దురితాని విశ్వా॥౮॥

పోషం, దధ్మసి, పురోహిత, శ్చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

షష్ఠోఽనువాకః.

కూశ్మాణ్డహోమమన్త్రాః.

౧ 1 వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో యదీనృణగ్ం సఙ్గరో దేవతాసు । స ఏతా న్పాశా న్ప్రముచన్ ప్రవేద స నో ముఞ్చాతు దురితా దవద్యాత్ । 2 వైశ్వానరః పవయా న్నః పవిత్రై ర్య త్సఙ్గర మభిధావా మ్యాశామ్ । అనాజాన న్మనసా యాచమానో యదత్రైనో అవ తత్సువామి । 3 అమీ యే సుభగే దివి విచృతౌ నామ తారకే । ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతా మేతద్బద్ధకమోచనమ్ । ‡ 4 విజిహర్ష్వ

---

* "వీర్యం బలం" ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

† "పునర్మనః పునరాయుర్మ ఆగా త్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మ ఆగా త్పునః ప్రాణః పునరాధీతం మ ఆగాత్." ఇతి ద్రావిడపాఠః.

‡ "విజిహీర్ష్వ" ఇత్యపి మహారాష్ట్రీయాః కేచి త్పఠన్తి.

లోకాన్నిరృతి ర్బధ్నాన్మృక్ష్వాసి బద్ధకః । యోనేరివ ప్రచ్యుతో గర్భ స్సర్వాన్ పథో అనుష్వ । [5]స ప్రజానన్ప్రతిగృభ్ణీత విద్వాన్ ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య । అస్మాభి ర్దత్తం జరసః పరస్తా దచ్ఛిన్నం తన్తు మనుసంచరేమ ॥ ౯ ॥

౨ [6]తతం తన్తు మన్వేకే అనుసంచరన్తి యేషాం దత్తం పిత్ర్య-
మాయనవత్ । అబన్ధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛా ద్దాతుం చే * చ్ఛక్ను-
వాగ్ంస స్సవర్గ ఏషామ్ । [7]ఆరభేథా మనుసగ్ంరభేథాగ్ం సమానం
పన్థా మవథో ఘృతేన । య ద్వాం పూర్తం పరివిష్టం య దగ్నౌ
తస్మై గోత్రా యేహ జాయాపతీ సగ్ంరభేథామ్ । [8]య దన్తరిక్షం
పృథివీ ముత ద్యాం య న్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ । అగ్ని ర్మా
తస్మా దేనసో గార్హపత్య ఉ న్నో నేష ద్దురితా యాని చకృమ ।
[9]భూమి ర్మాతా ఽదితి ర్నో జనిత్రం భ్రాతా ఽన్తరిక్ష మభిశస్త ఏనః ।
ద్యౌ ర్నః పితా పితృయా చ్ఛం భవాసి జామి మిత్వా మా వివిత్సి
† లోకాత్ । [10]యత్ర సుహార్ద స్సుకృతో మదన్తి విహాయ రోగం
తన్వాగ్ం స్వాయామ్ । అశ్లోణాఙ్గై ‡ రహ్రుతా స్సవర్గే తత్ర
పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్ । [11]యదన్న మద్మ్యనృతేన దేవా దాస్య
న్నదాస్య న్నుత వా ఽకరిష్యన్ । యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి
య ద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహ మగ్ని ర్మా తస్మా దనృణం కృణోతు ।
[12]య దన్నమద్మి బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్య ముత గా మజా
మవిమ్ । య ద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి య ద్దేవ కించ ప్రతిజ-

---

* "చ్ఛక్నువాగ్ంసః" ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

† "లోకాన్" ఇతి. ఖ. భాష్యానుసారీపాఠః.

‡ "రహ్వృతా" ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

గ్రాహా యగ్ని స్తస్మా దనృణం కృణోతు । [13]*యన్మయా మనసా వాచా కృత మేనః కదాచన । సర్వస్మా త్తస్మా న్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్ ॥ ౧౦ ॥

చరేమ పుత్రగ్ం షట్చ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

కూష్మాణ్డహోమమన్త్రబ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]వాతరశనా హవా ఋషయ శ్శ్రమణా ఊర్ధ్వమన్థినో బభూవు స్తా నృషయో ఽర్థ మాయగ్ం స్తే నిలాయ మచరగ్ం స్తే ఽనుప్రవిశుః కూష్మాణ్డాని తాగ్ం స్త్వేష్వన్వవిన్ద ఞ్ఛ్రద్ధయా చ తపసా చ [2]తానృషయో ఽబ్రువ న్కథా నిలాయం చరథేతి త ఋషీ నబ్రువ న్నమో వో ఽస్తు భగవన్తో ఽస్మి న్ధామ్ని కేన వ స్సపర్యా మేతి తానృషయో ఽబ్రువ న్పవిత్రం నో బ్రూత యేనారేపస స్స్యామేతి త ఏతాని సూక్తాన్యపశ్యన్ [3]య ద్దేవా దేవహేళనం యదదీవ్య న్నృణ మహం బభూవాయు ష్టే విశ్వతో దధ దిత్యేతై రాజ్యం జుహుత వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామ ఇత్యుపతిష్ఠత యదర్వాచీన మేనో భ్రూణహత్యాయా స్తస్మా న్మోక్ష్యధ్వ ఇతి [4]త ఏతై రజుహవు స్తేఽరేపసోఽభవ [5]న్కర్మాదిష్వేతై ర్జుహుయా త్పూతో దేవలోకా న్సమశ్నుతే ॥ ౭-౧౧ ॥

---

* "యన్మే మనసా వాచా కృత మేనః కదాచన । సర్వస్మా న్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం హి వేత్థ యథా తథమ్" ॥ ఇతి భ. భాష్యానుసారీ ద్రావిడపాఠః.

అష్టమోఽనువాకః.

హూశ్మాణ్డహోమవిధి బ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]కూశ్మాణ్డై ర్జుహుయా ద్యో ఽపూత ఇవ మన్యేత [2]యథా-
స్తేనో యథా భ్రూణహైవ మేష భవతి యో ఽయోనౌ రేత స్సిఞ్చ-
తి [3]యదర్వాచీన మేనో భ్రూణహత్యాయా స్తస్మా న్ముచ్యతే
[4]యావ దేనో దీక్షా ముపైతి దీక్షిత ఏతై స్సతతి జుహోతి [5]సంవత్సరం
దీక్షితో భవతి సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే [6]మాసం దీక్షితో భవతి
యో మాస స్స సంవత్సర స్సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే [7]చతు-
ర్విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీ ర్దీక్షితో భవతి చతుర్విగ్ంశతి రర్ధమాసా స్సంవ-
త్సర స్సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే [8]ద్వాదశరాత్రీ ర్దీక్షితో భవతి
ద్వాదశమాసా స్సంవత్సర స్సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే [9]షడ్రాత్రీ-
ర్దీక్షితో భవతి షడ్వా ఋతవ స్సంవత్సర స్సంవత్సరా దేవాత్మానం
పునీతే [10]తిస్రో రాత్రీ ర్దీక్షితో భవతి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రియా
ఏవాత్మానం పునీతే [11]న మాగ్ంస మశ్నీయా న్న స్త్రియ ముపేయా
న్నోపర్యాసీత జుగుప్సేతానృతా [12]త్పయో బ్రాహ్మణస్య వ్రతం యవా-
గూ రాజన్యస్యామిక్షా వైశ్యస్యాథో [13]సౌమ్యే ఽప్యధ్వర ఏత ద్వ్రతం
బ్రూయా [14]ద్యది మన్యేతోపదస్యామీ త్యోదనం ధానా స్సక్తూ న్ఘృత
మిత్యనువ్రతయే దాత్మనో ఽనుపదాసాయ ॥ ౮-౧౨ ॥

నవమోఽనువాకః.

బ్రహ్మయజ్ఞవిధానబ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]అజాన్ హ వై పృశ్నీగ్ం స్తపస్యమానాన్ బ్రహ్మ స్వయమ్భ్వ-
భ్యానర్షత్ త ఋషయోఽభవన్ త దృషీణా మృషిత్వం తాం దేవ-
తా ముపాతిష్ఠన్త యజ్ఞకామాస్త ఏతం బ్రహ్మయజ్ఞ మపశ్య న్తమా-
హర న్తేనాయజన్త [2]యదృచోఽధ్యగీషత తాః పయ ఆహుతయో
దేవానా మభవన్ [3]యద్యజూగ్ంషి ఘృతాహుతయో [4]యత్సా-
మాని సోమాహుతయో [5]యదథర్వాఙ్గిరసో మధ్వాహుతయో [6]య-
ద్బ్రాహ్మణా నీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మేదా-
హుతయో దేవానా మభవ [7]న్తాభిః క్షుధం పాప్మాన మపాఘ్న న్నప
హతపాప్మానో దేవా స్స్వర్గం లోక మాయన్ బ్రహ్మణ స్సాయుజ్య మృ-
షయోఽగచ్ఛన్ ॥ ౯-౧౩ ॥

దశమోఽనువాకః.

పఞ్చమహాయజ్ఞవిధానబ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]పఞ్చ వా ఏతే మహాయజ్ఞా స్సతతి ప్రతాయన్తే సతతి సంతి-
ష్ఠన్తే దేవయజ్ఞః పితృయజ్ఞో భూతయజ్ఞో మనుష్యయజ్ఞో బ్రహ్మయజ్ఞ
ఇతి [2]య దగ్నౌ జుహోత్యపి సమిధం త ద్దేవయజ్ఞ స్సంతిష్ఠతే [3]య-
త్పితృభ్య స్స్వధాకరోత్యప్యప స్తత్పితృయజ్ఞ స్సంతిష్ఠతే [4]యద్భూ-
తేభ్యో బలిగ్ం హరతి త ద్భూతయజ్ఞ స్సంతిష్ఠతే [5]య ద్బ్రాహ్మణే-
భ్యోఽన్నం దదాతి త న్మనుష్యయజ్ఞ స్సంతిష్ఠతే [6]య థ్స్వాధ్యాయ-
మధీయీతైకా మప్యృచం యజు స్సామ వా త ద్బ్రహ్మయజ్ఞ స్సంతి-

ష్ఠతే ⁷య దృచో ఽధీతే పయసః కూల్యా అస్య పితౄ న్త్స్వధా అభి
వహ న్తి ⁸య ద్యజూగ్ంషి ఘృతస్య కూల్యా ⁹య థ్సామాని సోమ
ఏభ్యః పవతే ¹⁰య దథర్వాఙ్గిరసో మధోః కూల్యా ¹¹య ద్బ్రాహ్మణా-
నీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మేదసః కూల్యా
అస్య పితౄ న్త్స్వధా అభివహ న్తి ¹²య దృచో ఽధీతే పయఆహుతిభి
రేవ త ద్దేవాగ్ం స్తర్పయతి ¹³య ద్యజూగ్ంషి ఘృతాహుతిభి ¹⁴ర్య
థ్సామాని సోమాహుతిభి ¹⁵ర్య దథర్వాఙ్గిరసో మధ్వాహుతిభి ¹⁶ర్య
ద్బ్రాహ్మణానీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మేదా-
హుతిభి రేవ తద్దేవాగ్ం స్తర్పయతి ¹⁷త ఏనం తృప్తా ఆయుషా తేజ-
సా వర్చసా శ్రియా యశసా బ్రహ్మవర్చసే నాన్నాద్యేన చ తర్ప-
య న్తి ॥ ౧౦-౧౪ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

బ్రహ్మయజ్ఞప్రయోగక్రమ బ్రాహ్మణమ్.

౧ ¹బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యమాణః ప్రాచ్యాం దిశి గ్రామా దచ్ఛ-
దిర్దర్శ ఉదీచ్యాం ప్రాగుదీచ్యాం వోదిత ఆదిత్యే దక్షిణత ఉపవీయో-
పవిశ్య హస్తా వవనిజ్య త్రి రాచామే ద్ద్విః పరిమృజ్య సకృ దుపస్పృ-
శ్య శిర శ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభ్య ²యత్త్రి రాచా-
మతి తేన ఋచః ప్రీణాతి య ద్ద్విః పరిమృజతి తేన యజూగ్ంషి
య థ్సకృ దుపస్పృశతి * తేన సామాని యథ్సవ్యం పాణిం పాదౌ
ప్రోక్షతి య చ్ఛిర శ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభతే తే-

* 'తేన సామాని యచ్ఛిరశ్చక్షుషీ' ఇతి ద్రావిడపాఠః.

నాథర్వాఙ్గిరసో బ్రాహ్మణానీతిహాసా న్పురాణాని కల్పా న్గాథా నారాశగ్ంసీః ప్రీణాతి [3]దర్భాణాం మహ దుపస్తీర్యోపస్థం కృత్వా ప్రాఙాసీన స్స్వాధ్యాయ మధీయీతాపాం వా ఏష ఓషధీనాగ్ం రసో య ద్దర్భా స్సరస మేవ బ్రహ్మ కురుతే [4]*దక్షిణోత్తరౌ పాణీ పాదౌ కృత్వా సపవిత్రా వోమితి ప్రతిపద్యత ఏత ద్వై యజు స్త్రయ్యై విద్యాం ప్రత్యేషా వాగేత త్పరమ మక్షరం [5]త దేత దృచాఽభ్యుక్త[6]మృచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ యస్మి న్దేవా అధి విశ్వే నిషేదు ర్యస్త న్న వేద కి మృచా కరిష్యతి య ఇ త్త ద్విదు స్త ఇమే సమాసత ఇతి [7]త్రీ నేవ ప్రాయుఙ్క్త భూ ర్భువ స్సువ రిత్యాహైత ద్వై వాచ స్సత్యం య దేవ వాచ స్సత్యం తత్ప్రాయుఙ్క్త[8]థ సావిత్రీం గాయత్రీం త్రిరన్వాహ పచ్ఛో ఽర్ధర్చశో ఽనవానగ్ం సవితా శ్రియః ప్రసవితా శ్రియ మేవాప్నోత్యథో ప్రజ్ఞాతయైవ ప్రతిపదా ఛన్దాగ్ంసి ప్రతిపద్యతే ॥ ౧౧—౧౪ ॥

ద్వాదశోఽనువాకః.

✣ అనుకల్పవిధిబ్రాహ్మణమ్. ✣

౧ [1]గ్రామే మనసా స్వాధ్యాయ మధీయీత దివా నక్తం వే[2]తి హ స్మాఽఽహ శౌచ ఆహ్నేయ [3]ఉతారణ్యే ఽబల ఉత వాచోత తిష్ఠ న్నుత వ్రజ న్నుతాసీన ఉత శయానో ఽధీయీతైవ స్వాధ్యాయం తపస్వీ పుణ్యో భవతి య ఏవం విద్వా న్స్వాధ్యాయ మధీతే [4]నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి॥౧౨-౧౮॥

---

* 'దక్షిణోత్తరౌ పాణీకృత్వా' ఇతి ద్రావిడపాఠః.

త్రయోదశోఽనువాకః.

బ్రహ్మయజ్ఞాంగవిశేషవిధిబ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]మధ్యన్దినే ప్రబల మధీయీతాసౌ ఖలు వావైష ఆదిత్యో
యద్బ్రాహ్మణ స్తస్మా త్తర్హి తేక్ష్ణిష్ఠం తపతి తదేషాఽభ్యుక్తా ।
[2]చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకం చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః ।
ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చేతి
[3]స వా ఏష యజ్ఞ స్సద్యః ప్రతాయతే సద్య స్సంతిష్ఠతే తస్య ప్రా-
క్సాయ మవభృథో [4]నమో బ్రహ్మణ ఇతి పరిధానీయాం త్రి రన్వాహా-
[5]ప ఉపస్పృశ్య గృహా నేతి తతో యత్కించ దదాతి సా దక్షిణా ॥
౧౩—౧౨॥

చతుర్దశోఽనువాకః.

అనధ్యాయేష్వపి బ్రహ్మయజ్ఞవిధానమ్.

౧ [1]తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మేఘో హవిర్ధానం విద్యు దగ్ని
ర్వర్షగ్ం హవి స్తనయిత్ను ర్వషట్కారో య దవస్ఫూర్జతి సోఽను
వషట్కారో వాయు రాత్మాఽమావాస్యా స్విష్టకృ [2]ద్య ఏవం వి-
ద్వా న్మేఘే వర్షతి విద్యోతమానే స్తనయ త్యవస్ఫూర్జతి పవమానే
వాయా వమావాస్యాయాగ్ం స్వాధ్యాయ మధీతే తప ఏవ త త్తప్య-
తే తపో హి స్వాధ్యాయ ఇత్యు[3]త్తమం నాకగ్ం రోహత్యు త్తమ స్సమా-
నానాం భవతి యావన్తగ్ం హ వా ఇమాం విత్తస్య పూర్ణాం దద
త్స్వర్గం లోకం జయతి తావన్తం లోకం జయతి భూయాగ్ంసం
చాక్షయ్యం చాప పున ర్మృత్యుం జయతి బ్రహ్మణ స్సాయుజ్యం
గచ్ఛతి ॥ ౧౪—౧౫ ॥

పంచదశో౾నువాకః.

బ్రహ్మయజ్ఞస్యానధ్యాయప్రదర్శనమ్.

౧ [1]తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య ద్వావనధ్యాయౌ యదాత్మా౾-
శుచిర్యద్దేశః [2]సమృద్ధిర్దైవతాని [3]య ఏవం విద్వాన్మహోరాత్ర ఉష-
స్యుదితే వ్రజగ్ంస్తిష్ఠన్నాసీనశ్శయానో౾రణ్యే గ్రామే వా యావ-
త్తరసగ్ంస్వాధ్యాయమధీతే సర్వాన్లోకాఞ్జయతి సర్వాన్లోకాననృ-
ణో౾నుసంచరతి తదేషా౾భ్యుక్తా । [4]అనృణా అస్మిన్ననృణాః పర-
స్మిగ్ంస్తృతీయే లోకే అనృణాః స్యామ । యే దేవయానా ఉత
పితృయాణాః సర్వాన్పథో అనృణా ఆక్షీయేమే[5]త్యగ్నిం వై జాతం
పాప్మా జగ్రాహ తం దేవా ఆహుతిభిః పాప్మానమపాఘ్నన్నా-
హుతీనాం యజ్ఞేన యజ్ఞస్య దక్షిణాభిర్దక్షిణానాం బ్రాహ్మ-
ణేన బ్రాహ్మణస్య ఛన్దోభిశ్ఛన్దసాగ్ం స్వాధ్యాయేనాపహతపాప్మా
స్వాధ్యాయో దేవపవిత్రం వా ఏతత్తం యో౾నుత్సృజత్యభాగో
వాచి భవత్యభాగో నాకే తదేషా౾భ్యుక్తా । [6]యస్తిత్యాజ సఖివి-
దగ్ం సఖాయం న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శృణోత్య-
లకగ్ం శృణోతి న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి [7]తస్మాత్స్వా-
ధ్యాయో౾ధ్యేతవ్యో యం యం క్రతుమధీతే తేన తేనాస్యేష్టం భ-
వత్యగ్నేర్వాయోరాదిత్యస్య సాయుజ్యం గచ్ఛతి తదేషా౾భ్యుక్తా ।
[8]యే అర్వాఙుత వా పురాణే వేదం విద్వాగ్ంసమభితో వదన్త్యాదిత్య-
మేవ తే పరివదన్తి సర్వే అగ్నిం ద్వితీయం తృతీయం చ హగ్ంసమితి
[9]యావతీర్వై దేవతాస్తాస్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి తస్మా-
ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివేదివే నమస్కుర్యాన్నాశ్లీలం కీర్తయే-
దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి ॥ ౧౫—౧౯ ॥

షోడశోఽనువాకః.

⟶ ఆయాజ్యయాజనాది ప్రాయశ్చిత్తమ్. ⟵

౧ [1]రిచ్యత ఇవ వా ఏష ప్రేవ రిచ్యతే యో యాజయతి ప్రతి వా
గృహ్ణాతి యాజయిత్వా ప్రతిగృహ్య వా ఽనశ్నన్ త్రిస్స్వాధ్యాయం
వేద మధీయీత [2]త్రిరాత్రం వా సావిత్రీం గాయత్రీ మన్వాతిరేచ-
యతి [3]వరో దక్షిణా వరేణైవ వరగ్ం స్పృణోత్యాత్మా హి వరః॥
౧౬—౨౦॥

సప్తదశోఽనువాకః.

⟶ ఆపది అయాజ్యయాజనాది ప్రాయశ్చిత్తమ్. ⟵

౧ [1]దుహే హ వా ఏష ఛన్దాగ్ంసి యో యాజయతి స యేన
యజ్ఞక్రతునా యాజయేథ్సోఽరణ్యం†పరేత్య శుచౌ దేశే స్వాధ్యా-
య మేవైన మధీయ న్నాసీత [2]తస్యానశనం దీక్షా స్థాన ముపసద ఆస-
నగ్ం సుత్యా వాగ్జుహూ ర్మన ఉపభృ ద్ధృతి ర్ధ్రువా ప్రాణో హవి
స్సామాధ్వర్యు స్స వా ఏష యజ్ఞః ప్రాణదక్షిణో ఽనన్తదక్షిణ స్స-
మృద్ధతరః ॥ ౧౭—౨౧॥

అష్టాదశోఽనువాకః.

⟶ అవకీర్ణిప్రాయశ్చిత్తమ్. ⟵

౧ [1]కతిధా ఽవకీర్ణీ ప్రవిశతి [2]చతుర్ధేత్యాహు ర్బ్రహ్మవాదినో మరు-
తః ప్రాణై రిన్ద్రం బలేన బృహస్పతిం బ్రహ్మవర్చసేనాగ్ని మేవేత-
రేణ సర్వేణ [3]తస్యైతాం ప్రాయశ్చిత్తిం విదాఞ్చకార సుదేవః
కాశ్యపో [4]యో బ్రహ్మచార్యవకిరే దమావాస్యాయాగ్ం రాత్ర్యా-
మగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ ద్విరాజ్యస్యోపఘాతం జుహోతి కా-

---

† 'పరీత్య' ఇతి క పుస్తకపాఠః

మావకీర్ణోఽస్మ్యవకీర్ణోఽస్మి కామకామాయ స్వాహా కామాభిద్రు-
గ్ధోఽస్మ్యభిద్రుగ్ధోఽస్మి కామకామాయ స్వాహేత్యమృతం వా ఆజ్య
మమృతమేవాత్మన్ధత్తే హుత్వా ప్రయతాఞ్జలిః కవాతిర్యఙ్ఙగ్నిమభి
మన్త్రయేత [6]సం మా సిఞ్చన్తు మరుతస్సమిన్ద్రస్సంబృహస్పతిః। సం
మాఽయమగ్నిస్సిఞ్చత్వాయుషా చ బలేన చాయుష్మన్తం కరోతు
మేతి [7]ప్రతి హాస్మై మరుతః ప్రాణాన్దధతి ప్రతీన్ద్రో బలం ప్రతి బృహ
స్పతిర్బ్రహ్మవర్చసం ప్రత్యగ్నిరితరథ్సర్వగ్ం సర్వతనుర్భూత్వా
సర్వమాయురేతి [8]త్రిరభిమన్త్రయేత త్రిషత్యా హి దేవా [9]యోఽ-
పూత ఇవ మన్యేత స ఇత్థం జుహుయాదిత్థమభిమన్త్రయేత పునీత
ఏవాఽఽత్మానమాయురేవాత్మన్ధత్తే [10]వరో దక్షిణా వరేణైవ వరగ్ం
స్పృణోత్యాత్మా హి వరః ॥ ౧౮—౨౨ ॥

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

బ్రహ్మోపస్థానమన్త్రాః.

౧ [1]భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే స్వః ప్రపద్యే భూర్భువస్స్వః
ప్రపద్యే బ్రహ్మ ప్రపద్యే బ్రహ్మకోశం ప్రపద్యేఽమృతం ప్రపద్యేఽమృ-
తకోశం ప్రపద్యే చతుర్జాలం బ్రహ్మకోశం యం మృత్యుర్నావపశ్య-
తి తం ప్రపద్యే దేవాన్ప్రపద్యే దేవపురం ప్రపద్యే పరీవృతో వరీవృ-
తో బ్రహ్మణా వర్మణాఽహం తేజసా కశ్యపస్య [2]యస్మై నమస్తచ్ఛిరో
ధర్మో మూర్ధానం బ్రహ్మోత్తరా హనుర్యజ్ఞోఽధరా విష్ణుర్హృద-
యగ్ం*సంవత్సరః ప్రజననమశ్వినా పూర్వపాదావత్రిర్మధ్యం మిత్రా-

* 'సంవత్సరం ప్రజననమ్' ఇతి. భ. భాష్యేనోపలభ్యతే.

వరుణా వపరౌ పాదా వగ్నిః పుచ్ఛస్య ప్రథమం కాణ్డం తత ఇన్ద్రి స్తతః ప్రజాపతి రభయం చతుర్థగ్ం [3]స వా ఏష దివ్య శ్శాక్వర శ్శిశుమార స్తగ్ం హ [4]య ఏవం వేదాపపున ర్మృత్యుం జయతి జయతి స్వర్గం లోకం నాధ్వని ప్రమీయతే*నాగ్నౌ ప్రమీయతే నాప్సు ప్రమీయతే నానపత్యః ప్రమీయతే లఘ్వాన్నో భవతి [5]ధ్రువ స్త్వమసి ధ్రువస్య క్షిత మసి త్వం భూతానా మధిపతి రసి త్వం భూతానాగ్ం శ్రేష్ఠో౽సి త్వాం భూతాన్యుపపర్యావర్తన్తే†నమ స్తే నమ స్సర్వం తే నమో నమ శ్శిశుకుమారాయ నమః ॥ ౧౯—౨౩ ॥

వింశో౽నువాకః.

→ దిగుపస్థానమన్త్రాః. ←

౧ ‡ [1]నమః ప్రాచ్యై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో [2]నమో దక్షిణాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్య శ్చ నమో [3]నమః ప్రతీచ్యై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్య శ్చ నమో [4]నమ ఉదీచ్యై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్య శ్చ నమో [5]నమ ఊర్ధ్వాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్య శ్చ నమో[6]నమో౽ధరాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో [7]నమో౽వాన్తరాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో [8]నమో గఙ్గాయమునయో ర్మధ్యే యే వసన్తి-

---

* 'నాప్సు ప్రమీయతే నాగ్నౌ ప్రమీయతే' ఇతి ద్రావిడపాఠః.

† 'నమస్తే నమ స్సర్వం తే నమః' ఇత్యేతావదేవ ద్రావిడపాఠః.

‡ 'నమః ప్రాచ్యై' ఇత్యనువాకో ద్రావిడైర్నపఠ్యతే.

తే మే ప్రసన్నాత్మాన శ్చిరం జీవితం వర్ధయన్తి నమో గఙ్గాయమున-
యో ర్మునిభ్య శ్చ నమో నమో గఙ్గాయమునయో ర్మునిభ్య శ్చ
నమః ॥ ౨౦—౨౮ ॥

సహ రక్షాగ్ంసి, యద్దేవా స్స స్తదశ్,యదదీవ్యన్నృణ్ఛద్రా,౬౬
యుష్టే చతుస్త్రిగ్ంశ, ద్వై శ్వానరాయ షడ్విగ్ంశతి,ర్వాతరశనా హ,
కూశ్మాణ్డై, ర్జా హ, పఞ్చ, బ్రహ్మ యజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యన్దినే, తస్య
వై మేఘ, స్తస్య వై ద్యౌ, రిచ్యతే, దుహే హ, కతిధా ౬నకీర్ణి, భూ,
ర్నమః ప్రాచ్యై వింశతిః ॥ ౨౦ ॥

సహ, బ్రహ్మయజ్ఞేన వింశతిః ॥ ౨౦ ॥

ద్రావిడపాఠస్తు—సహ, రక్షాగ్ంసి, యద్దేవా, యదదీవ్య,
న్నాయుష్టే, వై శ్వానరాయ, వాతరశనాహ, కూశ్మాణ్డై, ర్జా హ, ప-
ఞ్చ, బ్రహ్మయజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యన్దినే, తస్యవై మేఘ, స్తస్యవై
ద్యౌ, రిచ్యతే, దుహే హ, కతిధా౬నకీర్ణి, భూ, రే కాన్నవింశతిః॥ ౧౯॥

సహ, వాతరశనా, దుహేహ, త్రయోవింశతిః॥ ౨౩॥ ఇతి.

సహ వాతరశనా దుహేహ చతుర్విగ్ంశతిః॥ ౨౪॥ ఇతి ఆనందా
శ్రమముద్రిత గ్రంథపాఠః॥

అథశాన్తిః.

ఓమ్॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై
నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

హరిః ఓమ్, శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

తైత్తిరీయారణ్యకే ద్వితీయఃప్రపాఠక స్సమాప్తః.

ఓమ్
శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే
తృతీయః ప్రపాఠకః.

చాతుర్హోతృచయనమ్.

అనువాకాః. ౨౧.

౧ అనువాకాది ౧౩ అనువాకపర్యంతం కాండర్షిః ప్రజాపతిః.

శాన్తిపాఠః.

ఓమ్॥ తచ్ఛంయోరావృణీమహే। గాతుం యజ్ఞాయ। గాతుం యజ్ఞపతయే। దైవీ స్వస్తిరస్తు నః। స్వస్తిర్మానుషేభ్యః। ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్। శం నో అస్తు ద్విపదే। శం చతుష్పదే। ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥

ప్రథమోఽనువాకః.

దశహోతృప్రధానమంత్రః, గ్రహేష్టకోపధానమంత్రాః.

౧ హరిః ఓమ్॥ [1]చిత్తిః స్రుక్। చిత్తమాజ్యమ్। వాగ్వేదిః। ఆధీతం బర్హిః॥ కేతో అగ్నిః। విజ్ఞాతమగ్నిః। వాక్పతిర్హోతా। మన ఉపవక్తా। ప్రాణో హవిః। సామాధ్వర్యుః। [2]వాచస్పతే విధే నామన్। విధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిః సోమం పిబతు। ఆఽస్మాసు నృమ్ణం ధాత్స్వాహా॥ ౧॥

అధ్వర్యుః పఞ్చ చ॥ ౧॥

ద్వితీయో౽నువాకః.

—— చతుర్హోతృప్రధాన గ్రహేష్టకోపధానమన్త్రాః. ——

౧ [1]పృథివీ హోతా । ద్యౌ రధ్వర్యుః । రుద్రో౽గ్నీత్ । బృహస్పతి రుపవక్తా । [2]వాచస్పతే వాచో వీర్యేణ। సంభృతతమేనా౽౽యక్ష్యసే । యజమానాయ వార్యమ్ । ఆ సువ స్కర స్మై । వాచస్పతి స్సోమం పిబతి । జజన దిన్ద్ర మిన్ద్రియాయ స్వాహా ॥ ౨॥

పృథివీహోతా దశ ! ౨॥

తృతీయో౽నువాకః.

—— పంచహోతృప్రధానగ్రహేష్టకోపధానమన్త్రాః. ——

౧ [1]అగ్నిర్ హోతా । అశ్వినా౽ధ్వర్యూ । త్వష్టా౽గ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । [2]సోమ స్సోమస్య పురోగాః। శుక్ర శ్శుక్రస్య పురోగాః। శ్రాతా స్త ఇన్ద్ర సోమాః । వాతాపేర్ హవనశ్రుత స్స్వాహా ॥ ౩ ॥

అగ్నిర్ హోతా౽ష్టౌ ॥ ౩ ॥

చతుర్థో౽నువాకః.

—— షడ్ఢోతృప్రధాన గ్రహేష్టకోపధానమన్త్రాః. ——

౧ [1]సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠమ్ । అన్తరిక్ష మాత్మా । అఙ్గై ర్యజ్ఞమ్ । పృథివీగ్ం శరీరైః । [2]వాచస్పతే౽చ్ఛిద్రయా వాచా । అచ్ఛిద్రయా జుహ్వా । దివి దేవావృధగ్ం హోత్రా మేరయస్వ స్వాహా ॥ ౪ ॥

సూర్యం తే నవ ॥ ౪ ॥

పంచమోఽనువాకః.

సప్తహోతృప్రధాన గ్రహేష్టకోపధానమంత్రాః.

౧ [1]మహాహవిర్ హోతా । సత్యహవి రధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । [2]వాచస్పతే హృద్విధే నామన్ । విధేమ తే నామ । విధే స్త్వ మస్మాకం నామ । వాచస్పతి స్సోమం పిబతు । మాస్మాన్ దైవ్య స్తన్తు శ్ఛేది మామనుష్యః । నమోదివే । నమః పృథివ్యై స్వాహా ॥ ౫ ॥

అష్టౌ త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

షష్ఠోఽనువాకః.

షడ్ఢోతృప్రధాన గ్రహేష్టకోపధానమంత్రాః.

౧ [1]వాగ్ఘోతా । దీక్షా పత్నీ । వాతో ఽధ్వర్యుః । ఆపో ఽభిగరః । మనో హవిః । తపసి జుహోమి । [2]భూ ర్భువ స్సువః । బ్రహ్మ స్వయమ్భు । బ్రహ్మణే స్వయమ్భువే స్వాహా ॥ ౬ ॥

వాగ్ఘోతా నవ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

చాతుర్మాస్యాంగకేశ నివర్తనమంత్రాః.

౧ [1]బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । స యజ్ఞః । స మే దదాతు ప్రజాం పశూ న్పుష్టిం యశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్ । [2]అగ్ని ర్ద్విహోతా । స భర్తా । స మే దదాతు ప్రజాం పశూ న్పుష్టిం యశః । భర్తా చ మే భూయాత్ । [3]పృథివీ త్రిహోతా । స ప్రతిష్ఠా ॥ ౭ ॥

౨ ☞ స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రతిష్ఠా చ మే
భూయాత్ । [4]అన్తరిక్షం చతుర్హోతా । స విష్ఠాః । స మే దదాతు
ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । విష్ఠాశ్చ మే భూయాత్ । [5]వాయుః
పఞ్చహోతా । స ప్రాణః । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం య-
శః । ప్రాణశ్చ మే భూయాత్ ॥ ౮ ॥

3 ☞ [6]చన్ద్రమా షడ్ఢోతా । స ఋతూన్కల్పయాతి । స మే దదాతు
ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ఋతవశ్చ మే కల్పన్తామ్ । [7]అన్నగ్ం
సప్తహోతా । స ప్రాణస్య ప్రాణః । స మే దదాతు ప్రజాం పశూ
న్పుష్టిం యశః । ప్రాణస్య చ మే ప్రాణో భూయాత్ । [8]ద్యౌరష్ట-
హోతా । సో ఽనాధృష్యః ॥ ౯ ॥

౪ ☞ స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । అనాధృష్యశ్చ
భూయాసమ్ । [9]ఆదిత్యో నవహోతా । స తేజస్వీ । స మే దదాతు
ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । తేజస్వీ చ భూయాసమ్ । [10]ప్రజాపతి
ర్దశహోతా । స ఇదగ్ం సర్వమ్ । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం
యశః । సర్వం చ మే భూయాత్ ॥ ౧౦ ॥

ప్రతిష్ఠా, ప్రాణశ్చమేభూయా, దనాధృష్య, స్సర్వంచమే భూ-
యాత్ ॥ ౭ ॥

బ్రాహ్మణో యజ్ఞో, ఽగ్ని ర్భర్తా, పృథివీ ప్రతిష్ఠా, ఽన్తరిక్షం
విష్ఠా, వాయుః ప్రాణ, శ్చన్ద్రమా ఋతూ, నన్నగ్ం సప్రాణస్య
ప్రాణో, ద్యౌ రనాధృష్య, ఆదిత్య స్స తేజస్వీ, ప్రజాపతి స్స ఇదగ్ం
సర్వగ్ం సర్వంచమే భూయాత్ * ॥

---

* ఏతదనువాకగత పర్యాయపద ప్రదర్శన మితి జ్ఞేయమ్.

అష్టమోఽనువాకః.

సంభారయజురిష్టకోపధానమన్త్రాః.

౧ [1]అగ్ని ర్యజుర్భిః | [2]సవితా స్తోమైః | [3]ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః | [4]మిత్రావరుణా వాశిషా | [5]అఙ్గిరసో ధిష్ణియై రగ్నిభిః | [6]మరుత స్సదోహవిర్ధానాభ్యామ్ | [7]ఆపః ప్రోక్షణీభిః | [8]ఓషధయో బర్హిషా | [9]అదితి ర్వేద్యా | [10]సోమో దీక్షయా ॥ ౧౧ ॥

౨ [11]త్వష్టేధ్మేన | [12]విష్ణు ర్యజ్ఞేన | [13]వసవ ఆజ్యేన | [14]ఆదిత్యా దక్షిణాభిః | [15]విశ్వే దేవా ఊర్జా | [16]పూషా స్వగాకారేణ | [17]బృహస్పతిః పురోధయా | [18]ప్రజాపతి రుద్గీథేన | [19]అన్తరిక్షం పవిత్రేణ | [20]వాయుః పాత్రైః | [21]అహగ్ం శ్రద్ధయా ॥ ౧౨ ॥

దీక్షయా పాత్రై రేకంచ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

పత్నీష్టకోపధానమన్త్రాః.

౧ [1]సేనేన్ద్రస్య | [2]ధేనా బృహస్పతేః | [3]పథ్యా పూష్ణః | [4]వాగ్వాయోః | [5]దీక్షా సోమస్య | [6]పృథివ్యగ్నేః | [7]వసూనాం గాయత్రీ | [8]రుద్రాణాం * త్రిష్టుక్ | [9]ఆదిత్యానాం జగతీ | [10]విష్ణో రనుష్టుక్ * ॥ ౧౩

౨ [11]వరుణస్య విరాట్ | [12]యజ్ఞస్య పఙ్క్తిః | [13]ప్రజాపతే రనుమతిః | [14]మిత్రస్య శ్రద్ధా | [15]సవితుః ప్రసూతిః | [16]సూర్యస్య మరీచిః | [17]చన్ద్రమసో రోహిణీ | [18]ఋషీణా మరున్ధతీ | [19]పర్జన్యస్య విద్యుత్ | [20]చతస్రో దిశః | [21]చతస్రో ఽవా న్తరదిశాః | [22]అహ శ్చ రాత్రి శ్చ |

---

* 'త్రిష్టప్' ఇతి 'క' పుస్తకే శోధితః పాఠః. సచ న వైదికేషు ప్రసిద్ధః.

[23]కృషి శ్చ వృష్టి శ్చ । [24]త్విషి శ్చాపచితి శ్చ । [25]ఆప శ్చౌషధయశ్చ । [26]ఊ ర్క్చ సూనృతా చ దేవానాం పత్నయః ॥ ౧౮ ॥

అనుష్టు గ్గిశ్ ష్షట్చ ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

— ప్రతిగ్రహేష్టకోపధానమంత్రాః. —

౧ [1]దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినో ర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ఽగ్నయే హిరణ్యమ్ । తేనామృతత్వ * మశ్యామ్ । వయో దాత్రే । మయో మహ్య మస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । క ఇదం కస్మా అదాత్ । కామః కామాయ । కామో దాతా ॥ ౧౫ ॥

౨ కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగ్ం సముద్ర మావిశ । కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైత త్తే । ఏషా తే కామ దక్షిణా । ఉత్తాన స్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు । [2]సోమాయ వాసః । [3]రుద్రాయ గామ్ । [4]వరుణాయాశ్వమ్ । [5]ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥ ౧౬ ॥

౩ [6]మనవే తల్పమ్ । [7]త్వష్ట్రే ఽజామ్ । [8]పూష్ణే ఽవిమ్ । [9]నిర్ ఋత్యా అశ్వతరగర్దభౌ । [10]హిమవతో హస్తినమ్ । [11]గన్ధర్వాప్సరాభ్య స్స్రగలఙ్కరణే । [12]విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ధాన్యమ్ । [13]వాచే ఽన్నమ్ । [14]బ్రహ్మణ ఓదనమ్ । [15]సముద్రాయాపః ॥ ౧౭ ॥

---

* 'మస్యామ్' ఇతి 'క' పుస్తకపాఠః.

౪ [16]ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయానః । [17]వైశ్వానరాయ రథమ్ । [18]వైశ్వానరః ప్రత్నథా నాక మారుహాత్ । దివః పృష్ఠం భన్దమాన స్సుమన్మభిః । సపూర్వవ జ్జనయ జ్జన్తవే ధనమ్ । సమాన మజ్మ పరియాతి జాగృవిః । [19]రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే వైశ్వానరాయ రథమ్ । తేనామృతత్వ మశ్యామ్ । వయో దాత్రే । మయో మహ్య మస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే ॥ ౮ ॥

౫ క ఇదం కస్మా అదాత్ । కామః కామాయ । కామో దాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగ్ం సముద్ర మావిశ । కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషా తే కామ దక్షిణా । ఉత్తాన స్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ ౯ ॥

దాతా, పురుష, మాపః, ప్రతిగ్రహీత్రే, నవచ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

హోతృహృదయేష్టకోపధానమన్త్రాః.

౧ [1]సువర్ణం ఘర్మం పరివేద వేనమ్ । ఇన్ద్రస్యాఽఽత్మానం దశధా చరన్తమ్ । అన్త స్సముద్రే మనసా చరన్తమ్ । బ్రహ్మాఽన్వవిన్ద ద్దశహోతార మర్ణే । [2]అన్తః ప్రవిష్ట శ్శాస్తా జనానామ్ । ఏక స్సన్ బహుధా విచారః । శతగ్ం శుక్రాణి యత్రైకం భవన్తి । సర్వే వేదా యత్రైకం భవన్తి । సర్వే హోతారో యత్రైకం భవన్తి । స మానసీన ఆత్మా జనానామ్ ॥ ౨౦ ॥

౨ ☞ [3]అన్తః ప్రవిష్ట శ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా । సర్వాః ప్రజా యత్రైకం భవన్తి । చతుర్హోతారో యత్ర సమ్పదం గచ్ఛన్తి

దేవైః । స మానసీన ఆత్మా జనానామ్ । [4]బ్రహ్మేన్ద్రమగ్నిం జగతః
ప్రతిష్ఠామ్ । దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్ । చతుర్హోతా-
రం ప్రదిశో ఽనుక్లృప్తం । వాచో వీర్యం తపసా ఽన్వవిన్దత్ ।
[5]అన్తః ప్రవిష్టం కర్తార మేతమ్ । త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్తం
విపశ్చిమ్॥ ౨౧॥

౩ ☞ అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞ మేతమ్ । చతుర్హోతృణా మాత్మా-
నం కవయో నిచిక్యుః । [6]అన్తః ప్రవిష్టం కర్తార మేతమ్ । దేవానాం
బను నిహితం గుహాసు । అమృతేన క్లృప్తం యజ్ఞ మేతమ్ । చతుర్-
హోతృణా మాత్మానం కవయో నిచిక్యుః । శతం నియుతః పరి వేద
విశ్వా విశ్వవారః । విశ్వ మిదం వృణాతి । ఇన్ద్రస్యాఽఽత్మా నిహితః
పఞ్చహోతా । అమృతం దేవానా మాయుః ప్రజానామ్॥ ౨౨॥

౪ ☞ [8]ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం సవితార మేతమ్ । వాయో రాత్మానం
కవయో నిచిక్యుః । రశ్మిగ్ం రశ్మీనాం మధ్యే తపన్తమ్ । ఋతస్య
పదే కవయో నిపాన్తి । [9]య ఆణ్డకోశే భువనం బిభర్తి । అనిర్భిన్నః స
న్నథ లోకాన్ విచష్టే । యస్యాణ్డకోశగ్ం శుష్మ మాహుః ప్రాణ
ముల్బమ్ । తేన క్లృప్తో ఽమృతేనాహ మస్మి । [10]సువర్ణం కోశగ్ం
రజసా పరీవృతమ్ । దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్॥ ౨౩॥

౫ అమృతస్య పూర్ణాం తాము కలాం విచక్షతే । పాదగ్ం షడ్ఢో-
తుర్న కిలాఽఽవివిత్సే । [11]యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లృప్తాః । ఉత వా షడ్-
ఢా మనసోత క్లృప్తాః । తగ్ం షడ్ఢోతార మృతుభిః కల్పమానమ్ । ఋ-
తస్య పదే కవయో నిపాన్తి । [12]అన్తః ప్రవిష్టం కర్తార మేతమ్ । అ-

న్తశ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్ । సహైవ సన్తం న విజానన్తి దేవాః ।
ఇన్ద్రస్యాఽఽత్మానగ్ం శతధా చరన్తమ్॥ ౨౮॥

౫ [13]ఇన్ద్రో రాజా జగతో య ఈశే । సప్తహోతా సప్తధా విక్లృ-
ప్తః । [14]పరేణ తన్తుం పరిషిచ్యమానమ్ । అన్తరాదిత్యే మనసా చర-
న్తమ్ । దేవానాగ్ం హృదయం బ్రహ్మాఽన్వవిన్దత్ । [15]బ్రహ్మైతద్బ్ర-
హ్మణ ఉజ్జభార । అర్కగ్గ్ం శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్య మధ్యే । [16]ఆయస్మి-
న్థ్సప్త పేరవః । మేహన్తి బహులాగ్ం శ్రియమ్।బహ్వశ్వా మిన్ద్ర గోమ-
తీమ్॥ ౨౯॥

౬ ☞ [17] అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్।సహరిర్వసువిత్తమః । పేరు
రిన్ద్రాయ పిన్వతే।[18]బహ్వశ్వా మిన్ద్ర గోమతీమ్ । అచ్యుతాం బహు-
లాగ్ం శ్రియమ్ । మహ్య మిన్ద్రో నియచ్ఛతు । [19]శతగ్ం శతా అస్య
యుక్తా హరీణామ్।అర్వాఙా యాతు వసుభీ రశ్మి రిన్ద్రః । ప్రమగ్ంహ-
మాణో బహులాగ్ం శ్రియమ్ । రశ్మి రిన్ద్ర స్సవితా మే నియచ్ఛతు॥

౭ [20]ఘృతం తేజో మధుమ దిన్ద్రియమ్ । మయ్యయ మగ్ని ర్దధాతు।
[21]హరిః పతఙ్గః పటరీ సుపర్ణః । దివిక్షయో నభసా య ఏతి । స న ఇన్ద్రః
కామవరం దదాతు।[22]పఞ్చారం చక్రం పరివర్తతే పృథు । హిరణ్యజ్యో
తి స్సరిరస్య మధ్యే । అజస్రం జ్యోతి ర్నభసా సర్ప దేతి । స న ఇన్ద్రః
కామవరం దదాతు । [23] సప్త యుఞ్జన్తి రథ మేకచక్రమ్॥ ౩౦॥

౮ ఏకో అశ్వో వహతి సప్తనామా । త్రినాభి చక్ర మజర మన
ర్వమ్* । యేనేమా విశ్వా భువనాని తస్థుః । [24] భద్రం పశ్యన్త ఉపసేదు

* 'మనర్వాం' ఇతి 'క' పుస్తకపాఠః.

రగ్రే । తపో దీక్షా మృషయ స్సువర్విదః । తతః క్షత్రం బల మోజశ్చ జాతమ్ । తదస్మై దేవా అభిసం నమన్తు । [25] శ్వేతగ్ం రశ్మిం బోభుజ్యమానమ్ । అపాం నేతారం భువనస్య గోపామ్ । ఇన్ద్రం నిచిక్యుః పరమే వ్యోమన్ ॥ ౨౮ ॥

౧౦ రోహిణీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః । క్షరన్తీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః । శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్ । [27] అయం యశ్శ్వేతో రశ్మిః పరి సర్వ మిదం జగత్ । ప్రజాం పశూ న్ధనాని । అస్మాకం దదాతు । [28] శ్వేతో రశ్మిః పరి సర్వం బభూవ । సువ న్మహ్యం పశూన్ విశ్వరూపాన్ । [29] పతఙ్గ మక్త మసురస్య మాయయా ॥ ౨౯ ॥

౧౧ హృదా పశ్యన్తి మనసా మనీషిణః । సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే । మరీచీనాం పద మిచ్ఛన్తి వేధసః । [30] పతఙ్గో వాచం మనసా బిభర్తి । తాం గన్ధర్వో ఽవద ద్గర్భే అన్తః । తాం ద్యోతమానాగ్ం స్వర్యం మనీషామ్ । ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి । [31] యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపా స్సన్తో బహుధైకరూపాః । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ॥ ౩౦ ॥

౧౨ ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । [32] వీతగ్ం స్తుకే స్తుకే । యువ మస్మాసు నియచ్ఛతమ్ । ప్రప్ర యజ్ఞపతిం తిర । [33] యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపా స్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానా మిహ రన్తి రస్తు । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ । [34] య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపా స్సన్తో బహుధైకరూపాః ॥ ౩౧ ॥

౧౩ వాయు స్తాగ్ం అగ్నే ప్రముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । [35] ఇడాయై సృప్తం ఘృతవ చ్చరాచరమ్ । దేవా అన్వవిన్ద న్గుహాహితమ్ । [36] య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపా స్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానా మిహ రన్తి రస్తు । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ॥ ౩౨ ॥

ఆత్మాజనానాం, విక్షుర్వన్తం విపశ్చిం, ప్రజానాం, వసుధానీం విరాజం, చరన్తం, గోమతీం, మే నియచ్ఛతే, కచక్రిం, వ్యోమ, న్మాయయా, దేవ, ఏకరూపా, అష్టౌచ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశోఽనువాకః.

⁂ నారాయణోపస్థానమన్త్రాః. ⁂

౧ [1]సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ । స భూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠ ద్దశాఙ్గులమ్ । [2]పురుష ఏవేదగ్ం సర్వమ్ । య ద్భూతం య చ్చ భవ్యమ్ । ఉతామృతత్వస్యేశానః । యదన్నేనాతిరోహతి । [3]ఏతావా నస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః ॥ ౩౨—౩౩ ॥

౨ పాదో ఽస్య విశ్వా భూతాని । త్రిపా దస్యామృతం దివి । [4]త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదై త్పురుషః । పాదోఽస్యేహాఽభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి । [5]తస్మా ద్విరా డజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చా ద్భూమి మథో పురః ॥ ౩౩—౩౪ ॥

౩ [6]యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞమతన్వత । వసన్తో అ-
స్యాఽఽసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః। [7]సప్తాస్యాఽఽసన్పరిధయః। త్రి
స్సప్త సమిధః కృతాః । దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పు-
రుషం పశుమ్ । [8]తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమ-
గ్రతః ॥ ౩౪—౩౫ ॥

౪ తేన దేవా అయజన్త । సాధ్యా ఋషయశ్చ యే । [9]తస్మా
ద్యజ్ఞాథ్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్ంస్తాగ్ం
శ్చక్రే వాయవ్యాన్ ।ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే।[10]తస్మాద్యజ్ఞాథ్సర్వ-
హుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛన్దాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజు
స్తస్మాదజాయత ॥ ౩౫—౩౬ ॥

౫ [11]తస్మాదశ్వా అజాయన్త । యే కే చోభయాదతః । గావో హ
జజ్ఞిరే తస్మాత్। తస్మాజ్జాతా అజావయః । [12]యత్పురుషం వ్యదధుః ।
కతిధా వ్యకల్పయన్ । ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూ
పాదావుచ్యేతే।[13]బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్।బాహూ రాజన్యః
కృతః ॥ ౩౬—౩౭ ॥

౬ ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః।పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత।
[14]చన్ద్రమా మనసో జాతః । చక్షోస్సూర్యో అజాయత । ముఖాదిన్ద్ర
శ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయురజాయత । [15]నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షమ్ ।
శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథా
లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ ౩౭—౩౮ ॥

౬ [16]వేదాహ మేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమస స్తు
పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వా ఽభివదన్
యదాస్తే । [17]ధాతా పురస్తా ద్య ముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వా
న్ప్రదిశ శ్చతస్రః । త మేవం విద్వా నమృత ఇహ భవతి । నాన్యః
పన్థా అయనాయ విద్యతే । [18]యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజన్త దేవాః । తాని
ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహ నాకం మహిమానః సచన్తే । యత్ర
పూర్వే సాధ్యా స్సన్తి దేవాః ॥ ౩౮—౩౯ ॥

పూరుషః, పురో, ఽగ్రతో, ఽజాయత, కృతో, ఽకల్పయ, న్నాస, న్దేవ చ ॥ ౧౨ ॥

* జ్యాయా నధి పూరుషః । అన్యత్ర పురుషః ॥

త్రయోదశోఽనువాకః.

ఉత్తరనారాయణానువాకః.

౧ [1]అద్భ్య స్సమ్భూతః పృథివ్యై రసా చ్చ । విశ్వకర్మణ స్సమవ-
ర్తతాధి । తస్య త్వష్టా విదధ ద్రూప మేతి । తత్పురుషస్య విశ్వ మా-
జాన మగ్రే । [2]వేదాహ మేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం
తమసః పరస్తాత్ । త మేవం విద్వా నమృత ఇహ భవతి । నాన్యః
పన్థా విద్యతే ఽయనాయ । [3]ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అన్తః । అజాయ-
మానో బహుధా విజాయతే ॥ ౩౯—౪౦ ॥

---

* అస్మిన్ననువాకే జ్యాయాన్, అధి, ఇత్యనయోః పదయోరనన్తరం పూరుష ఇతి. తదన్యత్ర పురుష ఇతి చ వివేకః.

౨ తస్య ధీరాః పరిజానన్తి యోనిమ్ । మరీచీనాం పద మిచ్ఛన్తి వేధసః । ⁴యో దేవేభ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే । ⁵రుచం బ్రాహ్మం జనయన్తః । దేవా అగ్రే త దబ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మ-ణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అస న్వశే । ⁶హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ । ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మని-షాణ ॥ ౪౦—౪౧ ॥

జాయతే, వశే, సప్తచ ॥ ౧౩ ॥

చతుర్దశోఽనువాకః.

౧౪, ౧౫, అనువాకయోః కాణ్డర్షయః విశ్వేదేవాః.

—భర్తృసూక్తమ్.—

౧ ¹భర్తా స న్భ్రియమాణో బిభర్తి । ఏకో దేవో బహుధా ని-విష్టః । యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ । నిధాయ భారం పున రస్త మేతి । ²త మేవ మృత్యు మమృతం త మాహుః । తం భర్తారం త ము గోప్తార మాహుః । స భృతో భ్రియమాణో బిభర్తి । య ఏనం వేద సత్యేన భర్తుమ్ । ³సద్యోజాత ముత జహాత్యేషః । ఉతో జరన్తం నజహాత్యేకమ్ ॥౪౧—౪౨॥

౨ ఉతో బహూ నేక మహ ర్జహార । అతన్ద్రో దేవ స్సదమేవ ప్రార్థః । ⁴యస్త ద్వేద యత ఆబభూవ । సన్ధాం చ యాగ్ం సంద్రధే బ్రహ్మణైషః । రమతే తస్మి న్నుత జీర్ణే [illegible]మానే । నైనం జహాత్యహస్సు

పూర్వ్యేషు । ⁵త్వా మాపో అను సర్వా శ్చరన్తి జానతీః । వత్సం పయసా పునానాః । త్వ మగ్నిగ్ం హవ్యవాహగ్ం సమిన్ధే।త్వం భర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్ ॥ ౨౨—౨౩॥

౩ ⁶త్వం యజ్ఞ స్త్వము వేవాసి సోమః । తవ దేవా హవ మాయ-న్తి సర్వే । త్వ మేకో ఽసి బహూ నను ప్రవిష్టః । నమ స్తే అస్తు సుహ-వో మ ఏధి । ⁷నమో వా మస్తు శృణుతగ్ం హవం మే । ప్రాణాపానా వజిరగ్ం సంచరన్తా । హ్వయామి వాం బ్రహ్మణా తూర్త మేతమ్ । యో మాం ద్వేష్టి తం జహితం యువానా । ⁸ప్రాణాపానా సంవి-దానా జహితమ్ । అముష్యాసునా మా సంగసాథామ్॥౨౩—౨౪॥

౪ తం మే దేవా బ్రహ్మణా సంవిదానా । వధాయ దత్తం త మహ-హగ్ం హనామి । ⁹అస జ్జజాన సత అ బభూవ । యం యం జజాన స ఉ గోపో అస్య । యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ । పరాస్య భారం పున రస్త మేతి । ¹⁰త దైవ త్వం ప్రాణో అభవః । మహా-న్భోగః ప్రజాపతేః । భుజః కరిష్యమాణః । యద్దేవా న్ప్రాణయో నవ ॥ ౨౪—౨౫ ॥

ఏకం, ప్రజానాం, గసాథాం, నవ ॥ ౧౪ ॥

పంచదశోఽనువాకః.

⊹ మృత్యు సూక్తం. ⊹

౧ ¹హరిగ్ం హర న్త మనుయ న్తి దేవాః । విశ్వస్యేశానం వృష-భం మతీనామ్ । బ్రహ్మ సరూప మనుమేద మాగాత్ । అయనం మా

వివర్ధి ర్విక్రమస్వ । [2]మాభిదో మృత్యో మావధీః । మా మే బలం వివృహో మా ప్రమోషీః । ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయు రుగ్ర । నృచక్షసం త్వా హవిషా విధేమ । [3]సద్య శ్చకమానాయ । ప్రవేపానాయ మృత్యవే ॥ ౭౫—౭౬ ॥

౨ ప్రాస్మా ఆశా అశృణ్వన్ । కామేనా జనయ న్పునః । [4]కామేన మే కామ ఆగాత్ । హృదయా ద్ధృదయం మృత్యోః । య దమీషా మదః ప్రియమ్ । తదైతూప మా మభి । [5]పరం మృత్యో అనుప రేహి పన్థామ్ । య స్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్మ తే శృణ్వ తే తే బ్రవీమి । మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్ । [6]ప్ర పూర్వ్యం మనసా వన్దమానః । నాధమానో వృషభం చర్షణీనామ్ । యః ప్రజానా మేకరా ణ్మానుషీణామ్ । మృత్యుం యజే ప్రథమజా మృతస్య ॥ ౭౬—౭౭ ॥

మృత్యవే, వీరాగ్ం, శ్చత్వారిచ ॥ ౧౫ ॥

షోడశో౽నువాకః.

కాణ్డర్షిః సోమః.

సూర్యోపస్థానమంత్రః.

౧ [1]తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృ దసి సూర్య । విశ్వ మాభాసి రోచనమ్ । ఉపయామ గృహీతో౽సి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోని స్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే ॥ ౭౭—౭౮—౧౬ ॥

---

* భట్టభాస్కరస్తు:— 'అతిగ్రాహ్యాంతఃపాతి సౌర్యగ్రహగ్రహణమన్త్ర' ఇతి వ్యాచఖ్యౌ.

సప్తదశోఽనువాకః.

౧౭, ౧౮, ౧౯, అనువాకానాం కాణ్డర్షిః అగ్నిః.

ప్రేతదాహస్థానసమీపఖాతావటే జలసంగాహనమన్త్రః. *

౧ [1]ఆప్యాయస్వ మది_న్తమ సోమ విశ్వాభి రూతిభిః । భవా న స్స-
ప్రథ_స్తమః ॥ ౮౮—౮౯—౧౭ ॥

అష్టాదశోఽనువాకః.

అవగాహనే వినియుక్తమన్త్రః. †

౧ [1]ఈయు ష్టే యే పూర్వతరా మపశ్య న్వ్యుచ్ఛన్తీ ముషసం మర్త్యాసః । అస్మాభి రూ ను ప్రతిచక్ష్యా ఽభూ దో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్ ॥ ౮౯—౯౦—౧౮ ॥

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

ఉపోపణేదాహే వినియుక్తాని యజూంషి. ‡

౧ [1]జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి [2]జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి [3]జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి [4]భాస్వతీం త్వా సాదయామి [5]జ్వల_న్తీం త్వా సాదయామి [6]మల్మలాభవ_న్తీం త్వా సాదయామి [7]దీప్యమానాం త్వా సాదయామి [8]రోచమానాం త్వా సాదయామి [9]మజస్రాం త్వా సాదయామి [10]బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి [11]బోధయ_న్తీం త్వా సాదయామి [12]జాగ్రతీం త్వా సాదయామి ॥ ౯౦—౯౧—౧౯ ॥

---

* భట్టభాస్కరస్తు:—'చమసోపవంశన ప్రాయశ్చిత్త మంత్ర' ఇతి వ్యాచఖ్యౌ.

† ,, 'వృష్టినామకేష్టకోపధానమన్త్ర' ఇతి వ్యాచఖ్యౌ.

‡ ,, 'జ్యోతిష్మతీష్టకోపధానమన్త్రా' ఇతి వ్యాచఖ్యౌ.

వింశోఽనువాకః.

(పితృమేధాంగ) స్రువాహుతిమన్త్రాః. *

౧ [1]ప్రియాసాయ స్వాహా [2]ఽఽయాసాయ స్వాహా [3]వియాసాయ
స్వాహా [4]సంయాసాయ స్వాహా [5]ద్యాసాయ స్వాహా [6]ఽవయాసాయ
స్వాహా [7]శుచే స్వాహా [8]శోకాయ స్వాహా [9]తప్యత్వై స్వాహా [10]తపతే
స్వాహా [11]బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా [12]సర్వస్మై స్వాహా॥ ౧—౨ ॥ ॥౨౦॥

ఏకవింశోఽనువాకః.

రాజగవీ హవిషో హోమార్థా మన్త్రాః. ‡

౧ [1]చిత్తగ్ం సంతానేన [2]భవం యక్నా [3]రుద్రం తనిమ్నా [4]పశు-
పతిగ్గ్ం స్థూలహృదయేనా[5]గ్నిగ్ం హృదయేన[6]రుద్రం లోహితేన [7]శర్వం
మతస్నాభ్యాం [8]మహాదేవమన్తః పార్శ్వేనౌషిష్ఠహనగ్ం శిఙ్గీనికోశ్యా-
భ్యామ్ ॥ ౨—౩ ॥ ॥౨౧॥

---

[1]చిత్తిః [2]పృథివ్యా[3]గ్ని [4]స్సూర్యం తే చక్షు[5]ర్మహాహవిర్హోతా
[6]వాగ్ఘోతా [7]బ్రాహ్మణఏకహోతా [8]ఽగ్ని ర్యజుర్భి [9]స్సేనేన్ద్రస్య [10]దేవ-
స్య [11]సువర్ణం ఘర్మగ్ం [12]సహస్రశీర్షా [13]ఽదోభ్యః [14]భర్తా [15]హరిం
[16]తరణి [17]రాప్యాయస్వ [18]యుష్టే యే [19]జ్యోతిష్మతీం [20]ప్రయాసా-
య [21]చిత్త, మేకవిగ్ంశతిః ॥ ౨౧ ॥

[1]చిత్తి[11]రగ్నిర్యజుర్భి, [21]రన్తః ప్రవిష్టః, [31]ప్రజాపతి, [41]ర్భర్తాస,
[51,52]స్ప్రియాసాయ ద్విపఞ్చాశత్ ॥ ౫౨ ॥

---

* భట్టభాస్కరస్తు:—'అశ్వమేధాంగరాత్రిహోమమన్త్రా' ఇతి వ్యాచకార.

‡ ,, 'బ్రహ్మమేధాంగమన్త్రా' ఇతి వ్యాచఖ్యౌ.

[1]చిత్తి [11]రగ్నిర్వ్యాఖ్యా [21]రన్తః ప్రవిష్టః [31]ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదాన [41]స్తస్య ధీరా [51-53]జ్యోతిష్మతీం త్రిపఞ్చాశత్ * ॥ ౫౩ ॥
(ఏవం వా పాఠః.)

హరిః ఓమ్.

శాన్తిపాఠః.

తచ్ఛంయోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే ॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

తృతీయప్రశ్నః సమాప్తః.

---

* 'ఏతత్ప్రపాఠకగతైకాదశానువాకస్య ద్వాదశదశత్యనంతరం అవశిష్టవాక్యాష్టకస్య పృథగ్దశతిత్వేన కేచన స్వీకుర్వంతి. తేషాం మతేతు త్రిపంచాశత్ (౫౩) దశతయః, ఇతరేషాం మతేతు ద్విపంచాశత్ (౫౨) దశతయః' ఇతి వివేకః.

ఓమ్.
శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే
చతుర్థః ప్రపాఠకః.*

ప్రవర్గ్యః.

అనువాకాః. ౪౨. కాణ్డర్షిః సోమః.

శాన్తిపాఠః.

†ఓం నమో వాచే....ప్రీతో ఽనుమదన్తు॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

ప్రథమోఽనువాకః.

పూర్వశాంతిపాఠమన్త్రాః.

౧ [1]నమో వాచే యా చోదితా యా చానుదితా తస్యై వాచే న-
మో నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమ ఋషిభ్యో మన్త్రకృద్భ్యో
మన్త్రపతిభ్యో మా మా మృషయో మన్త్రకృతో మన్త్రపతయః పరాదు
ర్మాఽహ మృషీ న్మన్త్రకృతో మన్త్రపతీ న్పరాదాం [2]వైశ్వదేవీం వాచ
ముద్యాసగ్ం శివా మదస్తాం జుష్టాం దేవేభ్య [3]శ్శర్మ మే ద్యౌ శ్శర్మ
పృథివీ శర్మ విశ్వ మిదం జగత్ । శర్మ చన్ద్రశ్చ సూర్య శ్చ శర్మ
బ్రహ్మ ప్రజాపతీ । [4]భూతం వదిష్యే భువనం వదిష్యే తేజో వదిష్యే
యశో వదిష్యే తపో వదిష్యే బ్రహ్మ వదిష్యే సత్యం వదిష్యే [5]తస్మా
అహ మిద ముపస్తరణ ముప స్తృణ ఉపస్తరణం మే ప్రజాయై పశూ-
నాం భూయా దుపస్తరణ మహం ప్రజాయై పశూనాం భూయాసం

---

* ద్రావిడా స్త్విమం పఞ్చమం ప్రపాఠకమాహుః.

† ఏతచ్ఛాంతేః సమగ్రపాఠః ప్రథమానువాకే విద్యతే.

[6]ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం [7]మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధు వదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మా దేవా అవన్తు శోభాయై పితరోఽనుమదన్తు॥ [8]ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ ౧ ॥ ౧ ॥

---

* ద్వితీయోఽనువాకః.

మహావీరనిర్మాణార్థమన్త్రాః.

౧ [1]యుఞ్జతే మన ఉత యుఞ్జతే ధియః । విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః । వి హోత్రా దధే వయునావిదేక ఇత్ । మహీ దేవస్య సవితుః పరిష్టుతిః । [2]దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే । [3]అభ్రిరసి నారిరసి । అధ్వరకృద్దేవేభ్యః । [4]ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్పతే ॥ ౧—౨ ॥

౨ దేవయన్తస్త్వేమహే । ఉపప్రయన్తు మరుతస్సుదానవః । ఇన్ద్ర ప్రాశూర్భవా సచా । [5]ప్రైతు బ్రహ్మణస్పతిః । ప్ర దేవ్యేతు సూనృతా । అచ్ఛా వీరం నర్యం పఙ్క్తిరాధసమ్ । దేవా యజ్ఞం నయన్తు నః । [6]దేవీ ద్యావాపృథివీ అను మే మగ్ంసాథామ్ । [7]ఋధ్యాస మద్య । మఖస్య శిరః ॥ ౨—3 ॥

3 ☞ [8]మఖాయ త్వా । మఖస్య త్వా శీర్ష్ణే । [9]ఇయత్యగ్ర ఆసీః । [10]ఋధ్యాస మద్య । మఖస్య శిరః । మఖాయ త్వా । మఖస్య త్వా

---

* అస్య బ్రాహ్మణం తైత్తిరీయారణ్యకస్య పఞ్చమ ప్రపాఠకే—౧. ౨. 3 అనువాకేషు పఠితమ్.

శీర్ష్ణే । [11]దేవీ ర్వమ్రీ రస్య భూతస్య ప్రథమజా ఋతావరీః । [12]ఋ-
ద్ధ్యాస మద్య । మఖస్య శిరః ॥ ౩—౪ ॥

౪ ☞ మఖాయ త్వా । మఖస్య త్వా శీర్ష్ణే। [13]ఇన్ద్రస్యౌజోఽసి।
[14]ఋద్ధ్యాస మద్య । మఖస్య శిరః । మఖాయ త్వా । మఖస్య త్వా
శీర్ష్ణే । [15]అగ్నిజా అసి ప్రజాపతే రేతః । [16]ఋద్ధ్యాస మద్య । మఖస్య
శిరః ॥ ౪—౫ ॥

౫ ☞ మఖాయత్వా । మఖస్య త్వా శీర్ష్ణే । [17]ఆయు ర్ధేహి
ప్రాణం ధేహి । అపానం ధేహి వ్యానం ధేహి । చక్షుర్ధేహి శ్రోత్రం
ధేహి । మనో ధేహి వాచం ధేహి । ఆత్మానం ధేహి ప్రతిష్ఠాం ధేహి ।
మాం ధేహి మయి ధేహి । [18]మధు త్వా మధులా కరోతు । [19]మఖస్య
శిరోఽసి ॥ ౫—౬ ॥

౬ [20]యజ్ఞస్య పదే స్థః । [21]గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా కరోమి ।
త్రైష్టుభేన త్వా ఛన్దసా కరోమి । జాగతేన త్వా ఛన్దసా కరోమి ।
[22]మఖస్య రాస్నాఽసి । [23]అదితి స్తే బిలం గృహ్ణాతు । పాఙ్క్తేన
ఛన్దసా । [24]సూర్యస్య హరసా శ్రాయ । [25]మఖోఽసి ॥ ౬—౭ ॥

ప్రత్నే,శిర,ఋతావరీర్, ఋద్ధ్యాసమద్య,మఖస్య శిర,శ్శిర,శ్శిరోఽసి,
నవచ ॥ ౨ ॥

ఇయతి దేవీ రిన్ద్రస్యౌజోఽస్యగ్నిజాఅస్యా యుర్ధేహి ప్రాణం పఞ్చ *॥

---

* అస్మిన్ననువాకే "మఖాయత్వా । మఖస్యత్వాశీర్ష్ణే" ఇత్యనంతరం. పంచసు వారేషు క్రమేణ 'ఇయతి' దేవా, ఇత్యాది పదపంచక ఘటితవాక్యాని భవేయు రితి సూచనమ్.

* తృతీయోఽనువాకః.

→ మహావీరసంస్కారమన్త్రాః. ←

౧ [1]వృష్ణో అశ్వస్య నిష్పదసి । వరుణస్త్వా ధృతవ్రత ఆధూప-
యతు । మిత్రావరుణయోర్ధ్రువేణ ధర్మణా । [2]అర్చిషే త్వా । శోచి-
షే త్వా । జ్యోతిషే త్వా । తపసే త్వా । [3]అభీమం మహినా దివమ్ ।
మిత్రో బభూవ సప్రథాః । ఉత శ్రవసా పృథివీమ్॥ ౭—౮॥

౨ [4]మిత్రస్య చర్షణీధృతః । శ్రవో దేవస్య సానసిమ్ । ద్యుమ్నం
చిత్రశ్రవస్తమమ్ । [5]సిద్ధ్యై త్వా । [6]దేవస్త్వా సవితోద్వపతు । సు-
పాణిః స్వఙ్గురిః । సుబాహురుత శక్త్యా । [7]అపద్యమానః పృథివ్యామ్।
ఆశా దిశ ఆపృణ । ఉత్తిష్ఠ బృహన్భవ ॥౮—౯॥

౩ ఊర్ధ్వస్తిష్ఠ ధ్రువస్త్వమ్ । [8]సూర్యస్య త్వా చక్షుషాఽన్వీ-
క్షే । ఋజవే త్వా । సాధవే త్వా । సుక్షిత్యై త్వా భూత్యై త్వా।
[9]ఇదమహమముమాముష్యాయణం విశా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన ప-
ర్యూహామి । గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసాఽఽచ్ఛృణద్మి । త్రైష్టుభేన త్వా
ఛన్దసాఽఽచ్ఛృణద్మి । జాగతేన త్వా ఛన్దసాఽఽచ్ఛృణద్మి। ఛృణ-
త్తు త్వా వాక్ । ఛృణత్తు త్వోర్క్ । ఛృణత్తు త్వా హవిః ।
ఛృన్ధి వాచమ్ । ఛృన్ధ్యూర్జమ్ । ఛృన్ధి హవిః । దేవ పురశ్చర సఘ్యా-
సం త్వా ॥౯—౧౦॥

పృథివీం, భవ, వాక్షట్చ ॥ ౩ ॥

---

* అస్యానువాకస్యబ్రాహ్మణం, తై. ఆ. ౫. ప్ర. ౩ అనువాకే పఠితమ్.

చతుర్థోఽనువాకః.

ప్రైషమన్త్రాః.

౧ [1]బ్రహ్మ న్ప్రవర్గ్యేణ ప్రచరిష్యామః । హోత ర్ఘర్మ మభిష్టుహి।
అగ్నీ ద్రౌహిణౌ పురోడాశా వధిశ్రయ । ప్రతిప్రస్థాత ర్విహర। ప్రస్తో-
త స్సామాని గాయ । [2]యజుర్యుక్తగ్ం సామభి రాక్తఖం త్వా।విశ్వై-
ర్దేవై రనుమతం మరుద్భిః । దక్షిణాభిః ప్రతతం పారయిష్ణుమ్ । స్తుభో
వహన్తి సుమనస్యమానమ్ । స నో రుచం ధేహ్యహృణీయమానః ।
భూ ర్భువ స్సువః । ఓ మిన్ద్రవన్తః ప్రచరత ॥౧౦—౧౧॥

అహృణీయమానో ద్వేచ ॥ ౪ ॥

* పంచమోఽనువాకః.

మహావీరస్థాపనమన్త్రాః.

౧ [1]బ్రహ్మ న్ప్రచరిష్యామః । హోత ర్ఘర్మ మభిష్టుహి । [2]యమా-
య త్వా మఖాయ త్వా । సూర్యస్య హరసే త్వా । [3]ప్రాణాయ
స్వాహా వ్యానాయ స్వాహాఽపానాయ స్వాహా । చక్షుషే స్వాహా
శ్రోత్రాయ స్వాహా । మనసే స్వాహా వాచే సరస్వత్యై స్వాహా।దక్షా-
య స్వాహా క్రతవే స్వాహా । ఓజసే స్వాహా బలాయ స్వాహా । [4]దేవ-
స్త్వా సవితా మధ్వానక్తు ॥ ౧౧—౧౧ ॥

౨ [5]పృథివీం తపస స్త్రాయస్వ । † [6]అర్చి రసి శోచి రసి జ్యోతి రసి
తపో ఽసి । [7]సగ్ం సీదస్వ మహాగ్ం అసి । శోచస్వ దేవవీతమః ।

---

* అస్య అనువాకస్య బ్రాహ్మణం. తై. ఆ. ప్ర. ౫. ౪ అనువాకే విద్యతే.

† "అర్చిషే త్వా । శోచిషే త్వా । జ్యోతిషే త్వా । తపసే త్వా" ఏతద్వాక్యచతు
ష్టయరూపః షష్ఠోమంత్రః భ. భాష్యేవ్యాఖ్యాతః. సూత్రకారైరపి వినియుక్తః అస్మ
ద్దేశీయై రాంధ్రైః ద్రావిడై ర్నాపఠ్యతే. కారణంతు న జ్ఞాయతే. నవ్యాఖ్యాతో మాధవేన.

విధూమ మగ్నే అరుణం మియేధ్య । సృజ ప్రశ స్త దర్శతమ్ । [8]అజ్యా-
న్ని యం ప్రథయన్తో న విప్రాః । వపావ న్తం నాగ్నినా తప న్తః । పితు
ర్న పుత్రఉపసి ప్రేష్ఠః । ఆఘర్మో అగ్ని మృతయ న్నసాదీత్ ॥౧౨—౧౩॥

౩ అనాధృష్యా పురస్తాత్ । అగ్నే రాధిప త్యే । ఆయు ర్మే దాః ।
[10]పుత్రవతీ దక్షిణతః । ఇన్ద్రస్యాఽధిప త్యే । ప్రజాం మే దాః । [11]సు-
షదా పశ్చాత్ । దేవస్య సవితు రాధిప త్యే । ప్రాణం మే దాః ।
[12]ఆశ్రుతి రు త్తరతః ॥౧౩-౧౪ ॥

౪ మిత్రావరుణయో రాధిప త్యే । శ్రోత్రం మే దాః । [13]విధృతి
రుపరిష్టాత్ । బృహస్పతే రాధిప త్యే । బ్రహ్మ మే దాః క్షత్రం మే దాః।
తేజో మే ధా వర్చో మే ధాః । యశో మే ధా స్తపో మే ధాః। మనో
మే ధాః। [14]మనో రశ్వా ఽసి భూరిపుత్రా। విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రాభ్యః
పాహి ॥ ౧౪ -౧౫ ॥

౫ సూపసదా మే భూయా మా మాహిగ్ంసీః । [15]తప్తో వ్వా గ్నే
అ న్తరాగ్ం అమిత్రాన్ । తపా శగ్ంస మరరుషః పరస్య । తపా వసో
చికితానో అచిత్తాన్ । వి తే తిష్ఠన్తా మజరా అయాసః । [16]చిత స్థన
పరిచితః । స్వాహా మరుద్భిః పరిశ్రయస్వ । [17]మా అసి । ప్రమా అసి।
ప్రతిమా అసి ॥ ౧౫-౧౬ ॥

౬ సంమా అసి । విమా అసి । ఉన్మా అసి । అన్తరిక్షస్యా న్తర్ధి రసి।
దివం తపస స్త్రా యస్వ । [18]ఆభి ర్గీర్భి ర్య దతో న ఊనమ్ । ఆప్యా-
యయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో మహిగోత్రా రుజాసి ।

భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ । [20]శుక్రం తే అన్య ద్యజతం తే అన్యత్ ॥ ౧౭—౧౭ ॥

౭ విషురూపే అహనీ ద్యౌ రివాసి । విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః । భద్రా తే పూష న్నిహ రాతి రస్తు । [21]అర్హ న్బిభర్షి సాయకాని ధన్వ । అర్హ న్నిష్కం యజతం విశ్వరూపమ్ । అర్హ న్నిదం దయసే విశ్వ మబ్భువమ్ । న వా ఓజీయో రుద్ర త్వ దస్తి । [22]గాయత్ర మసి । త్రైష్టుభ మసి । జాగత మసి । [23]మధు మధు మధు ॥ ౧౭—౧౮ ॥

అన క్త్వ, సాద్ధ్రీ, దుత్తరతః, పాహి, ప్రతిమా అసి, యజతం తే అన్య, జ్జాగత మస్యే కం చ ॥ ౫ ॥

---

* షష్ఠోఽనువాకః.

మహావీరాభిమన్త్రణమ్.

౧ [1]దశ ప్రాచీ ర్దశ భాసి దక్షిణా । దశ ప్రతీచీ ర్దశ భాస్యుదీచీః । దశోర్ధ్వా భాసి సుమనస్యమానః । స నో రుచం ధేహ్యహృణీయమానః । [2]అగ్ని ష్ట్వా వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతు గాయత్రేణ ఛన్దసా । స మా రుచితో రోచయ । [3]ఇన్ద్ర స్త్వా రుద్రై ర్దక్షిణతో రోచయతు త్రైష్టుభే-న ఛన్దసా । స మా రుచితో రోచయ । [4]వరుణ స్త్వా ఽఽదిత్యైః పశ్చా ద్రోచయతు జాగతేన ఛన్దసా । స మా రుచితో రోచయ ॥ ౧౮—౧౯ ॥

---

* అస్యానువాకస్య బ్రాహ్మణం. తై. ఆ. ప్ర. ౫ అనువాకే విద్యతే.

౨ [5]ఛ్యుత్తాన స్త్వా మారుతో మరుద్భి రుత్తరతో రోచయతు.
ఆనుష్టుభేన ఛన్దసా । సమా రుచితో రోచయ । [6]బృహస్పతి స్త్వా
విశ్వై ర్దేవై రుపరిష్టా ద్రోచయతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసా । స మా రుచి-
తో రోచయ । [7]రోచిత స్త్వం దేవ ఘర్మ దేవేష్వసి । రోచిషీయా
హం మనుష్యేషు । [8]సమ్రాడ్ ఘర్మ రుచిత స్త్వం దేవేష్వా యుష్మాగ్ం
స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యసి । రుచితో ఽహం మనుష్యేష్వా యుష్మాగ్ం
స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భూయాసమ్ । [9]రుగసి । రుచం మయి ధేహి ।
౧౯—౨౦ ॥

3 మయి రుక్ । [10]దశ పురస్తా ద్రోచసే । దశ దక్షిణా । దశ ప్ర-
త్యఙ్ । దశోదఙ్ । దశోర్ధ్వో భాసి సుమనస్యమానః । స న స్సమ్రా-
డిష మూర్జం ధేహి । వాజీ వాజినే పవస్వ । రోచితో ఘర్మో రుచీయ ॥
౨౦—౨౧ ॥

రోచయ, ధేహి, నవ చ ॥ ౬ ॥

---

* సప్తమోఽనువాకః.

మహావీరావేక్షణమ్.

౧ [1]అపశ్యం గోపా మనిపద్యమానమ్ । ఆ చ పరా చ పథిభి శ్చర-
న్తమ్ । స సధ్రీచీ స్స విషూచీ ర్వసానః । ఆవరీవర్తి భువనేష్వన్తః ।
[2]అత్ర ప్రావీః । మధుమాధ్వీభ్యాం మధుమాధూచీభ్యామ్ । అను-
వాం దేవవీతయే । [3]స మగ్ని రగ్నినా †గత । సం దేవేన సవిత్రా । సగ్ం
సూర్యేణ రోచతే ॥ ౨౧—౨౨ ॥

---

* అస్యానువాకస్య బ్రాహ్మణం. తై. ఆ. ప్ర. ౫. అను. ౭ ఇతి జ్ఞేయమ్.

† 'గతః' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

౨ [4]స్వాహా సమగ్ని స్తపసా ఽఽ*గత।సం దేవేన సవిత్రా। సగ్ం
సూర్యేణా రోచిష్ట। [5]ధర్తా దివో విభాసి రజసః। పృథివ్యా ధర్తా।
ఉరో రన్తరిక్షస్య ధర్తా। ధర్తా దేవో దేవానామ్। అమర్త్య స్తపోజాః।
[6]హృదే త్వా మనసే త్వా। దివే త్వా సూర్యాయ త్వా॥ ౨౨—౨౩॥

౩ ☞ ఊర్ధ్వ మిమ మధ్వరం కృధి। దివి దేవేషు హోత్రా య-
చ్ఛ। [7]విశ్వాసాం భువాం పతే। విశ్వస్య భువనస్పతే। విశ్వస్య మన-
సస్పతే। విశ్వస్య వచసస్పతే। విశ్వస్య తపసస్పతే। విశ్వస్య బ్రహ్మ-
ణస్పతే। [8]దేవశ్రూ స్త్వం దేవ ఘర్మ దేవా న్పాహి। [9]తపోజాం
వాచ మస్మే నియచ్ఛ దేవా యువమ్॥ ౨౩—౨౪॥

౪ [10]గర్భో దేవానామ్। [11]పితా మతీనామ్। [12]పతిః ప్రజానామ్।
[13]మతిః కవీనామ్। [14]సం దేవో దేవేన సవిత్రా యతిష్ట। సగ్ం సూ-
ర్యేణా రుక్త। [15]ఆయుర్దా స్త్వ మస్మభ్యం ఘర్మ వర్చోదా అసి।
[16]పితా నో ఽసి పితా నో బోధ। [17]ఆయుర్ధా స్తనూధాః పయోధాః।
వర్చోదా వరివోదా ద్రవిణోదాః॥ ౨౪—౨౫॥

౫ అన్తరిక్షప్రా ఉరో ర్వరీయాన్।అశీమహి త్వా మా మా హిగ్ం-
సీః। [18]త్వ మగ్నే గృహపతి ర్విశా మసి। విశ్వాసాం మానుషీ-
ణామ్। శతం పూర్భి ర్యవిష్ఠ పాహ్యగ్ంహసః। సమేద్ధారగ్ం శతగ్ం
హిమాః। తం ద్రావిణగ్ం హార్దివానమ్। ఇహైవ రాతయ స్సన్తు।
[19]†త్వష్టీమతీ తే సపేయ।సురేతా రేతో దధానా। వీరం విదేయ తవ
సందృశి। మా ఽహగ్ం రాయస్పోషేణ వియోషమ్॥ ౨౫—౨౬॥

---

* 'గతః' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

† 'త్వష్టీమతే' ,,

ర్రోచ త్తే, సూర్యాయ త్వా, దేవాయువం, ద్రవిణోదా, దధానా, ద్వే చ ॥ ౭ ॥

---

* అష్టమోఽనువాకః.

మహావీరే పయః ప్రక్షేపణాదికమ్.

౧ [1]దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినో ర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే । [2]అదిత్యై రాస్నా ఽసి । [3]ఇడ ఏహి । అదిత ఏహి । సరస్వ త్యేహి । [4]అసా వేహి । అసా వేహి । అసా వేహి ॥ ౨౬—౨౭ ॥

౨ [5]అదిత్యా ఉష్ణీష మసి । [6]వాయు రస్యైడః । [7]పూషా త్వోపావసృజతు । అశ్విభ్యాం ప్రదాపయ । [8]య స్తే స్తన శ్శశయో యో మయోభూః । యేన విశ్వా పుష్యసి వార్యాణి । యో రత్నధా వసువి ద్య స్సుదత్రః । సరస్వతి త మిహ ధాతవే ఽకః । [9]ఉస్ర ఘర్మగ్ం శిగ్ంష । ఉస్ర ఘర్మం పాహి ॥ ౨౭—౨౮ ॥

౩ ఘర్మాయ శిగ్ంష । [10]బృహస్పతి స్త్వోపసీదతు । [11]దానవ స్థ పేరవః । విష్వగ్వృతో లోహితేన । [12]అశ్విభ్యాం పిన్వస్వ । సరస్వత్యై పిన్వస్వ । పూష్ణే పిన్వస్వ । బృహస్పతయే పిన్వస్వ । ఇన్ద్రాయ పిన్వస్వ । ఇన్ద్రాయ పిన్వస్వ ॥ ౨౮—౨౯ ॥

౪ [13]గాయత్రో ఽసి । త్రైష్టుభో ఽసి । జాగత మసి । [14]సహోర్జో భాగేనోప మేహి । [15]ఇన్ద్రాశ్వినా మధున స్సారఘస్య । ఘర్మం పాత వసవో యజతా వట్ । [16]స్వాహా త్వా సూర్యస్య రశ్మయే వృష్టివనయే

---

* అస్యానువాకస్య బ్రాహ్మణం. తై. ఆ. ప్ర. ౫. ౭ అనువాకే ద్రష్టవ్యమ్.

జుహోమి । [17]మధు హవిరసి । [18]సూర్యస్య తప స్తప । [19]ద్యావాపృథివీ- భ్యాం త్వా పరిగృహ్ణామి ॥ ౨౯—3౦॥

× [20]అన్తరిక్షేణ త్వోపయచ్ఛామి । [21]దేవానాం త్వా పితౄణా మనుమతో భర్తుగ్ం శకేయమ్ । [22]తేజోఽసి । తేజోఽనుప్రేహి । దివి స్పృ జ్మా మా హిగ్ంసీః । అన్తరిక్షస్పృ జ్మా మా హిగ్ంసీః । పృథివిస్పృ జ్మా మాహిగ్ంసీః । సువరసి సువ ర్మే యచ్ఛ । దివం యచ్ఛ దివో మా పాహి ॥ 3౦—3౧ ॥

ఏహి, పాహి, పిన్వస్వ, గృహ్ణామి, నవ చ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

ప్రవర్గ్యస్య ఆహవనీయే యాగః.

౧ [1]సముద్రాయ త్వా వాతాయ స్వాహా । [2]సలిలాయ త్వా వాతాయ స్వాహా । [3]అనాధృష్యాయ త్వా వాతాయ స్వాహా । [4]అప్రతిధృష్యాయ త్వా వాతాయ స్వాహా । [5]అవస్యవే త్వా వాతాయ స్వాహా । [6]దువస్వతే త్వా వాతాయ స్వాహా । [7]శిమిద్వతే త్వా వాతాయ స్వాహా । [8]అగ్నయే త్వా వసుమతే స్వాహా । [9]సోమాయ త్వా రుద్రవతే స్వాహా । [10]వరుణాయ త్వాఽఽదిత్యవతే స్వాహా ॥ 3౧—3౨ ॥

౨ [11]బృహస్పతయే త్వా విశ్వదేవ్యావతే స్వాహా । [12]సవిత్రే త్వర్భుమతే విభుమతే ప్రభుమతే వాజవతే స్వాహా । [13]యమాయ త్వాఽఙ్గి

* అస్యానువాకస్య బ్రాహ్మణం తై. ఆ. ప్ర. ౫. ౭, ౮, అనువాకయోః పఠితమ్.

రస్వ తే పితృమ తే స్వాహా। [14]విశ్వా ఆశా దక్షిణసత్ । [15]విశ్వాన్ దేవా
నయాడ్ ఇహ। [16]స్వాహాకృతస్య ఘర్మస్య । మధోః పిబత మశ్వినా ।
స్వాహాఽగ్నయే యజ్ఞియాయ । శం యజుర్భిః । [17]అశ్వినా ఘర్మం
పాతగ్ం హార్ద్వానమ్ ॥ ౩౨—౩౩ ॥

౩ అహర్దివాభి రూతిభిః । అను వాం ద్యావాపృథివీం మగ్ంసా
తామ్ । స్వాహేన్ద్రాయ । [18]స్వాహేన్ద్రావట్ ।[19]ఘర్మ మపాత మశ్వినా
హార్ద్వానమ్। అహర్దివాభి రూతిభిః। అనువాం ద్యావాపృథివీ అమగ్ం
సాతామ్ । తం ప్రావ్యం యథావట్ । నమో దివే । నమః పృథి
వ్యై ॥ ౩౪ ॥

౪ దివిధా ఇమం యజ్ఞమ్ । యజ్ఞ మిమం దివిధాః । దివం గచ్ఛ ।
అన్తరిక్షం గచ్ఛ । పృథివీం గచ్ఛ । పఞ్చ ప్రదిశో గచ్ఛ। దేవా న్ఘర్మపా
న్గచ్ఛ । పితౄ న్ఘర్మపా న్గచ్ఛ ॥ ౩౩—౩౫ ॥

అదిత్యవతే స్వాహా, హార్ద్వానం, పృథివ్యై, అష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

※ దశమోఽనువాకః.

ప్రవర్గ్యశేషేణాగ్నిహోత్ర హోమః.

౧ [1]ఇషే పీపిహి । ఊర్జే పీపిహి । బ్రహ్మణే పీపిహి । క్షత్త్రా
య పీపిహి । అద్భ్యః పీపిహి । ఓషధీభ్యః పీపిహి। వనస్పతిభ్యః పీపిహి।
ద్యావాపృథివీభ్యాం పీపిహి । సుభూతాయ పీపిహి । బ్రహ్మవర్చసాయ
పీపిహి ॥ ౩౪—౩౬ ॥

* అస్యానువాకస్య బ్రాహ్మణం తై. ఆ. ప్ర. ౫. ౧౦ అనువాకే విస్పష్టతే.

౨ యజమానాయ పిన్వస్వ । మహ్యం జ్యైష్ఠ్యాయ పిన్వస్వ । [2]త్వి-
ష్యై త్వా । ద్యుమ్నాయ త్వా । ఇన్ద్రియాయ త్వా భూత్యై త్వా ।
[3]ధర్మా౽సి సుధర్మామేన్యస్మే । బ్రహ్మాణి ధారయ । క్షత్రాణి ధారయ ।
విశం ధారయ । నేత్త్వా వాత స్స్కన్దయాత్ ॥ ౩౫—౩౬ ॥

౩ ☞ [4]అముష్య త్వా ప్రాణే సాదయామి । అమునా సహ
నిరర్థం గచ్ఛ । యో౽స్మాన్ ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః । [5]పూష్ణే
శరసే స్వాహా । గ్రావభ్య స్స్వాహా । ప్రతిరేభ్య స్స్వాహా । ద్యావా-
పృథివీభ్యాగ్ం స్వాహా । పితృభ్యో ఘర్మపేభ్య స్స్వాహా । [6]రుద్రాయ
రుద్రహోత్రే స్వాహా ॥ ౩౭—౩౮ ॥

౪ [7]అహర్జ్యోతిః కేతునా జుషతామ్ । సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం స్వా-
హా । రాత్రి ర్జ్యోతిః కేతునా జుషతామ్ । సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం స్వాహా ।
[8]అపీపరో మా౽హ్నో రాత్రియై మా పాహి । ఏషా తే అగ్నే సమిత్ ।
తయా సమిధ్యస్వ । ఆయు ర్మే దాః । వర్చసా మా౽౽ఞ్జీః । అపీపరో
మా రాత్రియా అహ్నో మా పాహి ॥ ౩౬ —౩౯ ॥

౫ ఏషా తే అగ్నే సమిత్ । తయా సమిధ్యస్వ । ఆయు ర్మే దాః ।
వర్చసా మా౽౽ఞ్జీః । [9]అగ్ని ర్జ్యోతి ర్జ్యోతి రగ్ని స్స్వాహా । [10]సూర్యో
జ్యోతి ర్జ్యోతి స్సూర్య స్స్వాహా । [11]భూ స్స్వాహా । [12]హుతగ్ం హవిః ।
మధు హవిః । ఇన్ద్రతమే౽గ్నౌ । పితా నో౽సి మా మా హిగ్ంసీః ।
అశ్యామ తే దేవఘర్మ । మధుమతో వాజవతః పితుమతః । అఙ్గిరస్వత
స్స్వధావినః । అశీమహి త్వా మా మా హిగ్ంసీః । [13]స్వాహా త్వా
సూర్యస్య రశ్మిభ్యః । స్వాహా త్వా నక్షత్రేభ్యః ॥ ౩౮—౪౦ ॥

బ్రహ్మవర్చసాయ పిపిహి, స్కన్దయా, ద్యుభ్రాయద్రహోత్రే స్వాహా, ఽహ్నో మాపా హ్యగ్నా,స్తచ ॥ ౧౦ ॥

---

* ఏకాదశోఽనువాకః.

ప్రవర్గ్యోద్వాసనమ్.

౧ [1]ఘర్మ యా తే దివి శుక్ । యా గాయత్రే ఛన్దసి । యా బ్రాహ్మణే । యా హవిర్ధానే । తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా । [2]ఘర్మ యా తేఽన్తరిక్షే శుక్ । యా త్రైష్టుభే ఛన్దసి । యా రాజన్యే । యాఽగ్నీధ్రే । తాం త ఏతే నావయజే స్వాహా ॥ ౩౯—౪౧॥

౨ [3]ఘర్మ యా తే పృథివ్యాగ్ం శుక్ । యా జాగతే ఛన్దసి । యా వైశ్యే । యా సదసి । తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా । [4]అను నోఽద్యానుమతిః । అన్విదనుమతే త్వమ్ । [5]దివస్త్వా † పరస్పాయాః । అన్తరిక్షస్య తనువః పాహి । పృథివ్యై త్వా ధర్మణా ॥ ౪౦—౪౨॥

౩ వయమనుక్రామామ సువితాయ నవ్యసే । [6]బ్రహ్మణస్త్వా పరస్పాయాః । క్షత్త్రస్య తనువః పాహి । విశస్త్వా ధర్మణా । వయమనుక్రామామ సువితాయ నవ్యసే । [7]ప్రాణస్య త్వా ‡పరస్పాయై । చక్షుషస్తనువః పాహి । శ్రోత్రస్య త్వా ధర్మణా । వయమనుక్రామామ సువితాయ నవ్యసే । [8]సల్గురసి శంయుధాయాః ॥ ౪౦—౪౩ ॥

---

* అస్యానువాకస్య బ్రాహ్మణం తై. ఆ. ప్ర. ౫. ౯,౧౦ అనువాకయోః పఠితమ్.

† "పరస్యాయాః" ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

‡ "పరస్యాయై" ,,

౪ శిశు ర్జనధాయాః । [9]శం చ వక్షి పరి చ వక్షి । [10]చతుస్స్రక్తి
ర్నాభిర్ ఋతస్య । [11]సదో విశ్వాయు శ్శర్మ సప్రథాః । [12]అప ద్వేషో అ-
ప హ్వరః । అన్య ద్వ్రతస్య *సశ్చిమ । [13]ఘర్మైత త్తే ఽన్న మేత త్పురీ-
షమ్ । తేన వర్ధస్వ చాచ ప్యాయస్వ । వర్ధిషీమహి చ వయమ్ । ఆచ
ప్యాసిషీమహి ॥ ౪౭—౪౪ ॥

౫ [14]రన్తి ర్నామాసి దివ్యో గన్ధర్వః । తస్య † తే పద్వ ద్ధవిర్ధానమ్ ।
అగ్ని రధ్యక్షాః । రుద్రో ఽధిపతిః । [15]సమహ మాయుషా । సం ప్రాణేన ।
సం వర్చసా । సం పయసా । సం గౌపత్యేన । సగ్ం రాయస్పో
షేణ ॥ ౪౩—౪౫ ॥

౬ [16]వ్యసౌ । యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః । [17]అ-
చిక్రద ద్వృషా హరిః । మహా న్మిత్రో న దర్శతః । సగ్ం సూర్యేణ
రోచతే । [18]చి దసి సముద్రయోనిః । ఇన్దు ర్దక్ష శ్శ్యేన ఋతావా ।
హిరణ్యపక్ష శ్శకునో భురణ్యుః । మహా న్థ్సధస్థే ధ్రువ ఆనిషత్తః ॥
౪౪—౪౬ ॥

౭ నమ స్తే అస్తు మా మాహిగ్ంసీః । [19]విశ్వావసుగ్ం సోమగన్ధ-
ర్వమ్ । ఆపో దదృశుషీః । త దృతేనా వ్యాయన్ । త దన్వవైత్ ।
ఇన్ద్రో రారహాణ ఆసామ్ । పరిసూర్యస్య పరిధీగ్ం రపశ్యత్ । [20]విశ్వా-
వసు రభి త న్నో గృణాతు । దివ్యో గన్ధర్వో రజసో విమానః । ‡యద్వా
ఘా సత్య ముత య న్న విద్మ ॥ ౪౫—౪౮ ॥

* 'సశ్చిమః' ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.
† 'తేఽఘద్వద్ధవిర్ధానం' ,,
‡ 'యద్వావద్య సత్య' ,

౭ ధియో హిన్వానో ధియ ఇన్నో అవ్యాత్ । [21]సస్ని మవిన్ద చ్చ-
రణే నదీనామ్ । అపావృణో ద్దురో అశ్మ వ్రజానామ్ । ప్రాఽసాం
గన్ధర్వో అమృతాని వోచత్ । ఇన్ద్రో దక్షం పరిజానా దహీనమ్ । [22]ఏత
త్త్వం దేవ ఘర్మ దేవో దేవా నుపాగాః । [23]ఇద మహం మనుష్యో
మనుష్యాన్ । సోమపీథా ఽను మేహి । సహ ప్రజయా సహ రాయ-
స్పోషేణ । [24]సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్తు ॥ ౨౮ ॥

౮ దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసుః । యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి । యం చ
వయం ద్విష్మః । [25]"ఉద్వయం తమస స్పరి । [26] ఉదుత్యం [27]చిత్రమ్" ।
[28]ఇమ మూషు త్య మస్మభ్యగ్ం సనిమ్ । గాయత్రం నవీయాగ్ంసమ్ ।
అగ్నే దేవేషు ప్రవోచః ॥ ౨౯—౪౯ ॥

యా ఽగ్నిధ్రే తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా, ఘర్మణా, శం-
యుధాయాః, ప్యాసిష్టీమహీ, పోషేణ, నిమత్తో, విద్మ,స న్తస్త్వష్టా చ॥౧౧॥

ద్వాదశో ఽనువాకః.

ప్రవర్గ్యోద్వాసన శేషమన్త్రాః.

౧ [1]మహీనాం పయో ఽసి విహితం దేవత్రా । [2]జ్యోతిర్భా అసి వన-
స్పతీనా మోషధీనాగ్ం రసః । [3]వాజినం త్వా వాజినో ఽవనయామః ।
ఊర్ధ్వం మన స్సువర్గమ్ ॥ ౫౦—౫౦ ॥ ౧౨ ॥

త్రయోదశోఽనువాకః.

ఘర్మప్రాయశ్చిత్త మన్త్రాః.

౧ [1]అస్కాన్ ద్యౌః పృథివీమ్ । అస్కాన్ వృషభో యువా గాః । స్కన్నేమా విశ్వా భువనా । స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు । [2]అస్కాన్ నజని ప్రాజని । ఆ స్కన్నాజ్జాయతే వృషా । స్కన్నాత్ప్రజనిషీమహి ।
౪౮—౫౧ । ౧౩ ।

చతుర్దశోఽనువాకః.

అర్ఘ్యప్రాయశ్చిత్త మన్త్రాః.

౧ [1]యా పురస్తాద్విద్యుదాపతత్ । తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా । [2]యా దక్షిణతః । [3]యా పశ్చాత్ । [4]యోత్తరతః । [5]యోపరిష్టాద్విద్యుదాపతత్ । తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా ।
౪౯—౫౭ । ౧౪ ।

పంచదశోఽనువాకః.

ఘర్మప్రాయశ్చిత్త మన్త్రాః.

౩ [1]ప్రాణాయ స్వాహా [2]వ్యానాయ స్వాహాఽ[3]పానాయ స్వాహా । [4]చక్షుషే స్వాహా [5]శ్రోత్రాయ స్వాహా । [6]మనసే స్వాహా [7]వాచే సరస్వత్యై స్వాహా । ౫౦—౫౩ । ౧౫ ।

షోడశోఽనువాకః.

ఘర్మప్రాయశ్చిత్త మన్త్రాః.

౧ [1]పూష్ణే స్వాహా [2]పూష్ణే శరసే స్వాహా । [3]పూష్ణే ప్రపథ్యాయ స్వాహా [4]పూష్ణే నరన్ధిషాయ స్వాహా । [5]పూష్ణేఽఙ్ఘృణయే స్వాహా [6]పూష్ణే నరుణాయ స్వాహా । [7]పూష్ణే సాకేతాయ స్వాహా ॥ ౫౧—౫౭ ॥ ౧౬ ॥

సప్తదశోఽనువాకః.

ఘర్మేష్టకోపధాన మన్త్రాః.

౧ [1]ఉదస్య శుష్మాద్భాను ర్నార్త బిభర్తి భారం పృథివీ న భూమ । [2]ప్రశుక్రైతు దేవీ మనీషా । అస్మత్సుతష్టో రథో న వాజీ । [3]అర్చన్త ఏకే మహి సామ మన్వత । తేన సూర్య మధారయన్ । తేన సూర్య మరోచయన్ । [4]ఘర్మ శ్శిరస్త దయ మగ్నిః । పురీష మసి సంప్రియం ప్రజయా పశుభి ర్భువత్ । [5]ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వ ద్ధ్రువా సీద ॥ ౫౮—౬౨ ॥ ౧౭ ॥

అష్టాదశోఽనువాకః.

కులాయినీష్టకోపధాన మన్త్రః.

౧ [1]యా స్తే అగ్న ఆర్ద్రా యోనయో యాః కులాయినీః । యే తే అగ్న ఇన్దవో యా *ఉ నాభయః । యా స్తే అగ్నే తనువ ఊర్జో నామ । తాభి స్త్వ ముభయీభి స్సంవిదానః । ప్రజాభి రగ్నే ద్రవిణే-హ సీద । ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వ ద్ధ్రువా సీద ॥ ౬౩—౬౬ ॥ ౧౮ ॥

---

* 'ఉర్ణనాభయః' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

-+ అధ్వర్యుకర్తృకా గ్న్యభిమర్శన మన్త్రః. +-

౧ [1]అగ్ని రసి వైశ్వానరోఽసి । సంవథ్సరోఽసి పరివథ్సరోఽసి । ఇ-
దావథ్సరో ఽసీదువథ్సరో ఽసి । ఇద్వథ్సరో ఽసి వథ్సరో ఽసి । తస్య
తే వసన్త శ్శిరః । గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః । వర్షాః పుచ్ఛమ్ । శరదుత్త-
రః పక్షః । హేమన్తో మధ్యమ్ । పూర్వపక్షా శ్చితయః ॥ ౫౭ ॥

౨ అపరపక్షాః పురీషమ్ । అహోరాత్రాణీష్టకాః । తస్య తే మా-
సా శ్చార్ధమాసా శ్చ కల్పన్తామ్ । ఋతవ స్తే కల్పన్తామ్ । సంవథ్సర స్తే
కల్పతామ్ । అహోరాత్రాణి తే కల్పన్తామ్ । ఏతి ప్రేతి వీతి సమిత్యు-
దితి । ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయా ఽఙ్గిరస్వ ద్ధ్రువ సీద ॥
౫౮—౫౯ ॥ ౧౯ ॥

వింశోఽనువాకః.

-+ సర్వప్రాయశ్చిత్తాని. +-

౧ [1]భూ ర్భువ స్సువః । [2]ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే । [3]ఊర్ధ్వో నః
పాహ్యగ్ంహసః । [4]విధుం దద్రాణగ్ం సమనే బహూనామ్ । యువా-
నగ్ం సన్తం పలితో జగార । దేవస్య పశ్య కావ్యం మహిత్వా ఽద్యా
మమార । సహ్య స్సమాన । [5]య స్సృతేచి దభిశ్రిషః । పురా జర్తృభ్య
ఆతృదః । సన్ధాతా సన్ధిం మఘవా పురోవసుః ॥ ౬౦—౬౧ ॥

౨ నిష్కర్తా విహ్రుతం పునః । [6]"పునరూర్జా, [7]సహరయ్యా" ।
[8]మానో ఘర్మ వ్యథితో వివ్యథో నః । మా నః పర మధరం మా
రజో ఽనైః । మోష్వస్మాగ్ం స్తమస్యన్త రాధాః । మా రుద్రియాసో
అభిగు ర్వృధానః । [9]మా నః క్రతుభిర్ హీడితేభి రస్మాన్ । ద్విషా

సునీతే మా పరాదాః । మా నో రుద్రో నిరఋత్తి ర్మా నో అస్తా ।
మా ద్యావాపృథివీ హీడిషాతామ్॥ ౫౬—౬౦ ॥

3 [10]ఉప నో మిత్రావరుణా విహావతమ్ । అన్వాదీధ్యాథా మిహా న సఖాయా । ఆదిత్యానాం ప్రసితిర్ హేతిః । ఉగ్రా శతాపా * ష్ఠా ఘ విషా పరిణో వృణక్తు । [11]"ఇమం మే వరుణ, [12]తత్త్వా యామి । [13]త్వం నో అగ్నే, [14]స త్వం నో అగ్నే । [15]త్వమగ్నే అయాసి । [16]ఉద్వయం తమసస్పరి । [17]ఉదుత్యం, [18]చిత్రమ్ । [19]వయ స్సుపర్ణాః" ॥ ౫౭—౬౧॥

పురోవసుర్, హీడిషాతాగ్ం, సుపర్ణాః ॥ ౨౦ ॥

ఏకవింశోఽనువాకః.

→ సోమే దధి ఘర్మభక్షణ మన్త్రాః. ←

౧ [1]భూ ర్భువ స్సువః । మయి త్య దిన్ద్రియం మహత్ । మయి దక్షో మయి క్రతుః । మయి ధాయి సువీర్యమ్ । త్రిశు గ్ఘర్మో విభాతు మే । ఆకూత్యా మనసా సహ । విరాజా జ్యోతిషా సహ । యజ్ఞేన పయసా సహ । బ్రహ్మణా తేజసా సహ । క్షత్త్రేణ యశసా సహ । సత్యేన తపసా సహ । తస్య దోహ మశీమహి । తస్య సుమ్న మశీమహి । తస్య భక్ష మశీమహి । తస్యత ఇన్ద్రేణ పీతస్య మధుమతః । ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి ॥ ౫౮—౬౨ ॥

యశసా సహ, షట్చ ॥ ౨౧ ॥

---

* 'శతాపాష్ఠాద్యవిషా' ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

ద్వావింశోఽనువాకః.

ఘోరాతను ప్రతిపాదకః.

౧ [1]యా స్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । క్షుచ్చ తృష్ణా చ । అస్నుశ్చానాహుతి శ్చ । అశనయా చ పిపాసా చ । సేది శ్చామతి శ్చ । ఏతా స్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । తాభి రముం గచ్ఛ । యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః ॥ ౫౯—౬౩ ॥ ౨౨ ॥

త్రయోవింశోఽనువాకః.

ఘోరాతను ప్రతిపాదకః.

౧ [2]స్ని క్చ స్నీహితి శ్చ స్నిహితి శ్చ । ఉష్ణా చ శీతా చ । ఉగ్రా చ భీమా చ । సదామ్నీ సేది రనిరా । ఏతా స్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । తాభి రముం గచ్ఛ । యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః ॥ ౬౦—౬౪ ॥ ౨౩ ॥

చతుర్వింశోఽనువాకః.

మరుద్గణ ప్రతిపాదక ప్రథమమన్త్రః.

౧ [1]ధుని శ్చ ధ్వా న్త శ్చ ధ్వనశ్చ ధ్వనయగ్గ్ంశ్చ । నిలిమ్ప శ్చ విలిమ్పశ్చ విక్షిపః ॥ ౬౧—౬౫ ॥ ౨౪ ॥

పంచవింశోఽనువాకః.

మరుద్గణ ప్రతిపాదక ద్వితీయమన్త్రః.

౧ [1]ఉగ్రశ్చ ధుని శ్చ ధ్వా న్త శ్చ ధ్వన శ్చ ధ్వనయగ్గ్ం శ్చ । సహసహ్వాగ్ం శ్చ సహమాన శ్చ సహస్వాగ్ం శ్చ సహీయాగ్ం శ్చ । పత్య పేత్య విక్షిపః ॥ ౬౨—౬౬ ॥ ౨౫ ॥

షడ్వింశో౽నువాకః.

→ ఘర్మమహావీరప్రాయశ్చిత్తమన్త్రః. ←

౧ [1]అహోరాత్రైస్త్వోదీరయన్తామ్ । అర్ధమాసాస్త్వోదీం జయన్తు । మాసాస్త్వా శ్రపయన్తు । ఋతవస్త్వా పచన్తు । సంవత్సరస్త్వా హన్త్వసౌ ॥ ౬౩—౬౭ ॥ ౨౬ ॥

సప్తవింశో౽నువాకః.

→ అభిచారమన్త్రాః. ←

౧ ఖట్ఫడ్జహి । *ఛిన్ధీ భిన్ధీ హన్ధీ కట్ । ఇతి వాచః క్రూరాణి ॥ ౬౪—౬౮ ॥ ౨౭ ॥

అష్టావింశో౽నువాకః.

→ ఋక్షభీతస్య మన్త్రాః. ←

౧ [1]విగా ఇన్ద్ర విచరన్స్పాశయస్వ । స్వపన్తమిన్ద్ర పశుమన్తమిచ్ఛ । వజ్రేణాముం బోధయ దుర్విదత్రమ్ । స్వపతో౽స్య ప్రహర భోజనేభ్యః । [2]అగ్నే అగ్నినా సంవదస్వ । మృత్యో మృత్యునా సంవదస్వ । నమస్తే అస్తు భగవః । [3]సకృత్తే అగ్నే నమః । ద్విస్తే నమః । త్రిస్తే నమః । చతుస్తే నమః । పఞ్చకృత్వస్తే నమః । దశకృత్వస్తే నమః । శతకృత్వస్తే నమః । ఆసహస్రకృత్వస్తే నమః । అపరిమితకృత్వస్తే నమః । నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః ॥ ౬౫—౬౯ ॥

త్రిస్తే నమ, స్సప్త చ ॥ ౨౮ ॥

---

* 'ఛిన్ధీభిన్ధీ హన్ధీ । కడితి వాచః క్రూరాణి' ఇతి ద్రావిడాః పఠన్తి.

ఏకోనత్రింశోఽనువాకః.

→ గృధ్రద్వయవిషయే మన్త్రః. ←

౧ * అసృఙ్ముఖో రుధిరేణావ్యక్తః । యమస్య దూత శ్శ్వపాద్వి-
ధావసి । గృధ్రః సుపర్ణః కుణపం నిషేవసే । యమస్య దూతః ప్ర-
హితో భవస్య చోభయోః ॥ ౬౬—౭౦ ॥ ౨౯ ॥

త్రింశోఽనువాకః.

→ శాలావృకవిషయే మన్త్రః. ←

౧ యద్దేత ద్వృకసో భూత్వా । వాగ్దేవ్యభిరాయసి । ద్విషన్తం
మే ఽభిరాయ । తం మృత్యో మృత్యవే నయ । స ఆర్త్యా ఽఽర్తి-
మార్చ్ఛతు ॥ ౬౭—౭౧ ॥ ౩౦ ॥

ఏకత్రింశోఽనువాకః.

→ భయేడకవిషయే మన్త్రః. ←

౧ యదీషితో యది వా స్వకామీ । భయేడకో వదతి వాచ-
మేతామ్ । తామిన్ద్రాగ్నీ బ్రహ్మణా సంవిదానౌ । శివా మస్మభ్యం
కృణుతం గృహేషు ॥ ౬౮—౭౨ ॥ ౩౧ ॥

ద్వాత్రింశోఽనువాకః.

→ దీర్ఘముఖీవిషయే మన్త్రః. ←

౧ [1]దీర్ఘముఖి దుర్హణు । మా స్మ దక్షిణతో వదః । యది దక్షి-
ణతో వదా ద్విషన్తం మే ఽవబాధాసై ॥ ౬౯—౭౩ ॥ ౩౨ ॥

---

* 'అసృఙ్ముఖో' ఇతి భాష్యద్వయసమ్మతపాఠః.

త్రయస్త్రింశోఽనువాకః.

ఉలూక విషయే మన్త్రః.

౧ [2]ఇత్థా దులూక ఆపప్తత్ । హిరణ్యాక్షో అయోముఖః । రక్షసాం దూత ఆగతః । తమితో నాశయాగ్నే ॥ ౨౦—౨౪ ॥ ౩౩ ॥

చతుస్త్రింశోఽనువాకః.

భూతోపస్పృష్ట విషయే మన్త్రః

౧ యద్దేత ద్భూతా న్యన్వావిశ్య । దైవీం వాచం వదసి । ద్విషతో నః పరావద । తా న్మృత్యో మృత్యవే నయ । త ఆర్త్యాఽఽర్తి మార్ఛన్తు । అగ్నినాఽగ్ని స్సంవదతామ్ ॥ ౨౧—౨౫ ॥ ౩౪ ॥

పఞ్చత్రింశోఽనువాకః.

శకునివిషయే మన్త్రః.

౧ ప్రసార్య సక్థ్యౌ పతసి । సవ్య మక్షి నిపేపి చ । మేహకస్య చ నామమత్ ॥ ౨౨—౨౬ ॥ ౩౫ ॥

షట్త్రింశోఽనువాకః.

ఘర్మప్రాయశ్చిత్త మన్త్రః.

౧ [1]అత్రిణా త్వా క్రిమే హన్మి । కణ్వేన జమదగ్నినా । విశ్వావసో ర్బ్రహ్మణా హతః । క్రిమీణాగ్ం రాజా । అప్యేషాగ్ం స్థపతిర్ హతః । అథో మాతాఽథో పితా । అథో స్థూరా అథో క్షుద్రాః । అథో కృష్ణా అథో శ్వేతాః । అథో ఆశాతికా హతాః । శ్వేతాభి స్సహ సర్వే హతాః ॥ ౨౩—౨౭ ॥ ౩౬ ॥

సప్తత్రింశోఽనువాకః.

—— అభిచారమన్త్రః. ——

౧ ఆహారావద్య । శృతస్య హవిషో యథా । తథ్సత్యమ్ । యదముం యమస్య జమ్భయోః । ఆదధామి తథా హి తత్ । ఖణ్ఫణ్మ్రసి ॥ ౭౪—౭౫ ॥ 3౭ ॥

అష్టత్రింశోఽనువాకః.

—— అభిచారమన్త్రః. ——

౧ [1]బ్రహ్మణా త్వా శపామి । బ్రహ్మణ స్త్వా శపథేన శపామి । ఘోరేణ త్వా భృగూణాం చక్షుషా ప్రేక్షే । రౌద్రేణ త్వాఽఙ్గిరసాం మనసా ధ్యాయామి । అఘస్య త్వా ధారయా విధ్యామి । అధరో మత్పద్యస్వాసౌ ॥ ౭౬—౭౯ ॥ 3౯ ॥

ఏకోనచత్వారింశోఽనువాకః.

—— అభిచారమన్త్రః. ——

౧ [1]ఉత్తుద శిమిజావరి । తల్పేజే తల్ప ఉత్తుద । గిరీగ్ం రనుప్రవేశయ । మరీచీ రుప సంనుద । యావదితః పురస్తా దుదయాతి సూర్యః । తావదితో ఽముం నాశయ । యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః ॥ ౭౮—౮౦ ॥ 3౯ ॥

చత్వారింశోఽనువాకః.

—— * ఔద్గాత్రసామప్రతినిధిమన్త్రః. ——

౧ [1]భూ ర్భువ స్సువో భూ ర్భువ స్సువో భూ ర్భువ స్సువః । భువో ఽద్ధాయి భువో ఽద్ధాయి భువో ఽద్ధాయి । నృమ్ణాయి నృమ్ణం నృమ్ణాయి

---

* భట్టభాస్కరమతే అయమనువాకః మహాపాతకప్రాయశ్చిత్తరూపః.

నృణ్ణం నృణ్ణాయి నృణ్ణమ్। నిధాయ్యో౽వాయి నిధాయ్యో౽వాయి
నిధాయ్యో౽వాయి*। †ఏ అస్మే అస్మే। సువర్జ్యోతీః॥ ౭౭—౧౧॥ ౪౦॥

ఏకచత్వారింశో౽నువాకః.

⁂ శుక్రియవ్రతే సమిదాధానమన్త్రాః. ⁂

౧ [1]పృథివీ సమిత్। తామగ్నిస్సమిన్ధే। సా౽గ్నిగ్ం సమిన్ధే। తా మహగ్ం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం స్వాహా। [2]అన్తరిక్షగ్ం సమిత్॥ ౭౮—౧౨॥

౨ తాం వాయుస్సమిన్ధే। సా వాయుగ్ం సమిన్ధే। తా మహగ్ం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం స్వాహా। [3]ద్యౌస్సమిత్। తా మాదిత్యస్సమిన్ధే॥ ౭౯—౧౩॥

౩ సా౽౽దిత్యగ్ం సమిన్ధే। తా మహగ్ం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం స్వాహా। [4]ప్రాజాపత్యా మే సమిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మే౽సి స్వాహా। [5]అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి॥ ౮౦—౧౪॥

౪ తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతామ్। [6]వాయో వ్రతపత [7]ఆదిత్య వ్రతపతే। [8]వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి। తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతామ్। [9]ద్యౌస్సమిత్। తా మాదిత్యస్సమిన్ధే। సా౽౽

---

* 'నిధాయ్యో౽వాపి నిధాయ్యో౽వాపి నిధాయ్యో౽వాపి' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

† 'ఏ అస్మే। అస్మే సువర్జ్యోతీః' ఇతి ద్రావిడపాఠః.

ద్రిత్యగ్ం సమిన్ధే। తా మ్మహగ్ం సమిన్ధే। సా మ్మా సమిద్ధా। ఆయుష్టా
తేజసా॥ ౪౧—౪౪॥

౪ వర్చసా శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమి-
న్తాగ్ం స్వాహా। [10] అన్తరిక్షగ్ం సమిత్। తాం వ్వాయు స్సమిన్ధే। సా
వ్వాయుగ్ం సమిన్ధే। తా మ్మహగ్ం సమిన్ధే। సా మ్మా సమిద్ధా। ఆయు-
ష్టా తేజసా। వర్చసా శ్రియా॥ ౪౨—౪౬॥

౫ ☞ యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం స్వాహా॥
[11]పృథివీ సమిత్। తా మగ్ని స్సమిన్ధే। సా ఽగ్నిగ్ం సమిన్ధే। తా
మ్మహగ్ం సమిన్ధే। సా మ్మా సమిద్ధా। ఆయుష్టా తేజసా। వర్చసా
శ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన॥ ౪౭॥

౬ ☞ అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం స్వాహా। [12]ప్రాజాపత్యా మే స-
మిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మే ఽసి స్వాహా। [13]ఆదిత్య వ్రత
పతే వ్రత మచారిషమ్। తదశకం త న్మే రాధి। [14]వాయో వ్రతపతే
[15]ఽగ్నే వ్రతపతే। [16]వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రత మచారిషమ్। త దశ-
కం త న్మే రాధి॥ ౪౩—౪౪॥

సమిథ్సమిన్ధే,వ్రతం చరిష్యా,మ్మాయుష్టా తేజస్తా,వర్చసాశ్రియా,
యశసా బ్రహ్మవర్చసేనా, ష్టౌ చ॥ ౪౧॥

ద్విచత్వారింశోఽనువాకః.

-: ఉత్తరశాన్తి మన్త్రాః :-

౧ [1]శం నో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం న స్తపతు సూర్యః।
అహాని శం భవన్తు న శ్శగ్ం రాత్రిః ప్రతిధీయతామ్। [2]శ ముషా నో

వ్యుచ్ఛతు శ మాదిత్య ఉదేతు నః । శివా న శ్శన్తమా భవసుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సందృశి । [3]ఇడాయై వా స్త్వసి వాస్తుమ ద్వాస్తుమన్తో భూయాస్మ మా వాస్తో శ్ఛిత్స్మహ్యవాస్తు స్స భూయా ద్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । [4]ప్రతిష్ఠా ఽసి ప్రతిష్ఠా-వన్తో భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయా శ్ఛిత్స్మహ్యప్రతిష్ఠ స్స భూయా ద్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । [5] ఆవాత వాహి భేషజం వి వాత వాహి యద్రపః । త్వగ్ం హి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే । [6]ద్వా విమౌ వాతౌ వాత ఆసిన్ధో రాపరావతః॥ ౮౪—౮౯॥

దక్షం మే అస్య ఆ వాతు పరా ఽన్యో వాతు యద్రపః। [7]యదదో వాత తే గృహే ఽమృతస్య నిధిర్ హితః।తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజమ్ । తతో నో మహ ఆవహ [8]వాత ఆవాతు భేషజమ్। శంభూ ర్మయోభూ ర్నో హృదే ప్ర ణ ఆయూగ్ంషి తా-రిషత్ ।[9]ఇన్ద్రస్య గృహో ఽసి తం త్వా ప్రపద్యే సగు స్సాశ్వః । సహ య న్మే అస్తి తేన। [10]భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యే ఽనార్తాం దేవతాం ప్రపద్యే ఽ-శ్మాన మాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతే ర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్రపద్య, ఓం ప్రపద్యే।[11]అన్తరిక్షం మ ఉర్వన్తరం బృహ దగ్నయః పర్వతా శ్చ య-యా వాత స్స్వస్త్యా స్వస్తి మా న్తయా స్వస్త్యా స్వస్తి మానసాని। ప్రాణాపానౌ మృత్యో ర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం [13]మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ॥ ౮౫—౯౦ ॥

౩ [14]ద్యుభి ర॒క్తుభిః పరిపాత మ॒స్మా నరి॑ష్టేభి ర॒శ్వినా॒ సౌభ॑గేభిః । త
న్నో మి॒త్రో వరుణో మామహన్తా మది॒తి స్సిన్ధుః పృథి॒వీ ఉ॒త ద్యౌః।
[15]కయా॑ న శ్చి॒త్ర ఆభు॑వ దూ॒తీ స॒దావృ॑ధ॒ స్సఖా । కయా॒ శచి॑ష్ఠయా
వృ॒తా। [16]క స్త్వా॒ స॒త్యో మదా॑నాం మగ్ంహి॑ష్ఠో మత్స॒ దన్ధసః ।
దృ॒ఢా చి దా॒రుజే॒ వసు । [17]అ॒భీ షు ణ స్సఖీ॑నా మవి॒తా జ॑రితౄ॒ణామ్।
శ॒తం భ॑వా స్యూ॒తిభిః । [18]వయ స్సు॒పర్ణా ఉప॑సేదు॒ రిన్ద్రం ప్రి॒యమే॑ధా
ఋష॑యో॒ నాధ॑మానాః । అప॑ధ్వా॒న్త మూ॑ర్ణు॒హి పూ॒ర్ధి చక్షు ర్ము-
ము॒గ్ధ్య॑స్మా॒ న్ని॒ధయే॑వ బ॒ద్ధాన్ ॥ ౮౬—౯౧ ॥

౪ [19]శ న్నో దే॒వీ ర॒భిష్ట॑య ఆపో భవన్తు పీ॒తయే । శంయో ర॒భి-
స్ర॑వన్తు నః । [20]ఈశా॑నా॒ వార్యా॑ణాం క్షయ॑న్తీ శ్చర్ష॒ణీనామ్ । అ॒పో
యా॑చామి భేష॒జమ్ । [21]సు॒మి॒త్రా న॒ ఆప॒ ఓష॑ధయ స్సన్తు దు॒ర్మి॒త్రా
స్తస్మై॑ భూయాసు॒ ర్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి॒ యం చ॑ వ॒యం ద్వి॒ష్మః ।
[22]ఆపో॒ హి ష్ఠా మ॑యో॒భువ॒ స్తా న॑ ఊ॒ర్జే ద॑ధాతన । మ॒హే రణా॑య
చక్ష॑సే । [23]యో వ॑ శ్శి॒వత॑మో॒ రస॒ స్తస్య॑ భాజయతే॒హ నః । ఉ॒శ॒తీ
రి॑వ మా॒తరః। [24]త స్మా॒ అరం॑ గమామ వో॒ యస్య॒ క్షయా॑య॒ జిన్వ॑థ ॥
౮౭—౯౨ ॥

౫ ఆపో॑ జ॒నయ॑థా చ నః। [25]పృ॒థి॒వీ శా॒న్తా సా ఽగ్నినా॑ శా॒న్తా సా
మే॑ శా॒న్తా శుచ॑గ్ం శమయతు । [26]అ॒న్తరి॑క్షగ్ం శా॒న్తం త ద్వా॒యునా॑
శా॒న్తం త న్మే॑ శా॒న్తగ్ం శుచ॑గ్ం శమయతు । [27]ద్యౌ శ్శా॒న్తా సాఽఽ-
ది॒త్యేన॑ శా॒న్తా సా మే॑ శా॒న్తా శుచ॑గ్ం శమయతు । [28]పృ॒థి॒వీ
శా॒న్తి ర॒న్తరి॑క్షగ్ం శా॒న్తి ర్ద్యౌ శ్శా॒న్తి ర్దిశ॒ శ్శా॒న్తి ర॑వాన్తరది॒శా
శ్శా॒న్తి ర॒గ్ని శ్శా॒న్తి ర్వా॒యు శ్శా॒న్తి రా॑ది॒త్య శ్శా॒న్తి శ్చ॒న్ద్రమా

శ్శాన్తి ర్నక్షత్రాణి శాన్తి రాప శ్శాన్తి రోషధయ శ్శాన్తి ర్వనస్పతయ
శ్శాన్తి ర్గౌ శ్శాన్తి రజా శాన్తి రశ్వ శ్శాన్తి పురుష శ్శాన్తి
ర్బ్రహ్మ శాన్తి ర్బ్రాహ్మణ శ్శాన్తి శ్శాన్తి రేవ శాన్తి శ్శాన్తి ర్మే
అస్తు శాన్తిః। [29] తయాఽహగ్ం శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యం ద్విపదే
చతుష్పదే చ శాంతి కరోమి శాన్తి ర్మే అస్తు శాన్తిః। [30]ఏహ శ్రీ శ్చ
హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మ శ్చైతాని
మోత్తిష్ఠన్త మనూత్తిష్ఠన్తు మా మాగ్ం శ్రీ శ్చ హ్రీ శ్చధృతి శ్చ
తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మ శ్చైతాని మా మా హా-
సిషుః। [31]ఉదాయుషా స్వాయుషో దోషధీనాగ్ం రసేనో త్పర్జన్యస్య
శుష్మేణోదస్థా మమృతాగ్ం అను। [32]త చ్చక్షు ర్దేవహితం పురస్తా
చ్ఛుక్ర ముచ్చరత్। పశ్యేమ శరద శ్శతం జీవేమ శరద శ్శతం నన్దామ
శరద శ్శతం మోదామ శరద శ్శతం భవామ శరద శ్శతగ్ం శృణ-
వామ శరద శ్శతం ప్రబ్రవామ శరద శ్శత మజీతా స్స్యామ శరద శ్శతం
జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। [33]య ఉదగా న్మహతోఽర్ణవా ద్విభ్రాజ-
మాన స్సరిరస్య మధ్యా థ్స మా వృషభో లోహితాక్ష స్సూర్యో వి-
పశ్చి న్మనసా పునాతు। [34]బ్రహ్మణ శ్చోతన్యసి బ్రహ్మణ ఆణీస్థో బ్రహ్మణ
ఆవపన మసి ధారితేయం పృథివీ బ్రహ్మణా మహీ ధారిత మేనేన మహా
దన్తరిక్షం దివం దాధార పృథివీగ్ం సదేవాం యదహం వేద తదహం
ధారయాణి మా మ ద్వేదోఽధి విస్రసత్। [35]మేధామనీషే మావిశ-
తాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యా వరుద్ధ్యై సర్వ మాయు రయాణి
సర్వ మాయు రయాణి। [13]ఆభి ర్గీర్భి ర్య దతో న ఊన మాప్యాయ-
య హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి

భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ। [37]బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మా హాసీత్। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ ౮౮—౯౩॥

పర్త్రావతో, దధాతు, బద్ధా, ఞైనృథ, ద్రుశే, సప్త చ॥ ౪౨॥

[1]నమో [2]యుఞ్జతే [3]వృష్ణో అశ్వస్య [4]బ్రహ్మన్ప్రవర్గ్యేణ [5]బ్రహ్మ ప్రచరిష్యామో [6]దశప్రాచీ [7]రపశ్యంగోపాం [8]దేవస్య [9]సముద్రా [10]యైషేపిపిహి [11]ఘర్మ యా తే [12]మహీనాం చత్వా [13]ర్యస్మాత్ [14]యా పురస్తా త్సప్త సప్త [15]ప్రాణాయ త్రీణి [16]పూష్ణే చత్వా [17]ర్యన్తస్సై శాదశ [18]యా స్తేన [19]స్తాగ్ని ర్ధ్రవసీన్ద్రైకాన్న విగ్ంశతి [20]ర్భాగర్ధా ద్వాత్రిగ్ంశ [21]ద్భార్మయి షోడశ [22]యా స్తే ఘోరా నవ [23]స్నిక్రాస్టౌ [24]ధునిశ్చ ద్వే [25]ఉగ్రశ్చ త్రీణ్య [26]హోరాత్రే పఞ్చ [27]ఖట్త్రీణి [28]విగాస్నప్తన [29]శాస్యమ్ముఖశ్చత్వారి [30]యదేతద్వృకసః పఞ్చ [31]యదీక్షితశ్చత్వారి [32]దీర్ఘముఖి త్రీ [33]ణోత్థాచ్చత్వారి [34]యదేతద్భూతాని ష [35]ట్ప్రసార్య త్రీ [36]ణ్యత్రిణా దశ [37]ఉఉహారావస్య [38]బ్రహ్మణా షట్ థ్ష [39]డుత్తుద్రాష్టౌ [40]భూష [41]ట్పృథివ్యష్టషష్టి [42]శ్శంన స్సప్తపఞ్చాశ ద్ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥ ౪౨॥

[1]యుఞ్జతే [11]బ్రహ్మన్ప్రచరిష్యామో [21]ఉపశ్యం గోపాగ్ం[31]సముద్రాయ [41]వయమనుక్రామామ [51]పూష్ణే [61]ధునిశ్చ [71]యదేతద్భూతాని [81-88]తచ్ఛకేయ మష్టాశీతిః॥ ౮౮॥

[1]నమో వాచే [11]బ్రహ్మన్ప్రవర్గ్యేణ [21]మయి స [31]గన్తరిక్షేణ [41]ఘర్మ యా తే దివి శు [51]గస్మాద్ద్యౌః పృథివీ [61]ముపనో మిత్రావరుణా [71]యదేతద్వృకసో [81]భూర్భువస్సువ [91-93]ర్ద్యభి స్త్రినవతిః॥౯౩॥ ఇత్యపి పాఠః,

[1]నమో౽యుఙ్క్తే [11]బ్రహ్మా న్ప్రివర్గేణ [21]మయి రు[31]గ న్తరిక్షేణ [41]ఘర్మయా౽తే [51]ప్రాణాయ [61]స్విక్చే [71]త్వా [81-85]దక్షిం మ్తే పంచాశీతిః ॥

ఇతి ఆనందాశ్రమ ముద్రితభాష్య గ్రంథపాఠః.

శాంతిపాఠః.

ఓం * నమో....౽ను మదన్తు ॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

హరిః ఓమ్. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

చతుర్థప్రశ్న స్సమాప్తః.

---

* అస్యాః సమగ్రః పాఠః ఏతత్ప్రపాఠక ప్రథమానువాక ఏవ.

ఓమ్
శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే
పఞ్చమః ప్రపాఠకః.
ద్రావిడాస్త్వేనం అష్టమం ప్రపాఠకమాహుః.

ప్రవర్గ్యబ్రాహ్మణమ్.

అనువాకాః. ౧౨ కాణ్డర్షిః సోమః.

శాన్తిపాఠః.

ఓమ్. శం నో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం నస్తపతు సూర్యః....
బ్రహ్మప్రావాదిష్మ తన్నో మా హాసీత్ * । ఓం శాన్తిః శ్శాన్తిః శ్శాన్తిః ॥

ప్రథమో ఽనువాకః.

ప్రవర్గ్యవిధిః.

౧ హరిః ఓమ్ ॥ [1]దేవా వై సత్రమాసత । ఋద్ధిపరిమితం యశస్కా-
మాః । తే ఽబ్రువన్ । యన్నః ప్రథమం యశ ఋచ్ఛాత్ । సర్వే-
షాం నస్తత్సహాసదితి । తేషాం కురుక్షేత్రం వేదిరాసీత్ । తస్యై
ఖాణ్డవో దక్షిణార్ధ ఆసీత్ । తూర్ఘ్నముత్తరార్ధః । పరీణజ్జఘనా-
ర్ధః । మరవ ఉత్కరః ॥ ౧ ॥
౨ తేషాం మఖం వైష్ణవం యశ ఆర్ఛత్ । [2]తన్న్యకామయత ।
తేనాపాక్రామత్ । తం దేవా అన్వాయన్ । యశో ఽవరురుత్సమా-

---

* చతుర్థః ప్రపాఠకస్య అన్త్యానువాక ఏవ ఏష శాన్తిపాఠః.

నాః । తస్యా నావ్యాగతస్య । సవ్యా ద్ధను రజాయత । దక్షిణా దిషవః । తస్మా దిషు ధన్వం పుణ్యజన్మ । యజ్ఞజన్మా హి ॥ ౨ ॥

౩ త మేకగ్ం సన్తమ్ । బహవో నాభ్యధృష్ణువన్ । తస్మా దేక మిషు ధన్వినమ్ । బహవో ఽనిషుధన్వా నాభిధృష్ణువన్తి । [3]సో ఽస్మ యత । ఏకం మా సన్తం బహవో నాభ్యధర్షిషు రితి । తస్య సిష్మి యాణస్య తేజో ఽపాక్రామత్ । త ద్దేవా ఓషధీషు న్యమృజుః । తే శ్యామాకా అభవన్ । స్మయాకా వై నామైతే ॥ ౩ ॥

౪ త త్స్మయాకానాగ్ం స్మయాకత్వమ్ । తస్మా ద్దీక్షితేనాపిగృహ్య స్మేతవ్యమ్ । తేజసో ధృత్యై । [4]స ధనుః ప్రతిష్కభ్యాతిష్ఠత్ । తా ఉపదీకా అబ్రువ న్వరం వృణామహై । అథ వ ఇమగ్ం రన్ధయామ । యత్ర క్వ చ ఖనామ । త దపో ఽభితృణదామేతి । తస్మా దుపదీకా యత్ర క్వ చ ఖనన్తి । త దపో ఽభితృన్దన్తి ॥ ౪ ॥

౫ వా రేవృతగ్గ్ం హ్యసామ్ । తస్య జ్యా మప్యాదన్ । తస్య ధను ర్విప్రవమాణగ్ం శిర ఉదవర్తయత్ । త ద్ద్యావాపృథివీ అను ప్రావర్తత । య త్ప్రావర్తత । త త్ప్రవర్గ్యస్య ప్రవర్గ్యత్వమ్ । యద్ఘాం ఇత్యపతత్ । త ద్ఘర్మస్య ఘర్మత్వమ్ । మహతో వీర్య మపప్త దితి । త న్మహావీరస్య మహావీరత్వమ్ ॥ ౫ ॥

౬ య దస్యాః సమభరన్ । త త్సమ్రాజ్ఞః సమ్రాట్త్వమ్ । [5]తగ్ం స్తృతం దేవతా స్త్రేధా వ్యగృహ్ణత । అగ్నిః ప్రాతస్సవనమ్ । ఇన్ద్రో మాధ్యన్దినగ్ం సవనమ్ । విశ్వేదేవా స్తృతీయసవనమ్ । తేనా

పశీర్ష్ణా యజ్ఞేన యజమానాః । నాఽఽశిషో ఽవారున్ధత । న సువర్గం లోకమభ్యజయన్ । [6]తే దేవా అశ్వినావబ్రువన్ ॥ ౬॥

౭ భిషజౌ వై స్థః । ఇదం యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిధత్తమితి । తావబ్రూతాం వరం వృణావహై । గ్రహ ఏవ నావత్రాపి గృహ్యతామితి । తాభ్యామేతమాశ్విన మగృహ్ణన్ । తావేతద్యజ్ఞస్య శిరః ప్రత్యధత్తామ్ । యత్పూర్వ్యః । తేన సశీర్ష్ణా యజ్ఞేన యజమానాః । అవాఽఽశిష ఽవారున్ధత । అభి సువర్గం లోకమజయన్ । [7]యత్పూర్వ్యం ప్రవృణక్తి । యజ్ఞస్యైవ తచ్ఛిరః ప్రతిదధాతి । తేన సశీర్ష్ణా యజ్ఞేన యజమానః । అవాఽఽశిషో రున్ధే । అభి సువర్గం లోకం జయతి । తస్మాదేష ఆశ్వినప్రవయా ఇవ । యత్పూర్వ్యః ॥ ౭॥

ఉత్కరో హ్యేతే, తృన్దన్తి, మహావీరత్వ, మబ్రువ, న్నజయ, న్థస్త్ర చ ॥ ౧॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

తై. ఆ. ౪. ౧. అనువాకస్య వినియోగ బ్రాహ్మణమ్

౧. [1]సావిత్రం జుహోతి ప్రసూత్యై । [2]చతుర్గృహీతేన జుహోతి । చతుష్పాదః పశవః । పశూనేవావరున్ధే । చతస్రో దిశః । దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి । [3]ఛన్దాగ్ంసి దేవేభ్యో ఽపాక్రామన్ । న వో భాగాని హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి । తేభ్య ఏతచ్చతుర్గృహీత మధారయన్ । పురోఽనువాక్యాయై యాజ్యాయై ॥ ౮॥

౨ దేవతాయై వషట్కారాయ । యచ్చతుర్గృహీతం జుహోతి ।
ఛన్దాగ్ంస్యేవ తత్ప్రీణాతి । తాన్యస్య ప్రీతాని దేవేభ్యో హవ్యం
వహన్తి । [4]బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । హోతవ్యం దీక్షితస్య గృహా 3 ఇ
న హోతవ్యా 3 మితి । హవిర్వై దీక్షితః । యజ్జుహుయాత్ ।
హవిష్కృతం యజమానమగ్నౌ ప్రదధ్యాత్ । యన్న జుహుయాత్ ॥ ౯ ॥

౩ [5]యజ్ఞపరురన్తరియాత్ । యజురేవ వదేత్ । న హవిష్కృ-
తం యజమానమగ్నౌ ప్రదధాతి । న యజ్ఞపరురన్తరేతి । [6]గాయత్రీ
ఛన్దాగ్ంస్యత్యమన్యత । తస్యై వషట్కారో ఽభ్యద్రుత్య శిరో ఽచ్ఛి-
నత్ । తస్యై ద్వేధా రసః పరాఽపతత్ । పృథివీమర్ధః ప్రావిశత్ ।
పశూనర్ధః । యః పృథివీం ప్రావిశత్ ॥ ౧౦ ॥

౪ స ఖదిరో ఽభవత్ । యః పశూన్ । సో ఽజామ్ । యత్ఖాది-
ర్యభ్రిర్భవతి । ఛన్దసామేవ రసేన యజ్ఞస్య శిరస్సమ్భరతి । [7]యదౌ-
దుమ్బరీ । ఊర్గ్వా ఉదుమ్బరః । ఊర్జైవ యజ్ఞస్య శిరస్సమ్భరతి । య
ద్వైణవీ । తేజో వై వేణుః ॥ ౧౧ ॥

౫ తేజసైవ యజ్ఞస్య శిరస్సమ్భరతి । యద్వైకఙ్కతీ । భా
ఏవావరున్ధే । [8]దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యభ్రిమాదత్తే ప్ర
సూత్యై । అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవా
నామధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై ।
[9]వజ్ర ఇవ వా ఏషా । యదభ్రిః । అభ్రిరసి నారిరసీత్యాహ
శాన్త్యై ॥ ౧౨ ॥

౬ [10]అధ్వరకృద్దేవేభ్య ఇత్యాహ । యజ్ఞో వా అధ్వరః । యజ్ఞ-
కృద్దేవేభ్య ఇతి వావైతదాహ । [11]ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్పత ఇత్యాహ ।

బ్రహ్మణైవ యజ్ఞస్య శిరో ఉచ్ఛ్రతి । [12]ప్రైతు బ్రహ్మణస్పతి రిత్యాహ ।
ప్రైత్యైవ యజ్ఞస్య శిరో ఉచ్ఛ్రతి । [13]ప్రదేవ్యేతు సూనృతేత్యాహ ।
యజ్ఞో వై సూనృతా । [14]అచ్ఛా వీరం నర్యం పఙ్క్తిరాధస మిత్యా-
హ ॥ ౧౩ ॥

౭ పాఙ్క్తో హి యజ్ఞః । [15]దేవా యజ్ఞం నయన్తు న ఇత్యాహ ।
దేవా నేవ యజ్ఞనియః కురుతే । [16]దేవీ ద్యావాపృథివీ అను మే
మగ్ంసాథా మిత్యాహ । ఆభ్యా మేవానుమతో యజ్ఞస్య శిర స్సమ్భ-
రతి । [17]ఋద్ధ్యాస మద్య మఖస్య శిర ఇత్యాహ । యజ్ఞో వై మఖః ।
ఋద్ధ్యాస మద్య యజ్ఞస్య శిర ఇతి వా వైతదాహ । [18]మఖాయ త్వా
మఖస్య త్వా శీర్ష్ణ ఇత్యాహ । నిర్దిశ్యైవైన ద్ధరతి ॥ ౧౪ ॥

౮ ☞[19]త్రిర్ హరతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ లోకే-
భ్యో యజ్ఞస్య శిర స్సమ్భరతి । తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరతి । అపరిమితా
దేవ యజ్ఞస్య శిర స్సమ్భరతి । [20]మృత్ఖనా దగ్రే హరతి । తస్మా న్మృత్ఖనః
కరుణ్యతమః । [21]ఇయత్యగ్ర ఆసీ రిత్యాహ । అస్యా మేవాఛమ్బట్కా-
రం * యజ్ఞస్య శిర స్సమ్భరతి । [22]ఊర్జం వా ఏతగ్ం రసం పృథివ్యా
ఉపదీకా ఉద్దిహన్తి ॥ ౧౫ ॥

౯ య ద్వల్మీకమ్ । యద్వల్మీకవపా సంభారో భవతి । ఊర్జ మేవ
రసం పృథివ్యా అవరున్ధే । అథో శ్రోత్ర మేవ । శ్రోత్రగ్ం హ్యేత
త్పృథివ్యాః । య ద్వల్మీకః । [23]అబధిరో భవతి । య ఏవం వేద ।

* 'అచ్ఛంవవట్కారం' క. పుస్తకపాఠః.

[24]ఇన్ద్రో॑ వృత్రాయ వజ్ర ముదయచ్ఛత్ । స యత్రయత్ర పరాక్ర-
మత । ౧౬ ।

౧౦ తన్నాధ్రియత । స పూతీకస్తమ్బే పరాక్రమత । సో ఽధ్రి-
యత । సో ఽబ్రవీత్ । ఊతిం వై మే ధా ఇతి । తదూతీకానా మూతీ-
కత్వమ్ । యదూతీకా భవన్తి । యజ్ఞాయైవోతిం దధతి । [25]అగ్నిజా
అసి ప్రజాపతే రేత ఇత్యాహ । య ఏవ రసః పశూ న్ప్రావిశత్ ।౧౭ ।

౧౧ ☞ త మేవావరున్ధే । [26]పఞ్చైతే సంభారా భవన్తి । పాఙ్క్తో
యజ్ఞః । యావా నేవ యజ్ఞః । తస్య శిర స్సమ్భరతి । [27]య ద్గ్రా-
మ్యాణాం పశూనాం చర్మణా సమ్భరేత్ । గ్రామ్యా న్పశూ ఞ్ఛుచా ఽ-
ర్పయేత్ । కృష్ణాజినేన సమ్భరతి । ఆరణ్యా నేవ పశూ ఞ్ఛుచా ఽ-
ర్పయతి । తస్మా త్సమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానామ్ । ౧౮ ।

౧౨ ఆరణ్యాః పశవః కనీయాగ్ంసః । శుచా హ్యృతాః । [28]లోమత
స్సమ్భరతి । అతో హ్యస్య మేధ్యమ్ । [29]పరిగృహ్య ఽఽయన్తి । రక్షసా
మపహత్యై । బహవో హరన్తి । అపచితి మేవాస్మి న్దధతి । ఉద్ధృతే సిక-
తోపోప్తే పరిశ్రితే నిదధతి శాన్త్యై । [30]మద న్తీభి రుపసృజతి । ౧౯ ।

౧౩ ☞ తేజ ఏవాస్మి న్దధాతి । [31]మధు త్వా మధులా కరోత్వి-
త్యాహ । బ్రహ్మణైవాస్మి న్తేజో దధాతి । [32]య ద్గ్రామ్యాణాం పాత్రా-
ణాం కపాలై స్సగ్ంసృజేత్ । గ్రామ్యాణి పాత్రాణి శుచా ఽర్పయేత్ ।
[33]అర్మకపాలై స్సగ్ంసృజతి । ఏతాని వా అనుపజీవనీయాని । తా న్యేవ
శుచా ఽర్పయతి । [34]శర్కరాభి స్సగ్ంసృజతి ధృత్యై । అథో శన్త్వా-
య । [34]అజలోమై స్సగ్ంసృజతి । ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా

త్తనూః । యద్రజా । ప్రియయైవైనం తనువా సగ్ంసృజతి । అథో తేజసా । [35]కృష్ణాజినస్య లోమభి స్సగ్ంసృజతి । యజ్ఞో వై కృష్ణాజినమ్ । యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సగ్ంసృజతి ॥ ౨౦॥

యాజ్యాయై, న జుహులయా, దవిష్ఠ, ద్వేణు, శ్నాన్త్యై, ప్రత్తీకరాధస్తమిత్యాహ, హరతి, దిహన్తి, ప్రరాక్రమతా, ఽవిశ, త్ప్రజాయమానానాగ్ం, సృజతి, శన్త్వాయా, ష్టౌ చ॥ ౨॥

తృతీయోఽనువాకః.

తై-ఆ-౪-౨-౩ అనువాకయోః బ్రాహ్మణమ్.

౧ [1]పరిశ్రితే కరోతి । బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై । న కుర్వన్నభి ప్రాణ్యాత్ । యత్కుర్వన్నభిప్రాణ్యాత్ । ప్రాణా ఞ్ఛుచాఽర్పయేత్ । అపహాయ ప్రాణితి । ప్రాణానాం గోపీథాయ । [3]న ప్రవర్గ్యం చాదిత్యం చాన్తరేయాత్ । యదన్తరేయాత్ । దుశ్చర్మా స్యాత్ ॥ ౨౧॥

౨ తస్మాన్నాన్తరాయ్యమ్ । ఆత్మనో గోపీథాయ । [4]వేణునా కరోతి । తేజో వై వేణుః । తేజః ప్రవర్గ్యః । తేజసైవ తేజస్సమర్ధయతి । [5]మఖస్య శిరోఽసీత్యాహ । యజ్ఞో వై మఖః । తస్యైతచ్ఛిరః । యత్ప్రవర్గ్యః ॥ ౨౨॥

౩ తస్మాదేవమాహ । [6]యజ్ఞస్య పదే స్థ ఇత్యాహ । యజ్ఞస్య హ్యేతే పదే । అథో ప్రతిష్ఠిత్యై । [7]గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా కరోమీత్యాహ । ఛన్దోభిరేవైనం కరోతి । [8]త్ర్యుద్ధిం కరోతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యై । [9]ఛన్దోభిః కరోతి ॥ ౨౩॥

౪ వీర్యం వై ఛన్దాగ్ంసి । వీర్యేణైవైనం కరోతి । 10యజుషా బిలం కరోతి వ్యావృత్త్యై । 11 ఇయన్తం కరోతి । ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితమ్ । 12 ఇయన్తం కరోతి । యజ్ఞపరుషా సంమితమ్ । 13ఇయన్తం కరోతి । ఏతావద్వై పురుషే వీర్యమ్ । వీర్యసంమితమ్ ॥ ౨౪ ॥

౫ 14 అపరిమితం కరోతి । అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై 15 పరిగ్రీవం కరోతి ధృత్యై । 16 సూర్యస్య హరసా శ్రాయేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । 17 * అశ్వశకేన ధూపయతి । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః సయోనిత్వాయ । 18 వృష్ణో అశ్వస్య నిష్పదసీత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్యో వృషాఽశ్వః । తస్య ఛన్దాగ్ంసి నిష్పత్ † ॥ ౨౫ ॥

౬ ఛన్దోభిరేవైనం ధూపయతి । 19 అర్చిషే త్వా శోచిషే త్వేత్యాహ । తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి । 20 వారుణో ఽభీద్ధః । మైత్రియోపైతి శాన్త్యై । 21 సిద్ధ్యై త్వేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । 22దేవస్త్వా సవితోద్వపత్విత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవైనం బ్రహ్మణా దేవతాభిరుద్వపతి । 23 అపద్యమానః పృథివ్యామాశా దిశ ఆపృణేత్యాహ ॥ ౨౬ ॥

౭ తస్మాదగ్నిః సర్వా దిశోఽను విభాతి । 24 ఉత్తిష్ఠ బృహన్భవోర్ధ్వస్తిష్ఠ ధ్రువస్త్వమిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । 25 ఈశ్వరో వా ఏషోఽన్ధో భవితోః । యః ప్రవర్గ్యమన్వీక్షతే । సూర్యస్య త్వా చక్షుషాఽన్వీక్ష ఇత్యాహ । చక్షుషో గోపీథాయ । 26 ఋజవే త్వా

* ౧౭ విభాగమారభ్య. తై. ఆ. ౪. ౧. ౭ అనువాకస్య బ్రాహ్మణమితి జ్ఞేయమ్.
† "ఛందాగ్ంసీతి నిష్పత్. క. పుస్తకపాఠః.

స్సాధవే త్వా సుక్షిత్యై త్వా భూత్యై త్వేత్యాహ। ఇయం వా ఋజుః।
అన్తరిక్షగ్ం సాధు । అసౌ సుక్షితిః ॥ ౨౭ ॥

౮ దిశో భూతిః । ఇమా నేవాస్మై లోకాన్కల్పయతి । అథో ప్రతి-
ష్ఠిత్యై । ఇద మహ మము మాముష్యాయణం విశా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చ
సేన పర్యూహామీత్యాహ । విశైవైనం పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేన పర్యూ
హతి । [28] విశేతి రాజన్యస్య బ్రూయాత్ । విశైవైనం పర్యూహతి ।
పశుభి రితి వైశ్యస్య । పశుభి రేవైనం పర్యూహతి । [29] అసుర్యం పాత్ర
మనాచ్ఛృణ్ణమ్ ॥ ౨౮ ॥

౯ ఆచ్ఛృణత్తి । దేవత్రాఽకః । [30] అజక్షీరేణాఽఽచ్ఛృణత్తి । పర
మం వా ఏత త్పయః । య దజక్షీరమ్ । పరమేణైవైనం పయసాఽఽ
చ్ఛృణత్తి । [31] యజుషా వ్యావృత్త్యై । [32] ఛన్దోభి రాచ్ఛృణత్తి ।
ఛన్దోభి ర్వా ఏష క్రియతే । ఛన్దోభి రేవ ఛన్దాగ్ంస్యాచ్ఛృణత్తి ।
[33] ఛృన్ధి వాచ మిత్యాహ । వాచ మేవావరున్ధే । [34] ఛృన్ధ్యూర్జ మిత్యా-
హ । ఊర్జ మేవావరున్ధే । [35] ఛృన్ధి హవి రిత్యాహ । హవి రేవాకః ।
[36] దేవ పురశ్చర సఘ్యాసం త్వేత్యాహ । యథాయజు రేవైతత్ ॥ ౨౯ ॥

న్త్వా, ద్యత్ప్రివర్గ్యై, శ్ఛన్దోభిః కరోతి, వీర్యసంమితం, ఛన్దాగ్ంసి
నిష్పృత్పృణేత్యాహ, సుక్షితి, రనాచ్ఛృణ్ణం, ఛన్దాగ్ంస్యాచ్ఛృణ
త్త్యష్టౌ చ ॥ 3 ॥

చతుర్థో౽నువాకః.

తై. ఆ. ౪.౪,౫. అనువాకామ్నాతపైత్రిష మన్త్రమహావీరస్థాపన మన్త్రాణాం వినియోగః.

౧ [1]బ్రహ్మ న్ప్రచరిష్యామో హోత ర్ఘర్మ మభిష్టుహీత్యాహ। ఏష వా ఏతర్హి బృహస్పతిః। యద్బ్రహ్మా। తస్మా ఏవ ప్రతిప్రోచ్య ప్రచరతి। ఆత్మనో౽నార్త్యై। [2]యమాయ త్వా మఖాయ త్వేత్యాహ। ఏతా వా ఏతస్య దేవతాః। తాభి రేవైనగ్ం సమర్ధయతి। [3]మద న్తీభిః ప్రోక్షతి। తేజ ఏవాస్మి న్దధాతి॥

౨ [4]అభిపూర్వం ప్రోక్షతి। అభిపూర్వ మేవాస్మి న్తేజో దధాతి। [5]త్రిః ప్రోక్షతి। త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః। అథో మధ్యత్వాయ। [6]హోతా ౽న్వాహ। రక్షసా మపహత్యై। [7]అనవానమ్। ప్రాణానాగ్ం స న్తత్యై। [8]త్రిష్టుభ స్సతీ ర్గాయత్రీ రివాన్వాహ॥ ౩౧॥

3 గాయత్రో హి ప్రాణః। ప్రాణ మేవ యజమానే దధాతి। [9]స న్తత మన్వాహ। ప్రాణానా మన్నాద్యస్య స న్తత్యై। అథో రక్షసా మపహత్యై। [10]య త్పరిమితా అనుబ్రూయాత్। పరిమిత మవరున్ధీత। అపరిమితా అన్వాహ। అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై। [11]శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య॥ ౩౨॥

౪ య త్ప్రవర్గ్యః। ఊర్గ్ముఞ్జాః। య న్మౌఞ్జో వేదో భవతి। ఊర్జైవ యజ్ఞస్య శిర స్సమర్ధయతి। [12]ప్రాణాహుతీ ర్జుహోతి। ప్రాణా నేవ యజమానే దధాతి। [13]స ప్త జుహోతి। స ప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః। ప్రాణా నేవాస్మి న్దధాతి। [14]దేవస్త్వా సవితా మధ్వా ౽న క్త్వి త్యాహ॥ ౩౩॥

౧ ☞ తేజసైవైన మనక్తి । [15]పృథివీం తపస స్త్రాయస్వేతి హిరణ్య ముపాస్యతి । అస్యా అనతిదాహాయ । [16]శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య । య త్ప్రవర్గ్యః । అగ్ని స్సర్వా దేవతాః । ప్రలవా న్నాదీప్యోపాస్యతి । దేవతా స్వేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధాతి । [17]అప్రతిశీర్ణాగ్రం భవతి । ఏతద్బర్హి ర్హ్యేషః ॥ ౩౪ ॥

౨ [18]అర్చి రసి శోచి రసీత్యాహ । తేజ ఏవాస్మి న్బ్రహ్మవర్చసం దధాతి । [19]సగ్ంసీదస్వ మహాగ్ం అసీత్యాహ । మహాన్ హ్యేషః । [20]బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । ఏతే వావ త ఋత్విజః । యే దర్శపూర్ణమాసయోః । అథ కథా హోతా యజమానాయాశిషో నాఽఽశాస్త ఇతి । పురస్తా దాశీః ఖలు వా అన్యో యజ్ఞః । ఉపరిష్టా దాశీ రన్యః ॥ ౩౫ ॥

౩ [21]అనాధృష్యా పురస్తా దితి యదేతాని యజూగ్ంష్యాహ । శీర్‌ష్ణత ఏవ యజ్ఞస్య యజమాన ఆశిషో ఽవరున్ద్ధే । [22]ఆయుః పురస్తా దాహ । ప్రజాం దక్షిణతః । ప్రాణం పశ్చాత్ । శ్రోత్ర ముత్తరతః । విధృతి ముపరిష్టాత్ । ప్రాణా నేవాస్మై సమీచో దధాతి । [23]ఈశ్వరో వా ఏష దిశో ఽనూన్మదితోః । యం దిశో ఽను వ్యాస్థాపయన్తి ॥ ౩౬ ॥

౪ మనో రశ్వా ఽసి భూరిపుత్త్రేతీమా మభిమృశతి । ఇయం వై మనో రశ్వా భూరిపుత్త్రా । అస్యా మేవ ప్రతితిష్ఠ త్యనున్మాదాయ । [24] సూపసదా మే భూయా మా మా హిగ్ంసీ రిత్యాహాహిగ్ంసాయై । [25] చిత స్థ పరిచిత ఇత్యాహ । అపచితి మేవాస్మి న్దధాతి । [26] శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య । యత్ప్రవర్గ్యః । అసౌ ఖలు వా ఆదిత్యః ప్రవర్గ్యః । తస్య మరుతో రశ్మయః ॥ ౩౭ ॥

౯ [27] స్వాహా మరుద్భిః పరిశ్రయస్వేత్యాహ। అముమేవాదిత్యగ్ం రశ్మిభిః పర్యూహతి । తస్మాదసావాదిత్యోఽముష్మిన్ లోకే రశ్మిభిః పర్యూఢః । తస్మాద్రాజా విశా పర్యూఢః । తస్మాద్గ్రామణీః సజాతైః పర్యూఢః । [28] అగ్నేః సృష్టస్య యతః । వికఙ్కతం భా ఆర్ఛత్ । యద్వైకఙ్కతాః పరిధయో భవన్తి । భా ఏవావరున్ధే। [29] ద్వాదశ భవన్తి॥ ౩౮॥

౧౦ ☞ ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః । సంవత్సరమేవావరున్ధే । [30] అస్తి త్రయోదశో మాస ఇత్యాహుః । యత్త్రయోదశః పరిధిర్భవతి। తేనైవ త్రయోదశం మాసమవరున్ధే । [31] అన్తరిక్షస్యాన్తర్ధిరసీత్యాహ వ్యావృత్త్యై । [32] దివం తపసస్త్రాయస్వేత్యుపరిష్టాద్ధిరణ్యమధి నిదధాతి। అముష్యా అనతిదాహాయ । అథో ఆభ్యామేవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి । [33] అర్హన్బిభర్షి సాయకాని ధన్వేత్యాహ॥ ౩౯ ॥

౧౧ స్తౌత్యేవైనమేతత్ । [34] గాయత్రమసి త్రైష్టుభమసి జాగతమసీతి ధవిత్రాణ్యాదత్తే। ఛన్దోభిరేవైనాన్యాదత్తే। [35] మధు మధ్వితి ధూనోతి । ప్రాణో వై మధు। ప్రాణమేవ యజమానే దధాతి । [36] త్రిః పరియన్తి । త్రివృద్ధి ప్రాణః । [37] త్రిః పరియన్తి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః ॥ ౪౦ ॥

౧౨ ☞ అథో రక్షసామపహత్యై । [38] త్రిః పునః పరియన్తి । షట్ సంపద్యన్తే। షడ్వా ఋతవః । ఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్తి । [39] యో వై ఘర్మస్య ప్రియాం తనువమాక్రామతి । దుశ్చర్మా వై స భవతి । ఏష హ వా అస్య ప్రియాం తనువమాక్రామతి । యస్త్రిః

పరీత్య చతుర్థం పర్యేతి। ఏతాగ్ం హ వా అస్యైగ్ర దేవో రాజ నిరాచ-
క్రామ॥ ౪౧॥

౧౩ తతో వై స ద్రుశ్చర్మా ఽభవత్। తస్మా త్త్రిః పరీత్య న చతుర్థం పరీయాత్। ఆత్మనో గోపీథాయ। [40] ప్రాణా వై ధవిత్రాణి। [41] అవ్య-తిషజ్గం ధూన్వన్తి। ప్రాణానా మవ్యతిషఙ్గాయ క్లృప్త్యై। [42] విని-మద్య ధూన్వన్తి। ద్విత్వేవ ప్రతితిష్ఠన్తి। [43] ఊర్ధ్వం ధూన్వన్తి। సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై। [44] సర్వతో ధూన్వన్తి। తస్మా ద్దయగ్ం సర్వతః పవతే॥ ౪౨॥

ద్ధర్త్రీ, వానాహ, యజ్ఞస్య, హై, వ, ఉపరిష్టాదాశీర్తస్యై, వ్యాఖ్యాపయన్తి, రక్షసో, భవన్తి, ధన్వేత్యాహ, యజ్ఞశ్చ క్రామ, సమ-ష్ట్యై, ద్వే చ॥ ౪॥

పఞ్చమోఽనువాకః.

—— తై. ఆ. ౪. ౫. అనువాకామ్నాత మహావీరాభిమన్త్రణ మన్త్రవినియోగః. ——

౧ [1]అగ్నిష్ట్వా వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతు గాయత్రేణ ఛన్దసే-త్యాహ। అగ్ని రేవైనం వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతి గాయత్రేణ ఛ-న్దసా। [2]స మారుచితో రోచయే త్యాహ। ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే। [3]ఇన్ద్రస్త్వా రుద్రై ర్దక్షిణతో రోచయతు త్రైష్టుభేన ఛన్దసేత్యాహ। ఇన్ద్ర ఏవైనగ్ం రుద్రై ర్దక్షిణతో రోచయతి త్రైష్టుభేన ఛన్దసా। [4]సమా-రుచితో రోచయే త్యాహ। ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే। [5]వరుణ స్త్వాఽఽదిత్యైః పశ్చా ద్రోచయతు జాగతేన ఛన్దసేత్యాహ। వరుణ ఏవైన మాదిత్యైః పశ్చా ద్రోచయతి జాగతేన ఛన్దసా॥ ౪౩॥

౨ [6]సమారుచితో రోచయేత్యాహ । ఆశిష మేవైతా మా-
శాస్తే । [7]ద్యుతానస్త్వా మారుతో మరుద్భి రుత్తరతో రోచయత్వా
నుష్టుభేన ఛన్దసేత్యాహ । ద్యుతాన ఏవైనం మారుతో మరుద్భి రుత్త-
రతో రోచయత్యానుష్టుభేన ఛన్దసా । [8]సమారుచితో రోచయేత్యా-
హ । ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే । [9]బృహస్పతి స్త్వా విశ్వై ర్దేవై రుప-
రిష్టా ద్రోచయతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసేత్యాహ । బృహస్పతి రేవైనం
విశ్వై ర్దేవై రుపరిష్టా ద్రోచయతి పాఙ్క్తేన ఛన్దసా । [10]సమారుచితో
రోచయేత్యాహ । ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే ॥ ౪౪ ॥

౩ [11]రోచితస్త్వం దేవ ఘర్మ దేవేష్వసీత్యాహ । రోచితో హ్యేష
దేవేషు । [12]రోచిషీయాహం మనుష్యేష్విత్యాహ । రోచత ఏవైష
మనుష్యేషు । [13]సమ్రాడ్ఘర్మ రుచితస్త్వం దేవేష్వాయుష్మాగ్ం స్తేజ-
స్వీ బ్రహ్మవర్చస్యసీత్యాహ । రుచితో హ్యేష దేవేష్వాయుష్మాగ్ం
స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ । [14]రుచితో ఽహం మనుష్యేష్వాయుష్మాగ్ం
స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భూయాస మిత్యాహ । రుచిత ఏవైష మనుష్యే-
ష్వాయుష్మాగ్ం స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । [15]రుగసి రుచం మయి
ధేహి మయి రు గిత్యాహ । ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే । [16]తం యద్దే-
వై ర్యజుర్భి రరోచయిత్వా । రుచితో ఘర్మ ఇతి ప్రబ్రూయాత్ ।
అరోచుకో ఽధ్వర్యు స్స్యాత్ । అరోచుక్తో యజమానః । అథ యద్దే-
న మేతై ర్యజుర్భి రోచయిత్వా । రుచితో ఘర్మ ఇతి ప్రాహ । రోచు-
కో ఽధ్వర్యు ర్భవతి । రోచుక్తో యజమానః ॥ ౪౫ ॥

పశ్చాద్రోచయతి జాగతేన ఛన్దసా సమా రుచితో రోచయే త్యాహ, ఽఽశిషమేవైతామాశాస్తే, శాస్తే, ఽష్టౌ చ ॥ ౫ ॥

షష్ఠోఽనువాకః.

→ తై. ఆ. ౪. ౭. అనువాకామ్నాతమహావీరా వేక్షణ మన్త్రవినియోగః. ←

౧ [1]శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య । య త్ప్రవర్గ్యః । గ్రీవా ఉపసదః । పురస్తా దుపసదాం ప్రవర్గ్యం ప్రవృణక్తి । గ్రీవాస్వేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధాతి । [2]త్రిః ప్రవృణక్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో యజ్ఞస్య శిరో ఽవరున్ధే । [3]షట్ సమ్పద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః ॥ ౪౬ ॥

౨ ఋతుభ్య ఏవ యజ్ఞస్య శిరో ఽవరున్ధే । [4]ద్వాదశకృత్వః ప్రవృణక్తి । ద్వాదశ మాసా స్సంవత్సరః । సంవత్సరా దేవ యజ్ఞస్య శిరో ఽవరున్ధే । [5]చతుర్విగ్ంశతి స్సమ్పద్యన్తే । చతుర్విగ్ంశతి రర్ధమాసాః । అర్ధమాసేభ్య ఏవ యజ్ఞస్య శిరో ఽవరున్ధే । [6]అథో ఖలు । సకృదేవ ప్రవృజ్యః । ఏకగ్ం హి శిరః ॥ ౪౭ ॥

౩ [7]అగ్నిష్టోమే ప్రవృణక్తి । ఏతావాన్ వై యజ్ఞః । యావా నగ్నిష్టోమః । యావా నేవ యజ్ఞః । తస్య శిరః ప్రతిదధాతి । [8]నోక్థ్యే ప్రవృఞ్జ్యాత్ । ప్రజా వై పశవ ఉక్థాని । య దుక్థ్యే ప్రవృఞ్జ్యాత్ । ప్రజాం పశూ నస్య నిర్దహేత్ । [9]విశ్వజితి సర్వపృష్ఠే ప్రవృణక్తి ॥ ౪౮ ॥

౪ పృష్ఠాని వా అచ్యుతం చ్యావయన్తి । పృష్ఠై రేవాస్మా అచ్యుతం చ్యావయిత్వా ఽవరున్ధే । [10]అపశ్యం గోపా మిత్యాహ । ప్రాణో

వై గోపాః । ప్రాణ మేవ ప్రజాసు వియాతయతి । [11]అపశ్యం గోపా-
మిత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్యో గోపాః । స హీమాః ప్రజా గోపాయ-
తి । త మేవ ప్రజానాం గోప్తారం కురుతే । [12]అనిపద్యమాన మిత్యాహ ।
౪౯ ॥

న హ్యేష నిపద్యతే । [13]ఆ చ పరా చ పథిభి శ్చరన్త మిత్యాహ ।
ఆ చ హ్యేష పరా చ పథిభి శ్చరతి । [14]స సధ్రీచీ స్స విషూచీ ర్వసాన ఇ
త్యాహ । సధ్రీచీ శ్చ హ్యేష విషూచీ శ్చ వసానః ప్రజా అభి విప
శ్యతి । [15]ఆవరీవర్తి భువనేష్వన్త రిత్యాహ । ఆ హ్యేష వరీవర్తి భువనే
ష్వన్తః । [16]అత్ర ప్రావీ ర్మధుమాధ్వీభ్యాం మధుమాధూచీభ్యా మి
త్యాహ । వాసన్తికా వేవాస్మా ఋతూ కల్పయతి । [17]సమగ్ని రగ్నినా
గ తేత్యాహ ॥ ౫౦ ॥

గ్రైష్మా వేవాస్మా ఋతూ కల్పయతి । [18]సమగ్ని రగ్నినా
గ తేత్యాహ । అగ్ని ర్హ్యేషై ఒగ్నినా సంగచ్ఛతే । [19]స్వాహా సమ-
గ్ని స్తపసా గ తేత్యాహ । పూర్వ మేవోదితమ్ । ఉత్తరేణాభి గృణాతి ।
[20]ధర్తా దివో విభాసి రజసః పృథివ్యా ఇత్యాహ । వార్షికా వేవాస్మా
ఋతూ కల్పయతి । [21]హృదేత్వా మనసే త్వేత్యాహ । శారదా వేవా
స్మా ఋతూ కల్పయతి ॥ ౫౧ ॥

[22]దివి దేవేషు హోత్రా యచ్ఛేత్యాహ । హోత్రాభి రేవేమా
న్లోకా న్సన్దధాతి । [23]విశ్వాసాం భువాం పత ఇత్యాహ । హైమన్తి-
కా వేవాస్మా ఋతూ కల్పయతి । [24]దేవశ్రూ స్త్వం దేవ ఘర్మ దేవా
న్పాహీత్యాహ । శైశిరా వేవాస్మా ఋతూ కల్పయతి । [25]తపోజాం

వాచ మస్మై నియచ్ఛ దేవాయువ మిత్యాహ । యా వై మేధ్యా వాక్ ।
సా తప్తోజాః । తా మేవావరున్ధే ॥ ౫౨ ॥

౮ [26]గర్భో దేవానా మిత్యాహ । గర్భో హ్యేష దేవానామ్ ।
[27]పితా మతీనా మిత్యాహ । ప్రజా వై మతయః । తాసా మేష ఏవ
పితా । య త్ప్రవర్గ్యః । తస్మా దేవ మాహ । [28]పతిః ప్రజానా మిత్యా
హ । పతి ర్హ్యేష ప్రజానామ్ । [29]మతిః కవీనా మిత్యాహ ॥ ౫౩ ॥

౯ మతి ర్హ్యేష కవీనామ్ । [30]సం దేవో దేవేన సవిత్రా యతిష్ట
సగ్ం సూర్యేణారుక్తేత్యాహ । అముం చైవాదిత్యం ప్రవర్గ్యం చ
సగ్ంశాస్తి । [31]ఆయుర్దా స్త్వ మస్మభ్యం ఘర్మవర్చోదా అసీత్యా-
హ । ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే । [32]పితా నోఽసి పితా నో బోధే-
త్యాహ । బోధయత్యేవైనమ్ । [33]నవై తే ఽవకాశా భవన్తి । పత్ని-
యై దశమః । నవ వై పురుషే ప్రాణాః ॥ ౫౪ ॥

౧౦ ☞ నాభి ర్దశమీ । ప్రాణా నేవ యజమానే దధాతి । అథో
దశాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజై వాన్నాద్య మవరున్ధే ।
[34]యజ్ఞస్య శిరో ఽచ్ఛిద్యత । త ద్దేవా హోత్రాభిః ప్రత్యదధుః ।
ఋత్విజోఽవేక్షన్తే । ఏతా వై హోత్రాః । హోత్రాభి రేవ యజ్ఞస్య
శిరః ప్రతిదధాతి ॥ ౫౫ ॥

౧౧ [35]రుచిత మవేక్షన్తే । రుచితా ద్వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత ।
ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై । [36]రుచిత మవేక్షన్తే । రుచితా ద్వై పర్జన్యో
వర్షతి । వర్షుకః పర్జన్యో భవతి । సం ప్రజా ఏధన్తే । [37]రుచిత మ
వేక్షన్తే । రుచితం వై బ్రహ్మవర్చసమ్ । బ్రహ్మవర్చసినో భవన్తి ॥ ౫౬ ॥

౧౨ [38]అర్ధీయన్తో వేతున్తే । సర్వ మాయు ర్యన్తి । [39]స పత్న్యవే-క్షేత । యత్పత్న్యవేక్షేత । ప్రజాయేత । ప్రజాం త్వస్యై నిర్దహేత్ । య న్నావేక్షేత । న ప్రజాయేత । నాస్యై ప్రజాం నిర్దహేత్ । తిరః స్కృత్య యజు ర్వాచయతి । ప్రజాయతే । నాస్యై ప్రజాం నిర్దహతి । [40]త్వష్టీమతీ తే సపేయేత్యాహ । సప్తా ద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే ॥ ౫౭ ॥

ఋతవో, హిశిర, స్సర్వపృష్ఠే ప్రవృణక్త్యై, నిపద్యమానమిత్యా-హ, గతేత్యాహ, శారదావేవాస్మా ఋతూ కల్పయతి, రుద్రై, కవీనా-మిత్యాహ, ప్రాణాః, ప్రతిదధాతి, భవన్తి, వాచయతి, చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

{ తై. ఆ. ౪, ౮, ౯ అనువాకయో రామ్నాతానాం మహావీరపయః ప్రక్షేపణాదిమన్త్రాణాం వినియోగః. }

౧ [1]దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి రశనా మాదత్తే ప్రసూత్యై । అశ్వినో ర్బాహుభ్యా మిత్యాహ । అశ్వినా హి దేవానా మధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యా మిత్యాహ యత్యై । [2]ఆదదే ఽదిత్యై రాస్నా ఽసీత్యాహ యజుష్కృత్యై । [3]ఇడ ఏహ్యదిత ఏహి సరస్వ-త్యేహీత్యాహ । ఏతాని వా అస్యై దేవనామాని । దేవనామై రేవై-నా మాహ్వయతి । [4]అసా వేహ్యసా వేహ్యసా వేహీత్యాహ । ఏతాని వా అస్యై మనుష్యనామాని ॥ ౫౮ ॥

౨ మనుష్యనామై రేవైనా మాహ్వయతి । [5]షట్థ్ సమ్పద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః । ఋతుభి రేవైనా మాహ్వయతి । [6]అదిత్యా ఉష్ణీష

మసీత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । [7]వాయురస్యైడ ఇత్యాహ । వాయుదేవత్యో వై వత్సః । [8]పూషా త్వోపావసృజత్విత్యాహ । పౌష్ణా వై దేవతయా పశవః ॥ ౫౯ ॥

౩ స్వయైవైనం దేవతయోపావసృజతి । [9]అశ్విభ్యాం ప్రదాపయేత్యాహ । అశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ । తాభ్యామేవాస్మై భేషజం కరోతి । [10]యస్తే స్తనశ్శశయ ఇత్యాహ । స్తౌత్యేవైనామ్ । [11]ఉస్ర ఘర్మగ్ం శిగ్ంషోస్ర ఘర్మం పాహి ఘర్మాయ శిగ్ంషేత్యాహ । యథా బ్రూయాదముష్మై దేహీతి । తాదృగేవ తత్ । [12]బృహస్పతిస్త్వోపసీదత్విత్యాహ ॥ ౬౦ ॥

౪ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః । బ్రహ్మణైవైనాముపసీదతి । [13]దానవస్స్థ పేరవ ఇత్యాహ । మేధ్యామేవైనాం కరోతి । [14]విష్వగ్వృతో లోహితేనేత్యాహ వ్యావృత్త్యై । [15]అశ్విభ్యాం పిన్వస్వ సరస్వత్యై పిన్వస్వ పూష్ణే పిన్వస్వ బృహస్పతయే పిన్వస్వేత్యాహ । ఏతాభ్యో హ్యేషా దేవతాభ్యః పిన్వతే । [16]ఇన్ద్రాయ పిన్వస్వేన్ద్రాయ పిన్వస్వేత్యాహ । ఇన్ద్రమేవ భాగధేయేన సమర్ధయతి । [17]ద్విరిన్ద్రాయేత్యాహ ॥ ౬౧ ॥

౫ తస్మాదిన్ద్రో దేవతానాం భూయిష్ఠభాక్తమః । [18]గాయత్రోఽసి త్రైష్టుభోఽసి జాగతమసీతి శఫోపయమానాదత్తే । ఛన్దోభిరేవైనానాదత్తే । [19]సహోర్జో భాగేనోపమేహీత్యాహ । ఊర్జ ఏవైనం భాగమకః । [20]అశ్వినా వా ఏతద్యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధతావబ్రూతామ్ । ఆవాభ్యామేవ పూర్వాభ్యాం వషట్క్రియాతా ఇతి । ఇన్ద్రా

శ్వినా మధున స్సారఘస్యే త్యాహ । అశ్విభ్యా మేవ పూరాభ్యాం వ-
షట్కరోతి । అథో అశ్వినా వేవ భాగధేయేన సమర్ధయతి ॥ ౬౨ ॥

[21]ఘర్మం పాత వసవో యజత్రావ డిత్యాహ । వసూ నేవ భాగ-
ధేయేన సమర్ధయతి । [22]య ద్వషట్కు ర్యాత్ । యాతయామా ఽస్య
వషట్కార స్స్యాత్ । య న్న వషట్కు ర్యాత్ । రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం
హన్యుః । వ డిత్యాహ । పరోక్ష మేవ వషట్కరోతి । నాస్య యాత-
యామా వషట్కారో భవతి । న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి ॥ ౬౩ ॥

[23]స్వాహా త్వా సూర్యస్య రశ్మయే వృష్టివనయే జుహోమీత్యా-
హ । యో వా అస్య పుణ్యో రశ్మిః । స వృష్టివనిః । తస్మా ఏవైనం
జుహోతి । [24]మధు హవి రసీత్యాహ । స్వదయ త్యేవైనమ్ । [25]సూ-
ర్యస్య తప స్తపేత్యాహ । యథాయజు రేవై తత్ । [26]ద్యావాపృథివీ-
భ్యాం త్వా పరిగృహ్ణామీత్యాహ । ద్యావాపృథివీభ్యా మేవైనం పరి-
గృహ్ణాతి ॥ ౬౪ ॥

అన్తరిక్షేణ త్వోపయచ్ఛామీత్యాహ । అన్తరిక్షేణై వైనముప-
యచ్ఛతి । న వా ఏతం మనుష్యో భర్తు మర్హతి । [28]దేవానాం త్వా
పితృణా మనుమతో భర్తుగ్ం శకేయ మిత్యాహ । దేవై రేవైనం
పితృభి రనుమత ఆదత్తే । [29]ఏవా ఏన మేత దర్ధయన్తి । య త్ప్రాఞ్చ
త్ప్రవృజ్య పురో జుహోతి । తేజో ఽసి తేజో ఽను ప్రేహీత్యాహ ।
తేజ ఏవాస్మి న్దధాతి । [30]దివిస్పృ ఙ్మా మాహిగ్ంసీ ర న్తరిక్షస్పృ
ఙ్మా మాహిగ్ంసీః పృథివిస్పృ ఙ్మా మాహిగ్ంసీ రిత్యాహాహిగ్ం-
సాయై ॥ ౬౫ ॥

౯ ☞ [31]సువరసి సువర్మే యచ్ఛ దివం యచ్ఛ దివో మా
పాహీత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । [32]శిరో వా ఏతద్యజ్ఞ-
స్య । యత్ప్రవర్గ్యః । ఆత్మా వాయుః । ఉద్యత్య వాతనామాన్యాహ ।
ఆత్మన్నేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధాతి । [33]అనవానమ్ । ప్రాణానాగ్ం
సన్తత్యై । [34]పఞ్చాహ ॥ ౬౬ ॥

౧౦ ☞ పాఙ్క్తో యజ్ఞః । యావానేవ యజ్ఞః । తస్య శిరః
ప్రతిదధాతి । [35]అగ్నయే త్వా వసుమతే స్వాహేత్యాహ । అసౌ వా
ఆదిత్యో ఽగ్నిర్వసుమాన్ । తస్మా ఏవైనం జుహోతి । [36]సోమాయ
త్వా రుద్రవతే స్వాహేత్యాహ । చన్ద్రమా వై సోమో రుద్రవాన్ ।
తస్మా ఏవైనం జుహోతి । [37]వరుణాయ త్వాఽఽదిత్యవతే స్వాహే-
త్యాహ ॥ ౬౭ ॥

౧౧ అప్సు వై వరుణ ఆదిత్యవాన్ । తస్మా ఏవైనం జుహోతి ।
[38]బృహస్పతయే త్వా విశ్వదేవ్యావతే స్వాహేత్యాహ । బ్రహ్మ వై
దేవానాం బృహస్పతిః । బ్రహ్మణ ఏవైనం జుహోతి । [39]సవిత్రే త్వర్భు-
మతే విభుమతే ప్రభుమతే వాజవతే స్వాహేత్యాహ । సంవత్సరో
వై సవితర్భుమాన్ విభుమాన్ప్రభుమాన్ వాజవాన్ । తస్మా ఏవైనం
జుహోతి । [40]యమాయ త్వాఽఙ్గిరస్వతే పితృమతే స్వాహేత్యా-
హ । ప్రాణో వై యమో ఽఙ్గిరస్వాన్పితృమాన్ ॥ ౬౮ ॥

౧౨ ☞ తస్మా ఏవైనం జుహోతి । [41]ఏతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్యో
జుహోతి । [42]దశ సంపద్యన్తే । దశాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ ।
విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే । [43]రౌహిణాభ్యాం వై దేవా స్సువర్గం

లోక మాయన్ । తద్రాహిణయో రాహిణత్వమ్ । యద్రాహిణౌ భవతః। రాహిణాభ్యా మేవ త ద్యజమాన స్సువర్గం లోక మేతి । [44]అహ ర్జ్యోతిః కేతునా జుషతాగ్ం సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం స్వాహా రాత్రి ర్జ్యోతిః కేతునా జుషతాగ్ం సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం స్వాహేత్యాహ । ఆదిత్య మేవ త దముష్మి ల్లోకే ఽహ్నః పరస్తా ద్దాధార । రాత్రియా అవ స్తాత్ । తస్మా దసా వాదిత్యోఽముష్మి ల్లోకే ఽహోరాత్రాభ్యాం ధృతః ॥ ౯౯ ॥

౧౩ మనుష్యనామాని, పశవ, స్సీదతేత్యాహే, న్ద్రియేత్యాహ, ర్ధయతి, ఘ్నన్తి, గృహ్ణాత్య, హిగ్ంసాయై, పశ్చాదహ, ఽఽదిత్యవత్తే స్వాహేత్యాహ, పితృమా, నేతి, చత్వారి చ॥ ౭॥

అష్టమోఽనువాకః.

➳ { తై. ఆ. ४. ౯, ౧౦ అనువాకయో రామ్నాతానాం అపాననీ తాయాః అగ్నిహోత్రహోమమన్త్రాణాం వినియోగః. } ⇠

౧ [1]విశ్వా ఆశా దక్షిణస దిత్యాహ । విశ్వా నేవ దేవా న్ప్రీణాతి । అథో దురిష్ట్యా ఏవైనం పాతి । [2]విశ్వా న్దేవా నయాడిహేత్యాహ । విశ్వా నేవ దేవా న్భాగధేయేన సమర్ధయతి । [3]స్వాహాకృతస్య ఘర్మస్య మధోః పిబత మశ్వినేత్యాహ । అశ్వినా వేవ భాగధేయేన సమర్ధయతి । [4]స్వాహా ఽగ్నయే యజ్ఞియాయ శం యజుర్భి రిత్యాహ । అభ్యేవైనం ఘారయతి । అథో హవి రేవాకః॥ ౭౦॥

౨ [5]అశ్వినా ఘర్మం పాతగ్ం హార్ద్వాన మహర్దివాభి రూతిభి రిత్యాహ । అశ్వినా వేవ భాగధేయేన సమర్ధయతి । [6]అను వాం ద్యావాపృ-

థివీ మగ్ంసాతా మిత్యాహానుమత్యై । [7]స్వాహేన్ద్రాగ్నియో స్వాహేన్ద్రాగ్ని-
వ డిత్యాహ । ఇన్ద్రాగ్నిస్తు హి పురో హూయతే । [8]అశ్రావ్యాఽఽహ
ఘర్మస్య యజేతి । వషట్కృతే జుహోతి । రక్షసా మపహత్యై । అను-
యజతి స్వగాకృత్యై । [9]ఘర్మ మపాత మశ్వినేత్యాహ ॥ ౨౧ ॥

౩ పూర్వ మేవోదితమ్ । ఉత్తరేణాభిగృణాతి । [10]అను వాం ద్యా-
వాపృథివీ అమగ్ంసాతా మిత్యాహానుమత్యై । [11]తం ప్రావ్యం య-
థావ న్నమో దివే నమః పృథివ్యా ఇత్యాహ । యథాయజు రేవైతత్ ।
[12]ద్వివిధా ఇమం యజ్ఞం యజ్ఞ మిమం ద్వివిధా ఇత్యాహ । సువర్గ మే-
వైనం లోకం గమయతి । [13]దివం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛే-
త్యాహ । ఏష్వేవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠాపయతి । [14]పఞ్చ ప్రదిశో గ-
చ్ఛేత్యాహ ॥ ౨౨ ॥

౪ దిక్ష్వేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి । [15]దేవా న్ఘర్మపా న్గచ్ఛ పితౄ-
న్ఘర్మపా న్గచ్ఛేత్యాహ । ఉభయేష్వేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి । [16]యత్పి-
న్వతే । వర్షుకః పర్జన్యో భవతి । తస్మా త్పిన్వమానః పుణ్యః । [17]య
త్ప్రాఙ్ పిన్వతే । త ద్దేవానామ్ । య ద్దక్షిణా । త త్పితౄణామ్ ॥ ౨౩ ॥

౫ య త్ప్రత్యక్ । త న్మనుష్యాణామ్ । య దుదఙ్ । త ద్రు-
ద్రాణామ్ । [18]ప్రాఞ్చ ముదఞ్చం పిన్వయతి । దేవత్రాఽకః । [19]అథో
ఖలు । సర్వా అను దిశః పిన్వయతి । సర్వా దిశ స్సమేధన్తే । [20]అన్తః
పరిధి పిన్వయతి ॥ ౨౪ ॥

౬ తేజసో ఽస్కన్దాయ । [21]ఇషే పీపిహ్యూర్జే పీపిహీత్యాహ । ఇష-
మేవోర్జం యజమానే దధాతి । [22]యజమానాయ పీపిహీత్యాహ ।

యజమానాయైవైతా మాశిష మాశాస్తే । [23]మహ్యాం జైష్ఠ్యాయ పిపిహీత్యాహ । ఆత్మన ఏవైతా మాశిష మాశాస్తే । [24]త్విష్యై త్వా ద్యుమ్నాయ త్వేన్ద్రియాయ త్వా భూత్యై త్వేత్యాహ । యథాయజు రేవైతత్ । [25]ధర్మాఽసి సుధర్మామేఽన్యస్మే బ్రహ్మాణి ధారయేత్యాహ ॥ ౨౫ ॥

బ్రహ్మ న్నేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి । [26]నేత్త్వా వాతస్స్కన్దయాదితి [27]యద్యభిచరేత్ । అముష్య త్వా ప్రాణే సాదయామ్యమునా సహ నిరర్థం గచ్ఛేతి బ్రూయాద్యం ద్విష్యాత్ । య మేవ ద్వేష్టి । తేనైనగ్ం సహ నిరర్థం గమయతి । [28]పూష్ణే శరసే స్వాహేత్యాహ । యా ఏవ దేవతా హుతభాగాః । తాభ్య ఏవైనం జుహోతి । [29]గ్రావభ్య స్స్వాహేత్యాహ । యా ఏవాన్తరిక్షే వాచః ॥ ౨౬ ॥

☞ తాభ్య ఏవైనం జుహోతి । [30]ప్రతిరేభ్య స్స్వాహేత్యాహ । ప్రాణా వై దేవాః ప్రతిరాః । తేభ్య ఏవైనం జుహోతి । [31]ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహేత్యాహ । ద్యావాపృథివీభ్యా మేవైనం జుహోతి । [32]పితృభ్యో ఘర్మపేభ్య స్స్వాహేత్యాహ । యే వై యజ్వానః । తే పితరో ఘర్మపాః । తేభ్య ఏవైనం జుహోతి ॥ ౨౭ ॥

[33]రుద్రాయ రుద్రహోత్రే స్వాహేత్యాహ । రుద్ర మేవ భాగధేయేన సమర్ధయతి । [34]సర్వత స్సమనక్తి । సర్వత ఏవ రుద్రం నిరవదయతే । [35]ఉదఞ్చం నిరస్యతి । ఏషా వై రుద్రస్య దిక్ । స్వాయా మేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే । [36]అప ఉపస్పృశతి మేధ్యత్వాయ । [37]నాన్వీక్షేత । యదన్వీక్షేత ॥ ౨౮ ॥

౧౦ చక్షు రస్య ప్రమాయుకగ్ం స్యాత్ । తస్మా న్నానీక్ష్యః ।
[38]అపీపరో మా ఽహ్నో రాత్రియై మా పాహ్యేషా తే అగ్నే సమి త్త-
యా సమిధ్యస్వాఽఽయు ర్మేదా వర్చసా మా ఽఽఞ్జీ రిత్యాహ।ఆయు
రేవాస్మి న్వర్చో దధాతి । అపీపరో మా రాత్రియా అహ్నో మా
పాహ్యేషా తే అగ్నే సమి త్తయా సమిధ్యస్వాఽఽయు ర్మే దా వర్చసా
మాఽఽఞ్జీ రిత్యాహ। ఆయు రేవాస్మి న్వర్చో దధాతి । [39]అగ్ని ర్జ్యోతి
ర్జ్యోతి రగ్నిస్స్వాహా సూర్యో జ్యోతి ర్జ్యోతి స్సూర్య స్స్వాహేత్యాహ।
యథాయజు రేవై తత్ । [40]బ్రహ్మ వాదినో వద న్తి । హోతవ్య
మగ్నిహో త్రా౩ం న హోతవ్యా౩ మితి॥ ౭౯॥

౧౧ య ద్యజుషా జుహుయాత్ । అయథాపూర్వ మాహుతీ జు-
హుయాత్ । య న్న జుహుయాత్ । అగ్నిః పరాభవేత్ । భూ
స్స్వాహేత్యేవ హోతవ్యమ్ । యథాపూర్వ మాహుతీ జుహోతి ।
నాగ్నిః పరాభవతి । [41]హుతగ్ం హవి ర్మధు హవి రిత్యాహ । స్వద-
య త్యేవై నమ్ । [42]ఇన్ద్రతమే ఽగ్నా విత్యాహ॥ ౮౦ ॥

౧౨ ☞ ప్రాణో వా ఇన్ద్రతమో ఽగ్నిః । ప్రాణ ఏవై న మిన్ద్ర-
తమే ఽగ్నా జుహోతి । [43]పితా నో ఽసి మామా హింగ్సీ రిత్యా-
హాహింగ్సాయై । [44]అశ్యామ తే దేవ ఘర్మ మధుమతో వాజవతః
పితుమత ఇత్యాహ । ఆశిష మేవై తా మాశాస్తే । [45]స్వధావినో ఽశీ-
మహి త్వా మా మా హింగ్సీ రిత్యాహాహింగ్సాయై । [46]తేజసా
వా ఏతే వ్యృధ్యన్తే । యే ప్రవర్గ్యేణ చర న్తి । ప్రాశ్నన్తి । తేజ
ఏవాఽఽత్మ న్దధతే॥ ౮౧॥

౧౩ 47సంవథ్సరం న మాగ్ంసమశ్నీయాత్ । న రామాముపేయాత్ । న మృన్మయేన పిబేత్ । నాస్య రామ ఉచ్ఛిష్టం పిబేత్ । తేజ ఏవ తథ్సగ్గ్ంశ్యతి । 48దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా విజయముపయన్తః । విభ్రాజి సౌర్యే బ్రహ్మ సంన్యదధత । యత్కించ దివాకీర్త్యమ్ । తదేతేనైవ వ్రతేనాగోపాయత్ । తస్మాదేతద్వ్రతం చార్యమ్ । తేజసో గోపీథాయ । తస్మాదేతాని యజూగ్ంషి విభ్రాజః సౌర్యస్యేత్యాహుః । 49స్వాహా త్వా సూర్యస్య రశ్మిభ్య ఇతి ప్రాతః స్రుచగ్ంసాదయతి । స్వాహా త్వా నక్షత్రేభ్య ఇతి సాయమ్ । ఏతా వా ఏతస్య దేవతాః । తాభిరేవైనగ్ం సమర్ధయతి ॥ ౮౨ ॥

అక్త, రశ్మీవసేత్యాహ, ప్రాదిశో గచ్ఛేత్యాహ, పితౄణా, మన్తః పరిధీనన్వయతి, ధారయేత్యాహ, వాచో, ఘర్మపాస్తేభ్య ఏవైనం జుహోత్య, స్విష్టేత, హోతవ్యా 3 మిత్యగ్నా విత్యాహ, దధతే, ఽగోపాయ, త్స్నస్తచ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

** తై. ఆ. ౪. ౧౧ అనువాకామ్నాత ప్రవర్గ్యోద్వాసనమన్త్రాణాం, వినియోగః. **

౧ 1ఘర్మ యా తే దివి శుగితి తిస్ర ఆహుతీర్జుహోతి । ఛన్దోభిరేవాస్మైభ్యో లోకేభ్యశ్శుచమవయజతే । 2ఇయత్యగ్రే జుహోతి । అథేయత్యథేయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యశ్శుచమవయజతే । 3అను నోఽద్యానుమతిరిత్యాహానుమత్యై । 4దివస్త్వా పరస్పాయా ఇత్యాహ । దివ ఏవేమాంల్లోకాన్దాధార । 5బ్రహ్మణస్త్వా పరస్పాయా ఇత్యాహ ॥ ౮౩ ॥

౨ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రజా దాధార । [6]ప్రాణస్య త్వా పరస్పాయా
ఇత్యాహ । ప్రజాస్వేవ ప్రాణా న్దాధార । [7]శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య ।
య త్ప్రవర్గ్యః। అసౌ ఖలు వా ఆదిత్యః ప్రవర్గ్యః। తం య ద్దక్షిణా ప్రత్య
ఞ్చ ముదఞ్చ ముద్వాసయేత్ । జిహ్మం యజ్ఞస్య శిరో హరేత్ । ప్రాఞ్చ
ముద్వాసయతి । పురస్తా ద్దేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధాతి ॥౮౪॥

౩ ప్రాఞ్చ ముద్వాసయతి । తస్మా దసా వాదిత్యః పురస్తా
దుదేతి । [8]శఫోపయమా న్ధవిత్రాన్ధి ధృష్టీ ఇత్యన్వవహరన్తి । సాత్మాన
మేవైనగ్ం సతనుం కరోతి । [9]సాత్మా ఽముష్మి౯ ల్లోకే భవతి। య ఏవం
వేద । [10]ఔదుమ్బరాణి భవన్తి । ఊర్గ్వా ఉదుమ్బరః । ఊర్జ మేవా-
వరున్ధే । [11]వర్త్మనా వా అన్విత్య ॥ ౮౫ ॥

౪ యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి । సామ్నా ప్రస్తోతా ఽన్వ-
వైతి । సామ వై రక్షోహా । రక్షసా మపహత్యై । [12]త్రి ర్నిధన ము-
పైతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో రక్షాగ్ం స్యప-
హన్తి । పురుషః పురుషో నిధన ముపైతి । [13]పురుషః పురుషో హి
రక్షస్వీ । రక్షసా మపహత్యై ॥ ౮౬ ॥

౫ [14]య త్పృథివ్యా ముద్వాసయేత్ । పృథివీగ్ం శుచా ఽర్ప-
యేత్ । య దప్సు । అప శ్శుచా ఽర్పయేత్ । య దోషధీషు । ఓషధీ
శ్శుచా ఽర్పయేత్ । య ద్వనస్పతిషు । వనస్పతీ ఞ్ఛుచా ఽర్పయేత్ ।
హిరణ్యం నిధా యోద్వాసయతి । అమృతం వై హిరణ్యమ్ ॥ ౮౭ ॥

౬ అమృత ఏవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి । [15]వల్గు రసి శంయుధా-
యా ఇతి త్రిః పరిషిఞ్చ న్పర్యేతి । త్రివృ ద్వా అగ్నిః । యావా నే-
వాగ్నిః । తస్య శుచగ్ం శమయతి । [16]త్రిః పునః పర్యేతి । షట్థ్
సంపద్య న్తే । ష డ్వా ఋతవః । ఋతుభి రేవాస్య శుచగ్ం శమయతి ।
[17]చతుస్స్రి క్తి ర్నాభిర్ ఋతస్యేత్యాహ ॥ ౮౮ ॥

౭ ఇయం వా ఋతమ్ । తస్యా ఏష ఏవ నాభిః । య త్ప్రవర్గ్యః ।
తస్మా దేవ మాహ । [18]సదో విశ్వాయు రిత్యాహ । సదో హీయమ్ ।
[19]అప ద్వేషో అప హ్వర ఇత్యాహ భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై । [20]ఘర్మైత
త్తేఽన్న మేత త్పురీష మితి దధ్నా మధుమిశ్రేణ పూరయతి । ఊ ర్గ్వా
అన్నాద్యం దధి । ఊర్జై వైన మన్నాద్యేన సమర్ధయతి ॥ ౮౯ ॥

౮ [21]అనశనాయుకో భవతి । య ఏవం వేద । [22]ర న్తి ర్నా-
మాఽసి దివ్యో గన్ధర్వ ఇత్యాహ । రూప మేవాస్యైత న్మహిమా-
నగ్ం ర న్తిం బన్ధుతాం వ్యాచష్టే । [23]సమహ మాయుషా సంప్రాణే-
నేత్యాహ । ఆశిష మేవై తా మాశా స్తే । [24]వ్యసౌ యోఽస్మా న్ద్వేష్టి
యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ । అభిచార ఏవాస్యైషః । [25]అచిక్ర ద్ద
ద్వృషా హరి రిత్యాహ । వృషా హ్యేషః ॥ ౯౦ ॥

౯ వృషా హరిః । [26]మహా న్మిత్రో న దర్శత ఇత్యాహ ।
స్తౌత్యేవైన మేతత్ ॥ [27]చి దసి సముద్ర యోని రిత్యాహ । స్వా మే-
వైనం యోనిం గమయతి । [28]నమ స్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీ రిత్యా-
హాహిగ్ంసాయై । [29]విశ్వావసుగ్ం సోమగన్ధర్వ మిత్యాహ । య ద్దేవాస్య

క్రియమాణస్యాన్తర్యన్తి। తద్దేవాస్యై తేనాఽఽప్యాయయతి। [30]విశ్వావసు రభి తన్నో గృణాత్విత్యాహ॥ ౯౧॥

౧౦ పూర్వ మేవోదితమ్। ఉత్తరేణాభిగృణాతి। [31]ధియో హిన్వానో ధియ ఇన్నో అవ్యా దిత్యాహ। ఋతూ నేవాస్మై కల్పయతి। [32]ప్రాసాం గన్ధర్వో అమృతాని వోచ దిత్యాహ। ప్రాణా వా అమృతాః। ప్రాణా నేవాస్మై కల్పయతి। [33]ఏత త్త్వం దేవ ఘర్మ దేవో దేవానుపాగా ఇత్యాహ। దేవో హ్యేష స న్దేవా నుపైతి। [34]ఇద మహం మనుష్యో మనుష్యా నిత్యాహ॥ ౯౨॥

౧౧ మనుష్యో హి। ఏష స న్మనుష్యా నుపైతి। [35]ఈశ్వరో వై ప్రవర్గ్య ముద్వాసయన్। ప్రజాం పశూ న్సోమపీథ మనూద్వాస స్సోమపీథానుమేహి। సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేత్యాహ। ప్రజా మేవ పశూ న్సోమపీథ మాత్మ న్ధత్తే। [36]సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్త్విత్యాహ। ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే। [37]దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ। అభిచార ఏ వాస్యైషః। ప్ర వా ఏషో ఽస్మా ల్లోకా చ్చ్యవతే। యః ప్రవర్గ్య ముద్వాసయతి। ఉదుత్యం చిత్ర మితి సౌరీభ్యా మృగ్భ్యాం పున రేత్య గార్హపత్యే జుహోతి। అయం వై లోకో గార్హపత్యః। అస్మి న్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి। అసౌ ఖలు వా ఆదిత్య స్సువర్గో లోకః। యత్సౌరీ భవతః। తేనైవ సువర్గా ల్లోకా న్నైతి॥ ౯౩॥

బ్రహ్మణస్త్వా పరస్పాయా ఇత్యాహ, దధాత్యై, న్వైత్య, రక్షస్వి రక్షసా మపహత్యై, వై హిరణ్య, మాహ, ర్ధయతి, హ్యేష, గృణాత్వి త్యాహ, మనుష్యానిత్యాహ, స్యైవైషోఽష్టౌ చ। ౯॥

దశమోఽనువాకః.

ప్రవర్గ్యసానువిధానాదికమ్.

౧ [1]ప్రజాపతిం వై దేవా శ్శుక్రం పయోఽదుహ్రన్ । త దేభ్యో నవ్యభవత్ । తదగ్ని ర్వ్యకరోత్ । తాని శుక్రియాణి సామాన్యభవన్ । తేషాం యో రసో ఽత్యక్షరత్ । తాని శుక్రయజూగ్ంష్యభవన్ । శుక్రియాణాం వా ఏతాని శుక్రియాణి । సామపయసం వా ఏతయో రన్యత్ । దేవానా మన్య త్పయః । య ద్గోః పయః॥ ౯౪॥

౨ తత్సామ్నః పయః । య దజాయై పయః । త ద్దేవానాం పయః। తస్మా దేతై ర్యజుర్భి శ్చరన్తి । త త్పయసా చరన్తి । ప్రజాపతి మేవ త ద్దేవా న్పయసాఽన్నాద్యేన సమర్ధయన్తి । [2]ఏష హ త్వై సాక్షా త్ప్రవర్గ్యం భక్షయతి । యస్యైవం విదుషః ప్రవర్గ్యః ప్రవృజ్యతే। [3]ఉత్తరవేద్యా ముద్వాసయే త్తేజస్కామస్య । తేజో వా ఉత్తరవేదిః॥

౩ తేజః ప్రవర్గ్యః । తేజసైవ తేజ స్సమర్ధయతి । [4]ఉత్తరవేద్యా ముద్వాసయే దన్నకామస్య । శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య । యత్ప్రవర్గ్యః । ముఖ ముత్తరవేదిః । శీర్ష్ణైవ ముఖగ్ం సందధా త్యన్నాద్యాయ । అన్నాద ఏవ భవతి। [5]యత్ర ఖలు వా ఏత ముద్వాసితం వయాగ్ంసి పర్యాసతే। పరి వై తాగ్ం స మాం ప్రజా వయాగ్ంస్యాసతే॥ ౯౫॥

౪ తస్మా దుత్తరవేద్యా మేవోద్వాసయేత్ । ప్రజానాం గోపీథా-
య । 6పురో వా పశ్చా ద్వోద్వాసయేత్ । పురస్తా ద్వా ఏత జ్జ్యోతి రు-
దేతి । త త్పశ్చా న్నిమ్రోచతి । స్వామేవైనం యోని మనూద్వాస
యతి । 7అపాం మధ్య ఉద్వాసయేత్ । అపాం వా ఏత న్మధ్యా
జ్జ్యోతి రజాయత । జ్యోతిః ప్రవర్గ్యః । స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాప
యతి ॥ ౯౭ ॥

౫ 8యం ద్విష్యాత్ । యత్ర స స్యాత్ । తస్యాం దిశ్యుద్వాస-
యేత్ । ఏష వా అగ్ని ర్వైశ్వానరః । య త్ప్రవర్గ్యః । అగ్నినైవైనం
వైశ్వానరేణాభి ప్రవర్తయతి । 9ఔదుమ్బర్యాగ్ం శాఖాయా ముద్వా
సయేత్ । ఊర్గ్వా ఉదుమ్బరః । అన్నం ప్రాణః । శు గ్ఘర్మః ॥ ౯౮ ॥

౬ ఇద మహ మముష్యాముష్యాయణస్య శుచా ప్రాణ మపిదహా
మీత్యాహ । శుచైవాస్య ప్రాణ మపిదహతి । తాజ గార్తి మార్ఛతి ।
10యత్ర దర్భా ఉపదీకస న్తతా స్స్యుః । త దుద్వాసయే ద్వృష్టి
కామస్య । ఏతా వా అపా మనూజ్ఝావర్త్యో నామ । య ద్దర్భాః ।
అసౌ ఖలు వా ఆదిత్య ఇతో వృష్టి ముదీరయతి । అసా వేవా స్మా ఆది-
త్యో వృష్టిం నియచ్ఛతి । తా ఆపో నియతా ధన్వనా య న్తి ॥ ౯౯ ॥

గోపయ, ఉత్తరవేది, రాసతే, స్థాపయతి, ఘర్మో, య న్తి ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

ప్రవర్గ్యనామప్రశంసాదికమ్.

౧ 1ప్రజాపతి స్సం భ్రియమాణః । సమ్రాట్ థ్ సంభృతః । ఘర్మః
ప్రవృక్తః । మహావీర ఉద్వాసితః । అసౌ ఖలు వా వైష ఆదిత్యః । య

త్ప్రవర్గ్యః । స ఏతాని నామాన్యకురుత । [2]య ఏవం వేద । విదు రేనం నామ్నా । [3]బ్రహ్మవాదినో వదన్తి॥ ౧౦౦॥

౨ యోవై వసీయాగ్ంసం యథానామ ముపచరతి । పుణ్యాత్త్రిం వై స తస్మై కామయతే । పుణ్యాత్త్రి మస్మై కామయన్తే । య ఏవం వేద । తస్మా ద్దేవం విద్వాన్ । ఘర్మ ఇతి దివాఽఽచక్షీత । సంరా డితి నక్తమ్ । ఏతే వా ఏతస్య ప్రియే తనువౌ । ఏతే అస్య ప్రియే నామనీ । ప్రియయైవైనం తనువా॥ ౧౦౧॥

౩ ప్రియేణ నామ్నా సమర్ధయతి । కీర్తి రస్య పూర్వా గచ్ఛతి జనతా మాయతః । [4]గాయత్రీ దేవేభ్యోఽపాక్రామత్ । తాం దేవాః ప్రవర్గ్యేణైవాను వ్యభవన్ । ప్రవర్గ్యేణాప్నువన్ । య చ్చతుర్విగ్ం- శతికృత్వః * ప్రవర్గ్యం ప్రవృణక్తి । గాయత్రీ మేవ తదను విభవతి । గాయత్రీ మాప్నోతి । పూర్వాఽస్య జనం యతః కీర్తి ర్గచ్ఛతి । [5]వైశ్వదేవ స్సగ్ంసన్నః॥ ౧౦౨॥

౪ వసవః ప్రవృక్తః । సోమోఽభికీర్యమాణః । అశ్వినః పయ స్యానీయమానే । మారుతః క్వథన్ । పౌష్ణ ఉదన్తః । సారస్వతో విష్యన్దమానః । మైత్ర శ్శరో గృహీతః । † తేజ ఉద్యతో వాయుః । హ్రియమాణః ప్రజాపతిః । హూయమానో వాఘుతః॥ ౧౦౩॥

---

* 'శతిః కృత్వః' ఇతి మహారాష్ట్రీయాదిషు సుప్రసిద్ధః పాఠః.

† "తేజ ఉద్యతః। వాయుర్హ్రియమాణః । ప్రజాపతిర్ హూయమానః। వా- ఘుతః" ఇతి వా పాఠః.

౫ అసౌ ఖలు వావైష ఆదిత్యః । య త్ప్రవర్గ్యః । స ఏతాని నామాన్యకురుత । [6]య ఏవం వేద । విదురేనం నామ్నా । [7]బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । య న్మృన్మయ మాహుతిం నాశ్నుతే ఽథ । కస్మా ద్దైషో ఽశ్నుత ఇతి । వా గ్గేష ఇతి బ్రూయాత్ । వాచ్యేవ వాచం దధాతి॥ ౧౦౪॥

౬ తస్మా దశ్నుతే । [8]ప్రజాపతి ర్వా ఏష ద్వాదశధా విహితః । య త్ప్రవర్గ్యః । య త్ప్రాగవకాశేభ్యః । తేన ప్రజా అసృజత । అవకాశై ర్దేవాసురా నసృజత । య దూర్ధ్వ మవకాశేభ్యః । తేనాన్న మసృజత । అన్నం ప్రజాపతిః । ప్రజాపతి ర్వావైషః॥ ౧౦౫॥

వదన్తి, తనువా, సగ్ంసన్నో, హూయమానో వాగ్ఘుతో, దధాత్యేషః, ✳ ॥ ౧౧॥

ద్వాదశోఽనువాకః.

—— ప్రవర్గ్యప్రశంసా. ——

౧ [1]సవితా భూత్వా ప్రథమేఽహ న్ప్రవృజ్యతే । తేన కామాగ్ం
ఏతి । య ద్వితీయేఽహ న్ప్రవృజ్యతే । అగ్ని ర్భూత్వా దేవా
నేతి । య త్తృతీయేఽహ న్ప్రవృజ్యతే । వాయు ర్భూత్వా ప్రాణా
నేతి । య చ్చతుర్థేఽహ న్ప్రవృజ్యతే । ఆదిత్యో భూత్వా రశ్మీ నేతి ।
య త్పఞ్చమేఽహ న్ప్రవృజ్యతే । చన్ద్రమా భూత్వా నక్షత్రాణ్యేతి॥

---

* "వదన్తి, తనువా, సగ్ంసన్నో, హూయమానో, బ్రూయా, దన్నం ప్రజాపతి, రేకం చ" ఇతి వా పాఠః.

౨ యత్ షష్ఠేఽహ న్ప్రవృజ్యతే। ఋతు ర్భూత్వా సంవత్సర
మేతి। యథ్సప్తమేఽహ న్ప్రవృజ్యతే। ధాతా భూత్వా శక్వరీ మేతి।
య దష్టమేఽహ న్ప్రవృజ్యతే। బృహస్పతి ర్భూత్వా గాయత్రీ మేతి।
య న్నవమేఽహ న్ప్రవృజ్యతే। మిత్రో భూత్వా త్రివృత ఇమాన్ లో-
కా నేతి। యద్దశమేఽహ న్ప్రవృజ్యతే। వరుణో భూత్వా విరాజ
మేతి ॥ ౧౦౭ ॥

3 య దేకాదశేఽహ న్ప్రవృజ్యతే। ఇన్ద్రో భూత్వా త్రిష్టుభ
మేతి। య ద్ద్వాదశేఽహ న్ప్రవృజ్యతే। సోమో భూత్వా సత్య
మేతి। [2]యత్పురస్తా దుపసదాం ప్రవృజ్యతే। తస్మా దితః పరాఙమూ
న్లోకాగ్ం స్తప న్నేతి। య దుపరిష్టా దుపసదాం ప్రవృజ్యతే। తస్మా
దముతో ఽర్వాఙిమా న్లోకాగ్ం స్తప న్నేతి। య ఏవం వేద। ఏవ
తపతి ॥ ౧౦౮ ॥

నక్షత్రాణ్యేతి, విరాజమేతి, తపతి, ॥ ౧౨ ॥

[1]దేవా వై సత్రగ్ం, [2]సావిత్రం, [3]పరిశ్రిత్యే, [4]బ్రహ్మ న్ప్రచరిష్యా-
మో, [5]ఽగ్నిష్టావ, [6]శిరో గ్రీవా, [7]దేవస్య రక్షనాం, [8]విశ్వా ఆశా,
[9]ఘర్మ యాతే, [10]ప్రజాపతిగ్ం, శుక్రం, [11]ప్రజాపతి స్సంభ్రియమాణ,
[12]స్సవితా భూత్వా, ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

[1]దేవా వై సత్రగ్ం, [11]స ఖదిరః, [21]పరిశ్రిత్యే, [31]ఽభిపూర్వ, [41]మధోర-
క్షసాం, [51]గ్రీష్మా వేవాస్మై, [61]బ్రహ్మ వై దేవానా, [71]మశ్వినా ఘర్మం పాతం

[81]ప్రాణో వై, [91]వృష్టా హారిః, [101—108] ర్యో వై వసీయాగ్ం సం యథా నామ, షష్టోత్తరశతమ్ ॥ ౧౦౮ ॥

శాంతిపాఠః.

* శం నో....తన్నో మామావీత్ ॥

ఓం శాన్తిః శ్శాన్తిః శ్శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

పఞ్చమః ప్రపాఠకః సమాప్తః.

---

* అస్య సమగ్రః పాఠః తై, ఆ, ౪. ౪౨. అనువాకేషు, తత్ర అవలోక్యతాం.

ఓమ్

శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే

షష్ఠః ప్రపాఠకః.

→ పితృమేధమన్త్రాః. ←

శాంతిపాఠః.

ఓమ్ సం త్వా సిఞ్చామి యజుషా ప్రజా మాయు ర్ధనం చ ।

ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ।

అనువాకాః. ౧౨ కాణ్డర్షిః ప్రజాపతిః.

ప్రథమోఽనువాకః.

→ దహనసంబంధిమన్త్రాః. ←

౧ హరిః ఓమ్ । పరేయువాగ్ంసం ప్రవతో మహీ రను బహుభ్యః పన్థా మనపస్పశానమ్ । వైవస్వతగ్ం సంగమనం జనానాం యమగ్ం రాజానగ్ం హవిషా దువస్యత । [2]ఇదం త్వా వస్త్రం ప్రథమం న్వాగ [3]న్నపైత దూహ యదిహాఽబిభః పురా । ఇష్టాపూర్త మనుసంపశ్య దక్షిణాం యథా తే దత్తం బహుధా విబన్ధుషు । [4]ఇమౌ యునజ్మి తే వహ్నీ అనుసీథాయ వోఢవే । యాభ్యాం యమస్య సాదనగ్ం సుకృ- తాం చాపి గచ్ఛతాత్ । [5]పూషా త్వేతశ్చ్యావయతు ప్రవిద్వా నష్టపశు ర్భువనస్య గోపాః।స త్వై తేభ్యః పరిదదా త్పితృభ్యో ఽగ్ని ర్దేవేభ్య స్సువిదత్రేభ్యః । [6]పూషేమా ఆశా అను వేద సర్వాః సో అస్మాగ్ం అభయతమేన నేషత్ । స్వస్తిదా అఘృణి స్సర్వవీరో ఽప్ర- యుచ్ఛ న్పుర ఏతు ప్రవిద్వాన్ ॥ ౧ ॥

౨ [7]ఆయు ర్విశ్వాయుః పరిపాసతి త్వా పూషా త్వా పాతు ప్ర-
పథే పురస్తాత్ । యత్రాఽఽసతే సుకృతో యత్ర తే యయు స్తత్ర
త్వా దేవ స్సవితా దధాతు । [8]భువనస్య పత ఇదగ్ం హవిః । [9]అగ్న-
యే రయిమతే స్వాహా । [10]పురుషస్య సయావర్యపే ద్దఘాని మృజ్మహే।
యథా నో అత్ర నాపరః పురా జరస ఆయతి । [11]పురుషస్య సయావరి
వి తే ప్రాణ మసిస్రసమ్ । శరీరేణ మహీ మిహి స్వధయేహి పితౄ
నుప ప్రజయా ఽస్మా నిహావహ । [12]మైవం మాగ్ం స్తా ప్రియేఽహం
దేవీ సతీ పితృలోకం యదైషి । విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌ
నో లోకౌ పయసా ఽభ్యావవృత్స్వ ॥ ౨ ॥

౩ [13]ఇయం నారీ పతిలోకం వృణానా నిపద్యత ఉప త్వామర్త్య
ప్రేతమ్ । విశ్వం పురాణ మను పాలయన్తీ తస్యై ప్రజాం ద్రవిణం
చేహ ధేహి । [14]ఉదీర్ష్వ నార్యభి జీవలోక మితాసు మేత ముప శేష
ఏహి । హస్తగ్రాభస్య దిధిషో స్త్వ మేత త్పత్యు ర్జనిత్వ మభి సంబ-
భూవ । [15]సువర్ణగ్ం హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రియై బ్రహ్మణే తే-
జసే బలాయ । అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వా స్స్పృధో
అభిమాతీ ర్జయేమ।[16]ధనుర్ హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రియై క్షత్రా-
యౌజసే బలాయ।అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వా స్స్పృ-
ధో అభిమాతీ ర్జయేమ । [17]మణిగ్ం హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రి-
యై విశే పుష్ట్యై బలాయ । అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వా
స్స్పృధో అభిమాతీ ర్జయేమ ॥ ౩ ॥

౪ [18]ఇమ మగ్నే చమసం మా విజీహ్వరః ప్రియో దేవానా
ముత సోమ్యానామ్ । ఏష య శ్చమసో దేవపాన స్తస్మి న్దేవా అమృ-

తా మాదయన్తామ్ । [19]అగ్నేర్వర్మ పరి గోభి ర్వ్యయస్వ సం ప్రోర్ణుష్వ
మేదసా పీవసా చ। నేత్త్వా ధృష్ణుర్ హరసా జర్హృషాణో దధ ద్విధక్ష్య
న్పర్యఙ్ఖయాతై । [20]మైన మగ్నే విదహో మాఽభిశోచో మాఽస్య
త్వచం చిక్షిపో మాశరీరమ్ । యదా శృతం కరవో జాతవేదోఽథే-
మేనం ప్రహిణుతా త్పితృభ్యః।[21]శృతం యదా కరసి జాతవేదోఽథే
మేనం పరిదత్తా త్పితృభ్యః।యదా గచ్ఛాత్యసునీతి మేతా మథా దేవా-
నాం వశనీ ర్భవాతి। [22]సూర్యం తే చక్షు ర్గచ్ఛతు వాత మాత్మా ద్యాం
చ గచ్ఛ పృథివీం చ ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హిత
మోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । [23]అజో భాగ స్తపసా తం తపస్వ తం
తే శోచి స్తపతు తం తే అర్చిః । యా స్తే శివా స్తనువో జాతవేద
స్తాభి ర్వహేమఙ్గ్ం సుకృతాం యత్ర లోకాః । [24]అయం వై త్వ మస్మా
దధి త్వ మేత దయం వై త దస్య యోని రసి । వైశ్వానరః పుత్రః
పిత్రే లోకకృ జ్జాతవేదో వహేమఙ్గ్ం సుకృతాం యత్ర లోకాః॥ ౪ ॥

విద్వా, నభ్యావవృథ్సస్వ, భిమాతీ ర్జయేషు, శరీరై, శృతా
రిచ॥ ౧॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

⟶ ప్రవాహుతిహోమః. ⟵

౧ [1]య ఏతస్య పథో గోప్తార స్తేభ్య స్స్వాహా [2]య ఏతస్య పథో
రక్షితార స్తేభ్య స్స్వాహా [3]య ఏతస్య పథో ఽభిరక్షితార స్తేభ్య
స్స్వాహా[4]ఽఽఖ్యాత్రే స్వాహా [5]ఽపాఖ్యాత్రే స్వాహా [6]ఽభిలాలపతే

స్వాహా ⁷ఉష్టలాలపత్తే స్వాహా⁸ఽగ్నయే కర్మకృత్తే స్వాహా ⁹య మత్రి నాధీమ స్తస్మై స్వాహా। ¹⁰య స్త ఇధ్మం జభర ద్ధిష్విద్వానో మూ. ర్ధానం వా తతపతే త్వాయా। దివో విశ్వస్మా ధ్సీ మఘూయత ఉరుష్యః। ¹¹అస్మా త్త్వ మధిజాతో ఽసి త్వ దయం జాయతాం పునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా॥ ౫॥

య ఏతస్య త్వత్పఞ్చ ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

→ యామ్యమా కమన్త్రాః ←

౧ ¹ప్ర కేతునా బృహతా భాత్యగ్ని రావి ర్విశ్వాని వృషభో రో. రవీతి। దివ శ్చి దన్తా దుప మా ముదాన డపా ముపస్థే మహిషో వవర్ధ। ²ఇదం త ఏకం పర ఊ త ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సం. వేశన స్తనువై చారు రేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే। ³నాకే సుపర్ణ ముప య త్పతన్తగ్ం హృదా వేనన్తో అభ్యచక్షత త్వా। హి. రణ్యపక్షం వరుణస్య దూతం యమస్య యోనౌ శకునం భురణ్యమ్ । ⁴అతిద్రవ సారమేయౌ శ్వానౌ చతురక్షౌ శబలౌ సాధునా పథా।అథా పితౄన్థ్సువిదత్రాగ్ం అపీహి యమేన యే సధమాదం మద న్తి। ⁵యౌ తే శ్వానౌ యమరక్షితారౌ చతురక్షౌ పథిరక్షీ నృచక్షసా। తాభ్యాగ్ం రాజ న్పరిదేహ్యేనగ్ం స్వస్తి చాస్మా అనమీవం చ ధేహి ॥ ౬ ॥

⁶ఉరుణసా వసుతృపా వులుమ్బలా యమస్య దూతౌ చరతో *ఽన

---

* 'చరతోవశాగ్ం అను' ఇతి, భ. భా. వ్యాఖ్యాతృః పాఠః

తాగ్ం అను । తా అస్మభ్యం దృశయే సూర్యాయ పున * ర్దాతా వసు
మద్యేహ భద్రమ్ । [7]సోమ ఏకేభ్యః పవతే ఘృత మేక ఉపాసతే ।
యేభ్యో మధు ప్రధావతి తాగ్ంశ్చిదేవాపి గచ్ఛతాత్ । [8]యే యు-
ధ్యన్తే ప్రధనేషు శూరాసో యే తనుత్యజః । యే వా సహస్రదక్షిణా
స్తాగ్ంశ్చి దేవాపి గచ్ఛతాత్ । [9]తపసా యే అనాధృష్యా స్తపసా యే
సువర్గతాః । తపో యే చక్రిరే మహ స్తాగ్ంశ్చి దేవాపి గచ్ఛతాత్ ।
[10]అశ్మన్వతీ రేవతీ స్సగ్ం రభధ్వ ముత్తిష్ఠత ప్రతరతా సఖాయః ।
అత్రా జహామ యే అస న్నశేవా శ్శివాన్ వయ మభివాజా నుత్తరేమ ॥ ౨ ॥

3 [11]యద్దైవ దేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ం సహస్రధారం వితత
మన్తరిక్షే । యేనాపునా దిన్ద్ర మనార్త మార్త్యై తేనాహం మాగ్ం
సర్వతనుం పునామి । [12]యా రాష్ట్రా త్పన్నా దపయన్తి శాఖా అభి
మృతా నృపతి మిచ్ఛమానాః । ధాతు స్తా స్సర్వాః పవనేన పూతాః
ప్రజయా ఽస్మా న్రయ్యా వర్చసా సగ్ంసృజాథ । [13]ఉద్వయం తమస
స్పరి పశ్యన్తో జ్యోతి రుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మ
జ్యోతి రుత్తమమ్ । [14]ధాతా పునాతు సవితా పునాతు। అగ్నే స్తేజసా
సూర్యస్య వర్చసా ॥ ౩ ॥

ద్యేహ్య, త్తరేమా, స్టాచ ॥ 3 ॥

---

* భ. భాష్యే:—'దత్తాం. అసుం, అద్య, ఇహ.' ఇతి విభజ్యసంహితా పాఠే ముకారస్య వకారశ్ఛాందస ఇతి సమాహితం, సా. భాష్యేతు. 'దత్తా, అసుం, అద్య, ఇహ' ఇతి విభజ్య వ్యాఖ్యాతం.

చతుర్థోఽనువాకః.

అస్థిసంచయనమన్త్రాః.

౧ [1]యం తే అగ్ని మమన్థామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమం తగ్ం
శమయామసి క్షీరేణ చోదకేన చ । [2]యం త్వ మగ్నే సమదహ స్తమ్-
ము నిర్వాపయా పునః । క్యామ్బూ రత్ర జాయతాం పాకదూర్వా వ్య-
ల్కశా । [3]శీతికే శీతికావతి హ్లాదికే హ్లాదికావతి । మణ్డూక్యా సుసఙ్గ-
మయేమగ్ం స్వగ్నిగ్ం శమయ । [4]శం తే ధన్వన్యా ఆప శ్శము తే
స న్త్వనూక్యాః । శం తే సముద్రియా ఆప శ్శ ము తే సన్తు వర్ష్యాః।
[5]శం తే స్రవన్తీ స్తనువే శ ము తే సన్తు కూప్యాః । శం తే నీహారో
వర్షతు శ ము * పృష్వా ఉపశీయతామ్ ॥ ౯ ॥

౨ [6]అవసృజ పున రగ్నే పితృభ్యో య స్త ఆహుత శ్చరతి స్వధాభిః।
ఆయు ర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాం తనువా జాతవేదః ।
[7]సంగచ్ఛస్వ పితృభి స్సగ్గ్ం స్వధాభి స్స మిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యో-
మన్ । యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవ స్సవితా
దధాతు । [8]య త్తే కృష్ణ శ్శకున ఆతుతోద పిపీల స్సర్ప ఉత వా
శ్వాపదః।అగ్ని ష్ట ద్విశ్వా దనృణం కృణోతు సోమ శ్చ యో బ్రాహ్మణ
మావివేశ । [9]ఉత్తిష్ఠాత స్తనువగ్ం సమ్భరస్వ మేహ గాత్ర మవహా
మా శరీరమ్ । యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవ
స్సవితా దధాతు । [10]ఇదం త ఏకం పర ఊ త ఏకం తృతీయేన జ్యోతి-
షా సంవిశస్వ । సంవేశన స్తనువై చారు రేధి ప్రియో దేవానాం
పరమే సధస్థే।[11]ఉత్తిష్ఠప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వ పరమే వ్యోమన్ ।

* 'పృష్టా' ఇతి, క. పుస్తకపాఠః.

యమేన త్వం యమ్యా సంవిదానో త్తమం నాక మధిరోహేమమ్ । [12]అశ్మన్వతీ రేవతీ, [13]యద్వై వ దేవస్య సవితుః పవిత్రం, [14]యా రాష్ట్రా-త్పన్నా, [15]ఉద్వయం తమసస్పరి, [16]ధాతా పునాతు, [17]అస్మా త్త్వ మధిజాతో ఽస్యయం త్వ దధిజాయతామ్ । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా ॥ ౧౦ ॥

అవసీయతాగ్ం, సధస్థే, పఞ్చ చ ॥ ౮ ॥

పఞ్చమోఽనువాకః.

యమయజ్ఞమన్త్రాః.

౧ [1]ఆయాతు దేవ స్సుమనాభి రూతిభి ర్యమో హ వేహ ప్రయ-తాభి రక్తా। ఆసీదతాగ్ం సుప్రియ తేహ బర్హిష్యూర్జాయ జాత్యై మమ శత్రుహత్యై । [2]యమే ఇవ యతమానే యదైతం ప్ర వా మ్భరన్మా-నుషా దేవయ న్తః । ఆసీదతగ్ం స్వము లోకం విదానే స్వాసస్థే భవత మిన్దవే నః । [3]యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతా హవిః । యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః । [4]యమాయ ఘృతవ ద్ధవి ర్జుహోత ప్ర చ తిష్ఠత । స నో దేవేష్వాయమ ద్దీర్ఘ మాయుః ప్రజీవసే । [5]యమాయ మధుమ త్తమగ్ం రాజ్ఞే హవ్యం జుహోతన । ఇదం నమ ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథి-కృద్భ్యః ॥ ౧౧ ॥

౨ [6]యో ఽస్య కౌష్ఠ్య జగతః పార్థివస్యైక ఇ ద్వశీ । యమం భఙ్గ్యశ్రవో గాయ యో రాజా ఽనపరోధ్యః । [7]యమం గాయ భఙ్గ్య-శ్రవో యో రాజా ఽనపరోధ్యః । యేనాపో నద్యో ధన్వాని యేన

న్త్యాః పృథివీ ద్దృఢా । [8]హిరణ్యకక్ష్యా స్సుధురాన్ హిరణ్యాక్షా నయశ్శఫాన్ । *అశ్వా ననశ్యతో దానం యమో రాజా౽భితిష్ఠతి । [9]యమో దాధార పృథివీం యమో విశ్వ మిదం జగత్ । యమాయ సర్వ మి త్త్రస్థే † య త్ప్రాణ ద్వాయురక్షితమ్ । [10]యథా పఞ్చ యథా షడ్యథా పఞ్చదశర్షయః । యమం యో విద్యా త్స బ్రూయా ద్యథైకఋషి ర్విజానతే ॥ ౧౨ ॥

3 [11]త్రికద్రుకేభిః పతతి షడుర్వీ రేక మిద్బృహత్ । గాయత్రీ త్రిష్టుప్ఛన్దాగ్ంసి సర్వా తా యమ ఆహితా । [12]అహరహ ర్నయమానో గా మశ్వం పురుషం జగత్ । వైవస్వతో న తృప్యతి పఞ్చభి ర్మానవై ర్యమః । [13]వైవస్వతే వివిచ్యన్తే యమే రాజని తే జనాః । యేచేహ సత్యేనేచ్ఛన్తే య ఉ చానృతవాదినః । [14]తే రాజ న్నిహ వివిచ్యన్తే ౽థా యన్తి త్వా ముప । దేవాగ్ంశ్చ యే నమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ంశ్చాపచిత్యతి । [15]యస్మి న్వృక్షే సుపలాశే దేవై స్సంపిబతే యమః । అత్రా నో విశ్పతిః పితా పురాణా అను ‡ వేనతి ॥ ౧౩ ॥

పథికృద్భ్యః, విజానతే, ౽నువేనతి ॥ ౫ ॥

---

* ‘అశ్వా ననశ్యతో’ ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

† ‘మి త్తస్థే’ ఇతి క. పుస్తకపాఠః. ధ. భాష్యేతు:—త్రస్థే=తస్థే, రేఫో పజన శ్ఛాన్దసః. ఇతి సమాహితం. సాయణభాష్యేతు. తస్థే = తస్థా వనస్థితం. ఇతి వ్యాఖ్యాతం.

‡ ‘పురాణా౽ను’ ఇతి వా పాఠః.

షష్ఠోఽనువాకః.

లోష్టచయనాదిమన్త్రాః.

౧ [1]వైశ్వానరే హవి రిదం జుహోమి సాహస్ర ముథ్సగ్ం శతధార మేతమ్। తస్మి న్నేష పితరం పితామహం ప్రపితామహం బిభర త్పిన్వమానే। [2]ద్రప్స శ్చస్కన్ద పృథివీ మను ద్యా మిమం చ యోని మను య శ్చపూర్వః। తృతీయం యోని మను సంచర న్తం ద్రప్సం జుహో మ్యను సప్త హోత్రాః। [3]ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధార ముథ్సం వ్య-చ్యమానం భువనస్య మధ్యే। ఘృతం దుహానా మదితిం జనాయాగ్నే మాహిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్। [4]అపేత వీత వి చ సర్పతాతో యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః। అహోభి రద్భి రక్తుభి ర్వ్యక్తం యమో దదాత్వవసాన మస్మై। [5]సవితా తే తాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతు రుపస్థ ఆదధే। తేభి ర్యుజ్యన్తా మఘ్నియాః ॥ ౧౪ ॥

౨ [6]శునం వాహా శ్శునం నారా శ్శునం కృషతు లాఙ్గలమ్। శునం వరత్రా బధ్యన్తాగ్ం శున మష్ట్రా ముదిఙ్గయ శునాసీరా శున మస్మాసు ధత్తమ్। [7]శునాసీరా విమాం వాచం య ద్దివి చక్రథుః పయః। తేనేమా ముపసిఞ్చతమ్। [8]సీతే వన్దామహే త్వా ఽర్వాచీ సుభగే భవ। యథా న స్సుభగా సస్తి యథా న స్సుఫలా ససి। [9]సవితా తే తాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతు రుపస్థ ఆదధే। తేభి రదితే శం భవ। [10]విముచ్యధ్వ మఘ్నియా దేవయానా అతారిష్మ తమస స్పార మస్య। జ్యోతి రాపామ సువ రగన్మ ॥ ౧౫ ॥

౩ [11]ప్ర వాతా వాన్తి పతయన్తి విద్యుత ఉదోషధీ ర్జిహతే పిన్వతే సువః। ఇరా విశ్వస్మై భువనాయ జాయతే యత్పర్జన్యః పృథివీగ్ం

రేతసా ఽవతి । [12]యథా యమాయ హార్మ్య మవపన్ పఞ్చ మానవాః।
ఏవం వపామి హార్మ్యం యథా ఽసామ జీవలోకే భూరయః। [13]చితస్స్థ
పరిచిత ఊర్ధ్వచిత శ్శ్రయధ్వం పితరో దేవతా। ప్రజాపతి ర్వ స్సాదయతు
తయా దేవతయా । "[14]ఆ ప్యాయస్వ, [15]సం. తే" ॥ ౧౬ ॥

అఘ్నియా, అగన్మ, సప్త చ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

లోష్టచయనే ఇష్టకోపధానమన్త్రాః.

౧ [1]ఉత్తే తభ్నోమి పృథివీం త్వత్పరీమం లోకం నిదధన్మో అహ-
గ్ం రిషమ్ । ఏతాగ్ం స్థూణాం పితరో ధారయన్తు తే ఽత్రా యమ
స్సాదనా త్తే మినోతు । [2]ఉపసర్ప మాతరం భూమి మేతా మురువ్య-
చసం పృథివీగ్ం సుశేవామ్ । ఊర్ణమ్రదా యువతి ర్దక్షిణావ త్యేషా
త్వా పాతు నిర్‌ఋత్యా ఉపస్థే । [3]ఉచ్ఛ్వఞ్చస్వ పృథివి మా విబాధథా
స్సూపాయనా ఽస్మై భవ సూపవఞ్చనా । మాతా పుత్రం యథా
సిచా ఽభ్యేనం భూమి వృణు । [4]ఉచ్ఛ్వఞ్చమానా పృథివీ హి తిష్ఠసి
సహస్రం మిత ఉప హి శ్రయన్తామ్ । తే గృహాసో మధుశ్చుతో
విశ్వాహా ఽస్మై శరణా స్సన్త్వత్ర । [5]ఏణీ ర్ధానా హరిణీ రర్జునీ స్సన్తు
ధేనవః। తిలవథ్సా ఊర్జ మస్మై దుహానా విశ్వాహా సన్త్వనపస్ఫురన్తీః॥
౧౭ ॥

౨ [6]ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే । అక్షితి
ర్నామ తే అసౌ । [7]ఇదం పితృభ్యః ప్రభరేమ బర్హి ర్దేవేభ్యో జీవన్త

ఉత్తరం భరేమ । తత్త్వ మార్గో హాస్నో * మేఘ్యో భవం యమేన
త్వం యమ్యా సంవిదానః । [8]మా త్వా వృక్షౌ సంబాధిష్టాం మా
మాతా పృథివి త్వమ్ । †పితౄ౯ హ్యత్ర గచ్ఛాస్యేధాసం యమరాజ్యే ।
[9]మా త్వా వృక్షౌ సంబాధేథాం మా మాతా పృథివీ మహీ । వైవస్వ-
తగ్ం హి గచ్ఛాసి యమరాజ్యే విరాజసి । [10]నళం ప్లవ మారోహైతం
నళేన పథో అన్విహి । స త్వం నళ ప్లవో భూత్వా సంతర ప్రతరో త్త-
ర ॥ ౧౮ ॥

3 [11]సవితై తాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతు రుపస్థ ఆదధే । తేభ్యః
పృథివి శంభవ । [21]షడ్ఢోతా సూర్యం తే చక్షు ర్గచ్ఛతు వాత మాత్మా
ద్యాంచ గచ్ఛ పృథివీం చ ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే
హిత మోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । [13]పరం మృత్యో అనుపరేహి
పన్థాం య స్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే
బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరా౯ । [14]శం వాత శ్శగ్ం-
హి తే ఘృణి శ్శము తే సన్త్వోషధీః । కల్పన్తాం మే దిశ శ్శగ్మాః । [15]పృ-
థివ్యా స్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మాసి పితరో దేవతా ।
ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా । [16]అన్తరిక్షస్య త్వా దివ
స్త్వా దిశాం త్వా నాకస్య త్వా పృష్ఠే బ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాద-

* "మేధ్యోభవ" ఇతి క. పుస్తపాకఠః.

సాయణస్తు 'మేఘ్యోభవమ్ = అమృతసేవనయోగ్యోభవ' ఇత్యేవ వ్యాఖ్యాతవా౯. భ. భాస్కరస్తు:—'మేఘ్యః=మేఘస్థితః. భవం, అనుస్వారస్తు ఛాందసః' ఇతి వ్యాఖ్యాతవా౯.

† 'పితౄ౯హి యత్ర' ఇతి మహారాష్ట్రీయాణాం పాఠః. ఏవమేవ. భ. భాష్యే వ్యాఖ్యాతమ్.

యామ్యముష్య శర్మాఽసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా॥ ౧౯॥

అనపస్ఫుర స్త్రీ, రు త్తర, ద్దేవతయా, ద్వే చ॥ ౭॥

అష్టమోఽనువాకః

లోష్టచయనే శేషమన్త్రాః.

౧ [1]అపూపవా న్ఘృతవాగ్ం శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ న్పృథి-వీం ద్యా ముతోపరి। యోనికృతః పథికృత స్సపర్యత్త యే దేవానాం ఘృతభాగా ఇహ స్థ। ఏషా తే యమ సాదనే స్వధా నిధీయతే గృ-హే ఽసౌ। దశాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే పరిదదామి తస్యాం త్వా మాదభ న్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। అపూపవా న్ఛృతవా న్క్షీరవా న్దధివా న్మధుమాగ్ం శ్చరు రేహ సీదతూ త్తభ్నువ న్పృథివీం ద్యా ముతోపరి। యోనికృతః పథికృత స్సపర్యత్త యే దేవానాగ్ం శృతభాగాః క్షీర భాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహ స్థ। ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే ఽసౌ। శతాక్షరా సహస్రాక్షరా ఽయుతాక్షరాఽ-చ్యుతాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే పరి దదామి తస్యాం త్వా మాదభ న్పితరో దేవతా। ప్రజాపతి స్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా॥ ౨౦॥

అపూపవా న్ఘృతసౌ దశ॥ ౮॥

నవమోఽనువాకః.

→ లోష్టచయనే శేషమన్త్రాః. ←

౧ [1]ఏతాస్తే స్వధా అమృతాః కరోమి యాస్తే ధానాః పరికిరా-
మ్యత్ర । తాస్తే యమః పితృభి స్సంవిదానో ఽత్ర ధేనూః కామ-
దుఘాః కరోతు । [2]త్వా మర్జునౌషధీనాం పయో బ్రహ్మాణ ఇద్విదుః ।
తాసాం త్వా మధ్యా దాదదే చరుభ్యో అపిధాతవే । [3]దూర్వాణా-
గ్ం స్తమ్బ మాహరై తాం ప్రియతమాం మమ । ఇమాం దిశం
మనుష్యాణాం భూయిష్ఠా ఽనువిరోహతు । [4]కాశానాగ్ం స్తమ్బ-
మాహర రక్షసా మపహత్యై । య ఏతస్యై దిశః పరాభవ న్నఘా-
యవో యథా తే *నాభవాన్పునః । [5]దర్భాణాగ్ం స్తమ్బ మాహర
పితృణా మోషధీం ప్రియామ్ । అన్వస్యై మూలం జీవా దను కాణ్డ
మథో ఫలమ్ ॥ ౨౧ ॥

౨ [6]"లోకం పృణ, [7]తా అస్య సూదదోహసః" । [8]శం వాత
శ్శగ్ం హి తే ఘృణి శ్శ ము తే సన్త్వోషధీః। కల్పన్తాం తే దిశ స్సర్వాః।
[9]ఇద మేన మేతో ఽపరా మార్తి మారామ కాంచన । తథాత దశ్వి-
భ్యాం కృతం మిత్రేణ వరుణేన చ । †[10]వరణో వారయా దిమం దేవో
వనస్పతిః । ఆర్త్యై నిరృత్యై ద్వేషా చ్చ వనస్పతిః । [11]విధృతి రసి
వి ధారయాస్మ దఘా ద్వేషాగ్ంసి [12]శమి శమయాస్మ దఘా ద్వేషా-
గ్ంసి [13]యవ యవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి। [14]పృథివీం గచ్ఛా న్త

* 'వాధనస్పునః' ఇతి క పుస్తకపాఠః. సా-భాష్యే ఏవమేవవ్యాఖ్యాతం.
† 'వరుణో' ,,

రిక్షం గచ్ఛ దివం గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ దివం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛాపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః। [15]'అశ్మన్వతీ రేవతీ [16]ర్యద్దైవ ద్దేవస్య సవితుః పవిత్రం, [17]యా రాష్ట్రాత్పన్నా, [18]దుద్వయం తమ సస్పరి, [19]ధాతా పునాతు ॥ ౨౨ ॥

అథో ఫలం, ధాతా పునాతు ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

→ దశాహమన్త్రాః ←

౧ [1]ఆరోహన్తా ఆయుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా యతిష్ట । ఇహ త్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవసే వః । [2]యథా ఽహాన్యనుపూర్వం భవన్తి యథర్తవ ఋతుభిర్యన్తి క్లృప్తాః । యథా న పూర్వమపరో జహాత్యేవా ధాతరాయూంషి కల్పయైషామ్ । [3]నహి తే అగ్నే తనువై క్రూరం చకార మర్త్యః । కపిర్బభస్తి తేజనం పునర్జరాయు * గౌరివ । అప నశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యా రయిమ్। అప నశ్శోశుచదఘం మృత్యవే స్వాహా । [4]అనడ్వాహమన్వారభామహే స్వస్తయే । స న ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యో వహ్నిస్సంతారణో భవ ॥ ౨౩ ॥

---

* 'ర్జరాయూ ర్గౌరివ' ఇతి క పుస్తకపాఠః.

౨ [5]ఇమే జీవా వి మృతై రావవృత్రన్నభూద్భద్రా దేవహూతిర్నో
అద్య । ప్రాఞ్చో ఽగామా నృతయే హసాయ- ద్రాఘీయ ఆయుః
ప్రతరాం దధానాః । [6]మృత్యోః పదం యోపయన్తో యదైమ ద్రా-
ఘీయ ఆయుః ప్రతరాం దధానాః। ఆప్యాయమానాః ప్రజయా ధనేన
శుద్ధాః పూతా భవథ యజ్ఞియాసః । [7]ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి
మా నో ఽనుగా దపరో అర్ధ మేతమ్ । శతం జీవన్తు శరదః పురూచీ
స్తిరో మృత్యుం దద్మహే పర్వతేన । [8]ఇమా నారీ రవిధవా స్సు-
పత్నీ రాఞ్జనేన సర్పిషా సం మృశన్తామ్ । అనశ్రవో అనమీవా స్సు
శేవా ఆరోహన్తు జనయో యోని మగ్రే। [9]యదాఞ్జనం త్రైకకుదం
జాతగ్ం హిమవతస్పరి । తేనామృతస్య మూలేనారాతీ ర్జమ్భయామసి।
[10]యథా త్వ ముద్భినథో స్యోషధే పృథివ్యా అధి । ఏవ మిమ ఉద్భిన్దన్తు
కీర్త్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। [11]అజో ఽస్య జాస్మ దఘా ద్వేషాగ్ం
సి [23]యవో ఽసి యవయాస్మ దఘా ద్వేషాగ్ంసి॥ ౨౪॥

భవథ, జమ్భయామసి, త్రీణి చ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశో ఽనువాకః.

ఆఘాపనుత్తిహోమమన్త్రాః

౧ [1]అప న శ్శోశుచ దఘ మగ్నే శుశుద్ధ్యా రయిమ్। అప న శ్శో-
శుచ దఘమ్। [2]సుక్షేత్రియా సుగాతుయా వసూయా చ యజామహే।
అప న శ్శోశుచ దఘమ్ । యద్భన్దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకాస శ్చ

సూరయః । అప నశ్శోశుచదఘమ్ । [4]ప్రయదగ్నే సహస్వతో విశ్వతో యన్తి సూరయః। అప న శ్శోశుచదఘమ్। [5]ప్రయత్తే అగ్నే సూరయో జాయేమహి ప్ర తే వయమ్। అప న శ్శోశుచదఘమ్॥ ౨౫॥

౨ [6]త్వగ్ం హి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూరసి । అప న శ్శోశుచదఘమ్ । [7]ద్విషో నో విశ్వతోముఖాతి నావేవ పారయ । అప న శ్శోశుచదఘమ్ । [8]స నస్సిన్ధుమివ నావయాఽతి పర్షా* స్వస్తయే । అప న శ్శోశుచదఘమ్ । [9]ఆపః ప్రవణాదివ యతీ రపాస్మ త్స్యన్దతామఘమ్ । అప న శ్శోశుచదఘమ్ । [10]ఉద్వనాదుదకానీవాపాస్మ త్స్యన్దతామఘమ్ । అప న శ్శోశుచదఘమ్ । [11]ఆనన్దాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ం స్వాన్గృహాన్ । అప న శ్శోశుచదఘమ్।[12]న వై తత్ర ప్రమీయతే గౌరశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదం బ్రహ్మ క్రియతే పరిధిర్జీవనాయ క మప న శ్శోశుచదఘమ్॥ ౨౬॥

అఘం, మఘం, చత్వారి చ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశోఽనువాకః

రాజగవ్యుత్సర్జనమన్త్రాః.

౧ [1]అపశ్యామ యువతి మాచరన్తీం మృతాయ జీవాం పరిణీయమానామ్ । అన్ధేన యా తమసా ప్రావృతాఽసి ప్రాచీమవాచీమవయన్నరిష్ట్యై । మయైతాం మాగ్ంస్తాం భ్రియమాణా దేవీ సతీ

---

* పర్ షా.

పితృలోకం యదైషి । విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభా నో లో-
కా పయసా ఽఽవవృణీహి । [3]రయిష్ఠా మగ్నిం మధుమ న్త మూర్మిణ
మూర్జగ్ం సన్తం * త్వా పయసోపసగ్ంస దేమ। సగ్ం రయ్యా సము వర్చ-
సా సచస్వాన స్స్వ స్తయే । [4]యే జీవా యే చ మృతా యే జాతా యే
చ జన్త్వాః । తేభ్యో ఘృతస్య ధారయితుం మధుధారా వ్యున్దతీ ।
[5]మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసా ఽఽదిత్యానా మమ-
మృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మా గా మనాగా
మదితిం వధిష్ట । [6]పిబతూదకం తృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజత ॥ ౨౭ ॥

వధిష్ట, ద్వే చ ॥ ౧౨ ॥

౨ [1]పరేయువాగ్ంసం ప్రవిద్వాన్, స్సుభువనస్యాభ్యావవృత్స్వ,జోభా
గో ఽయంవై చతుశ్చత్వారిగ్ంశ [2]ద్య ఏతస్య త్వ,త్వష్ట్ర [3]ప్రకేతు నేదం
తే, నాకే సుపర్ణం, యదా తేయే యుధ్యన్తే, తపసా, ఽశ్మన్వతీ రేవతీ
స్సగ్ం రభధ్వ, మష్టావిగ్ంశతి [4]ర్యం తే, యత్త ఉత్తిష్ఠేదంత, ఉత్తిష్ఠ
ప్రేహ్యశ్మన్ యదావ, ఉద్వయ, మయం పఞ్చవిగ్ంశతి రాయాతుత్రి-
గ్ంశ [6]ద్వైశ్వానరే,తస్మి,న్ద్విష్ణిమమ పైతాహో భిర్యుజ్యన్తామఘ్నియా
అదితే,పారం, న ఆప్యాయస్వ సప్తవిగ్ంశతి [7]రుత్తేతభ్యోష్ట కీత్రి స్తేభ్యః
పృథివి షడ్ఢోతాఽసరం మే శగ్మాః పృథివ్యా అన్తరిక్షస్య దావత్రిగ్ంశ దపూ
పవానసో దశ శతదసై తా స్తే తేదిశ స్సర్వా ఇద మశ్మన్విగ్ంశతి [10]రాహో
హాత, తనువై, క్షూరం చకార, పునర్మృత్యవే,నా నోఽను గా,ద్దమ్మహా,
ఇమానారీః,పరిత్రయో విగ్ంశత్తి [11]రప న,స్సుక్షేత్రియా ప్రయద్యదిష్ఠః,

* స్వన్తం.

ప్రయుక్తగ్నే ప్రయత్తే,అగ్నే,త్వగ్ం హి,ద్విష,స్సన,స్సిన్ధు మాపప్రవ-
ణా దుస్వనాదానస్థాత్సు,నహి తత్ర,యత్రైన చతుర్విగ్ంశతి [12]రపళ్యా-
మావృణీష్వ, ద్వాదశ ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

పరేయువాగ్ం సమామ్నాత్వే శాస్త్రే సప్తవిగ్ంశతిః ॥ ౨౭॥

శాంతి పాఠః.

సం త్వా సిఞ్చామి యజుషా ప్రజా మాయుర్ధనంచ ॥
ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః । హరిః ఓమ్ ॥

సుమఙ్గలీ రియం వధూ రిమాగ్ం సమేత్త పశ్యత । సౌభాగ్య
మస్యై దత్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి యజురారణ్యకే షష్ఠప్రపాఠక సమాప్తః. *

ఆరణ్యకం సమాప్తమ్.

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

---

* భట్టభాస్కరాస్తిమం చతుర్థం ప్రపాఠక మాహుః.

శ్రీః

తైత్తిరీయోపనిషత్ప్రారంభః.

ప్రథమః ప్రశ్నః.

(బ్రహ్మోపాసనావిధిః సపరికరః)

అనువాకాః. ౧౨. కాండర్షయః - సాంహితీర్దేవతా ఉపనిషదః.

శాంతి పాఠః.

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః । ...ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ప్రథమోఽనువాకః.

-- బ్రహ్మధ్యేష్యమాణస్య ప్రత్యూహశాన్తిః. --

౧ హరిః ఓమ్॥[1]శం నో మిత్ర శ్శం వరుణః । శం నో భవత్వర్యమా ।
శం న ఇన్ద్రో బృహస్పతిః । శం నో విష్ణు రురుక్రమః । [2]నమో బ్రహ్మణే ।
నమ స్తే వాయో । త్వ మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । *త్వ మేవ ప్రత్య-
క్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి । ఋతం వదిష్యామి । సత్యం వదిష్యామి । త
న్మామవతు । త ద్వక్తార మవతు । అవతు మామ్ । అవతు వక్తారమ్।
ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ ౧॥

సత్యంవదిష్యామి పంచచ॥ ౧॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

-- బ్రహ్మధ్యయనప్రసఙ్గాగతః శిక్షాశాస్త్రార్థసంగ్రహః. --

౧ [1]శీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః । వర్ణ స్స్వరః । మాత్రా బలమ్ ।
సామ సన్తానః । ఇత్యుక్త శ్శీక్షాధ్యాయః॥ ౨॥

శీక్షాం పఞ్చ ॥ ౨ ॥

* 'త్వామేవ' ఇత్యేవ శంకరభాష్యానుసారీత్యనుమీయతే.

తృతీయోఽనువాకః.

సంహితోపాసనమ్.

౧ [1]సహ నౌ యశః । *సహ నౌ బ్రహ్మవర్చసమ్ । [2]అథాత స్సగ్ం-
హితాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాస్యామః । పఞ్చస్వధికరణేషు । అధి
లోక మధిజ్యౌతిష †మధివిద్య మధిప్రజ మధ్యాత్మమ్ । తా మహాసగ్ం-
హితా ఇత్యాచక్షతే । [3]అథాధిలోకమ్ । పృథివీ పూర్వరూపమ్ ।
ద్యౌ రుత్తరరూపమ్ । ఆకాశ స్సన్ధిః ॥ ౩ ॥

౨ వాయు స్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిలోకమ్ । [4]అథాధిజ్యౌతిషమ్ ।
అగ్నిః పూర్వరూపమ్ । ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్ । ఆప స్సన్ధిః । వైద్యుత
స్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిజ్యౌతిషమ్ । [5]అథాధివిద్యమ్ । ఆచార్యః పూర్వ
రూపమ్ ॥ ౪ ॥

౩ అన్తేవాస్యుత్తరరూపమ్ । విద్యా సన్ధిః । ప్రవచనగ్ం సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధివిద్యమ్ । [6]అథాధిప్రజమ్ । మాతా పూర్వరూపమ్ । పితోత్తర
రూపమ్ । ప్రజా సన్ధిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యధిప్రజమ్ ॥ ౫ ॥

౪ [7]అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్ । ఉత్తరాహను
రుత్తరరూపమ్ । వా క్సన్ధిః । జిహ్వా సన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యాత్మమ్ ।
[8]ఇతీమా మహాసగ్ంహితాః । [9]య ఏవ మేతా మహాసగ్ంహితా
వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా-
ద్యేన ‡సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

---

* 'సహ' ఇతి ఉదాత్త స్వరపాఠః మహారాష్ట్రీయైః కైశ్చిత్ శిష్టైరాదృతః.

† 'జ్యోతిష' మితి. క. పుస్తకః పాఠః సర్వత్రైవమేవ.

‡ 'సువర్గ్యేణ' ఇతి మహారాష్ట్రీయాదిషు ప్రసిద్ధః పాఠః.

సన్ధి, రాచార్యః పూర్వరూప, మిత్యధిప్రజం, లోకేన॥ ౩॥

చతుర్థోఽనువాకః.

→ మేధాఽసిద్ధ్యర్థామన్త్రాః. ←

౧ [1]యశ్ఛన్దసా మృషభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతా-
త్సంబభూవ । స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృతస్య దేవధా-
రణో భూయాసమ్ । [2]శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వా మే మధుమ త్త-
మా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా
పిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ । [3]ఆవహన్తీ వితన్వానా॥ ౭॥

౨ కుర్వాణా చీర మాత్మనః । వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ । అన్న
పానే చ సర్వదా । తతో మే శ్రియ మావహ । లోమశాం పశుభి
స్సహ స్వాహా । [4]ఆమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । * [5]విమా
ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా । [6]ప్రమాఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ
స్స్వాహా । [7]దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్స్వాహా । [8]శమాయన్తు బ్రహ్మ
చారిణ స్స్వాహా ॥ ౮ ॥

౩ [9]యశో జనేఽసాని స్వాహా । [10]శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా ।
[11]తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । [12]స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా ।
[13]తస్మిన్ సహస్రశాఖే । నిభగాఽహం త్వయి మృజే స్వాహా । [14]య-
థాఽఽపః ప్రవతాఽఽయన్తి । యథా మాసా అహర్జరమ్ । ఏవం
మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయన్తు సర్వతః స్వాహా । [15]ప్రతివే-
శోఽసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ ॥ ౯ ॥

---

* విమాయన్త్విత్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్న పఠ్యతే.

* విశ్రాన్సా, శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా, ధాతారాయ-
న్తు సర్వతః స్వాహాకంచ॥ ౪ ॥

పఞ్చమోఽనువాకః.

బ్రహ్మోపాసనాఙ్గవ్యాహృత్యుపాసనమ్.

౧ [1]భూర్భువస్సువరితి వా ఏతాస్తిస్రో వ్యాహృతయః । [2]తా-
సాము హ స్మైతాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమస్యః ప్రవేదయతే । మహ
ఇతి । [3]తద్బ్రహ్మ । స ఆత్మా । అఙ్గాన్యన్యా దేవతాః । [4]భూరితి వా
అయం లోకః । భువ ఇత్యన్తరిక్షమ్ । సువరిత్యసౌ లోకః॥ ౧౦ ॥

౨ మహ ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేన వావ సర్వే లోకా మహీయన్తే।
[5]భూరితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః । సువ రిత్యాదిత్యః । మహ
ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావ సర్వాణి జ్యోతీగ్ంషి మహీయన్తే ।
[6]భూరితి వా ఋచః । భువ ఇతి సామాని। సువరితి యజూగ్ంషి॥౧౧॥

౩ మహ ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావ సర్వే వేదా మహీయన్తే।
[7]భూరితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సువ రితి వ్యానః । మహ
ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావ సర్వే ప్రాణా మహీయన్తే । [8]తా వా ఏతా
శ్చతస్రశ్చతుర్ధా । చతస్రశ్చతస్రో వ్యాహృతయః । [9]తా యో వేద।
స వేద బ్రహ్మ । సర్వేఽస్మై దేవా బలిమావహన్తి ॥ ౧౨ ॥

అసౌ, లోకో, యజూగ్ంషి, వేద, ద్వే చ ॥ ౫ ॥

---

* 'విశ్వాన్సా విశస్స్వాహా సర్వతశ్చ' ఇతి ద్రావిడానాం పాఠః.

షష్ఠోఽనువాకః.

→ మనోమయత్వాదిగుణక బ్రహ్మోపాసనమ్, కించిత్ సూక్ష్మదర్శిమధ్యమాధికారిణః. ←

౧ [1]స య ఏషో ఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః। అమృతో హిరణ్మయః । [2]అన్తరేణ తాలుకే । య ఏష స్తన ఇవావలమ్బతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసౌ కేశాన్తో వివర్తతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాలే । [3]భూ రిత్యగ్నౌ ప్రతితిష్ఠతి । భువ ఇతి వాయౌ ॥ ౧౩ ॥

౨ సువ రిత్యాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్। ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్పతి శ్చక్షుష్పతిః । శ్రోత్రపతి ర్విజ్ఞానపతిః । ఏత త్తతో భవతి । ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణారామం మన ఆనన్దమ్ । శాన్తిసమృద్ధ మమృతమ్ । [4]ఇతి ప్రాచీనయోగ్యోపాస్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయౌ, నమృత, మేకం చ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

→ పృథివ్యాద్యుపాధిక బ్రహ్మోపాసనమ్, మందాధికారిణః. ←

౧ [1]పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌ ర్దిశో ఽవాన్తరదిశాః * । అగ్ని ర్వాయు రాదిత్య శ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । [2]అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానో ఽపాన ఉదాన స్సమానః। చక్షు శ్శ్రోత్రం మనో వా క్త్వక్। † చర్మ

---

* 'దిశః' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

† 'చక్షుశ్శ్రోత్రంమనో వాక్, త్వక్చర్మమాగ్ంసగ్ంస్నావాఽస్థిమజ్జా' ఇతి ద్రావిడాః పఠన్తి.

మాగ్ం సగ్గ్ స్నావా ఽస్థి మజ్జా । ³ఏత దధి విధాయ ఋషి రవో
చత్ । పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ంస్పృ-
ణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

సర్వ, మేకం చ ॥ ౭ ॥

అష్టమోఽనువాకః

ప్రణవోపాసనమ్ (శుద్ధబ్రహ్మోపాసనమ్), ఉత్తమాధికారిణః.

౧ ¹ఓ మితి బ్రహ్మ । ²ఓమితీదగ్ం సర్వమ్ । ³ఓమిత్యేత దనుకృతి
హ స్మ వా అప్యో శ్రావయేత్యాశ్రావయ న్తి । ఓ మితి సామాని గా-
య న్తి । ఓగ్ం శో మితి శస్త్రాణి శగ్ంస న్తి । ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతి-
గరం ప్రతిగృణాతి । ఓ మితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి। ఓ మిత్యగ్నిహోత్ర మను
జానాతి । ఓ మితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్య న్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి ।
బ్రహ్మైవోపాప్నోతి ॥ ౧౬ ॥

ఓం దశ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

ఉపాసకధర్మాః.

౧ ఋతం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । సత్యం చ స్వాధ్యాయప్ర
వచనే చ । తప శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । దమ శ్చ స్వాధ్యాయప్ర
వచనే చ । శమ శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । అగ్నయ శ్చ స్వాధ్యా
యప్రవచనే చ । అగ్నిహోత్రం చ స్వాధాయప్రవచనే చ । అతిథయ
శ్చ స్వాధ్యాయప్రవనేచ । మానుషం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ ।
ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజన శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ।

ప్రజాతి శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । సత్య మితి సత్యవచా రాథీతరః । తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుశిష్టిః । స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో మౌద్గల్యః । తద్ధి తప స్తద్ధి తపః ॥ ౧౭ ॥

ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ, షట్చ ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

→ బ్రహ్మజ్ఞానసమర్థస్యజప్యోమన్త్రః. బ్రహ్మజ్ఞానప్రకాశః. ←

౧ [1]అహం వృక్షస్య రేరివా । కీర్తిః పృష్ఠం గిరే రివ । ఊర్ధ్వప-
విత్రో వాజినీవ స్వమృత మస్మి । ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్ । సుమేధా
అమృతోఽక్షితః । ఇతి త్రిశఙ్కో ర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮ ॥

అహగ్ం షట్ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

→ శిష్యానుశాసనమ్. ←

౧ వేద మనూచ్యాచార్యో ఽన్తేవాసిన మనుశాస్తి । సత్యం వద ।
ధర్మం చర । స్వాధ్యాయా న్మాప్రమదః । ఆచార్యాయ ప్రియం ధన
మాహృత్య ప్రజాతన్తుం మావ్యవచ్ఛేత్సీః । సత్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్ ।
ధర్మా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూత్యై న
ప్రమదితవ్యమ్ । స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౯ ॥

౨ దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ ।
పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవ-
ద్యాని కర్మాణి । తాని సేవితవ్యాని । నో ఇతరాణి । యాన్యస్మాకగ్ం
సుచరితాని । తాని త్వయోపాస్యాని ॥ ౨౦ ॥

౩ నో ఇతరాణి । యే కే చాస్మచ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః । తే-
షాం త్వయాఽఽసనేన ప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్ర-
ద్ధయాఽదేయమ్ । శ్రియా దేయమ్ । హ్రియా దేయమ్ । భియా
దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తే కర్మవిచికిత్సా వా వృత్త-
విచికిత్సా వా స్యాత్ ॥ ౨౧ ॥

౪ యే తత్ర బ్రాహ్మణాః సంమర్శినః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అ-
లూక్షా ధర్మకామాస్స్యుః । యథా తే తత్ర వర్తేరన్ । తథా తత్ర
వర్తేథాః । అథాభ్యాఖ్యాతేషు । యే తత్ర బ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః ।
యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూక్షా ధర్మకామాః స్యుః । యథా తే తేషు
వర్తేరన్ । తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః । ఏషా
వేదోపనిషత్ । ఏతదనుశాసనమ్ । ఏవముపాసితవ్యమ్। ఏవము చైత
దుపాస్యమ్ ॥ ౨౨ ॥

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం, తాని త్వయో-
పాస్యాని, స్యా, త్తేషు వర్తేర, న్నష్ట చ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశోఽనువాకః.

→ ఉత్తరశాన్తిపాఠరూపః ←

౧ [1]శం నో మిత్రశ్శం వరుణః । శం నో భవత్వర్యమా । శం న
ఇన్ద్రో బృహస్పతిః । శం నో విష్ణురురుక్రమః । [2]నమో బ్రహ్మణే ।
నమస్తే వాయో । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం
బ్రహ్మావాదిషమ్ । ఋతమవాదిషమ్ । సత్యమవాదిషమ్ । తన్మామా
వీత్ । తద్వక్తారమావీత్ । ఆవీన్మామ్ । ఆవీద్వక్తారమ్ । ఓం
శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ ౨౩ ॥

సత్యమవాదిషం పఞ్చ చ ॥ ౧౨ ॥

* [1]శంన, [2]శ్శిక్షాగ్ం, [3]సహనౌ, [4]యశ్ఛన్దసాం, [5]భూ, [6]స్సయః, [7]పృథివ్యై [8]మి[9]త్యృతం, చా[10]హం, [11]వేదమనూచ్య, [12]శంనో, ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

[1]శంనో, [11]మహ, [21-23]ఇత్యాదిత్యోనో ఇతరాణి, త్రయోవిగ్ం శతిః ॥ ౨౩ ॥

ఉ త్త ర శాం తి పా ఠః.

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః । ....అవతు వక్తారమ్ ॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ హరిః ఓమ్ ॥

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమఃప్రశ్న స్సమాప్తః.

---

* ద్రావిడాస్తు ఆనన్దబ్రహ్మభృగ్వాఖ్యవల్లీ త్రయవిశిష్ట ఏక ఏవ ప్రపాఠక ఇత్యాహుః. అతః 'సత్యమవాదిషం పఞ్చ చ' ఇత్యస్మాదనన్తరం సహనావవత్విత్యేతత్పఠన్తి.

శ్రీః

తైత్తిరీయోపనిషది

ద్వితీయః ప్రశ్నః.

(బ్రహ్మవల్లీ బ్రహ్మవిద్యాప్రకాశః.)

కాండర్షిః=వారుణీదేవతా.

* అనువాకాః నవ.

శాంతిపాఠః.

హరిః ఓమ్ ॥ సహ నా వవతు । సహ నౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై । తేజస్వి నా వధీత మస్తు మా విద్విషావహై । ఓం శాన్తిః శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ప్రథమోఽనువాకః.

-:- కృత్స్నోపనిషత్సార సంగ్రహమన్త్రాః. -:-

౧ ఓమ్॥ [1]బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్ । [2]తదేషాఽభ్యుక్తా । సత్యం
జ్ఞాన మనన్తం బ్రహ్మ । యో వేద నిహితం గుహాయాం పరమే వ్యోమన్ ।
సో ఽశ్నుతే సర్వా న్కామా న్సహ । బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి ।
[3]తస్మా ద్వా ఏతస్మా దాత్మన ఆకాశ స్సంభూతః । ఆకాశా ద్వాయుః ।
వాయో రగ్నిః । అగ్నే రాపః । అద్భ్యః పృథివీ । పృథివ్యా ఓషధ

* అస్య ప్రశ్నస్య వైదికసంప్రదాయానుసారేణ అనువాకాః నవ; భాష్యమతే నతు అనువాకద్వయమేవ. తత్ర ప్రథమానువాకః శాంతిరేవ, ద్వితీయానువాకః బ్రహ్మవిదిత్యారభ్య ప్రశ్నసమాప్తి పర్యంతం ఇతి చక్షేయం. అత్ర తు సంప్రదాయానుసారం అనువాకసంఖ్యా సూచితా.

యః । ఓషధీభ్యో ఽన్నమ్ । అన్నా త్పురుషః । స వా ఏష పురుషో ఽన్నరసమయః । [4]తస్యేద మేవ శిరః । అయం దక్షిణః పక్షః । అయము త్తరః పక్షః । అయ మాత్మా । ఇదం పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । త దప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౧ ॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

అన్నమయకోశవిషయః.

౧ [1]అన్నా ద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే । యాః కాశ్చ పృథివీగ్ం శ్రితాః । అథో అన్నేనైవ జీవన్తి । అథైన దపియ న్త్యన్తతః । అన్నగ్ంహి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మా త్సర్వౌషధ ముచ్యతే । సర్వం వై తే ఽన్న మాప్నువన్తి । యే ఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మా త్సర్వౌషధ ముచ్యతే । అన్నాద్భూతాని జాయన్తే । జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే । అద్యతే ఽత్తి చ భూతాని । తస్మా దన్నం త దుచ్యత ఇతి । [2]తస్మా ద్వా ఏతస్మా దన్నరసమయాత్ । అన్యో ఽన్తర ఆత్మా ప్రాణమయః । తేనైష పూర్ణః । [3]స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః । వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆకాశ ఆత్మా । పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । [4]త దప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

ప్రాణమయకోశవిషయః.

౧ [1]ప్రాణం దేవా అను ప్రాణన్తి । మనుష్యాః పశవశ్చ యే । ప్రాణో హి భూతానా మాయుః । తస్మా త్సర్వాయుష ముచ్యతే ।

సర్వ మేవ త ఆయు ర్యన్తి । యే ప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే । ప్రాణో హి భూతానా మాయుః । తస్మా త్సర్వాయుష ముచ్యత ఇతి । [2]తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా । యః పూర్వస్య । [3]తస్మా ద్వా ఏతస్మా త్ప్రాణమయాత్ । అన్యో ఽన్తరఆత్మా మనోమయః । తేనైష పూర్ణః । [4]స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య యజు రేవ శిరః । ఋగ్దక్షిణః పక్షః । సామో త్తరః పక్షః । ఆదేశ ఆత్మా । అథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । [5]త దప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౩ ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

మనోమయకోశవిషయః.

౧ [1]యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ । ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్ । న బిభేతి కదాచనేతి । [2]తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా । యః పూర్వస్య । [3]తస్మా ద్వా ఏతస్మా న్మనోమయాత్ । అన్యోఽన్తరఆత్మా విజ్ఞానమయః । తేనైష పూర్ణః । [4]స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య శ్రద్ధైవ శిరః । ఋతం దక్షిణః పక్షః । సత్య ముత్తరః పక్షః । యోగ ఆత్మా । మహః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । [5]త దప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౪ ॥

పఞ్చమోఽనువాకః.

విజ్ఞానమయకోశవిషయః.

౧ [1]విజ్ఞానం యజ్ఞం తనుతే । కర్మాణి తనుతే ఽపి చ । విజ్ఞానం దేవా స్సర్వే । బ్రహ్మ జ్యేష్ఠ ముపాసతే । విజ్ఞానం బ్రహ్మ చే ద్వేద । తస్మా చ్చే

న్నప్రియాద్యతి। *శరీరే పాప్మనో హిత్వా। సర్వాన్కామాన్సమ-
శ్నుత ఇతి। [2]తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। [3]తస్మా
ద్వా ఏతస్మాద్విజ్ఞానమయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాఽఽనన్దమయః।
తేనైష పూర్ణః। [4]స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ। తస్య పురుషవిధతామ్।
అన్వయం పురుషవిధః। తస్య ప్రియమేవ శిరః। మోదో దక్షిణః పక్షః।
ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః। ఆనన్ద ఆత్మా। బ్రహ్మపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। [5]త
దప్యేష శ్లోకో భవతి॥ ౫॥

షష్ఠోఽనువాకః.

—ఆనందమయకోశే బ్రహ్మణః ప్రతిపాదనమ్.—

౧ [1]అసన్నేవ స భవతి। అసద్బ్రహ్మేతి వేద చేత్। అస్తి బ్రహ్మేతి
చేద్వేద। సన్తమేనం తతో విదురితి। [2]తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా।
యః పూర్వస్య। [3]అథాతోఽనుప్రశ్నాః। [4]ఉతావిద్వానముం లోకం
ప్రేత్య। కశ్చన గచ్ఛతీ 3। ఆహో విద్వానముం లోకం ప్రేత్య।
కశ్చిత్సమశ్నుతా 3 ఉ। [5]సోఽకామయత। బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి।
స తపోఽతప్యత। స తపస్తప్త్వా। ఇదగ్ంసర్వమసృజత। [6]యదిదం
కించ। తత్సృష్ట్వా। తదేవానుప్రావిశత్। [7]తదనుప్రవిశ్య। సచ్చ
త్యచ్చాభవత్। నిరుక్తం చానిరుక్తంచ। నిలయనం చానిలయనం చ।
విజ్ఞానం చావిజ్ఞానంచ। సత్యం చానృతంచ సత్యమభవత్। [8]య-
దిదం కించ। తత్సత్యమిత్యాచక్షతే। [9]తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥ ౬॥

---

* "శరీర" ఇతి చ వాహోంబ్రీయు శిష్టాః ఆద్యుదాత్తం పఠంతి.

సప్తమోఽనువాకః.

—— బ్రహ్మానన్దవిషయః. ——

౧ [1] అస ద్వా ఇద మగ్ర ఆసీత్ । తతో వైస దజాయత । త దా-
త్మానగ్ం స్వయ మకురుత । తస్మా త్త త్సుకృత ముచ్యత ఇతి । [2] య
ద్వై త త్సుకృతమ్ । రసో వై సః । రసగ్ం హ్యేవాయం లబ్ధ్వా ఽఽనన్దీ
భవతి । [3] కో హ్యేవాన్యా త్కః ప్రాణ్యాత్ । య దేష ఆకాశ ఆనన్దో
న స్యాత్ । ఏష హ్యేవానన్దయాతి । [4] యదా హ్యేవైష ఏతస్మి న్న-
దృశ్యే ఽనాత్మ్యే ఽనిరుక్తే ఽనిలయనే ఽభయం ప్రతిష్ఠాం విన్దతే ।
అథ సో ఽభయంగతో భవతి । [5] యదా హ్యేవైష ఏతస్మి న్నుదర మ-
న్తరం కురుతే । అథ తస్య భయం భవతి । [6] తత్త్వేవ భయం విదుషో
మన్వానస్య । [7] తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౭॥

అష్టమోఽనువాకః.

—— ఆనందమీమాంసాదికమ్. ——

౧ ☞ [1] భీషా ఽస్మా ద్వాతః పవతే । భీషోదేతి సూర్యః । భీషా ఽస్మా దగ్ని
శ్చేన్ద్ర శ్చ । మృత్యు ర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి । సైషా ఽఽనన్దస్య మీమాగ్ంసా
భవతి । [3] యువా స్యా థ్సాధు యువా ఽధ్యాయికః* । ఆశిష్ఠో ద్రఢి-
ష్ఠో బలిష్ఠః । తస్యేయం పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్ । స ఏకో మా-
నుష ఆనన్దః । [4] † తే యే శతం మానుషా ఆనన్దాః । స ఏకో మనుష్యగన్ధర్వా-

---

* "ధ్యాయకః" ఇతి భాష్యసమ్మతః పాఠః.

† అత్ర మనుష్యపర్యాయే ఽపి— శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ఇతి వాక్యం ద్రావిడాః పఠన్తి.

ణా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। 5 తే యే శతం మనుష్యగన్ధ
ర్వాణా మానన్దాః। స ఏకో దేవగన్ధర్వాణా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య
చాకామహతస్య। 6 తే యే శతం దేవగన్ధర్వాణా మానన్దాః। స ఏకః
పితృణాం చిరలోక లోకానా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య।
7 తే యే శతం పితృణాం చిరలోకలోకానా మానన్దాః। స ఏక ఆజానజా-
నాం దేవానా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। 8 తే యే శత
మాజానజానాం దేవానా మానన్దాః। స ఏకః కర్మదేవానాం దేవా-
నామానన్దః। యే కర్మణా దేవా నపియన్తి। శ్రోత్రియస్య చాకామ-
హతస్య। 9 తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవానా మానన్దాః। స ఏకో
దేవానా మానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। 10 తే యే శతం
దేవానా మానన్దాః। స ఏక ఇన్ద్రస్యానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామ-
హతస్య। 11 తే యే శత మిన్ద్రస్యానన్దాః। స ఏకో బృహస్పతే రానన్దః।
శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। 12 తే యే శతం బృహస్పతే రానన్దాః।
స ఏకః ప్రజాపతే రానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। 13 తే యే
శతం ప్రజాపతే రానన్దాః। స ఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః। శ్రోత్రియస్య
చాకామహతస్య। 14 స యశ్చాయం పురుషే। యశ్చాసావాదిత్యే।
స ఏకః। 15 స య ఏవంవిత్। అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య। ఏత మన్నమయ-
మాత్మాన ముపసంక్రామతి। ఏతం ప్రాణమయ మాత్మాన ముపసం-
క్రామతి। ఏతం మనోమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి। ఏతం విజ్ఞా-
నమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి। ఏత మానన్దమయ మాత్మాన
ముపసంక్రామతి। 16 తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥ ౮॥

నవమోఽనువాకః.

ఆత్మనః అవాఙ్మానసగోచరత్వప్రతిపాదనమ్.

౧ [1]యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ । ఆనన్దం బ్ర-
హ్మణో విద్వాన్ । న బిభేతి కుతశ్చనేతి । [2]ఏతగ్ం హ వావ న తపతి ।
కిమహగ్ం సాధు నాకరవమ్ । కిమహం పాపమకరవమితి । [3]స య
ఏవం విద్వానేతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । [4]ఉభే హ్యేవైష ఏతే ఆ-
త్మానగ్ం స్పృణుతే । య ఏవం వేద । [5]ఇత్యుపనిషత్ * ॥ ౯॥

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

సహ నావవతు । సహ నౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వి నావధీతమస్తు మా విద్విషావహై । ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

౧ [1]బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతి, [2]అన్నాదన్నరసమయాత్ప్రా-
ణో వ్యానోఽపాన ఆకాశః పృథివీ పుచ్ఛగ్ం షడ్విగ్ంశతిః; [3]ప్రాణం య-
జుర్ ఋగ్సామాఽఽదేశోఽథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ద్వావిగ్ంశతి; [4]శ్రద్ధర్తగ్ం
సత్యం యోగో మహోఽష్టాదశ; [5]విజ్ఞానం ప్రియం మోదః
ప్రమోద ఆనన్దో బ్రహ్మపుచ్ఛం ద్వావిగ్ంశతి, [6]అసన్నేవాథాష్టావిగ్ం-
శతి, [7]యద్వై తత్సుకృతం రసో వై సః [7]రసత్థోడశ [8]భీషాఽస్మాన్మానుషో మనుష్యగన్ధర్వాణాం దేవగన్ధర్వా-
ణాం పితౄణాం చిరలోకలోకానామాజానజానాం కర్మదేవానాం యేక-

* అత్రానువాకాదిబోధకం వాక్యజాతం ద్రావిడైః నపఠ్యతే ప్రపాఠకస్యాసమా-
ప్తత్వాత్. తేషాంమతే "భృగుర్వై వారుణిః ఇత్యారభ్య ఇత్యుపనిషత్" ఇత్యంతో
భాగః, తృతీయానువాకరూపః.

ర్మణా దేవానా మిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణ స్సయశ్చ
సంక్రామత్యేకపఞ్చాశ, ద్వ్యత్రః కుతశ్చ నైకమేకాదశ నవ ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మవిన్నవ ॥ ౯ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

తైత్తిరీయోపనిషది ద్వితీయః ప్రశ్నస్సమాప్తః.

శ్రీః

తైత్తిరీయోపనిషది

తృతీయః ప్రశ్నః.

(భృగువల్లీ-బ్రహ్మజ్ఞానసాధనాని.)

కాండర్షిః=వారుణీదేవతా ఉపనిషత్

* అనువాకాః ౧౦.

శాంతిపాఠః.

హరిః ఓమ్॥ సహ నా వవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్యం కరవావహై। తేజస్వి నా వధీత మస్తు మావిద్విషావహై। ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

ప్రథమోఽనువాకః.

బ్రహ్మజిజ్ఞాసోపాఖ్యానమ్.

౧ హరిః ఓమ్॥ [1]భృగు ర్వై వారుణిః। వరుణం పితర ముపససార। అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి। [2]తస్మా ఏత త్ప్రోవాచ। అన్నం ప్రాణం చక్షు శ్శ్రోత్రం మనో వాచ మితి। [3]తగ్ంహోవాచ। యతో వా ఇమాని భూతాని జాయన్తే। యేన జాతాని జీవన్తి। యత్ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తి। త ద్విజిజ్ఞాసస్వ। త ద్బ్రహ్మేతి। [4]స తపో ఽతప్యత। స తప స్తప్త్వా॥ ౧॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

అన్నం బ్రహ్మేతివిజ్ఞానమ్.

[1]అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్। అన్నాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే। అన్నేన జాతాని జీవన్తి। అన్నం ప్రయన్త్యభిసం-

* కాఠక శాఖాగతేన అయం ప్రశ్నః అష్టమ ప్రశ్నస్య తృతీయానువాకతః క్షేయమ్.

విశన్తీతి । [2]తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

→ ప్రాణో బ్రహ్మేతిపరిజ్ఞానమ్. ←

౧ [1]ప్రాణో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । ప్రాణాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । ప్రాణేన జాతాని జీవన్తి । ప్రాణం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । [2]తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । [3]స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా ॥ ౩ ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

→ మనో బ్రహ్మేతిపరిజ్ఞానమ్. ←

౧ [1]మనో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । మనసో హ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । మనసా జాతాని జీవన్తి । మనః ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । [2]తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । [3]స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా ॥ ౪ ॥

పఞ్చమోఽనువాకః.

→ విజ్ఞానం బ్రహ్మేతిపరిజ్ఞానమ్ ←

౧ [1]విజ్ఞానం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । విజ్ఞానాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । విజ్ఞానేన జాతాని జీవన్తి । విజ్ఞానం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । [2]తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితరముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ । తపో బ్రహ్మేతి । [3]స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా ॥ ౫ ॥

షష్ఠోఽనువాకః.

→ ఆనందో బ్రహ్మేతిపరిజ్ఞానమ్. ←

౧ [1]ఆనన్దో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । ఆనన్దాద్ధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయన్తే । ఆనన్దేన జాతాని జీవన్తి । ఆనన్దం ప్రయన్త్యభిసంవిశన్తీతి । సైషా భార్గవీ వారుణీ విద్యా । పరమే వ్యోమన్ప్రతిష్ఠితా । [3]*య ఏవం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవానన్నాదో భవతి । మహాన్భవతి ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన । మహాన్కీర్త్యా ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

→ అన్నబ్రహ్మోపాసకవ్రతమ్. ←

౧ [2]అన్నం న నిన్ద్యాత్ । తద్వ్రతమ్ । ప్రాణో వా అన్నమ్ । శరీరమన్నాదమ్ । ప్రాణే శరీరం ప్రతిష్ఠితమ్ । శరీరే ప్రాణః ప్రతిష్ఠితః । తదేతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ । [3]స య ఏతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవానన్నాదో భవతి । మహాన్భవతి ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన । మహాన్కీర్త్యా ॥ ౭ ॥

---

* "స య ఏవం" ఇతిభాష్యసమ్మతః పాఠః.

అష్టమోఽనువాకః.

అన్నబ్రహ్మోపాసకవ్రతమ్.

౧ [1] అన్నం న పరిచక్షీత । తద్వ్రతమ్ । [2] ఆపో వా అన్నమ్ । జ్యో-
తిరన్నాదమ్ । అప్సు జ్యోతిః ప్రతిష్ఠితమ్ । జ్యోతిష్యాపః ప్రతిష్ఠితాః ।
తదేతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ । [3] స య ఏతదన్నమన్నే ప్రతి-
ష్ఠితం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవానన్నాదో భవతి । మహాన్భవతి ప్రజయా
పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన । మహాన్కీర్త్యా ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

అన్నబ్రహ్మోపాసకవ్రతమ్.

౧ [1] అన్నం బహు కుర్వీత । తద్వ్రతమ్ । [2] పృథివీ వా అన్నమ్ ।
ఆకాశో ఽన్నాదః । పృథివ్యామాకాశః ప్రతిష్ఠితః । ఆకాశే పృథివీ
ప్రతిష్ఠితా । తదేతదన్నమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ । [3] స య ఏతదన్నమన్నే
ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవానన్నాదో భవతి । మహాన్భవతి
ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన । మహాన్కీర్త్యా ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

సదాచారప్రదర్శనాదికమ్.

౧ [1] న కంచన వసతౌ ప్రత్యాచక్షీత । తద్వ్రతమ్ । [2] తస్మాద్యయా
కయా చ విధయా బహ్వన్నం ప్రాప్నుయాత్ । [3] అరాధ్యస్మా అన్నమి-
త్యాచక్షతే । [4] ఏతద్వై ముఖతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్ । ముఖతో ఽస్మా
అన్నగ్ం రాధ్యతే । ఏతద్వై మధ్యతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్ । మధ్యతో ఽ-
స్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే । ఏతద్వా అన్తతో ఽన్నగ్ం రాద్ధమ్ । అన్తతో ఽ

స్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। య ఏవం వేద। [5] క్షేమ ఇతి వాచి। యోగక్షేమ
ఇతి ప్రాణాపానయోః। కర్మేతి హస్తయోః। గతి రితి పాదయోః। వి-
ముక్తి రితి పాయౌ। ఇతి మానుషీః సమాజ్ఞాః। [6] అథ దైవీః। తృప్తి
రితి వృష్టౌ। బల మితి విద్యుతి। యశ ఇతి పశుషు। జ్యోతి రితి నక్ష
త్రేషు। ప్రజాతి రమృత మానన్ద ఇత్యుపస్థే। సర్వ మిత్యాకాశే।
[7] తత్ప్రతిష్ఠేత్యుపాసీత। ప్రతిష్ఠావా న్భవతి। త న్మహ ఇత్యుపాసీత।
మహా న్భవతి। త న్మన ఇత్యుపాసీత। మానవా న్భవతి। త న్నమ ఇ-
త్యుపాసీత। నమ్య న్తే ఽస్మై కామాః। త ద్బ్రహ్మేత్యుపాసీత। బ్రహ్మ
వా న్భవతి। తద్బ్రహ్మణః పరిమర ఇత్యుపాసీత। పర్యేణం మ్రియన్తే
ద్విషన్త స్సపత్నాః। పరి యేఽప్రియా భ్రాతృవ్యాః। [8] స యశ్చాయం
పురుషే। య శ్చాసా వాదిత్యే। స ఏకః। స య ఏవంవిత్। అస్మా-
ల్లోకా త్ప్రేత్య। ఏత మన్నమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఏతం
ప్రాణమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఏతం మనోమయ మాత్మాన
ముపసంక్రమ్య। ఏతం విజ్ఞానమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఏత
మానన్దమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య। ఇమా ల్లోకా న్కామాన్నీ
కామరూప్యనుసంచరన్। ఏత థ్సామ గాయ న్నాస్తే। [9] హా 3 వు హా 3
వు హా 3 వు। అహమన్న మహమన్న మహమన్నమ్। అహమన్నాదో౽ 3
హ మన్నాదో౽ 3 హమన్నాదః। అహగ్ం శ్లోకకృ దహగ్ం శ్లోక-
కృదహగ్ం శ్లోకకృత్। అహ మస్మి ప్రథమజా ఋతా 3 స్య। పూర్వం దేవే-
భ్యో అమృతస్య నా 3 భాయి। యో మా దదాతి స ఇదేవ మా 3 వాః।
అహ మన్నమన్న మద న్తమా 3 ద్మి। అహం విశ్వం భువన మభ్యభ-
వామ్। సువర్న జ్యోతీః। [10] య ఏవం వేద। [11] ఇత్యుపనిషత్ ॥ ౧౦॥

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

* సహ నా వవతు । సహనౌ భునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వి నావధీత మస్తు మావిద్విషావహై । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

[1]భృగుస్త్రయోదశ, [2]న్నం, [3]ప్రాణో, [4]మనో, [5]విజ్ఞానందా్వదశ ద్వాదశా, [6]నన్నో దశా, [7]న్నం న నిన్ద్యా, [8]దన్నం న పరిచక్షీతా, [9]న్నం బహుకుర్వీత పృథివ్యాకాశ ఏకాదశైకాదశ, [10]నకంచనైక మష్టిర్దశ ॥ ౧౦ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

తైత్తిరీయోపనిషది తృతీయః ప్రశ్నస్సమాప్తః.

---

* సహనావిత్యేతన్నాత్ర ద్రావిడాః పఠన్తి । భృగుస్త్రయోదశేత్యారభ్య న కంచనైకషష్టిరిత్యన్తంతు పాఠద్వయేఽపి సమానమ్। తతః "శంనశ్శిక్షాగ్ం సహనాయశ్ఛన్దసాం భూస్సయః పృథివ్యామిత్యేతం హాహం వేదమనూచ్య శంనస్సహనావవతు బ్రహ్మవిద్భృగుస్సప్తదశ. ౧౫. శంనో సహ ఇత్యాదితో్యనో ఇతరాణ్యసన్నేవా నన్నంవ నిన్ద్యాచ్చతుశ్చత్వారిగ్ంశత్ ॥౪౪॥ ఇతి ద్రావిడానాంపాఠః॥

శ్రీ

తైత్తిరీయోపనిషది

చతుర్థః ప్రశ్నః.

(అథ నారాయణోపనిషత్)

ఆంధ్రపాఠః

కాండర్షిః=యాజ్ఞికీ దేవతా ఉపనిషత్

అనువాకాః ౮౦.

పూర్వశాంతిపాఠః

హరిః ఓమ్ ॥ సహనావవతు । సహనౌ భునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై । తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై । ఓం శాన్తి శ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥

౧ హరిః ఓమ్॥ [1]అమ్భస్య పారే భువనస్య మధ్యే నాకస్య పృష్ఠే మహతో మహీయాన్। శుక్రేణ జ్యోతీగ్ంషి సమనుప్రవిష్టః ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః। [2]యస్మిన్నిదగ్ం సంచ విచైతి సర్వం యస్మిన్దేవా అధివిశ్వే నిషేదుః। తదేవ భూతం తదు భవ్య మా ఇదం తదక్షరే పరమే వ్యోమన్। [3]యేనావృతం ఖంచ దివం మహీంచ యేనాదిత్య స్తపతి తేజసా భ్రాజసా చ। యమన్తస్సముద్రే కవయో వయన్తి యదక్షరే పరమే ప్రజాః॥ [4]యతః ప్రసూతా జగతః ప్రసూతీ * తో యేన జీవాన్వ్యచసర్జ భూమ్యామ్। యదోషధీభిః పురుషాన్పశూగ్ంశ్చ వివేశ భూతాని చరా

---

* తోయే నజీవా న్వ్యససర్జతి ద్రావిడపాఠః.

చరాణి। [5]అతఃపరం నాన్యదణీయసగ్ంహి పరాత్పరం యన్మహతో మహాన్తమ్ । యదేక మవ్యక్త మనన్తరూపం విశ్వం పురాణం తమసః పరస్తాత్ ॥ ౧ ॥

౨ [6]తదేవర్తం తదు సత్యమాహు స్తదేవ బ్రహ్మ పరమం కవీనామ్। ఇష్టాపూర్తం బహుధా జాతం జాయమానం విశ్వం బిభర్తి భువనస్య నాభిః । [7]తదేవాగ్ని స్తద్వాయు స్తత్సూర్య స్తదు చన్ద్రమాః। తదేవ శుక్ర మమృతం తద్బ్రహ్మ తదాప స్స ప్రజాపతిః । [8]సర్వే నిమేషా జజ్ఞిరే విద్యుతః పురుషా దధి । కలా ముహూర్తాః కాష్ఠాశ్చాహోరాత్రా శ్చ సర్వశః। [9]అర్ధమాసా మాసా ఋతవ స్సంవత్సరశ్చ కల్పన్తామ్ । స ఆపః ప్రదుఘే ఉభే ఇమే అన్తరిక్ష మథో సువః। [10]నైనమూర్ధ్వం న తిర్యఞ్చం న మధ్యే పరిజగ్రభత్ । న తస్యేశే కశ్చన తస్య నామ మహద్యశః ॥ ౨ ॥

3 [11]న సందృశే తిష్ఠతి రూప మస్య న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైనమ్। హృదా మనీషా మనసాభిక్లృప్తో య ఏనం విదు రమృతాస్తే భవన్తి। [13]"అద్భ్యస్సంభూతో", [14]"హిరణ్యగర్భ" ఇత్యష్టౌ। [15]ఏష హి దేవః ప్రదిశోఽను సర్వాః పూర్వో హి జాత స్స ఉ గర్భే అన్తః। స విజాయమాన స్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః। [16]విశ్వతశ్చక్షు రుత విశ్వతో ముఖో విశ్వతో హస్త ఉత విశ్వతస్పాత్। సం బాహుభ్యాం నమతి సంపతత్రై ర్ద్యావాపృథివీ జనయన్దేవ ఏకః। [17]వేన స్తత్పశ్య న్విశ్వా భువనాని విద్వాన్ యత్ర విశ్వం భవత్యేకనీళమ్। యస్మిన్నిదగ్ం సం చ వి చైకగ్ం స ఓతః ప్రోత శ్చ విభు ప్రజాసు। [18]ప్రతద్వోచే అమృతం ను విద్వా న్గన్ధర్వో నామ నిహితం గుహాసు ॥ 3 ॥

౪ త్రీణి పదా నిహితా గుహాసు యస్తద్వేద సవితుః పితా సత్ । [17]స నో బన్ధుర్జనితా స విధాతా ధామాని వేద భువనాని విశ్వా । యత్ర దేవా అమృతమానశానాస్తృతీయే ధామాన్యభ్యైరయన్త । [18]పరి ద్యావా పృథివీ యన్తి సద్యః పరి లోకాన్పరి దిశః పరి సువః । ఋతస్య తన్తుం వితతం విచృత్య తదపశ్యత్తదభవత్ప్రజాసు । [19]పరీత్య లోకాన్పరీత్య భూతాని పరీత్య సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ । ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్యాత్మనాఽఽత్మానమభిసంబభూవ । [20]సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ । సనిం మేధామయాసిషమ్ । [21]ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నన్నిర్ ఋతిం మమ ॥ ౪ ॥

౫ పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ దిశో దిశ । [22]మా నో హిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ । అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరిపాతయ । [23]పురుషస్య విద్మ సహస్రాక్షస్య మహాదేవస్య ధీమహి । తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ । [24]తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి । తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ । [25]తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుణ్డాయ ధీమహి । తన్నో దన్తిః ప్రచోదయాత్ । [26]తత్పురుషాయ విద్మహే చక్రతుణ్డాయ ధీమహి ॥ ౫ ॥

౬ తన్నో నన్దిః ప్రచోదయాత్ । [27]తత్పురుషాయ విద్మహే మహాసేనాయ ధీమహి । తన్నః షణ్ముఖః ప్రచోదయాత్ । [28]తత్పురుషాయ విద్మహే సువర్ణపక్షాయ ధీమహి । తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్ । [29]వేదాత్మనాయ విద్మహే హిరణ్యగర్భాయ ధీమహి । తన్నో బ్రహ్మ ప్రచోదయాత్ । [30]నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి ।

తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ।[31] వజ్రనఖాయ విద్మహే తీక్ష్ణదగ్ంష్ట్రాయ
ధీమహి ॥ ౬ ॥

౭ తన్నో నారసిగ్ంహః ప్రచోదయాత్ । [32]భాస్కరాయ విద్మహే
మహద్ద్యుతికరాయ ధీమహి । తన్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్ ।
[33]వైశ్వానరాయ విద్మహే లాలీలాయ ధీమహి । తన్నో అగ్నిః ప్రచో
దయాత్ । [34]కాత్యాయనాయ విద్మహే కన్యకుమారి ధీమహి। తన్నో
దుర్గిః ప్రచోదయాత్। [35]సహస్రపరమా దేవీశతమూలా శతాఙ్కురా।
సర్వగ్ం హరతు మే పాపం దూర్వా దుస్స్వప్ననాశినీ। [36]కాణ్డాత్కాణ్డా
త్ప్రరోహన్తీ పరుషః పరుషః పరి ॥ ౭ ॥

౮ ఏవా నో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చ । [37]యా శతేన
ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి। తస్యాస్తే దేవీష్టకే విధేమ హవిషా
వయమ్ । [38]అశ్వక్రాన్తే రథక్రాన్తే విష్ణుక్రాన్తే వసున్ధరా । శిరసా
ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాం పదేపదే । [39]భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోక
ధారిణీ । ఉద్ధృతాఽసి వరాహేణ కృష్ణేన శతబాహునా। [40]మృత్తికే
హన మే పాపం యన్మయా దుష్కృతం కృతమ్।మృత్తికే బ్రహ్మదత్తా
ఽసి కాశ్యపేనాభిమన్త్రితా । మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయి సర్వం
ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౮ ॥

౯ [41]మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే । తయా
హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాం గతిమ్ । [42]యత ఇన్ద్ర భయామహే
తతో నో అభయం కృధి । మఘవఞ్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో
విమృధో జహి । [43]స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషే-

వృద్ధః పూర ఏతు న స్స్వస్తిదా అభయంకరః । [44]స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధ-
శ్రవా స్స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమి
స్స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు । [45]ఆపాన్త మన్యు స్తృపలప్రభ ర్మా-
ధుని శ్శిమీవా ఞ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ। సోమో వి శ్వాన్యతసా వనాని
నార్వా గిన్ద్రం ప్రతిమానాని దేభుః ॥ ౯ ॥

౧౦ [46]బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః।
సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠా స్సతశ్చ యోని మసత శ్చవివః ।
[47]స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః ।
[48]గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ం
సర్వభూతానాం తా మిహోపహ్వయే శ్రియమ్। [49]శ్రీ ర్మే భజతు । అల
క్ష్మీ ర్మే నశ్యతు। [50]విష్ణుముఖా వై దేవా శ్ఛన్దోభి రిమాల్లోకా ననపజయ్య
మభ్యజయన్। [51]మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్రబాహు ష్షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు ॥

౧౧ [52]స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హన్తు పాప్మానం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి।
[53]సోమానగ్ం స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవన్తం య ఔశి-
జమ్। శరీరం యజ్ఞశమలం కుసీదం తస్మి న్సీదతు యో ఽస్మా న్ద్వేష్టి।
[54]చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూత స్తరతి దుష్కృతాని।
తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి పాప్మాన మరాతిం తరేమ। [55]సజో-
షా ఇన్ద్ర సగణో మరుద్భి స్సోమం పిబ వృత్రహా ఞ్ఛూర విద్వాన్ ।
జహి శత్రూగ్ం రప మృధో నుదస్వాథాభయం కృణుహి విశ్వతో నః।
[56]సుమిత్రాన ఆప ఓషధయ స్సన్తు [57]దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు [58]ర్యో
ఽస్మా న్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। [59]ఆపోహిష్ఠా మయోభువ స్తాన
ఊర్జే దధాతన ॥ ౧౧ ॥

౧౨ మహే రణాయ చక్షసే । [60]యో వః శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । [61]తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః । [62]హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః । యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । [63]యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతమ్ । తన్న ఇంద్రో వరుణో బృహస్పతిస్సవితా చ పునంతు పునః పునః । [64]నమో ఽగ్నయే ఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమో ఽద్భ్యః ॥ ౧౨ ॥

౧౩ [65]యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । [66]అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు । [67]సో ఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । [68]యశ్చాప్సు వరుణస్స పునాత్వఘమర్షణః । [69]ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయా ఽఽర్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా । [70]ఋతం చ సత్యం చాభీద్ధాత్తపసో ఽధ్యజాయత । తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః ॥ ౧౩ ॥

౧౪ [71]సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । [72]సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్ । దివం చ పృథివీం చాంతరిక్షమథో సువః । [73]యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ంస్తదాపో

వరుణః పునాత్వఘమర్షణః । [74]పునన్తు వసవః పునాతు వరుణః పునా-
త్వఘమర్షణః । ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా । [75]ఏష పుణ్య-
కృతాం లోకా నేష మృత్యోర్ హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్
హిరణ్మయగ్ంం సగ్ంం శ్రితగ్ంం సువః ॥ ౧౪ ॥

౧౫ [75]సన సునవ స్సగ్ంశిశాధి । [17]ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతి రహ మస్మి ।
జ్యోతి ర్జ్వలతి బ్రహ్మాహ మస్మి । యోఽహ మస్మి బ్రహ్మాహ మస్మి । అహ
మస్మి బ్రహ్మాహ మస్మి । అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా ।
[18]అకార్య కార్యవకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః । వరుణో ఽపా
మఘమర్షణ స్తస్మా త్పాపా త్ప్రముచ్యతే । [79]రజోభూమి స్త్వమాగ్ం
రోదయస్వ ప్రవద న్తి ధీరాః । [80]ఆక్రా న్త్సముద్రః ప్రథమే విధర్మ
ఞ్జనయ న్ప్రజా భువనస్య రాజా । వృషా పవిత్రే అధిసానో అవ్యే
బృహత్సోమో వావృధే సువాన ఇన్దుః ॥ ౧౫ ॥

పరస్తాదక్షో గుహాసు మమ చక్రతుణ్డాయధీమహి, తీక్ష్ణదగ్ంం-
ష్ట్రాయ ధీమహి, పరి, ప్రతిష్ఠితం, దేభు, ర్యచ్ఛతు, దధాతనాదోభ్య ఽ-
ర్ణవ, స్సువో, రాజైకం చ ॥ ౧ ॥

(రుద్రోరుద్రశ్చ దన్తిశ్చ నన్దిషణ్ముఖ ఏనచ । గరుడో బ్రహ్మ
విష్ణుశ్చ నారసిగ్ంం హ స్తథైవచ । ఆదిత్యోఽగ్నిశ్చదుర్గిశ్చక్రమేణ-
ద్వాదశామ్మసి । మమనచమసువేనావభానై కాత్యాయనాయ ॥ ౧ ॥)

ద్వితీయోఽనువాకః.

అనిష్టపరిహారార్థం జప్యామన్త్రాః.

౧ [1]జాతవేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో నిదహాతి వేదః ।
స నః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సిన్ధుం దురితాత్యగ్నిః ।
[2]తా మగ్నివర్ణాం తపసా జ్వలన్తీం వైరోచనీం కర్మఫలేషు జుష్టామ్ ।
దుర్గాం దేవీగ్ం శరణ మహం ప్రపద్యే సుతరసి తరసే నమః । [3]అగ్నే
త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభి రతి దుర్గాణి విశ్వా । పూ-
శ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః ॥
[4]విశ్వాని నో దుర్గహా జాతవేదః సిన్ధుం న నావా దురితాఽతిపర్షి ।
అగ్నే అత్రివన్మనసా గృణానో ఽస్మాకం బోధ్యవితా తనూనామ్ ।
[5]పృతనాజితగ్ం సహమాన ముగ్ర మగ్నిగ్ం హువేమ పరమాథ్సధ-
స్థాత్ । స నః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా క్షామద్దేవో అతిదురితాఽత్య-
గ్నిః । [6]ప్రత్నోషి క మీడ్యో అధ్వరేషు సనాచ్చ హోతా నవ్యశ్చ-
సత్సి । స్వాంచాఽగ్నే తనువం పిప్రయస్వాఽస్మభ్యం చ సౌభగ మాయజస్వ ।
[7]గోభి ర్జుష్ట మయుజో నిషిక్తం తవేన్ద్ర విష్ణో రనుసంచరేమ । నాకస్య
పృష్ఠ మభిసంవసానో వైష్ణవీం లోక ఇహ మాదయన్తామ్ ॥ ౧౬ ॥ ౨॥

తృతీయోఽనువాకః.

అన్నసమృద్ధికామస్య హోమమన్త్రాః

౧ [1]భూ రన్న మగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా [2]భువోఽన్నం వాయవేఽ-
న్తరిక్షాయ స్వాహా [3]సువరన్న మాదిత్యాయ దివే స్వాహా [4]భూ ర్భువస్

సువ రన్నం చన్ద్రమసే దిగ్భ్యస్స్వాహా [5]నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రన్న మోమ్ ॥ ౧౭ ॥ ౩ ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

—— పాపక్షయార్థా (మహావ్యాహృతిహోమ) మన్త్రాః. ——

౧ [1]భూ రగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా భువో వాయవే ఽన్తరిక్షాయ స్వాహా [3]సువరాదిత్యాయ దివే స్వాహా [4]భూ ర్భువ స్సువ శ్చన్ద్రమసే దిగ్భ్యస్స్వాహా [5]నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రగ్న ఓమ్ ॥ ౧౮ ॥ ౪ ॥

పంచమోఽనువాకః.

—— మహాత్వకామస్య తత్ఫలకా హోమమన్త్రాః. ——

౧ [1]భూ రగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా[2]భువో వా- యవే చాన్తరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా[4]భూ ర్భువ స్సువ శ్చన్ద్రమసే చ నక్షత్రేభ్య శ్చ దిగ్భ్య శ్చ మహతే చ స్వాహా [5]నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ ర్మహ రోమ్ ॥ ౧౯ ॥ ౫ ॥

షష్ఠోఽనువాకః.

—— జ్ఞానప్రాప్త్యర్థా హోమమన్త్రాః. ——

౧ [1]పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా । [2]పాహి నో విశ్వవేదసే స్వాహా । [3]యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా । [4]సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా ॥ ౨౦ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

——> జ్ఞానప్రాప్త్యర్థా మన్త్రాః. <——

౧ [1]పాహి నో అగ్న ఏకయా। [2]పాహ్యుత ద్వితీయయా। [3]పాహ్యూర్జం తృతీయయా। [4]పాహి గీర్భి శ్చతసృభి ర్వసో స్వాహా॥ ౨౧॥౭॥

అష్టమోఽనువాకః.

——> వేదాన్తప్రాప్తికామేన జప్యః మన్త్రః. <——

౧ [1]యశ్ఛన్దసా మృషభో విశ్వరూప శ్ఛన్దోభ్య శ్ఛన్దాగ్ంస్యావివేశ। సచాగ్ం శిక్యః పురో వాచోపనిష దిన్ద్రో జ్యేష్ఠ ఇన్ద్రియాయ ఋషిభ్యో నమో దేవేభ్య స్స్వధా పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ శ్ఛన్ద ఓమ్॥ ౨౨॥౮॥

నవమోఽనువాకః.

——> లబ్ధవేదావిస్మరణాయ జప్యః మన్త్రః. <——

౧ నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయో శ్శ్రుతం మాచ్యోఢ్వం మమాముష్య ఓమ్॥ ౨౩॥౯॥

దశమోఽనువాకః.

——> తపః ప్రశంసా. <——

౧ ఋతం తప స్సత్యం తప శ్శ్రుతం తప శ్శాన్తం తపో దమ స్తప శ్శమ స్తపో దానం తపో యజ్ఞం తపో భూ ర్భువ స్సువ ర్బ్రహ్మైత దుపాస్యైత త్తపః॥ ౨౪॥౧౦॥

ఏకాదశో౽నువాకః.

విహితాచరణ, ప్రశంసా, నిషిద్ధాచరణ నిందా చ

౧ [1]యథా వృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరాద్గన్ధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గన్ధో వాతి యథా౽సిధారాం కర్తే౽వహితామవక్రామే యద్యువే యువే హవా విహ్వయిష్యామి కర్తం పతిష్యామీత్యేవ మమృతా దాత్మానం జుగుప్సేత్ ॥ ౨౫ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశో౽నువాకః

తత్త్వోపదేశః

౧ [1]అణో రణీయా న్మహతో మహీయా నాత్మా గుహాయాం నిహితో౽స్య జన్తోః। త మక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదాన్మహిమాన మీశమ్। [2]సప్త ప్రాణాః ప్రభవన్తి తస్మా త్సప్తార్చిష స్సమిధ స్సప్త జిహ్వాః। సప్త ఇమే లోకా యేషు చరన్తి ప్రాణా గుహాశయా న్నిహితా స్సప్త సప్త। [3]అత స్సముద్రా గిరయ శ్చ సర్వే౽స్మా త్స్యన్దన్తే సిన్ధవ స్సర్వరూపాః। అత శ్చ విశ్వా ఓషధయో రసాచ్చ యేనైష భూత స్తిష్ఠత్యన్తరాత్మా। [4]బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనా మృషి ర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితి ర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్ర మత్యేతి రేభన్। [5] అజా మేకాం లోహితశుక్లకృష్ణాం బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీగ్ం సరూపామ్। అజో హ్యేకో జుషమాణో౽నుశేతే జహాత్యేనాం భుక్తభోగా మజో౽న్యః ॥ ౨౬ ॥

౨ [6]హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు రన్తరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణసత్। నృష ద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా

ఋతం బృహత్ । [7]ఘృతం మిమిక్షిరే ఘృత మస్య యోని ర్ఘృతే
శ్రితో ఘృత ముస్వస్య ధామ । అనుష్వధ మావహ మాదయస్వ
స్వాహాకృతం వృషభ వక్షి హవ్యమ్ । [8]సముద్రాదూ ర్మి ర్మధుమాగ్ం
ఉదార దుపాగ్ంశునా సమమృతత్వ మానట్ । ఘృతస్య నామ
గుహ్యం యద స్తి జిహ్వా దేవానా మమృతస్య నాభిః । [9]వయం నామ
ప్రబ్రవామాఘృ తేనాస్మిన్ యజ్ఞే ధారయామా నమోభిః । ఉప బ్రహ్మా
శృణవ చ్ఛస్యమానం చతుశ్శృఙ్గో ఽవమీ ద్గౌర ఏతత్ । [10]చత్వారి
శృఙ్గా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్ షే సప్త హస్తాసో అస్య । త్రిధా
బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ ॥ ౨౭ ॥

3 [11]త్రిధాహితం పణిభి ర్గుహ్యమానం గవి దేవాసో ఘృత మన్వ-
విన్దన్ । ఇన్ద్ర ఏకగ్ం సూర్య ఏకం జజాన వేనా దేకగ్ం స్వధయా
నిష్టతక్షుః । [12]యో దేవానాం ప్రథమం పురస్తా ద్విశ్వాధియో రుద్రో
మహర్షిః । హిరణ్యగర్భం పశ్యత జాయమానగ్ం స నో దేవ శ్శుభయా
స్మృత్యా సంయునక్తు । [13]యస్మా త్పరం నాపర మస్తి కించి ద్యస్మా
న్నాణీయో నజ్యాయో ఽస్తి కశ్చిత్ । వృక్ష ఇవ స్తబ్ధో దివి తిష్ఠత్యేక
స్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్। [14]న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన
త్యాగేనై కే అమృతత్వమానశుః । పరేణ నాకం నిహితం గుహాయాం
విభ్రాజ దేతద్యతయో విశ న్తి। [15]వేదాన్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాస్సంన్యాస-
యోగాద్యతయ శ్శుద్ధసత్త్వాః। తే బ్రహ్మలోకేతు పరా న్తకాలే పరామృ-
తాత్పరిముచ్య న్తిసర్వే । [16]దహ్రం విపాపం పరమే ఽశ్మభూతం యత్పు-
ణ్డరీకం పురమధ్యసగ్ంస్థమ్ । తత్రాపి దహ్రం గగనం విశోక స్తస్మిన్

యస్తస్తదుపాసితవ్యమ్ । [17]యో వేదాదౌ స్వరః ప్రోక్తో వేదాన్తే చ ప్రతిష్ఠితః । తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరః స మహేశ్వరః ॥ ౨౦ ॥

అజోఽన్యస్య ఆవివేశ సర్వే చత్వారిచ ॥ ౧౨ ॥

త్రయోదశోఽనువాకః.

ఉపాస్యగుణవిశేషప్రదర్శనమ్

౧ [1]సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశమ్భువమ్। విశ్వం నారాయణం దేవమక్షరం పరమం పదమ్ । [2]విశ్వతః పరమాన్నిత్యం విశ్వం నారాయణగ్ం హరిమ్ । విశ్వమేవేదం పురుషస్తద్విశ్వముపజీవతి । [3]పతిం విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతమ్ । నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్ । [4]నారాయణపరో జ్యోతిరాత్మా నారాయణః పరః । నారాయణపరం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః । నారాయణ పరో ధ్యాతా ధ్యానం నారాయణః పరః। [5]యచ్చ కించిజ్జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా ॥ ౨౯ ॥

౨ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః। [6]అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం విశ్వశమ్భువమ్ । పద్మకోశప్రతీకాశగ్ం హృదయం చాప్యధోముఖమ్ । [7]అధో నిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి । జ్వాలమాలాకులం భాతీ విశ్వస్యాయతనం మహత్ । [8]సన్తతగ్ం శిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశసన్నిభమ్ । తస్యాన్తే సుషిరగ్ం సూక్ష్మం తస్మిన్త్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । [9]తస్య మధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః । సోఽగ్రభుగ్విభజన్తిష్ఠన్నాహారమజరః కవిః। తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీ రశ్మయస్తస్య సన్తతా । [10]సన్తాపయతి స్వం దేహ

మాపాదతలమస్తకః । తస్య మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః । [11]నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవ భాస్వరా । నీవారశూకవత్తన్వీ పీతా భాస్వత్యణూపమా । [12]తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః । స బ్రహ్మ స శివస్స హరిస్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్ ॥ ౩౦ ॥

అపి త్వా స త్త్వా షట్చ ॥ ౧౩ ॥

చతుర్దశోఽనువాకః.

ఆదిత్యమణ్డలే పరబ్రహ్మోపాసనమ్.

౧ ఆదిత్యో వా ఏష ఏతన్మణ్డలం తపతి తత్ర తా ఋచస్తదృచా మణ్డలగ్ం స ఋచాం లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తాని సామాని స సామ్నాం లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మణ్డలగ్ం స యజుషాం లోకస్సైషా త్రయ్యేవ విద్యా తపతి య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః ॥ ౩౧ ॥ ౧౪ ॥

పంచదశోఽనువాకః.

ఆదిత్య పురుషస్యైవ సర్వాత్మకత్వోపాస్యగుణవత్వ ప్రదర్శనమ్.

౧ ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో బలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్రమాత్మా మనో మన్యుర్మనుర్మృత్యుస్సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణో లోకపాలః కః కిం కం తత్సత్యమన్నమమృతో జీవో విశ్వః కతమస్స్వయమ్భు బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురుష ఏష భూతానామధిప-

త్రి ర్బ్రహ్మణ స్సాయుజ్యగ్ం సలోకతా మాప్నోత్యేతాసా మేవ దేవ-
తానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం స్సార్ష్టి తాగ్ం సమానలోకతా మాప్నోతి
య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్ ॥ ౩౨ ॥ ౧౫ ॥

షోడశోఽనువాకః.

సమస్త రాష్ట్రామన్త్రాః

౧ [1]నిధనపతయే నమః । [2]నిధనపతాన్తికాయ నమః । [3]ఊర్ధ్వాయ
నమః । [4]ఊర్ధ్వలిఙ్గాయ నమః । [5]హిరణ్యాయ నమః । [6]హిరణ్యలిఙ్గాయ
నమః । [7]సువర్ణాయ నమః । [8]సువర్ణలిఙ్గాయ నమః । [9]దివ్యాయ
నమః। [10]దివ్యలిఙ్గాయ నమః । [11]భవాయ నమః ॥ ౩౩ ॥

౨ [12]భవలిఙ్గాయ నమః । [13]శర్వాయ నమః। [14]శర్వలిఙ్గాయ నమః ।
[15]శివాయ నమః । [16]శివలిఙ్గాయ నమః । [17]జ్వలాయ నమః । [18]జ్వలలి-
ఙ్గాయ నమః। [19]ఆత్మాయ నమః। [20]ఆత్మలిఙ్గాయ నమః।[21]పరమాయనమః।
[22]పరమలిఙ్గాయ నమః । [23]ఏతత్సోమస్య సూర్యస్య సర్వలిఙ్గగ్ం స్థాప-
యతి పాణిమన్త్రం పవిత్రమ్ ॥ ౩౪ ॥ ౧౬ ॥

సప్తదశోఽనువాకః.

పశ్చిమవక్త్ర ప్రతిపాదకమన్త్రః.

౧ [1]సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయ వై నమోనమః ।
భవేభవే నాతిభవే భవస్వమామ్ । భవోద్భవాయ నమః ॥ ౩౫ ॥ ౧౭ ॥

అష్టాదశోఽనువాకః.

ఉత్తరవక్త్ర ప్రతిపాదకమన్త్రః

౧ [1]వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమ శ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్-
రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ

నమో బలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమః సర్వభూతదమనాయ
నమో మనోన్మనాయ నమః ॥ ౩౬ ॥ ౧౮ ॥

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

సద్యోజాతవక్త్రప్రతిపాదకమన్త్రః.

౧ [1]అఘోరేభ్యోఽథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః । [2]సర్వే-
భ్యస్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః ॥ ౩౭ ॥ ౧౯ ॥

వింశోఽనువాకః.

ప్రాగ్వక్త్రప్రతిపాదకమన్త్రః

౧ [1]తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి । [2]తన్నోరు-
ద్రః ప్రచోదయాత్ ॥ ౩౮ ॥ ౨౦ ॥

ఏకవింశోఽనువాకః

ఊర్ధ్వవక్త్రప్రతిపాదకమన్త్రః

౧ [1]ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాఽధి-
పతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్ ॥ ౩౯ ॥ ౨౧ ॥

ద్వావింశోఽనువాకః.

౧ [1]నమో హిరణ్యబాహవే హిరణ్యవర్ణాయ హిరణ్యరూపాయ
హిరణ్యపతయేఽమ్బికాపతయ ఉమాపతయే పశుపతయే నమో
నమః ॥ ౪౦ ॥ ౨౨ ॥

త్రయోవింశోఽనువాకః.

—— పారస్య పురుషస్యానుష్టుప్ ఛన్దో మన్త్రః ——

౧ [1]ఋతగ్ం సత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగలమ్। [2]ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమో నమః ॥ ౮౧ ॥ ౨౩ ॥

చతుర్వింశోఽనువాకః.

—— రుద్రదేవతాకమన్త్రః ——

౧ [1]సర్వో వై రుద్రస్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। పురుషో వై రుద్రః సన్మహో నమో నమః। విశ్వం భూతం భువనం చిత్రం బహుధా జాతం జాయమానం చ యత్। సర్వో హ్యేష రుద్రస్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు ॥ ౮౨ ॥ ౨౪ ॥

పంచవింశోఽనువాకః.

—— రుద్రదేవతాకమన్త్రః ——

౧ [1]కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమ శన్తమగ్ం హృదే। సర్వో హ్యేష రుద్రస్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। ॥ ౮౩ ॥ ౨౫ ॥

షడ్వింశోఽనువాకః.

—— అగ్నిహోత్రహవణ్యాః ఉపయుక్తస్య స్రుగ్విశేషస్యాభిధానమ్. ——

౧ [1]యస్య వై కంకత్యగ్నిహోత్రహవణీ భవతి ప్రత్యేవాస్యాహుతయస్తిష్ఠన్త్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౮౪ ॥ ౨౬ ॥

సప్తవింశో௨నువాకః.

—— రక్షోఘ్నమన్త్రనిరూపణమ్. ——

కృణుష్వ పాజ ఇతి పఞ్చ ॥ ౪౫ ॥ ౨౭ ॥

అష్టావింశో௨నువాకః.

—— భూదేవతాకమన్త్రః. ——

౧ [1]అదితి ర్దేవా గన్ధర్వా మనుష్యాః పితరో௨ సురా స్తేషాగ్ం సర్వభూతానాం మాతా మేదినీ మహతా మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగత్యుర్వీ పృథ్వీ బహులా విశ్వా భూతా కతమా కా యా సా సత్యేత్యమృతేతి వసిష్ఠః ॥ ౪౬ ॥ ౨౮ ॥

ఏకోనత్రింశో௨నువాకః.

—— జలదేవతాకమన్త్రః. ——

౧ [1]ఆపో వా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణా వా ఆపః పశవ ఆపో ௨న్న మాపో ௨మృత మాప స్సమ్రా డాపో విరా డాప స్స్వరా డాపశ్ఛన్దాగ్ం స్యాపో జ్యోతీగ్ం ష్యాపో యజూగ్ంష్యాప స్సత్యమాప స్సర్వా దేవతా ఆపో భూ ర్భువ స్సువ రాప ఓమ్ ॥ ౪౭ ॥ ౨౯ ॥

త్రింశో௨నువాకః.

—— మధ్యాహ్నసంధ్యాంగాభిమన్త్రితజలపానమన్త్రః. ——

౧ [1]ఆపః పునన్తు పృథివీం పృథివీ పూతా పునాతు మామ్। పునన్తు బ్రహ్మణస్పతి ర్బ్రహ్మపూతా పునాతు మామ్। యదుచ్ఛిష్ట మభోజ్యం

య ద్వా ద్దుశ్చరిత్రం మమ । సర్వం పునన్తు మా మాపో ఽసతాం చ ప్రతిగ్రహగ్గ్ం స్వాహా ॥ ౪౮ ॥ 30 ॥

ఏకత్రింశోఽనువాకః.

సాయంసంధ్యాకాల జలపానమన్త్రః.

౧ [1]అగ్నిశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః । పాపేభ్యో రక్షన్తామ్ । యదహ్నా పాప మకార్షమ్ । మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్ । పద్భ్యాగ్ం ముదరేణ శిశ్నా । అహ స్త దవలుమ్పతు । యత్కిఞ్చ దురితం మయి । ఇద మహం మా మమృతయోనౌ । సత్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా ॥ ౪౯ ॥ 3౧ ॥

ద్వాత్రింశోఽనువాకః.

ప్రాతస్సంధ్యాకాలజలపానమన్త్రః.

౧ సూర్యశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః । పాపేభ్యో రక్షన్తామ్ । యద్రాత్రియా పాప మకార్షమ్ । మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్ । పద్భ్యాగ్ం ముదరేణ శిశ్నా । రాత్రి స్త దవలుమ్పతు । యత్కిఞ్చ దురితం మయి । ఇద మహం మా మమృతయోనౌ । సూర్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా ॥ ౫౦ ॥ 3౨ ॥

త్రయస్త్రింశోఽనువాకః.

ప్రణవస్య ఋష్యాదివివరణమ్.

౧ [1]ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ । అగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ఇత్యార్షమ్ । గాయత్రం ఛన్దం పరమాత్మం సరూపమ్ । సాయుజ్యం వినియోగమ్ ॥ ౫౧ ॥ 33 ॥

చతుస్త్రింశోఽనువాకః.

—— గాయత్ర్యావాహనమన్త్రః. ——

౧ [1]ఆయాతు వరదా దేవీ అక్షరం బ్రహ్మసంమితమ్ । గాయత్రీం ఛన్దసాం మాతేదం బ్రహ్మ జుషస్వ మే । యదహ్నాత్కురుతే పాపం తదహ్నాత్ప్రతిముచ్యతే । యద్రాత్రియాత్కురుతే పాపం తద్రాత్రియాత్ప్రతిముచ్యతే । సర్వవర్ణే మహాదేవి సన్ధ్యావిద్యే సరస్వతి ॥ ౫౨ ॥ ౩౪ ॥

పంచత్రింశోఽనువాకః.

—— గాయత్ర్యావాహనమన్త్రః. ——

౧ [1]ఓజోఽసి సహోఽసి బలమసి భ్రాజోఽసి దేవానాం ధామనామాసి విశ్వమసి విశ్వాయుః సర్వమసి సర్వాయురభిభూరోం గాయత్రీమావాహయామి సావిత్రీమావాహయామి సరస్వతీమావాహయామి ఛన్దర్షీనావాహయామి శ్రియమావాహయామి గాయత్రియా గాయత్రీఛన్దో విశ్వామిత్రఋషిః సవితా దేవతాఽగ్నిర్ముఖం బ్రహ్మా శిరో విష్ణుర్హృదయగ్ం రుద్రశ్శిఖా పృథివీ యోనిః ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా సప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాఙ్ఖ్యాయనసగోత్రా గాయత్రీ చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా త్రిపదా షట్కుక్షిః పఞ్చశీర్షోపనయనే వినియోగః [2]ఓం భూః । ఓం భువః । ఓగ్ం సువః । ఓం మహః । ఓం జనః । ఓం తపః । ఓగ్ం సత్యమ్ । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । ఓమాపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ ౫౩ ॥ ॥ ౩౫ ॥

షట్త్రింశోఽనువాకః.

జపాదూర్ధ్వం గాయత్రీవిసర్జనమన్త్రః

౧ ఉత్తమే శిఖరే జాతే భూమ్యాం పర్వతమూర్ధని । బ్రాహ్మణే-
భ్యో ఽభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛ దేవి యథాసుఖమ్ । [2]స్తుతో మయా వరదా
వేదమాతా ప్రచోదయన్తీ పవనే ద్విజాతా । ఆయుః పృథివ్యాం ద్రవిణం
బ్రహ్మవర్చసం మహ్యం దత్వా ప్రజాతుం బ్రహ్మలోకమ్ ॥ ౫౪ ॥ ౩౬ ॥

సప్తత్రింశోఽనువాకః.

ఆదిత్యదేవతామన్త్రః.

౧ ఘృణిః సూర్య ఆదిత్యో న ప్రభా వాత్యక్షరమ్ । మధు క్షరన్తి
తద్రసమ్ । సత్యం వై తద్రస మాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూ
ర్భువ స్సువ రోమ్ ॥ ౫౫ ॥ ౩౭ ॥

అష్టాత్రింశోఽనువాకః.

త్రిసుపర్ణమన్త్రః

౧ [1]బ్రహ్మ మేతు మామ్ । మధు మేతు మామ్ । బ్రహ్మ మేవ మధు
మేతు మామ్ । యాస్తే సోమ ప్రజావత్సోఽభిసో అహమ్ । దుఃస్వ-
ప్నహ న్దురుష్షహ । యాస్తే సోమ ప్రాణాగ్ంస్తా ఞ్జుహోమి । [2]త్రిసుపర్ణ
మయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । బ్రహ్మహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి ।
యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి । తే సోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రా-
త్పఙ్క్తిం పునన్తి । ఓమ్ ॥ ౫౬ ॥ ౩౮ ॥

ఏకోనచత్వారింశోఽనువాకః.

త్రిసుపర్ణమన్త్రాః అన్యేపి మాచ.

౧ [1]బ్రహ్మ మేధయా । మధు మేధయా । బ్రహ్మమేవ మధు మేధయా ।
అద్యా నో దేవ సవితః ప్రజావ త్సావీః సౌభగమ్ । పరా దుఃష్వప్నియగ్ం

సువ । విశ్వాని దేవ సవితర్దురితాని పరాసువ। యద్భద్రం తన్మ ఆసువ । మధువాతా ఋతాయతే మధు క్షరన్తి సిన్ధవః। మాధ్వీర్నః సన్త్వోషధీః । మధు నక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధు ద్యౌరస్తు నః పితా । మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః । [2]య ఇమం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । భ్రూణహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి । తే సోమం ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రాత్పఙ్క్తిం పునన్తి। ఓమ్॥ ౫౮॥ ౩౯॥

చత్వారింశోఽనువాకః.

త్రిసుపర్ణమన్త్రాః

౧ [1]బ్రహ్మ మేధవా । మధు మేధవా । బ్రహ్మ మేవ మధుమేధవా ।
[2]బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్ । శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్న్। [3]హగ్ంసశ్శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ । నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్ । [4]ఋచే త్వా రుచే త్వా సమిత్స్రవన్తి సరితో న ధేనాః । అన్తర్హృదా మనసా పూయమానాః । ఘృతస్య ధారా అభిచాకశీమి । [5]హిరణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్ । తస్మిన్త్సుపర్ణో మధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః । తస్యాసతే హరయస్సప్త తీరే। స్వధాం దుహానా అమృతస్య ధారామ్। [6]య ఇదం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । వీరహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి । తే సోమం ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రాత్పఙ్క్తిం పునన్తి। ఓమ్ ॥ ౫౮ ॥ ౪౦ ॥

ఏకచత్వారింశోఽనువాకః.

→ మేధాభిమానిదేవతాప్రార్థనమన్త్రః. ←

౧ [1]మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగా ద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమా-
నా । త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తా న్బృహ ద్వదేమ విదథే సువీ-
రాః । [2]త్వయా జుష్ట ఋషి ర్భవతి దేవి త్వయా బ్రహ్మా గతశ్రీ రుత త్వ-
యా । త్వయా జుష్ట శ్చిత్రం విన్దతే వసు సా నో జుషస్వ ద్రవిణో
న మేధే ॥ ౫౯ ॥ ౪౧ ॥

ద్విచత్వారింశోఽనువాకః.

→ ఇంద్రాదిదేవతాప్రార్థనమన్త్రః ←

౧ [1]మేధాం మ ఇన్ద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ । మేధాం
మే అశ్వినా వుభా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా । [2]అప్సరాసు చ యా మే-
ధా గన్ధర్వేషు చ య న్మనః । దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా
సురభి ర్జుషతాగ్ంస్వాహా ॥ ౬౦ ॥ ౪౨ ॥

త్రిచత్వారింశోఽనువాకః.

→ మేధాప్రదమన్త్రః. ←

౧ [1]ఆ మాం మేధా సురభి ర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగ-
మ్యా । ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా
జుషంతామ్ ॥ ౬౧ ॥ ౪౩ ॥

చతుశ్చత్వారింశోఽనువాకః.

→ మేధాజననార్థం అగ్నీంద్రసూర్యప్రార్థనామన్త్రః. ←

౧ [1]మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు మయి
మేధాం మయి ప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ॥ ౬౨ ॥ ౪౪ ॥

పంచచత్వారింశో౽నువాకః.

అభీష్టయాచనామన్త్రః.

౧ [1]అపైతు మృత్యు రమృతం న ఆగన్వైవస్వతో నో అభయం కృణోతు । పర్ణం వనస్పతే రివాభిన శ్శీయతాగ్ం రయి స్సచతాం న శ్శచీపతిః ॥ ౬౩ ॥ ౮౫ ॥

షట్చత్వారింశో౽నువాకః.

మృత్యుదేవతాప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]పరం మృత్యో అనుపరేహి పన్థాం యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్ ॥ ౬౪ ॥ ౮౬ ॥

సప్తచత్వారింశో౽నువాకః.

ప్రజాపతిప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]వాతం ప్రాణం మనసా౽న్వారభామహే ప్రజాపతిం యో భువనస్య గోపాః। స నో మృత్యో స్త్రాయతాం పాత్వగ్ంహసో జ్యోగ్జీవా జరా మశీమహి ॥ ౬౫ ॥ ౮౭ ॥

అష్టచత్వారింశో౽నువాకః.

బృహస్పతిస్తుతిమన్త్రః.

౧ [1]అముత్ర భూయా దధ యద్యమస్య బృహస్పతే అభిశస్తే రముఞ్చః । ప్రత్యౌహతా మశ్వినా మృత్యు మస్మా ద్దేవానా మగ్నే భిషజా శచీభిః ॥ ౬౬ ॥ ౮౮ ॥

ఏకోనపంచాశోఽనువాకః.

పరమాత్మస్తుతిమన్త్రః.

౧ [1]హారిగ్ం హరన్త మనుయన్తి దేవా విశ్వస్యేశానం వృషభం మతీనామ్। బ్రహ్మ స్వరూప మనుమేద మాగా దయనం మా వివధీ ర్వి-క్రమస్వ ॥ ౬౭ ॥ ౪౯ ॥

పంచాశోఽనువాకః.

పరమాత్మస్తుతిమన్త్రః.

౧ [1]శల్కై ర్గ్ని మిన్ధాన ఉభౌ లోకౌ సనేమహమ్। ఉభయో ర్లో-కయో ర్ఋధ్వా ఽతిమృత్యుం తరామ్యహమ్ ॥ ౬౮ ॥ ౫౦ ॥

ఏకపంచాశోఽనువాకః.

మృత్యుదేవతాప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]మా ఛిదో మృత్యో మావధీ ర్మా మే బలం వివృహో మా ప్రమోషీః। ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయు రుగ్ర నృచక్షసం త్వా హ-విషా విధేమ ॥ ౬౯ ॥ ౫౧ ॥

ద్విపంచాశోఽనువాకః.

రుద్రదేవతాప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]మా నో మహాన్త ముత మా నో అర్భకం మా న ఉక్షన్త ముత మా న ఉక్షితమ్। మా నో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియా మా న స్తనువో రుద్ర రీరిషః ॥ ౭౦ ॥ ౫౨ ॥

త్రిపంచాశోఽనువాకః.

మహారుద్రప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానో రుద్రభామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే। ౭౧। ౫౩।

చతుష్పంచాశోఽనువాకః.

ప్రజాపతిప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్। ౭౨। ౫౪।

పంచపంచాశోఽనువాకః.

ఇంద్రప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషేన్ద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయఙ్కరః। ౭౩। ౫౫।

షట్పంచాశోఽనువాకః.

త్ర్యంబకస్తుతిమన్త్రః.

౧ [1]త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం, పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్। ౭౪। ౫౬।

సప్తపంచాశోఽనువాకః.

మృత్యుప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]యే తే సహస్రమయుతం పాశా మృత్యో మర్త్యాయ హన్తవే। తాన్యజ్ఞస్య మాయయా సర్వానవయజామహే। ౭౫। ౫౭।

అష్టపంచాశోఽనువాకః.

మృత్యుదేవతా (పాపనివారక) మన్త్రః.

౧ మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహా ॥ ౭౮ ॥ ౫౮ ॥

ఏకోనషష్టితమోఽనువాకః.

పాపనివారకా మన్త్రాః.

౧ [1]దేవకృతస్యైనసో ఽవయజన మసి స్వాహా। [2]మనుష్యకృతస్యై-
నసో ఽవయజన మసి స్వాహా। [3]పితృకృతస్యైనసో ఽవయజనమసి స్వా-
హా। [4]ఆత్మకృతస్యైనసో ఽవయజన మసి స్వాహా। [5]అన్యకృతస్యైనసోఽవ
యజన మసి స్వాహా। [6]అస్మత్కృతస్యైనసో ఽవయజన మసి స్వాహా।
[7]య ద్దివా చ నక్తం చైన శ్చకృమ తస్యావయజన మసి స్వాహా। [8]య
థ్స్వపన్త శ్చ జాగ్రత శ్చైన శ్చకృమ తస్యావయజన మసి స్వాహా।
[9]యథ్సుషుప్త శ్చ జాగ్రత శ్చైన శ్చకృమ తస్యావయజన మసి స్వాహా।
[10]యద్విద్వాగ్ంస శ్చావిద్వాగ్ంస శ్చైన శ్చకృమ తస్యావయజన
మసి స్వాహా। [11]ఏనస ఏనసో ఽవయజన మసి స్వాహా ॥ ౭౭ ॥ ౫౯ ॥

షష్టితమోఽనువాకః.

వసు ప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]యద్వో దేవా శ్చకృమ జిహ్వయా గురుమనసో వా ప్రయుతీ
దేవహేడనమ్। అరావా యో నో అభిదుచ్ఛునాయతే తస్మిన్ తదేనో
వసవో నిధేతన స్వాహా ॥ ౭౮ ॥ ౬౦ ॥

ఏకషష్టితమోఽనువాకః.

→ దేవతానమస్కారమన్త్రః. ←

౧ [1]కామోఽకార్షీన్నమో నమః । కామోఽకార్షీ త్కామః క-
రోతి నాహం కరోమి కామః కర్తా నాహం కర్తా కామః కారయితా
నాహం కారయితా ఏష తే కామ కామాయ స్వాహా ॥ ౭౯ ॥ ౬౧ ॥

ద్విషష్టితమోఽనువాకః.

→ దేవతానమస్కారమన్త్రః. ←

౧ మన్యు రకార్షీన్నమో నమః । మన్యు రకార్షీ న్మన్యుః కరోతి
నాహం కరోమి మన్యుః కర్తా నాహం కర్తా మన్యుః కారయితా
నాహం కారయితా ఏష తే మన్యో మన్యవే స్వాహా ॥ ౮౦ ॥ ౬౨ ॥

త్రిషష్టితమోఽనువాకః.

→ విరజాహోమమన్త్రాః. ←

౧ [1]తిలా ఞ్జుహోమి సరసాగ్ం సపిష్టా న్గన్ధార మమ చిత్తే రమన్తు
స్వాహా । [2]గావో హిరణ్యం ధన మన్నపానగ్ం సర్వేషాగ్ం శ్రియై
స్వాహా । [3]శ్రియం చ లక్ష్మీం చ పుష్టిం చ కీర్తిం చానృణ్యతామ్ ।
బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్ । శ్రద్ధామేధే ప్రజా స్సందదాతు స్వా-
హా ॥ ౮౧ ॥ ౬౩ ॥

చతుష్షష్టితమోఽనువాకః.

→ విరజాహోమమన్త్రాః. ←

౧ [1]తిలాః కృష్ణా స్తిలా శ్శ్వేతా స్తిలా స్సౌమ్యా వశానుగాః ।
తిలాః పునన్తు మే పాపం యత్కిఞ్చి ద్దురితం మయి స్వాహా ।[2]చోరస్యా-
న్నం నవశ్రాద్ధం బ్రహ్మహా గురుతల్పగః । గో స్తేయగ్ం సురాపానం
భ్రూణహత్యా తిలా శాన్తిగ్ం శమయన్తు స్వాహా । [3]శ్రీ శ్చ లక్ష్మీ శ్చ పు-

ష్టీశ్చ కీర్తిం చానృణ్యతామ్ । బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్ । శ్రద్ధా మేధే ప్రజ్ఞా తు జాతవేద స్సం దదాతు స్వాహా ॥ ౮౨ ॥ ౭౮ ॥

పంచషష్టితమోఽనువాకః.

విరజాహోమమన్త్రాః.

౧ [1]ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [2]వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతోబుద్ధ్యాకూతి స్సంకల్పా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [3]త్వక్చర్మమాగ్ంస రుధిరమేదో మజ్జాస్నాయవో ఽస్థీని మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [4]శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘశిశ్నోపస్థపాయవో మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [5]ఉత్తిష్ఠ పురుష హరితపిఙ్గల లోహితాక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా ॥ ౮౩ ॥ ౬౯ ॥

షట్షష్టితమోఽనువాకః.

విరజాహోమమన్త్రాః.

౧ [1]పృథివ్యాప స్తేజో వాయు రాకాశా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [2]శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [3]మనో వాక్కాయకర్మాణి మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [4]అవ్యక్తభావై రహంకారై ర్జ్యోతి రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా । [5]ఆత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజా

విపాప్మా భూయాసగ్ం స్వాహా । [6]అన్తరాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి
రహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్ం స్వాహా । [7]పరమాత్మా మే శుధ్య-
న్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్ం స్వాహా । [8]క్షుధే స్వా-
హా । [9]క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా । [10]వివిట్యై స్వాహా । [11]ఋగ్విధానాయ
స్వాహా । [12]కషోత్కాయ స్వాహా । [13]క్షుత్పిపాసామలం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీ
ర్నాశయామ్యహమ్ । అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్ణుద మే పాప్మా-
నగ్ం స్వాహా । [14]అన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయ
మానన్దమయ మాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా
భూయాసగ్ం స్వాహా ॥ ౮౪ ॥ ౬౬ ॥

సప్తషష్టితమోఽనువాకః

వైశ్వదేవమన్త్రాః

౧ [1]అగ్నయే స్వాహా । [2]విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహా । [3]ధ్రు-
వాయ భూమాయ స్వాహా । [4]ధ్రువక్షితయే స్వాహా । [5]అచ్యుతక్షి-
తయే స్వాహా । [6]అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా । [7]ధర్మాయ స్వాహా ।
[8]అధర్మాయ స్వాహా । [9]అద్భ్యః స్వాహా । [10]ఓషధివనస్పతిభ్యః
స్వాహా ॥ ౮౫ ॥

౨ [11]రక్షోదేవజనేభ్యః స్వాహా । [12]గృహ్యాభ్యః స్వాహా । [13]అవ-
సానేభ్యః స్వాహా । [14]అవసానపతిభ్యః స్వాహా । [15]సర్వభూతేభ్యః
స్వాహా । [16]కామాయ స్వాహా । [17]అన్తరిక్షాయ స్వాహా । [18]యదేజతి
జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నామ్నే స్వాహా । [19]పృథివ్యై
స్వాహా । [20]అన్తరిక్షాయ స్వాహా ॥ ౮౬ ॥

౩ [21]దివే స్వాహా । [22]సూర్యాయ స్వాహా । [23]చన్ద్రమసే స్వాహా।
[24]నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా। [25]ఇన్ద్రాయ స్వాహా । [26]బృహస్పతయే స్వాహా।
[27]ప్రజాపతయే స్వాహా । [28]బ్రహ్మణే స్వాహా । [29]స్వధా పితృభ్య
స్స్వాహా । [30]నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా ॥ ౮౭ ॥

౪ [31]దేవేభ్యస్స్వాహా । [32]పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు । [33]భూతేభ్యో
నమః । [34]మనుష్యేభ్యో హన్తా । [35]ప్రజాపతయేస్వాహా । [36]పరమేష్ఠినే
స్వాహా । [37]యథా కూపశ్శతధార స్సహస్రధారో అక్షితః । ఏవా మే
అస్తు ధాన్యగ్ం సహస్రధార మక్షితమ్ । ధనధాన్యై స్వాహా । [38]యే
భూతాః ప్రచరన్తి దివానక్తం బలి మిచ్ఛన్తో వితుదస్య ప్రేష్యాః ।
తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు
స్వాహా ॥ ౮౮ ॥

ఓషధివనస్పతిభ్య స్స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా నమో రు-
ద్రాయ పశుపతయే స్వాహా వితుదస్య ప్రేష్యా ఏకం చ ॥ ౬౭ ॥

అష్టషష్టితమోఽనువాకః.

పాపక్షయార్థం జప్యః మన్త్రః.

౧ [1]ఓం తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా । ఓం
తథ్సత్యమ్ । ఓం తత్సర్వమ్ । ఓం తత్పురోర్నమః । అన్తశ్చరతి
భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కా-
రస్త్వ మిన్ద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణు స్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజా-
పతిః । త్వం తదాప ఆపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూ ర్భువ
స్సువ రోమ్ ॥ ౮౯ ॥ ౬౮ ॥

ఏకోనసప్తతితమోఽనువాకః.

ప్రాణాహుతిమన్త్రాః.

౧ [1]శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । [2]శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । [3]శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । [4]శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । [5]శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । [6]బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ । [7]అమృతోపస్తరణమసి । [8]శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । శివో మా విశాప్రదాహాయ । ప్రాణాయ స్వాహా ॥ ౯౦ ॥

౨ [9]శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । శివో మా విశాప్రదాహాయ । అపానాయ స్వాహా [10]శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । శివో మా విశాప్రదాహాయ । వ్యానాయ స్వాహా । [11]శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । శివో మా విశాప్రదాహాయ । ఉదానాయ స్వాహా । [12]శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । శివో మా విశాప్రదాహాయ । సమానాయ స్వాహా । [13]బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ । [14]అమృతాపిధానమసి ॥ ౯౧ ॥

ప్రాణాయ స్వాహా సమానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి చత్వారి చ ॥ ౬౯ ॥

సప్తతితమోఽనువాకః.

భుక్తాన్నాభిమన్త్రణమన్త్రాః.

౧ [1]శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యాఽమృతగ్ం హుతమ్ । ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ । [2]శ్రద్ధాయామపానే నివిశ్యాఽమృతగ్ం హుతమ్ ।

అపాన మన్నేనాప్యాయస్వ । [3]శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । వ్యాన మన్నేనాప్యాయస్వ । [4]శ్రద్ధాయా ముదానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । ఉదాన మన్నేనాప్యాయస్వ । [5]శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । సమాన మన్నేనాప్యాయస్వ ॥ ౬౨ ॥ ౭౦ ॥

ఏకసప్తతితమోఽనువాకః.

జీవాత్మస్వరూపానుసంధానమన్త్రః.

౧ [1]అఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషోఽఙ్గుష్ఠం చ సమాశ్రితః । ఈశ స్సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్ ॥ ౬౩ ॥ ౭౧ ॥

ద్విసప్తతితమోఽనువాకః.

అవయవస్వస్థతాప్రార్థనామన్త్రః.

౧ [1]వాఙ్మ ఆసన్ । నసోః ప్రాణః । అక్ష్యో శ్చక్షుః । కర్ణయో శ్శ్రోత్రమ్ । బాహువో ర్బలమ్ । ఊరువో రోజః । అరిష్టా విశ్వాన్యఙ్గాని తనూః । తనువా మే సహ నమ స్తే అస్తు మా మాహిగ్ంసీః ॥ ౬౪ ॥ ౭౨ ॥

త్రిసప్తతితమోఽనువాకః.

ఇన్ద్రసప్తర్షిసంవాదమన్త్రః.

౧ [1]వయ స్సుపర్ణా ఉపసేదు రిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః । అప ధ్వాన్త మూర్ణుహి పూర్ధి చక్షు ర్ముముగ్ధ్యస్మా న్నిధయేవ బద్ధాన్ ॥ ౬౫ ॥ ౭౩ ॥

చతుస్సప్తతితమోఽనువాకః.

హృదయాలంభనమన్త్రః.

౧ ప్రాణానాం గ్రన్థిరసి రుద్రో మా విశాన్తకః । తేనాన్నేనాప్యాయస్వ ॥ ౯౬ ॥ ౭౪ ॥

పఞ్చసప్తతితమోఽనువాకః.

దేవతాప్రాణనిరూపణమన్త్రః.

౧ నమో రుద్రాయ విష్ణవే మృత్యుర్మే పాహి ॥ ౯౭ ॥ ౭౫ ॥

షట్సప్తతితమోఽనువాకః.

అగ్నిస్తుతిమన్త్రః.

౧ త్వమగ్నే ద్యుభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వమద్భ్యస్త్వమశ్మనస్పరి । త్వం వనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వం నృణాం నృపతే జాయసే శుచిః ॥ ౯౮ ॥ ౭౬ ॥

సప్తసప్తతితమోఽనువాకః.

అభీష్టయాచనామన్త్రః.

౧ [1]శివేన మే సంతిష్ఠస్వ స్యోనేన మే సంతిష్ఠస్వ సుభూతేన మే సంతిష్ఠస్వ బ్రహ్మవర్చసేన మే సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యర్ధిమను సంతిష్ఠస్వోప తే యజ్ఞ నమ ఉప తే నమ ఉప తే నమః ॥ ౯౯ ॥ ౭౭ ॥

అష్టసప్తతితమోఽనువాకః.

జ్ఞానసాధనవిధానమ్.

౧ [1]సత్యం పరం పరగ్ం సత్యగ్ం సత్యేన న సువర్గాల్లోకాచ్చ్యవన్తే కదాచన సతాగ్ం హి సత్యం తస్మాత్సత్యే రమన్తే [2]తప ఇతి తపో నానశనాత్పరం యద్ధి పరం తపస్తద్దుర్ధర్షం తద్దురాధర్షం

తస్మా త్తపసి రమన్తే[3]దమ ఇతి నియతం బ్రహ్మచారిణ స్తస్మా ద్దమే రమన్తే[4]శమ ఇత్యరణ్యే మునయ స్తస్మా చ్ఛమే రమన్తే[5]దాన మితి స-ర్వాణి భూతాని ప్రశగ్ంసన్తి దానా న్నాతి దుష్కరం తస్మా ద్దానే రమన్తే[6]ధర్మ ఇతి ధర్మేణ సర్వ మిదం పరిగృహీతం ధర్మా న్నాతి-దుష్కరం తస్మా ద్ధర్మే రమన్తే[7]ప్రజన ఇతి భూయాగ్ంస స్తస్మా ద్భూయిష్ఠాః ప్రజాయన్తే తస్మా ద్భూయిష్ఠాః ప్రజననే రమన్తే[8]ఽ-గ్నయ ఇత్యాహ తస్మా దగ్నయ ఆధాతవ్యా[9]అగ్నిహోత్ర మిత్యాహ తస్మా దగ్నిహోత్రే రమన్తే[10]యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవా స్తస్మా ద్యజ్ఞే రమన్తే[11]మానస మితి విద్వాగ్ంస స్తస్మా ద్విద్వాగ్ంస ఏవ మానసే రమన్తే[12]న్యాస ఇతి బ్రహ్మా బ్రహ్మా హి పరః పరో హి బ్రహ్మా తాని వా ఏతాన్యవరాణి పరాగ్ంసి న్యాస ఏవాత్యరేచయ[13]ద్య ఏవం వే-దేత్యుపనిషత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ౭౮ ॥

ఏకోనాశీతితమోఽనువాకః.

ఆఖ్యాయికాముఖేన జ్ఞానసాధననిరూపణమ్.

౧ [1]ప్రాజాపత్యో హారుణి స్సుపర్ణేయః ప్రజాపతిం పితర ముప ససార కిం భగవన్తః పరమం వదన్తీతి తస్మై ప్రోవాచ [2]సత్యేన వా-యురావాతి సత్యేనాదిత్యో రోచతే దివి సత్యం వాచః ప్రతిష్ఠా స-త్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా త్సత్యం పరమం వదన్తి [3]తపసా దేవా దేవతా మగ్ర ఆయ న్తపసర్షయ స్సువ రన్వవిన్ద న్తపసా సపత్నాన్ప్ర-ణుదామారాతీ స్తపసి సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా త్తపః పరమం వదన్తి [4]దమేన దాన్తాః కిల్బిష మవధూన్వన్తి దమేన బ్రహ్మచారిణ స్సువరగ-చ్ఛ న్దమో భూతానాం దురాధర్షం దమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా-

ద్దమః పరమం వదన్తి [5]శమేన శాన్తా శ్శివ మాచరన్తి శమేన నాకం
మునయోఽన్వవిన్దఞ్ఛమో భూతానాం దురాధర్షఞ్ఛమే సర్వం
ప్రతిష్ఠితం తస్మాచ్ఛమః పరమం వదన్తి [6]దానం యజ్ఞానాం వరూథం
దక్షిణా లోకే దాతారగ్ం సర్వభూతాన్యుపజీవన్తి దానేనారాతీ ర-
పానుదన్త దానేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి దానే సర్వం ప్రతిష్ఠితం
తస్మాద్దానం పరమం వదన్తి [7]ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా లోకే
ధర్మిష్ఠం ప్రజా ఉపసర్పన్తి ధర్మేణ పాపమపనుదతి ధర్మే సర్వం ప్రతి-
ష్ఠితం తస్మాద్ధర్మం పరమం వదన్తి [8]ప్రజననం వై ప్రతిష్ఠా లోకే సాధు
ప్రజాయాస్తన్తుం తన్వానః పితృణామనృణో భవతి తదేవ తస్యా
అనృణం తస్మాత్ప్రజననం పరమం వదన్త్య[9]గ్నయో వై త్రయీ
విద్యా దేవయానః పన్థా గార్హపత్య ఋక్పృథివీ రథన్తర మన్వా-
హార్యపచనం యజురన్తరిక్షం వామదేవ్య మాహవనీయ స్సామ
సువర్గో లోకో బృహ త్తస్మా దగ్నీ న్పరమం వదన్త్య[10]గ్నిహోత్రగ్ం
సాయం ప్రాత ర్గృహాణాం నిష్కృతి స్స్విష్టగ్ం సుహుతం యజ్ఞ-
క్రతూనాం ప్రాయణగ్ం సువర్గస్య లోకస్య జ్యోతి స్తస్మా దగ్ని-
హోత్రం పరమం వదన్తి [11]యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞేన హి దేవా దివం గతా
యజ్ఞేనాసురా నపానుదన్త యజ్ఞేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి యజ్ఞే
సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా ద్యజ్ఞం పరమం వదన్తి [12]మానసం వై ప్రాజా-
పత్యం పవిత్రం మానసేన మనసా సాధు పశ్యతి మానసా ఋషయః
ప్రజా అసృజన్త మానసే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాన్మానసం పరమం
వదన్తి [13]న్యాస ఇత్యాహు ర్మనీషిణో బ్రహ్మాణం [14]బ్రహ్మా విశ్వః
కతమ స్స్వయమ్భుః ప్రజాపతి స్సంవత్సర ఇతి [15]సంవత్సరోఽసా

వాదిత్యో య ఏష ఆదిత్యే పురుష స్స పరమేష్ఠీ బ్రహ్మాత్మా [16]యాభి-
రాదిత్య స్తపతి రశ్మిభి స్తాభిః పర్జన్యో వర్షతి పర్జన్యేనౌషధివనస్ప-
తయః ప్రజాయన్త ఓషధివనస్పతిభి రన్నం భవత్యన్నేన ప్రాణాః ప్రా-
ణై ర్బలం బలేన తప స్తపసా శ్రద్ధా శ్రద్ధయా మేధా మేధయా మనీషా
మనీషయా మనో మనసా శాన్తి శ్శాన్త్యా చిత్తం చిత్తేన స్మృతిగ్ం
స్మృత్యా స్మారగ్ం స్మారేణ విజ్ఞానం విజ్ఞానేనాత్మానం వేదయతి త-
స్మా దన్నం దద థ్సర్వాణ్యేతాని దదాత్యన్నా త్ప్రాణా భవన్తి భూ-
తానాం ప్రాణై ర్మనో మనస శ్చ విజ్ఞానం విజ్ఞానా దానన్దో బ్రహ్మ-
యోని [17]స్స వా ఏష పురుషః పఞ్చధా పఞ్చాత్మా యేన సర్వ మిదం
ప్రోతం పృథివీ చాన్తరిక్షం చ ద్యౌ శ్చ దిశ శ్చావాన్తరదిశా శ్చ స
వై సర్వ మిదం జగ థ్స సభూతగ్ం స భవ్యం జిజ్ఞాసక్లృప్త ఋతజా ర-
యిష్ఠా శ్శ్రద్ధా సత్యో మహస్వా న్తపసో వరిష్ఠా [18]జ్ఞాత్వా తమేవం
మనసా హృదా చ భూయో న మృత్యు ముపయాహి విద్వా [19]న్త-
స్మాన్న్యాస మేషాం తపసా మతిరిక్తమాహు[20]ర్వసురణ్వో విభూ రసి ప్రా-
ణే త్వమసి సన్ధాతా బ్రహ్మ న్త్వమసి విశ్వధృ త్తేజో దా స్త్వమస్యగ్నిరసి
వర్చోదా స్త్వమసి సూర్యస్య ద్యుమ్నోదా స్త్వమసి చన్ద్రమస ఉ-
పయామగృహీతోఽసి బ్రహ్మణే త్వా మహస[21]ఓమిత్యాత్మానం యు-
ఞ్జీత[22]తద్వై మహోపనిషదం దేవానాం గుహ్యం[23]య ఏవం వేద
బ్రహ్మణో మహిమాన మాప్నోతి తస్మా ద్బ్రహ్మణో మహిమాన మి-
త్యుపనిషత్ ॥ ౧౦౧ ॥ ౭౯ ॥

అశీతితమోఽనువాకః.

లౌకికవ్యవహారాణాం యాగరూపప్రతిపాదకశ్రుతిః.

౧ [1]తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా యజమానశ్శ్రద్ధా పత్నీ
శరీరమిధ్మమురో వేదిర్లోమాని బర్హిర్వేదశ్శిఖా హృదయం యూపః
కామ ఆజ్యం మన్యుః పశుస్తపోఽగ్నిర్దమశ్శమయితా దక్షిణా
వాగ్ఘోతా ప్రాణ ఉద్గాతా చక్షురధ్వర్యుర్మనో బ్రహ్మా శ్రోత్రమగ్నీ-
[2]ద్యావద్ధ్రియతే సా దీక్షా యదశ్నాతి తద్ధవిర్యత్పిబతి తదస్య సోమ-
పానం యద్రమతే తదుపసదో యథ్సంచరత్యుపవిశత్యుత్తిష్ఠతే చ స
ప్రవర్గ్యో యన్ముఖం తదాహవనీయో యా వ్యాహృతిరాహుతిర్య-
దస్య విజ్ఞానం తజ్జుహోతి యథ్సాయం ప్రాతరత్తి తథ్సమిధం యత్ప్రా-
తర్మధ్యన్దినగ్ం సాయం చ తాని సవనాని యే [3]అహోరాత్రే తే దర్శ
పూర్ణమాసౌ యేఽర్ధమాసాశ్చ మాసాశ్చ తే చాతుర్మాస్యాని య
ఋతవస్తే పశుబన్ధా యే సంవథ్సరాశ్చ పరివథ్సరాశ్చ తేఽహర్గణా
స్సర్వవేదసం వా ఏతథ్సత్రం యన్మరణం తదవభృథ [4]ఏతద్వై జరా-
మర్యమగ్నిహోత్రగ్ం సత్రం య ఏవం విద్వానుదగయనే ప్ర-
మీయతే దేవానామేవ మహిమానం గత్వాఽఽదిత్యస్య సాయుజ్యం
గచ్ఛత్యథ యో దక్షిణే ప్రమీయతే పితౄణామేవ మహిమానం
గత్వా చన్ద్రమసస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్యేతౌ వై సూర్యా
చన్ద్రమసోర్మహిమానౌ బ్రాహ్మణో విద్వానభిజయతి తస్మాద్బ్రహ్మణో
మహిమానమాప్నోతి తస్మాద్బ్రహ్మణో మహిమానమ్ ॥ ౧౦౨ ॥ ౮౦॥

౨ [1]అష్టౌస్పైకపఞ్చాశచ్ఛతం, [2]జాతవేదసే చతుర్దశ [3]భూరన్నం,
[4]భూరగ్నయే, [5]భూరగ్నయే, ద్వైకమేకం; [6]పాహి, [7]పాహి, చత్వారి,

చత్వారి; [8]యశ్ఛన్దసాం ద్వే, [9]నమో బ్రహ్మణ, [10]ఋతం తపో [11]యథా
వృక్షస్యైకః, మేకః; [12]మణోరణీయాగ్ం, శ్చతుస్త్రిగ్ంశః; [13]త్సహస్రశీర్-
షగ్ంషడ్విగ్ంశతిః, [14]రాదిత్యో వా, ఏష [15]ఆదిత్యో వై తేజః, ఏకమేకం;
[16]నిధనపతయే త్రయోవిగ్ంశతిః, [17]సద్యోజాతం త్రీణి, [18]వామదేవా-
యైకః, [19]మఘోరేభ్య, [20]స్తత్పురుషాయ ద్వే ద్వే; [21]ఈశానో, [22]నమో
హిరణ్యబాహవ, ఏకమేకః; [23]మృతగ్ం సత్యం ద్వే, [24]సర్వో వై
రుద్రశ్చత్వారి, [25]కద్రుద్రాయ త్రీణి, [26]యస్య వైకఙ్కతీ, [27]కృణుష్వ
పాజో, [28]ఉదితి, [29]రాపో వా, ఇదగ్ం సర్వ, మేకమేకః; [30]మాపః పునన్తు
చత్వా, [31]ర్యగ్నిశ్చ, [32]సూర్యశ్చ నవ స[33]వో, మితిచత్వా[34]ర్యా, యాతు
పఞ్చ, [35]జోఽసి దశ, [36]త్తమే చత్వారి, [37]ఘృణిస్త్రీణి, [38]బ్రహ్మమేతు
మాం యాస్తే బ్రహ్మహత్యాం ద్వాదశ, [39]బ్రహ్మ మేధయా ఉద్యాన
ఇమం భ్రూణహత్యాం, [40]బ్రహ్మ మేధవా బ్రహ్మా దేవానా మిదం
వీరహత్యా మేకాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతి; [41]ర్మేధా దేవీ,
[42]మేధాం మ ఇన్ద్రః, శ్చత్వారి చత్వా; [43]ర్యా మాం మేధా ద్వే,
[44]మయి మేధామేక, [45]మపైతు, [46]పరం, [47]వాతం ప్రాణ, [48]మముత్ర
భూయా, [49]ద్ధరిగ్ం, [50]శల్కై రగ్నిం, [51]మా ఛిదో మృత్యో, [52]మా నో
మహాన్తం, [53]మానస్తోకే, [54]ప్రజాపతే, [55]స్వస్తిదా, [56]త్ర్యమ్బకం, [57]యే
తే సహస్ర మయుతం ద్వే ద్వే; [58]మృత్యవే స్వాహైకం, [59]దేవకృత-
స్యైకాదశ, [60]యద్వో దేవాః [61]కామోఽకార్షీ[62]న్మన్యురకార్షీ
ద్వే ద్వే, [63]తిలాఞ్జుహోమి గావ శ్శ్రియం ప్రజాః పఞ్చ, [64]తిలాః
కృష్ణాశ్వేరస్య శ్రీః ప్రజ్ఞాతు జాతవేద సన్తు, [65]ప్రాణ వాక్త్వక్ఛ్ర
ఉత్తిష్ఠ పురుష పఞ్చ, [66]పృథివీ శబ్ద మనో వాగవ్యక్తాత్మాఽన్తరాత్మా

పరమాత్మా మే క్షుధేఽన్నమయ పఞ్చద[67]శాగ్నయే స్వాహైకచత్వా-
రిగ్ంశ, [68]దోం తస్సృష్టానవ, [69]శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టో ఽమృతం
జుహోమి చతుర్విగ్ంశతి, [70]శ్రద్ధాయాం ద[71]శాఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషో
ద్వే, [72]వాఙ్మ ఆసన్నష్టో, [73]వయస్సుపర్ణాః, [74]ప్రాణానాం గ్రన్థిరసి
ద్వే ద్వే; [75]నమో రుద్రాయైకం, [76]త్వమగ్నే ద్యుభిర్ద్వే, [77]శివేన మే సంతి-
ష్ఠస్వ, [78]సత్యం, [79]ప్రాజాపత్య, [80]స్తస్యైవ మేకమేక; షశీతిః ॥ ౮౦ ॥

[1]అమ్భస్యపారే, [11]స్వస్తినః, [21]పాహి నో అగ్న ఏకయా, [31]ఉఽద్ది-
తోఽయ్వా ఏష, [41]ఋతగ్ం సత్య, [51]మోమి, [61]త్యామూం మేధా, [71]మాన
స్తోకే, [81]తిలాఞ్జుహోమి, [91]శ్రద్ధాయా మపానే నివిష్టః, [101]ప్రాజాపత్యో,
[102]ద్వ్యుత్తరశతమ్ ॥ ౧౦౨ ॥

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

సహ నావవతు । సహ నౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వి నావధీతమస్తు మా విద్విషావహై । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ । శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది చతుర్థప్రపాఠకే

ఆన్ధ్రపాఠస్సమాప్తః.

ఆరణ్యకం సమాప్తమ్.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే

ఏకాగ్నికాణ్డే - ప్రథమః ప్రపాఠకః.

వివాహమన్త్రాః. అష్టాదశఖండాః.

కాండర్షయః = విశ్వే దేవాః.

ప్రథమః ఖణ్డః. మన్త్రాః దశ.

—— కన్యావరణాదిమన్త్రాః. ——

౧ హరిః ఓమ్। [1]ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి వరేభి ర్వరాగ్ం అభి షు ప్ర సీదత। అస్మాక మిన్ద్ర ఉభయం జుజోషతి య థ్సోమ్యస్యా*న్ధసో బుబోధతి। [2]అనృక్షరా ఋజవ స్సన్తు పన్థా యేభి స్సఖాయో యన్తి నో వరేయమ్। స మర్యమా సం భగో నో నినీయా థ్సం జాస్పత్యగ్ం సుయమ మస్తు దేవాః। [3]అభ్రాతృఘ్నీం వరుణా పతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇన్ద్రా పుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తా మస్యై సవిత స్సువ। [4]అఘోరచక్షు రపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్య స్సుమనా స్సువర్చాః। జీవసూ ర్దేవకామా స్యోనా శం నో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే। [5]ఇద మహం యా త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మీ స్తాం నిర్దిశామి। [6]జీవాగ్ం రుదన్తి వియన్తే అధ్వరే దీర్ఘా మను ప్రసితిం దీధియు ర్నరః। వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే। [7]వ్యుక్ష త్క్రూర ముదచన్త్వాప ఆఽస్యై బ్రాహ్మణా స్స్న-

---

* య థ్సోమ్య.

పనగ్ం వహన్తు । అవీరఘ్నీ రుదచరన్త్వాపః । [8]అర్యమ్ణో అగ్నిం
పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్రువో దేవరాశ్చ । [9]ఖే ఽనసః ఖే
రథః ఖే యుగస్య శచీపతే । అపాలా మిన్ద్ర త్రిః పూ త్వ్యకర ద్సూ-
ర్యవర్చసమ్ । [10]శం తే హిరణ్యగ్ం శము సన్త్వాప శ్శం తే మేధీ భవతు
శం యుగస్య తృద్మ । శం త ఆప శ్శతపవిత్రా భవన్త్వథా పత్యా
తన్వగ్ం సగ్ం సృజస్వ ॥ ౧ ॥

దీధియు ర్నరో ఽష్టౌ చ ॥ ౧ ॥

ద్వితీయః ఖండః. మన్త్రాః అష్టౌ.

కన్యాస్నాపనాదిమన్త్రాః

౧ [1]హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్ హిత్వా ఽ-
వద్య మాపః । శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభి ష్ట్వా దేవ స్సవితా
పునాతు । [2]హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో
యాస్వగ్నిః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆప శ్శగ్ం
స్యోనా భవన్తు । [3]యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యా-
నృతే అవపశ్య ఞ్జనానామ్ । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా
స్తా స్త ఆప శ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । [4]యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం
యా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సు-
వర్ణా స్తా స్త ఆప శ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । [5]శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వా-
ప శ్శివయా తనువోప స్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుత శ్శుచయో యాః
పావకా స్తా స్త ఆప శ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । [6]పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా
భవన్తు విశ్వతః । వృద్ధాయు మను వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః ।
[7]ఆశాసానేత్యేషా । [8]పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా

ప్రవహాతాగ్ం రథేన । గృహాన్ గచ్ఛ గృహపత్నీ యథా ఽసో వశినీ త్వం విదథ మావదాసి ॥ ౨ ॥

భవన్తు పఞ్చచ ॥ ౨ ॥

తృతీయః ఖండః. మన్త్రాః చతుర్దశ.

కన్యాభిమన్త్రణ పాణిగ్రహణాదిమన్త్రాః.

౧ [1]సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతి స్తురీయ స్తే మనుష్యజాః । [2]సోమో ఽదద ద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వో ఽదద దగ్నయే । రయిం చ పుత్రాగ్(ం)శ్చాదా దగ్ని ర్మహ్య మథో ఇమామ్ । [3]గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టి ర్యథా ఽసః । భగో అర్యమా సవితా పురన్ధి ర్మహ్యం త్వా ఽదు ర్గార్హపత్యాయ దేవాః । [4]తే హ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహో హితాః । మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్ । [5]సరస్వతి ప్రేద మవ సుభగే వాజినీవతి । తాం త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః । [6]య ఏతి ప్రదిశః సర్వా దిశో ఽను పవమానః । హిరణ్యహస్త ఐరంమ స్స త్వా మన్మనసం కృణోతు । [7]ఏక మిషే విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు [8]ద్వే ఊర్జే [9]త్రీణి వ్రతాయ [10]చత్వారి మాయోభవాయ [11]పఞ్చ పశుభ్య [12]ష్షడృతుభ్య [13]స్సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు స్త్వా ఽన్వేతు । [14]సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యా త్తే మా యోషగ్ం సఖ్యా న్మే మా యోష్ఠా స్సమయావ సంకల్పావహై సం ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ । ఇష మూర్జ మభిసంవసానౌ సంనౌ మనాగ్ంసి సం వ్రతా స ము చిత్తా-

న్యాకరమ్ । సా త్వమస్యమోఽహమమోఽహమస్మి సాత్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనోఽహమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి సూనృతే ॥ 3 ॥

అగ్నిర్ష్టట్చ ॥ 3 ॥

చతుర్థః ఖండః. మన్త్రాః షోడశ.

వివాహప్రధానహోమమన్త్రాః.

౧ [1]సోమాయ జనివిదే స్వాహా [2]గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహా [3]అగ్నయే జనివిదే స్వాహా । [4]కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవ దీక్షామదాస్థ స్వాహా । [5]ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ । యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాఽసతి । [6]ఇమాం త్వమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి । [7]అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం(౦) స్త్రీ పౌత్రమఘం న రోదాత్ । [8]ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభిప్రబుధ్యతామియమ్ । [9]మా తే గృహే నిశి ఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు । మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానామ్ । [10]ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అ-

శ్వినా చ స్తనంధయ న్తగ్ం సవితా ఽభిరక్షతు । ఆవాసస్సః పరి-
ధానా ద్బృహస్పతి ర్విశ్వే దేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్ । [11]అప్రజస్తాం
పౌత్రమృత్యుం పాప్మాన ముత వా ఽఘమ్ । శీర్ష్ణ స్స్రజ మివోన్ముచ్య
ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశమ్ । [12]ఇమం మే వరుణ, [13]తత్త్వా
యామి[14]త్వం నో అగ్నే [15]స త్వం నో అగ్నే [16]త్వమగ్నే అయాఽస్య-
యాస న్మనసా హితః । అయా సన్ హవ్య మూహిషే ఽయా నో
ధేహి భేషజమ్ ॥ ౪ ॥

ఇయ మష్టౌ చ ॥ ౪ ॥

పంచమః ఖండః. మన్త్రాః అష్టాదశ.

లాజహోమాది మన్త్రాః.

౧ [1]ఆ తిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్(ం)స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృ-
తన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః । [2]ఇయం నార్యుప బ్రూతే కుల్పా-
న్యావపన్తికా । దీర్ఘాయు రస్తు మే పతి ర్జీవాతు శరద శ్శతమ్ ।
[3]తుభ్య మగ్రే పర్యవహ న్థ్సూర్యాం వహతునా సహ । పునః పతిభ్యో
జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ । [4]పునః పత్నీ మగ్ని రదా-
దాయుషా సహ వర్చసా । దీర్ఘాయు రస్యా యః పతి స్స ఏతు
శరద శ్శతమ్ । [5]విశ్వా ఉత త్వయా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ ।
అతిగాహేమహి ద్విషః । [6]ఆ తిష్ఠేమ మశ్మానమ్ । [7]అర్యమణం ను
దేవం కన్యా అగ్ని మయక్షత । స ఇమాం దేవో అధ్వరః ప్రేతో
ముఞ్చాతి నాముత స్సుబద్ధా మముతస్కరత్ । [8]తుభ్య మగ్రే పర్య-
వహా[9]న్పునః పత్నీ మగ్నిరదా[10]ద్విశ్వా ఉత త్వయా వయ[11]మా తిష్ఠే-
మ మశ్మానమ్ । [12]త్వ మర్యమా భవసి య త్కనీనాం నామ స్వ-

ధాస్వ ధ్నవర్యం బిభర్షి । అ్రజ్ఞన్తి వృషణగ్ం సుధితం న గోభి ర్య ద్దం-
పతీ సమనసా కృణోషి । [13]తుభ్య మగ్నే పర్యవహ [14]న్పున-ః పత్నీ
మగ్నిరదా [15]ద్విశ్వా ఉత త్వయా వయమ్ । [16]ప్ర త్వా ముఞ్చామి వ-
రుణస్య పాశా ద్యేన త్వాఽబధ్నా త్సవితా సుకేతః । ధాతు శ్చ
యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి ।
[17]ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః ।
ధాతు శ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహ పత్యా
కృణోమి । [18]అయా శ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీ శ్చ సత్య మి త్త్వ మయా అసి ।
అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి
భేషజమ్ ॥ ౫ ॥

ద్విష ష్షుశేవ స్త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

షష్ఠః ఖండః. మన్త్రాః ఏకాదశ.

రథారోహణాదిమన్త్రాః.

౧ [1]సత్యేనో త్తభితా భూమి స్సూర్యేణో త్తభితా ద్యౌః । ఋ-
తేనాఽఽదిత్యా స్తిష్ఠన్తి దివి సోమో అధిశ్రితః । [2]యుఞ్జన్తి బ్రధ్నం
[3]యోగేయోగే । [4]సుకిగ్ంశుకగ్ం శల్మలిం విశ్వరూపగ్ం హిరణ్య
వర్ణగ్ం సువృతగ్ం సుచక్రమ్ । ఆరోహ వధ్వమృతస్య లోకగ్ం
స్యోనం పత్యే వహతుం కృణుష్వ । [5]ఉదు త్తర మారోహన్తీ వ్యస్య-
న్తీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యు రారోహ ప్రజయా చ వి-
రా డ్భవ । [6]సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ ।
ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । [7]స్నుషాణాగ్ం శ్వ-

శురాణాం ప్రజాయా శ్చ ధనస్య చ । పతీనాం చ దేవృణాం చ
సజాతానాం విరా డ్భవ । [8]నీలలోహితే భవతః కృత్యా సక్తి ర్వ్య-
జ్యతే। ఏధన్తే ఽస్యా జ్ఞాతయః పతి ర్బన్ధేషు బధ్యతే । [9]యే వధ్వ
శ్చన్ద్రం వహతుం యక్ష్మా యన్తి జనాదను । పున స్తాన్ యజ్ఞియా
దేవా నయన్తు యత ఆగతాః । [10]మా విద న్పరిపన్థినో య ఆసీదన్తి
దమ్పతీ । సుగేభి ర్దుర్గమతీ తా మపద్రా న్త్వరాతయః । [11]సుగం పన్థా-
న మారుక్ష మరిష్టగ్గ్(ం)స్వస్తి వాహనమ్। యస్మి న్వీరో న రిష్యత్యన్య-
న్యేషాం విన్దతే వసు ॥ ౬ ॥

ధనస్య చ నవ చ ॥ ౬ ॥

సప్తమః ఖండః. మన్త్రాః షోడశ.

తీర్థస్థానవ్యతిక్రమే జపాదికం.

[1]తా మన్దసానా మనుషో దురోణ ఆధత్తగ్ం రయిం దశవీరం
౧
వచస్యవే । కృతం తీర్థగ్ం సుప్రాణగ్ం శుభస్పతీ స్థాణుం పథే-
ష్ఠా మప దుర్మతిగ్ం హతమ్ । [2]అయం నో మహ్యాః పారగ్గ్(ం)స్వస్తి
నేష ద్వనస్పతిః । సీరా న స్సుతరా భవ దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ।
[3]అస్య పారే నిర్ ఋతస్య జీవా జ్యోతి రశీమహి । మహ్యా ఇన్ద్ర
స్స్వస్తయే । [4]యదృతే చి దభిశ్రిషః పురా జర్తృభ్య ఆతృదః ।
సంధాతా సన్ధిం మఘవా పురో వసు ర్నిష్కర్తా విహ్రుతం పునః ।
[5]ఇడా మగన్మ [6]ఇమం మే వరుణ [7]తత్త్వాయామి [8]త్వం నో అగ్నే [9]స
త్వం నో అగ్నే [10]త్వమగ్నే అయాఽసి । [11]యే గన్ధర్వా అప్సరసశ్చ
దేవీ రేషు వృక్షేషు వానస్పత్యేష్వాసతే । శివా స్తే అస్యై వధ్వై
భవన్తు మా హిగ్ంసిషు ర్వహతు మూహ్యమానామ్ । [12]యా ఓష-

ధయో యా నద్యో యాని ధన్వాని యే వనా । తే త్వా వధు ప్రజా-
వతీం ప్ర త్వే ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః । [13]సంకాశయామి వహతుం
బ్రహ్మణా గృహై రఘోరేణ చక్షుషా మైత్రేణ । పర్యాణద్ధం వి-
శ్వరూపం యదస్యాగ్(o) స్యోనం పతిభ్య స్సవితా కృణోతు తత్ ।
[14]ఆ వా మగ న్సుమతి ర్వాజినీవసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం అ-
యగ్ంసత । అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్య-
మ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । [15]అయం నో దేవ స్సవితా బృహస్పతి
రిన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా
సగ్ంరరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముఞ్చతు ॥ ౭ ॥

ఆసత్తే నవ చ ॥ ౭ ॥

అష్టమః ఖండః. మన్త్రాః పంచదశ.

—— గృహప్రవేశ-తద్హోమమన్త్రాః. ——

౧ [1]శర్మ వర్మేద మాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే । సినీవాలి
ప్రజాయతా మియం భగస్య సుమతా అసత్ । [2]గృహా న్భద్రా
న్సుమనసః ప్రపద్యే ఽవీరఘ్నీ వీరవత స్సువీరాన్ । ఇరాం వహ-
తో ఘృత ముక్షమాణా స్తేష్వహగ్ం సుమనా స్సం విశామి । [3]ఆగ
గోష్ఠం మహిషీ గోభి రశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ ।
బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ సురత్నేమ మగ్నిగ్ం శతహిమా స్స-
పర్యాత్ । [4]అయ మగ్ని ర్గృహపతి స్సుసగ్ంస త్పుష్టివర్ధనః । య-
థా భగస్యాభ్యాం దద ద్రయిం పుష్టి మథో ప్రజామ్ । [5]ప్రజా-
యా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతమ్ । యథైన-
యో ర్న ప్రమీయాతా ఉభయో ర్జీవతోః ప్రజాః । [6]తేన భూ-

తేన స్థావిష్టా ఉత మా ప్యాయతాం పునః । జాయాం యా మస్త్వా ఆవాత్సు స్తాగ్ం రసేనాభివర్ధతామ్ । [7]అభివర్ధతాం పయసాభి రాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్రపోష సైమా స్తా మనపేక్షితా । [8]ఇహైవ స్తం మా వియోష్టం విశ్వ మాయు ర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యా ఇన్ద్ర స్వస్తయే । [9]ధ్రువైధి పోష్యా మయి మహ్యం త్వా ఉదాద్బృహస్పతిః । మయా పత్యా ప్రజావతీ సం జీవ శరద శ్శతమ్ । [10]త్వష్టా జాయా మజనయ త్త్వష్టా ఉస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టా సహస్ర మాయూగ్ంషి దీర్ఘ మాయుః కృణోతు వామ్ । [11]ఇమం మే వరుణ [12]తత్త్వా యామి [13]త్వం నో అగ్నే [14]స త్వం నో అగ్నే [15]త్వమగ్నే అయాఽసి ॥ ౮ ॥

జీవతోః ప్రజా, త్వా, మేకం చ ॥ ౮ ॥

నవమః ఖండః. మన్త్రాః దశ.

ఫలప్రదానధ్రువారున్ధతీదర్శనాదిమంత్రాః.

౧ [1]ఇహ గావః ప్రజాయధ్వ మిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషో నిషీదతు । [2]సోమేనాదిత్యా బలిన స్సోమేన పృథివీ దృఢా । అథో నక్షత్రాణా మేషా ముపస్థే సోమ ఆహితః । [3]ప్రస్వ స్థః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । [4]ఇహ ప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతా మస్మి న్గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి । ఏనా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ం సృజస్వాథా జీవ్రీ విదథ మావదాసి । [5]సుమఙ్గలీ రియం వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత । సౌభాగ్య మస్యై దత్త్వాయాథా స్తం విపరేత న । [6]ధ్రువక్షితి ర్ధ్రువయోని ర్ధ్రువ మసి

ధ్రువత స్థితమ్ । త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః ।
[7]సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరున్ధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ
నిన్యుః । షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహన్తీ య మస్మాక మేధ-
త్వష్టమీ । [8]సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియ మిన్ద్రస్య కామ్యమ్ । సనిం
మేధా మయాసిషమ్ । [9]ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నన్నిర్ ఋతిం మమ ।
పశూగ్ం(ం) శ్చ మహ్య మా వహ జీవనంచ దిశో దిశ * । [10]మా నో
హిగ్ంసీ జ్జాతవేదో గా మశ్వం పురుషం జగత్ । అబిభ్రదగ్న ఆగహి
శ్రియా మా పరిపాతయ । ౯ ।

ధ్రువతస్థితం, నవచ । ౯ ।

దశమః ఖండః. మన్త్రాః త్రయోదశ.

గంధర్వస్థాపన చతుర్థీహోమాదిమంత్రాః.

౧ [1]ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా । అన్యా మి-
చ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాం పత్యా సృజ । [2]ఉదీర్ష్వాతః పతి-
వతీ హ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గీర్భి రీట్టే । అన్యా మిచ్ఛ పితృష-
దం వ్యక్తాగ్ం స తే భాగో జనుషా తస్య విద్ధి । [3]అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తి రసి బ్రాహ్మణ స్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే
యా ఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ
మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా । [4]వాయో ప్రాయశ్చిత్తే [5]ఆదిత్య
ప్రాయశ్చిత్తే [6]ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తి
రసి బ్రాహ్మణ స్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యా ఽస్యాం పతిఘ్నీ త-

---

* దిశోదశ । మా నో హిగ్ంసీర్జాతవేదః, ఇతి ద్రావిడపాఠః.

న్యాః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా । [7]ప్రసవ శ్చోపయామ శ్చ కాట శ్చార్ణవ శ్చ ధర్ణసి శ్చ ద్రవిణం చ భగ శ్చాన్తరిక్షం చ సిన్ధు శ్చ సముద్ర శ్చ సరస్వాగ్(ం)శ్చ విశ్వవ్యచా శ్చ తే యం ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ స్స్వాహా । [18]మధు శ్చ మాధవ శ్చ శుక్ర శ్చ శుచి శ్చ నభ శ్చ నభస్య శ్చేష శ్చోర్జ శ్చ సహ శ్చ సహస్య శ్చ తప శ్చ తపస్య శ్చ తే యం ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ స్స్వాహా । చిత్తం చ చిత్తి శ్చాకూతం చాకూతి శ్చాధీతం చాధీతి శ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం చ నామ చ క్రతు శ్చ దర్శ శ్చ పూర్ణమాస శ్చ తే యం ద్విష్మో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ స్స్వాహా । [10]భూ స్స్వాహా [11]భువ స్స్వాహా [12]సువ స్స్వాహా [13]గ్(ం)స్వాహా ॥ ౧౦ ॥

ఉదీర్ష్వాష్టౌ దశ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశః ఖండః. మన్త్రాః షట్.

ఆశీర్వ్యపేక్షణహృదయసమఞ్జనాదిమన్త్రాః.

౧ [1]అపశ్యం త్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్ । ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ । [2]అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం తనూ * ఋత్వియే నాథమానామ్ । ఉప మా ముచ్చా యువతి ర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే । [3]సమఞ్జన్తు విశ్వే దేవా స్సమాపో హృదయాని నౌ । సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సము దేష్ట్రీ దిదేష్టు † నౌ । [4]ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్ట ర్దేవేభి స్సహ సామ

---

* తనూ, ఇతి, తనూగ్ం, ఇతిచ పాఠోదృశ్యతే. † దిదేష్టి.

ఇన్ద్ర । విశ్వే దేవా ఋతుభిః సగ్ంవిదానాః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతర స్స్యామ । [5]ఆ నః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమన క్త్వర్యమా । అదు ర్మఙ్గలీః పతిలోక మావిశ శం నో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే । [6]తాం పూష ఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపన్తి । యా న ఊరూ ఉశతీ విస్రయాతై యస్యా ముశన్తః ప్రహరేమ శేపమ్ * ॥ ౧౧ ॥

శం చతుష్పదే, ద్వే చ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశః ఖండః. మన్త్రాః చత్వారః.

—— సమావేశనమన్త్రాః. ——

౧ [1]ఆరోహోరు ముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః । తస్యాం పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తౌ సరేతసా । [2]ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రామన్థ త్పురుషం పురుషేణ శక్రః । తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్ । [3]అహం గర్భ మదధా మోషధీ ష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వ న్తః । అహం ప్రజా అజనయం పృథివ్యా మహం జనిభ్యో అవరీషు ‡ పుత్రాన్ । [4]పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయు ర్వ్యశ్నుతమ్ । ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ । దశస్యన్తా ఽమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః ॥ ౧౨ ॥

ఆరోహ నవ ॥ ౧౨ ॥

---

* విస్రయాతే యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేపమ్ ‡ అపరీషు.

త్రయోదశః ఖండః. మన్త్రాః నవ.

సమావేశనమన్త్రాః

౧ [1]విష్ణు ర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆసి-
ఞ్చతు ప్రజాపతి ర్ధాతా గర్భం దధాతు తే। [2]గర్భం ధేహి
సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినా దేవా వా-
ధత్తాం పుష్కరస్రజా। [3]హిరణ్మయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో
అశ్వినా। తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే।
[4]యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భ మాదధే। ఏవం త్వం
గర్భ మాధత్స్వ దశమే మాసి సూతవే। [5]యథా పృథివ్యగ్నిగ-
ర్భా ద్యౌ ర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ। వాయు ర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం
దధామి తే। [6]విష్ణో శ్శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్।
పుమాగ్ంసం గర్భ మాధేహి దశమే మాసి సూతవే। [7]నేజమేష ప-
రాపత సపుత్రః పున రాపత। అస్యై మే పుత్రకామాయై గర్భ
మాధేహి యః పుమాన్। [8]వ్యస్య యోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ
పుమా న్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః। తం మాతా దశమాసో
బిభర్తు స జాయతాం వీరతమ స్స్వానామ్। [9]ఆ తే గర్భో యోని
మేతు పుమా న్బాణ ఇవేషుధిమ్। ఆ వీరో జాయతాం పుత్ర స్తే దశ-
మాస్యః॥ ౧౩॥

గర్భం దధామి తే, ఉష్టౌ చ ౧౩॥

చతుర్దశః ఖండః. మన్త్రాః దశ.

సమావేశనమంత్రాః.

౧ [1]కరోమి తే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోని మేతు తే। అ-
నూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణో ఽపిశాచధీతః। [2]పుమాగ్(ం) స్తే పు-

త్రో నారి తం పుమా నను జాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తు నౌ । [3]యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః । తైస్త్వం పుత్రా న్విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ । [4]కామస్య ప్రస్తుత్య తాం మహ్య మపరాజిత మేవ మే । యం కామం కామయే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ । [5]అనుహావం పరిహావం పరీవాదం పరిక్షపమ్ । దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । [6]అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునే ర్యద్వాశితమ్ । మృగస్య సృత మక్ష్ణయా త ద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । [7]ఆరా త్తే అగ్ని రస్త్వారా త్పరశు రస్తు తే । నివాతే త్వాఽభి వర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే । [8]నమ శ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే । గోష్ఠ మసి నమ స్తే అస్తు మా మాహిగ్ంసీః [9]సిగ సి నసి వజ్రో నమ స్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । [10]ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంససి । స్వస్తి న శ్శకునే అస్తు ప్రతి న స్సుమనా భవ ॥ ౧౪ ॥

అహ మస్మా చ ॥ ౧౪ ॥

పంచదశః ఖండః. మన్త్రాః సప్త.

—— హృదయసంసర్గహోమమంత్రాః. ——

౧ [1]ప్రాత రగ్నిం ప్రాత రిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాత ర్మిత్రావరుణా ప్రాత రశ్వినా । ప్రాత ర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాత స్సోమ ముత రుద్రగ్ం హువేమ । [2]ప్రాత ర్జితం భగ ముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్ర మదితే ర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చి ద్యం మన్యమాన స్తురశ్చి ద్రాజా చి ద్యం భగం భక్షీత్యాహ । [3]భగ ప్రణేత

ర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియ ముదవదద న్నః । భగ ప్రణో జనయ గోభి రశ్వై ర్భగ ప్రనృభి ర్నృవన్త స్స్యామ । [4]ఉతేదానీం భగవన్త స్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవన్థ్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ । [5]భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవా స్తేన వయం భగవన్త స్స్యామ । తం త్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా భవేహ । [6]సమధ్వరాయోషసో నమన్త దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ । అర్వాచీనం వసువిదం భగం నో రథ మివాశ్వా వాజిన ఆవహన్తు । [7]అశ్వావతీ ర్గోమతీ ర్న ఉషాసో వీరవతీ స్సద ముచ్ఛన్తు భద్రాః । ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపీనా యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదా నః ॥ ౧౪ ॥

భవేహ, చత్వారి చ ॥ ౧౫ ॥

షోడశః ఖండః. మన్త్రాః షట్

పాఠోత్పాటనకర్మమంత్రాః.

౧ [1]ఇమాం ఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమామ్ । యయా సపత్నీం బాధతే యయా సంవిన్దతే పతిమ్ । [2]ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి । సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి । [3]ఉత్తరాఽహ ముత్తర ఉత్తరేదుత్తరాభ్యః । అథా సపత్నీ యా మమాధరా సాఽధరాభ్యః । [4]న హ్యస్యై నామ గృభ్ణామి నో అస్మి న్రమతే జనే । పరా మేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి । [5]అహ మస్మి సహమానా ఽథ త్వ మసి సాసహిః । ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహావహై । [6]ఉప తేఽధాగ్ం సహమానా

ష్టభి స్త్వా ఋషాగ్ం సహీయసా । మామను ప్ర తే మనో వత్సం గా
రివ ధావతు పథా వా రివ ధావతు ॥ ౧౬ ॥

సపత్నవ్యై ద్వే చ ॥ ౧౬ ॥

సప్తదశః ఖండః. మన్త్రాః షట్

—సపత్నీబాధకకర్మమంత్రాః.—

౧ [1]ఉదసౌ సూర్యో అగా దుదయం మామకో భగః । అహం
తద్విద్వలా పతి మభ్యసాక్షి విషాసహిః । [2]అహం కేతు రహం మూ-
ర్ధా అహ ముగ్రా వివాచనీ । మమేదను క్రతుం పతి స్సేహానాయా ఉ-
పా చరేత్ । [3]మమ పుత్రా శ్శత్రుహణో ఽథో మే దుహితా విరాట్ ।
ఉతాహ మస్మి సంజయా పత్యు ర్మే శ్లోక ఉత్తమః । [4]యేనేన్ద్రో
హవిషా కృత్వ్యభవ ద్ద్యుమ్న్యుత్తమః । ఇదం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలా-
భువమ్ । [5]అసపత్నా సపత్నఘ్నీ జయ న్త్యభిభూవరీః । ఆవిథ్సి సర్వా
సాగ్ం రాధో వర్చో అస్థేయసా మివ । [6]సమజైష మిమా అహగ్ం
సపత్నీ రభిభూవరీః । యథా ఽహ మస్య వీరస్య విరాజామి ధ-
నస్య చ ॥ ౧౭ ॥

అస్థేయసామివ, ద్వే చ ॥ ౧౭ ॥

అష్టాదశః ఖండః. మన్త్రాః దశ.

—వధ్వాః యక్ష్మాదిహరణకర్మమంత్రాః.—

౧ [1]అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాం చుబుకాదధి । య-
క్ష్మగ్ం శీర్షణ్యం మస్తిష్కా జ్జిహ్వాయా వివృహామి తే । [2]గ్రీవా-
భ్య స్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో అనూక్యాత్ । యక్ష్మం దోషణ్య-

మగ్ంసాభ్యాం బాహుభ్యాం వివృహామి తే । ³ఆన్త్రేభ్య స్తే గు-
దాభ్యో వనిష్ఠోర్ హృదయా దధి । యక్ష్మం మతస్నాభ్యాం య-
క్నః ప్లాశిభ్యో వివృహామి తే । ⁴ఊరుభ్యాం తేఽష్ఠీవద్భ్యాం జఙ్ఘా-
భ్యాం ప్రపదాభ్యామ్ । యక్ష్మగ్ం(ం) శ్రోణిభ్యాం భాసదాద్భ్వసగ్ం స-
సో వివృహామి తే । ⁵మేహనా ద్వలఙ్కరణా ల్లోమభ్య స్తే నఖేభ్యః ।
యక్ష్మగ్ం సర్వస్మా దాత్మన స్తమిమం వివృహామి తే । ⁶అఙ్గా దఙ్గా
ల్లోమ్నో లోమ్నో జాతం పర్వణి పర్వణి । యక్ష్మగ్ం సర్వస్మా దాత్మన
స్తమిమం వివృహామి తే । ⁷పరాదేహి శాబల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా
వసు । కృత్యైషా పద్వతీ భూత్వా జాయా ఽఽ విశతే పతిమ్ । ⁸అశ్లీ-
లా తనూ ర్భవతి రుశతీ పాపయా ఽముయా । పతి ర్యద్వధ్వై వాసస
స్స్వమఙ్గ మభి ధిత్సతి । ⁹క్రూర మేత త్కటుక మేత దపాష్ఠవ ద్విషవ
న్నైత దత్తవే । సూర్యాం యః ప్రత్యక్షం విద్యా థ్స ఏత త్ప్రతిగృహ్ణీ-
యాత్ । ¹⁰ఆశసనం విశసన మథో అధివికర్తనమ్ । సూర్యాయాః
పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మోత శగ్ంసతి ॥ ౧౮ ॥

ఇమం వివృహామి తే శగ్ంసతి ॥ ౧౮ ॥

అక్షీభ్యాం గ్రీవాభ్య ఆన్త్రేభ్య ఊరుభ్యాం మేహనా దఙ్గాదఙ్గా-
త్పరా దేహి సప్త ॥

¹ప్రసుగ్మన్తాఽష్టాదశ ²హిరణ్యవర్ణాః పఞ్చదశ ³సోమః ప్రథమ-
ష్షోడశ ⁴సోమాయ జనివిదేఽష్టాద్దశా ⁵ఉఽతిష్ఠేమం త్రయోవిగ్ంశతి ⁶ర్న-
త్యేన ⁷శా మన్దస్సానై కాన్నవిగ్ంశతి రేకాన్నవిగ్ంశతి ⁸శ్మర్త్య వర్త్యేక-
విగ్ంశతి ⁹రిహాగావ ఏకాన్న విగ్ంశతి ¹⁰రుదీర్ష్వాష్టోదశా ¹¹పశ్యం త్వా
ద్వాదశా ¹²ఽఽరోహోరుం నవ ¹³విష్ణుర్యోనిం ¹⁴కరోమి తేఽష్టాదశా-

ష్టాదశ 15ప్రాతరగ్నిం చతుర్ద 16శేమాం ఖనా17మ్యుద్వసా సూర్యో ద్వాదశ ద్వాద18శాక్షీభ్యాం తే వింశతి రష్టాదశ ॥ ౧౭ ॥

18అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యామ్ । 17ఉద్వసా సూర్యో అగాత్ । 16ఇమాం ఖనామ్యోషధీమ్। 15ప్రాతరగ్నిమ్। 14కరోమి తే ప్రాజాపత్యమ్ । 13విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు । 12ఆరోహోరుమ్ । 11అపశ్యం త్వా మనసా చేకితానమ్ । 10ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో । 9ఇహగావః ప్రజాయధ్వమ్ । 8శర్మ వర్మేదమాహర।7తామన్దసానా మనుషో దురోణే।6సత్యేనోత్తభితా భూమిః । 5ఆతిష్ఠేమమశ్మానమ్ । 4సోమాయ జనివిదే స్వాహా । 3సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వః। 2హిరణ్యవర్ణాః శుచయః పావకాః । 1ప్రసు-గ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి ॥ ౧౮ ॥

ప్రసుగ్మన్తాఽపశ్యం త్వాఽష్టాదశ ॥ ౧౮ ॥
ప్రసుగ్మన్తా తాని బ్రహ్మోతశగ్ంసతి ॥

హరిః ఓమ్.
శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే ఏకాగ్నికాణ్డే
ప్రథమప్రపాఠకః సమాప్తః.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే

ఏకాగ్నికాణ్డే - ద్వితీయః ప్రపాఠకః.

కాణ్డర్షయః = విశ్వే దేవాః.

ఖండాః ద్వావింశతిః. (౨౨)

ఉపనయనాదికర్మణాం సప్తపాకయజ్ఞాదీనాం చ మన్త్రాః.

ప్రథమః ఖండః. మన్త్రాః అష్టౌ.

ఉపనయనమన్త్రాః.

౧ హరిః ఓమ్ । [1]ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు ।
[2]ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । జ్యోక్చ సూర్యం దృశే ।
[3]యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్ ।
తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాఞ్జరదష్టిర్యథాఽసదయమసౌ ।
[4]యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్ । తేనా-
స్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే । [5]యేన భూయశ్చరాత్ర్యాం-
జ్యోక్చ పశ్యాతి సూర్యమ్ । తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయ
స్వస్తయే । [6]యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽ-
వపత్ । తేన తే వపామ్యసావాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా

అసౌ। [7]యత్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా వప్త్వా వపసి కేశాన్। శున్ధి శిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః॥ [8]ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా సోమో అగ్నిః। తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిన్ద న్నన్తరా ద్యావాపృథివీ అప స్సువః॥ ౧॥

ఆయుషే ఽవప త్వష్టా చ॥ ౧॥

ద్వితీయః ఖండః, మన్త్రాః ౧౪.

ఉపనయనమన్త్రాః

౧ [1]ఆయుర్దా దేవ జరసం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే। ఘృతం పిబ న్నమృతం చారు గవ్యం పితేవ పుత్రం జరసే నయేమమ్। [2]ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరో భవ। అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః॥ [3]రేవతీ స్త్వా వ్యక్ష్ణ న్కృత్తికా శ్చాకృ న్తస్త్వగ్ం స్త్వా। ధియో ఽవయ న్నవగ్నా అవృఞ్జ న్సహస్రమన్తాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్। [4]దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహ త్తదాసా మభవ స్మహిత్వనమ్। [5]యా అకృ న్త న్నవయన్ యా అతన్వత యా శ్చ దేవీ'రన్తా నభితో ఽదద న్త। తా స్త్వా దేవీ ర్జరసే సంవ్యయ న్త్వాయుష్మా నిదం పరిధత్స్వ వాసః। [6]పరిధ త్త ధ త్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘ మాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏత త్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। [7]జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనా మభిశ స్తిపావా। శతం చ జీవ శరద స్సువర్చా రాయ శ్చ పోష ముప సంవ్యయస్వ। [8]పరీదం వాసో అధిథా స్స్వస్త యే ఽభూ రాపీనా మభిశ స్తిపావా। శతం చ జీవ శరదః పురూచీ ర్వసూని

హ్వార్యో విభజాస్తి జీవన్న్। [9]ఇయం దురుక్తాత్పరిబాధమానా శర్మ వరూథం పునతీ న ఆగాత్ । ప్రాణాపానాభ్యాం బల మాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్। [9]ఋతస్య గోప్త్రీ తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షః సహమానా అరాతీః । సా న స్సమన్త మను పరీహి భద్రయా భర్తార స్తే మేఖలే మారిషామ । [10]మిత్రస్య చక్షు ర్ధరుణం బలీయ స్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్। అనాహనస్యం వసనం జరిష్ణు పరీదం వాజ్యజినం దధేఽహమ్॥ ౨॥

దీర్ఘమాయు స్సమిద్ధ మేకం చ॥ ౨॥

తృతీయఃఖండః. మన్త్రాః త్రింశత్.

ఉపనయనమంత్రాః.

౧ [1]ఆగన్త్రా సమగన్మహి ప్రసుమృత్యుం యుయోతన । అరిష్టా
స్సంచరేమహి స్వస్తి చరతా దిహ స్వస్త్యా గృహేభ్యః। [2]సము-
ద్రా దూర్మి ర్మధుమాగ్ం ఉదార దుపాగ్ంశునా సమమృతత్వ మ-
శ్యామ్। ఇమే ను తే రశ్మయ స్సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో న
ఆయన్న్। [3]అగ్ని ష్టే హస్త మగ్రభీ [4]త్సోమ స్తే హస్త మగ్రభీ [5]త్సవి-
తా తే హస్త మగ్రభీ [6]త్సరస్వతీ తే హస్త మగ్రభీ [7]త్పూషా తే హ-
స్త మగ్రభీ [8]దర్యమా తే హస్త మగ్రభీ [9]దగ్ంశు స్తే హస్త మగ్రభీ
[10]ద్భగ స్తే హస్త మగ్రభీ [11]న్మిత్ర స్తే హస్త మగ్రభీ [12]న్మిత్ర స్త్వమసి
ధర్మణా ఽగ్ని రాచార్య స్తవ। [13]అగ్నయే త్వా పరి దదామ్యసౌ [14]సో
మాయ త్వా పరిదదామ్యసౌ [15]సవిత్రే త్వా పరి దదామ్యసౌ [16]సరస్వ
త్యై త్వా పరి దదామ్యసౌ [17]మృత్యవే త్వా పరి దదామ్యసౌ [18]య

మాయ త్వా పరి దదామ్యసా [19]గదాయ త్వా పరి దదామ్యసా [20]వన్త
కాయ త్వా పరి దదామ్యసా [21]వద్భ్య స్త్వా పరి దదామ్యసా [22]వోష
ధీభ్య స్త్వా పరి దదామ్యసా [23]పృథివ్యై త్వా సవైశ్వానరాయై పరి
దదామ్యసా । [24]దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయేఽసా । [25]సుప్ర
జాః ప్రజయా భూయాః సువీరో వీరైః సువర్చా వర్చసా సుపోషః పో-
షైః । [26]బ్రహ్మచర్య మాగా ముప మా నయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్ర-
సూతః । [27]కో నామాస్యసా నామాస్మి [28]కస్య బ్రహ్మచార్యస్యసా ప్రా-
ణస్య బ్రహ్మచార్యస్మ్యసా [29]ఏష తే దేవ సూర్య బ్రహ్మచారీ తం గో-
పాయ స మా మృతైష తే సూర్య * పుత్ర స్స దీర్ఘాయు స్స మా మృ-
త । యాగ్(ం) స్వస్తి మగ్ని ర్వాయు స్సూర్య శ్చన్ద్రమా ఆపో ఽను
సంచరన్తి తాగ్(ం) స్వస్తి మను సంచరాసా [30]వధ్వనా మధ్వపతే
శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పార మశీయ ॥ 3 ॥

అగ్నస్త్రి దశ ॥ 3 ॥

చతుర్థః ఖండః. మన్త్రాః పంచదశ.

ఉపనయనమన్త్రాః.

౧ [1]యోగేయోగే తవస్తర [2]మిమ మగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధీ
తి ద్వే। [3]శతమిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా న శ్చక్రా జరసం తనూ-
నామ్। పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మా నో మధ్యా రీరిషతాయు
ర్గన్తోః । [4]అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాం
కృణోతు । ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యై స్తే వసుభి రా

---

* పుత్రస్స. ఇతి వ్యాఖ్యానుసారీ పాఠః.

దధాతు । [5]మేధాం మహ్యా మఙ్గిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దదుః । మేధాం మహ్యం ప్రజాపతి ర్మేధా మగ్ని ర్దదాతు మే। [6]అప్సరాసు చ యా మేధా గన్ధర్వేషు చ యద్యశః । దైవీం యా మానుషీ మేధా సా మా మావిశ తా దిహ । [7]ఇమం మే వరుణ [8]తత్త్వాయామి [9]త్వం నో అగ్నే [10]స త్వం నో అగ్నే [11]త్వమగ్నే అయాఽసి । [12]రాష్ట్రభృ దస్యాచా ర్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్ । [13]త ద్భవితు ర్వరేణ్య మిత్యేషా । [14]అవృథ మసౌ సౌమ్య ప్రాణ స్వం మే గోపాయ। [15]బ్రహ్మణ ఆణీ స్థః ॥ ౪ ॥

త్వమగ్నే అయాఽసి చత్వారి చ ॥ ౪ ॥

పంచమః ఖండః. మన్త్రాః త్రయోవింశతిః.

ఉపనయనమన్త్రాః.

౧ [1]సుశ్రవ స్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవా అస్యేవ మహాగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథా త్వగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపో ఽస్యేవ మహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్ । [2]స్మృతం చ మేఽస్మృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం [3]నిన్దా చ మే ఽనిన్దా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్గ్(ం)[4]శ్రద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం [5]విద్యా చ మే ఽవిద్యా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్గ్(ం)[6]శ్రుతం చ మే ఽశ్రుతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం [7]సత్యం చ మేఽనృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం [8]తపశ్చ మే ఽతపశ్చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం [9]వ్రతం చ మేఽవ్రతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం [10]యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం యదగ్నే స్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య

సదేశరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగన్ధర్వాప్సరస్కస్య । యన్మ ఆత్మన ఆత్మని వ్రతం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్। [11]ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థా మమృతాగ్ం అను । [12]తచ్చక్షు ర్దేవహితం పురస్తా చ్ఛుక్ర ముచ్చరత్। [13]పశ్యేమ శరద శ్శతం [14]జీవేమ శరద శ్శతం [15]నన్దామ శరద శ్శతం [16]మోదామ శరద శ్శతం [17]భవామ శరద శ్శతగ్ం [18]శృణ వామ శరద శ్శతం [19]ప్రబ్రవామ శరద శ్శత[20]మజీతాస్స్యామ శరద శ్శతం [21]జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। [22]యస్మిన్భూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకా స్సమాహితాః । తేన గృహ్ణామి త్వామహం మహ్యాం గృహ్ణామి త్వా మహం [23]ప్రజాపతినా త్వా మహ్యాం గృహ్ణామ్యసౌ । ౫ ।

సుశ్రవ స్సుశ్రవస మసి । ౬ ।

ఋతం సత్యం శ్రద్ధా విద్యా శ్రుతగ్ం సత్యం తపో వ్రతంయద్బ్రహ్మణానాం నవ ।

షష్ఠః ఖండః, మన్త్రాః పంచదశ.

సమిదాధానమన్త్రాః.

౧ [1]పరి త్వా ఽగ్నే పరి మృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరై స్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషై స్సుగృహో గృహై స్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మా బ్రహ్మచారిభిః । [2]అగ్నయే సమిధ మాహార్షం బృహతే జాతవేదసే యథా త్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమేధ-

య స్వాహా । [3]ఏధో౽స్యేధిషీమహి స్వాహా । [4]సమిదసి సమేధిషీమహి స్వాహా । [5]తేజో౽సి తేజో మయి ధేహి స్వాహా। [6]అపో అద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా స్వాహా । [7]సంమా౽గ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా । [8]విద్యున్మే అస్య దేవా ఇన్ద్రో విద్యాత్సహ ఋషిభి స్స్వాహా । [9]అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా । [10]ద్యావా పృథివీభ్యాగ్(ం) స్వాహా । [11]ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ తయా౽హం వర్ధమానో భూయాస మాప్యాయమానశ్చ స్వాహా । [12]యో మా౽గ్నే భాగినగ్ం సన్తమథాభాగం చికీర్షత్యభాగ మగ్నే తం కురు మా మగ్నే భాగినం కురు స్వాహా । [13]సమిధ మాధాయా౽గ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్(ం) స్వాహా । [14]బ్రహ్మచార్యస్యపోశాన కర్మ కురు మా సుషుప్థాః । భిక్షాచర్యం చరాచార్యాధీనో భవ । [15]యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామ స్తం త్వా విశ్వే అవన్తు దేవాః । తం త్వా భ్రాతర స్సువృధో వర్ధమాన మనుజాయన్తాం బహవ స్సుజాతమ్ ॥ ౬ ॥

సహ ఋషిభి స్స్వాహా నవ చ ॥ ౬ ॥

సప్తమః ఖండః. మన్త్రాః సప్తవింశతిః.

(సమావర్తనమన్త్రాః.)

౧ [1]ఇమగ్గ్(ం)స్తోమ మర్హతే జాతవేదసే రథ మివ సంమహేమా మనీషయా।భద్రా హి. నః ప్రమతి రస్య సగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మా రిషామా వయం తవ । [2]త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్ । యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్ । [3]శి.

వో నామాసి స్వధితి స్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మాహిగ్ంసీః ।
[4-11]ఉష్ణేన వాయవుదకేనే త్యేవః ।[12]ఇద మహ మముష్యాఽముష్యాయ-
ణస్య ప్రాణాన ముపగూహా మ్యుత్తరో ఽసౌ ద్విషద్భ్యః । [13-18] ఆపో
హి ష్ఠా మయోభువ ఇతి తిస్రో హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా ఇతి
తిస్రః । [19]అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం దీర్ఘాయు రహ మన్నాదో భూ-
యాసమ్ । సోమో రాజా యమాగమ త్స మే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భ-
గేన సహ వర్చసా । [20]సోమస్య తనూ రసి తనువం మే పాహి స్వా-
మా తనూ రావిశ । [21]నమో గ్రహాయ చా[22]భిగ్రహాయ చ[23]నమ
శ్శాకజఞ్జభాభ్యాం నమ స్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః ।
[24]అప్సరస్సు యో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః । దైవో యో మా-
నుషో గన్ధ స్స మా గన్ధ స్సురభి ర్జుషతామ్ । [25]ఇయ * మోషధే
త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్ర-
హ్మవర్చసినం మా కరోతు । [26]అపాశో ఽస్యరో మే మాసగ్ం శారీ
శ్శివో మోప తిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శర-
ద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ । [27-31] రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణ-
న్నిత్యేతాః ॥ ౭ ॥

సహ వర్చసా నవ చ ॥ ౭ ॥

అష్టమః ఖండః. మన్త్రాః ద్వాదశ.

(సమావర్తనమన్త్రాః.)

౧ [1]ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మాద్భిద్యమ్ ।
ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్రాయాఽవిశతాం మామ్ । [2]ఉచ్చైచ-

---

* మోషధి.

ర్వాది వృతనాజి సత్రాసాహం ధనఞ్జయమ్ । సర్వా స్సమృద్ధీర్ బుద్ధ-
యో హిరణ్యే ఽస్మి న్థ్సమాహితాః । [3]శున మహగ్ం హిరణ్యస్య
పితు రివ నామాగ్రభైషమ్ । తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రి-
యం కురు । [4]ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కు-
రు । ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు । [5]యా
తిరశ్చీని పద్యసే ఽహం విధరణీ ఇతి । తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా
యజే సగ్ంరాధనీ మహమ్ । [6]సగ్ంరాధనై దేవై స్వాహా ।
[7]ప్రసాధనై దేవై స్వాహా । [8]సమ్రాజం చ విరాజం చాభిశ్రీర్యా
చ నో గృహే । లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ం-
సృజామసి । [9]శుభికే శిర ఆ రోహ శోభయన్తీ ముఖం మమ । ము-
ఖగ్ం హి మమ శోభయ భూయాగ్ంసం చ భగం కురు । [10]యా-
మాహర జ్జమదగ్ని శ్శ్రద్ధాయై కామ *యాన్యై । ఇమాం తా మపి-
నహ్యేఽహం భగేన సహ వర్చసా।[12]యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ం
హిమవత ఉపరి । తేన వామాఞ్జే తేజసే వర్చసే భగాయ చ ॥ ౮ ॥

సగ్ం రాధనీ మహం నవ చ ॥ ౮ ॥

నవమః ఖండః. మన్త్రాః సప్తదశ.

సమావర్తనశేషమన్త్రాః, మధుపర్కమంత్రాశ్చ

౧ [1]మయి పర్వతపూరుషం[2]మయి పర్వతవర్చసం[3]మయి పర్వత-
భేషజం [4]మయి పర్వతాయుషమ్ । [5]య న్మే వర్చః పరాగత మాత్మా-
న ముప తిష్ఠతు† । ఇదం త త్పున రాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ।

---

* కామా. † తిష్ఠతి.

[6]ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మా సంతాప్తమ్। [7]ప్రజాపతేశ్శరణ మసి బ్రహ్మణ శ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి। [8]దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే ఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మ మే భవ యత్పాపం తన్నివారయ। [9]దేవీ ష్షడుర్వీ రిత్యేషా। [10]రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమగ్ం [11]రాష్ట్రభృ దసి సమ్రాడాసన్దీ మా త్వద్యోషమగ్ం [12]రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్। [13]ఆపః పాదావనేజనీర్ద్విషన్తం నాశయన్తు మే। అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని। [14]మయి మహో మయి యశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్। [15]ఆ మాఽగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్। [16]విరాజో దోహోఽసి విరాజో దోహ మశీయ మమ పద్యాయ విరాజ। [17]సముద్రం వః ప్ర హిణోమి స్వాం యోని మపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మా పరా సేచి మత్పయః॥ ౯॥

అస్తాని షట్చ॥ ౯॥

దశమః ఖండః, మన్త్రాః పంచదశ.

మధుపర్కమన్త్రాః.

౧ [1]త్రయ్యై విద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తి రసి। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్। [2]ఆమాఽగన్నిత్యేషా। [3]అమృతోపస్తరణ మస్య[4]మృతాపిధాన మసి। [5]యన్మధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యం వీర్యమ్। తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోఽన్నాదో

మధ్వో ఉపాని। [6]గా రస్యపహాత ప్రాష్ట ఉప ప్రాష్టానం జహి యము ష్యాముష్య చ। [7]అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమ స్స హి వేద యథా హవిః। అనష్ట మస్మాకం కృణ్వ న్బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః। [8]యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధి మనువర్ధా ఉపచితి రస్యపచితిం మా కుర్వ- పచిత్తో ఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్। [9]గా ర్ధేనుభ వ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్(o)స్వసా ఽఽదిత్యానా మమృతస్య నాభిః। ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మా గా మనాగా మదితిం వధిష్ట। [10]పిబతూదకం తృణాన్యత్తు। [11]ఓముత్సృజత। [12]భూతమ్। [13]సా విరాట్। [14]త న్మాక్షాయి తస్య తే ఽశీయ త న్మ ఊర్జంధాః। [15]ఓం కల్పయత ॥ ౧౦ ॥

భూయాస మష్టౌచ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశః ఖండః. మన్త్రాః త్రయస్త్రింశత్.

సీమంతోన్నయనాదిమంత్రాః.

౧ [1-4]ధాతా దదాతు నో రయి మితి చతస్రో [5-8]యస్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్రః। [9]భూర్భువస్సువో [10]రాకా మహం [11]యా స్తే రాకే। [12]యౌగన్ధరి రేవ నో రాజేతి సాల్వీ రవాదిషుః। వివృత్తచక్రా ఆసీనా- స్తీరేణ యమునే తవ। [13]సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహు ర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్తచక్రా ఆసీనా స్తీరేణాసౌ తవ। [14]పుగ్ంసువన*- మసి। [15]ఆభిష్ట్వా ఽహం దశభి రభిమృశామి దశమాస్యాయ సూతవే। యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి। [16]ఏవం తే గర్భ ఏజతు సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య ప్రతితిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి

---

* సవన.

యశసి వీర్యేఽన్నాద్యే । [17]దశమాస్తాం చ శయానో ధాతా హి త-
థా కృతమ్ । ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః । [18]ఆయమనీ ర్యా-
మయత గర్భ మాపో దేవీ స్సరస్వతీః । ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో
జీవన్త్యాః । [19]తిలదే అవపద్యస్వ న మాగ్ంస మస్తి నో దలమ్ । స్రవి-
త్ర్యవపద్యస్వ న మాగ్ంసేషు న స్నావసు [20]న బద్ధ మసి మజ్జసు ।
నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వ త్తవే । [21-31]దివస్పరీత్యేషోఽను-
వాకః । [32]అస్మి న్నహగ్ం సహస్రం పుష్యామ్యేధమాన స్స్వే *
వశే । [33]అఙ్గా దఙ్గా త్సంభవసి హృదయా దధి జాయసే । ఆత్మా వై
పుత్రనామాసి స జీవ శ్శరద శ్శతమ్ ॥ ౧౧ ॥

అన్నాద్యే జాయస ఏకం చ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశః ఖండః మన్త్రాః చతుర్దశ.

→ జాతకర్మమన్త్రాః. ←

౧ [1]అశ్మా భవ పరశు ర్భవ హిరణ్య మస్తృతం భవ । పశూనాం
త్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామ్యసౌ । [2]మేధాం తే దేవ స్సవితా మేధాం
దేవీ సరస్వతీ । మేధాం తే అశ్వినౌ దేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా ।
[3]త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు [4]త్వయి మే-
ధాం త్వయి ప్రజాం త్వయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు [5]త్వయి మేధాం
త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు । [6]క్షేత్రియై త్వా
నిర్ ఋత్యై త్వా ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్ । అనా-
గసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే ।
[7]శం తే అగ్ని స్సహాద్భి రస్తు శం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః । శ మ-

---

* మానాస్వే.

న్తరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు । [8]యా
దైవీ శ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీ రభి సూర్యో విచష్టే । తాసాం-
త్వా ఽజ్జరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిరృతిం పరాచైః । [9]అ-
మోచి యక్ష్మా ద్దురితా దవర్త్యై ద్రుహః పాశా న్నిరృత్యై చో-
దమోచి । అహా అవర్తి మవిద త్స్యోన మప్యభూ ద్భద్రే సుకృతస్య
లోకే । [10]సూర్య మృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముఞ్చ న్నసృ-
జ న్వ్యేనసః । ఏవ మహ మిమం క్షేత్రియా జ్జామి శగ్ంసా ద్ద్రుహో
ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్ । [11]భూస్స్వాహా [12]భువ స్స్వాహా
[13]సువ స్స్వా[14]హోగ్(ం)స్వాహా । ౧౨ ।

విచష్టే షట్చ । ౧౨ ।

త్రయోదశః ఖండః. మన్త్రాః ద్వాదశ.

జాతకర్మమంత్రాః.

౧ [1]మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీ న్మా ధేను రత్యాసారిణీ ।
ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే। [2]అయం కుమారో
జరాం ధయతు దీర్ఘ మాయుః । యస్మై *త్వగ్(ం) స్తనప్రప్యాయా-
యు ర్వర్చో యశో బలమ్ । [3]యద్భూమేర్ హృదయం దివి చన్ద్ర-
మసి శ్రితమ్ । తదుర్వి పశ్యం మాఽహం పౌత్ర మఘగ్ం రుదమ్ ।
[4]యత్తే సుసీమే † హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ । వేదామ
తస్య తే వయం మాఽహం పౌత్ర మఘగ్ం రుదమ్ । [5]నామయతి న
రుదతి యత్ర వయం వదామసి యత్ర చాభిమృశామసి । ఆప స్సు-
ప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వమ్ । [7]అయం కలిం పత-

---

* తస్మై. † సుశీమే.

యన్తగ్గ్(ం) శ్వాన ఇవోద్వర్ధమ్ । అజాం వాశితా మివ మరుతః ప-
ర్యాధ్వగ్గ్(ం) స్వాహా । [8]శణ్డేరథ శ్శణ్డికేర ఉలూఖలః । చ్యవనో నశ్య-
తా దిత స్స్వాహా । [9]అయశ్శణ్డో మర్క ఉపవీర ఉలూఖలః । చ్యవనో
నశ్యతా దిత స్స్వాహా । [10]కేశినీ శ్శ్వలోమినీః ఖజాపో ఽజోపకా-
శినీః । అపేత నశ్యతాదిత స్స్వాహా । [11]మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షో-
రాజేన ప్రేషితాః । గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తోఽపరిదాకృ-
తా న్స్వాహా । [12]ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః ।
తా నగ్నిః పర్యసర త్తా నిన్ద్రస్తా న్బృహస్పతిః । తా నహం వేద
బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తా న్వికేశా న్లమ్బనస్తనా న్స్వాహా ॥ ౧౩॥

నిరితో నుదధ్వగ్గ్(ం) స్వాహా త్రీణి చ । ౧౩ ।

చతుర్దశః ఖండః. మన్త్రాః ఏకాదశ.

జాతకర్మమంత్రాః.

[1]నక్తం చారిణ ఉరస్పేశా ఞ్ఛూలహస్తా న్కపాలపాన్ । పూ-
ర్వ ఏషాం పితేత్యుచ్చై శ్శ్రావ్యకర్ణకః । మాతా జఘన్యా సర్పతి
గ్రామే విధుర మిచ్ఛన్తీ స్వాహా । [2]నిశీథచారిణీ స్వసా సన్ధినా ప్రే-
క్షతే కులమ్ । యా స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతాయాం
మనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ ।
అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా । [3]అఙ్గా దఙ్గా త్సంభవసి హృదయా
దధిజాయసే । వేదో వై పుత్ర నామాసి స జీవ శరద శ్శతమ్ । [4]అశ్మా
భవేత్యేషా । [5]అగ్ని రాయుష్మా నితి పఞ్చ । [6]సర్వస్మా దాత్మన స్సం-
భూతా ఽసి సా జీవ శరద శ్శతమ్ । [7]భూ రపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం

ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయ స్సన్తు ఏనమిూవా స్త ఆప ఓషధ-
య స్సన్త్వసౌ [8]భుక్త్వోపాగ్ం [9]సువ ర్ణపాం [10]భూర్భువస్సువ ర్ణపాం
త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివా స్త ఆప ఓషధయ స్సన్త్వ-
నమిూవా స్త ఆప ఓషధయ స్సన్త్వసౌ । [11]ఉష్ణేనవాయవుదకేనే-
త్యేషః । ౧౮ ।

ఏషా చత్వారి చ । ౧౮ ।

పంచదశః ఖండః. మన్త్రాః ఏకవింశతిః.

గృహనిర్మాణ, ప్రవేశ మంత్రాః.

౧ [1]యదస్య మేక్రూరం తదితో హరామి పరాచీం నిర్ ఋతిం
నిర్వాహయామి। ఇదగ్గ్(ం) శ్రేయో ఽవసాన మాగన్మ దేవా గోమ-
దశ్వావ ద్దిద మస్తు ప్రభూమ। [2]స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ।
యచ్ఛా న శ్శర్మ సప్రథాః । [3]ఇహైవ తిష్ఠ నిమితా తిల్వలా స్యాది-
రావతీ । మధ్యే తాల్ప స్యస్య తిష్ఠా న్మాత్వా ప్రాప న్నఘాయవః । [4]ఆ
త్వా కుమార స్తరుణ ఆ వత్సో జగతా సహ । ఆ త్వా పరిస్రుతః
కుమ్భ ఆ దధ్నః కలశైరయుః । [5]ఋతేన స్థూణావధిరోహ వగ్ం-
శో గ్రో విరాజ న్నపసేధ శత్రూన్ । [6]బ్రహ్మ చ తే క్షత్రం చ పూర్వే
స్థూణే అభి రక్షతు। [7]యజ్ఞశ్చ దక్షిణాశ్చ దక్షిణే [8]ఇషశ్చోర్జశ్చాపరే
[9]మిత్రశ్చ వరుణశ్చోత్తరే । [10]ధర్మ స్తే స్థూణారాజశ్రీ స్తే స్తూపః ।
[12]ఉద్ధ్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మా యదవిద్వాన్ యచ్చవిద్వాగ్(ం)
శ్చకార । అహ్నా యదేనః కృత మస్తి పాపగ్ం రాత్ర్యా యదేనః
కృత మస్తి పాపగ్ం సర్వస్మా న్మోద్ధృతో ముఞ్చ తస్మాత్ । [13]ఇన్ద్రస్య
గృహో వసుమన్తో వరూథిన స్తా నహగ్ం సుమనసః ప్రపద్యే।[14]అప్ర్య-

తామాహుతి మమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యా మమృతస్య జిత్యై తయాఽనన్తం కామ మహం జయాని ప్రజాపతి ర్యం ప్రథమో జిగా-
యాగ్ని మగ్నౌ స్వాహా। [15]అన్నపత ఇత్యేషా। [16]అరిష్టా అస్మాకం వీరా
స్సన్తు మా పరాసేచి మే ధనమ్।[17]భూమి ర్భూమి మగా న్మాతా మాతర
మప్యగాత్।భూయాస్మ పుత్రైః పశుభి ర్యో నో ద్వేష్టి స భిద్యతామ్।
[18,19]వాస్తోష్పత ఇతి ద్వే। [20]వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి గోభి
రశ్వేభి రిన్దో। అజరాస స్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రా న్ప్రతి నో జు-
షస్వ। [21]అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్। సఖా
సుశేవ ఏధి నః। [22]శివగ్ం శివమ్। ౧౫।

అభిరక్షతు భిద్యతాగ్ం షట్చ। ౧౫।

షోడశః ఖండః. మన్త్రాః పంచదశ.

శ్వగ్రహ శంఖగ్రహ గృహీతాభిమంత్రణాది మన్త్రాః.

౧ [1]కూర్కుర స్సుకూర్కురః కూర్కురో బాలబన్ధనః। ఉపరిష్టా-
ద్యదేజాయ తృతీయస్యా ఇతో దివః। [2]చాలబ ఇత్త ముపాహ్వయ-
ఖార్జీ ఖాఛ్యమ శ్శబలః। అథోరామ ఉలుమ్బల స్సారమేయో హ ధా-
వతి సముద్ర మవ చాకశత్ । [3]బిభ్ర న్నిష్కం చ రుక్మం చ శునా
మగ్రగ్ం సుబీరిణః। సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజై క వ్రాత్య సృజ-
చ్ఛత్ । [4]తత్సత్యం యత్తేన్ద్రో ఉబ్రవీ ద్గా స్సఽశయస్వేతి తా-
స్తవగ్గ్(ం) స్సాశయిత్వాఽగచ్ఛ స్తం త్వా ఉబ్రవీ దవిద హా3 ఇత్య
విదగ్ం హీతి వరం వృణీష్వేతి కుమార మేవాహం వరం వృణ ఇత్య-
బ్రవీ [5]ద్విగృహ్య బాహూ ప్లవసే ద్యామవ చాకశత్।[6]బిభ్రన్నిష్కం

చ రుక్మం చ శునా కుగ్రగ్ం సుబీరిణః । సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజైకవ్రాత్య సృజచ్ఛత్ । [7]త థ్సత్యం యత్తే సరమా మాతా లోహితః పితా । అమీా ఏకే సరస్యకా అవధావతి తృతీయస్యా ఇతో దివః । [8]తే క శ్చ ససర మత్తణ్డ శ్చ తూల శ్చ వితూల శ్చార్జున శ్చ లోహిత శ్చ । దులా హ నామ వో మాతా మణ్డాకణో హ వః పితా । [9]సం తథా హ న్తి చక్రి వో న సీసరీదత । ఛదపేహి సీసరమ సారమేయ నమ స్తే అస్తు సీసర । [10]సమశ్వా వృషణః పదో న సీసరీదత । ఛదపేహి సీసరమ సారమేయ నమ స్తే అస్తు సీసర।[11]శ్వాన మిచ్ఛ్వాన్వదన్న పురుషం ఛత్ । [12]ఏతే తే ప్రతిదృశ్యే తే సమానవసనే ఉభే । తే అహాగ్ం సారమేణ ముసలేనావహన్త్యులూఖలే । [13]హాత శ్శజ్ఞో హాత శ్శజ్ఞ పితా హాత శ్శజ్ఞ కుతుర్దకః । అప్యేషాగ్(ం) స్థపతిర్ హాతః । [14]ఋషి ర్బోధః ప్రబోధ స్స్వప్నో మాతరిశ్వా । తే తే ప్రాణా న్థసప్రిమ్యన్తి మా భైషీ ర్న మరిష్యసి । [15]జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృప్టి ర్జగ్ధో వ్యధ్వర స్స్వాహా । [16]జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృప్టి స్స్వాహా [17]జగ్ధా వితృప్టి ర్జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశక స్స్వాహా । ౧౬ ।

పితా ఽవహన్త్యులూఖలే పఞ్చ చ । ౧౬ ।

సప్తదశః ఖండః. మంత్రాః చతుర్దశ.

సర్పబలిమన్త్రాః.

౧ [1]ఇన్ద్ర జహి దన్దశూకం పక్షిణం య స్సరీసృపః । దంష్ట్రిణం చ దశన్తం చ సర్వాగ్(ం) స్తా నిన్ద్ర జమ్భయ స్వాహా । [2]అప్సుజాత సరీసృధ దేవానామపి హన్త్య । త్వ మగ్న ఇన్ద్రప్రేషిత స్స నో మా

మాహిగ్ంసీ స్స్వాహా । [3]త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి । అన్నేన
మనుష్యాగ్(ం) స్త్రాయసే తృణైః పశూ న్గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన దేవా
న్స్వధయా పితౄ న్స్వాహా । [4]తథ్సత్యం యత్తే ఽమావాస్యాయాం
చ పౌర్ణమాస్యాం చ విమబలిగ్ం హరన్తి సర్ప ఉదరసర్పిణః । త త్తే
ప్రేరతే త్వయి సంవిశన్తి త్వయి న స్స్వపత స్త్వయి సదోభ్యో వర్షాభ్యో
నః పరిదేహి । [5-7] నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । [8]నమో అస్తు
సర్పేభ్యో యే పార్థివా య అన్తరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః । తేభ్య
ఇమం బలిగ్ం హరిష్యామి తేభ్య ఇమం బలి మహార్షమ్ । [9] తక్షక
వైశాలేయ ధృతరాష్ట్రైరావత స్తే జీవా స్త్వయి న స్స్వపత స్త్వయి
సదోభ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । [10]ధృతరాష్ట్రైరావత తక్షక
వైశాలేయ స్తే జీవా స్త్వయి న స్స్వపత స్త్వయి సదోభ్యో వర్షాభ్యో
నః పరిదేహి । [11]అహిగ్ంసాతిబల స్తే జీవా స్త్వయి న స్స్వపత స్త్వయి
సదోభ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । [12]అతిబలాహిగ్ంస స్తే జీవా
స్త్వయి న స్స్వపత స్త్వయి సదోభ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । [13] యే
దన్దశూకాః పార్థివా స్తాగ్(ం) స్త్వమితః పరోగవ్యూతి నివేశయ । సన్తి
వై న శ్శ్వఫిన స్సన్తి దణ్డిన స్తేభ్యో నే ద్ధినసా న్నైభ్య స్త్వాయ మస్మా
హినసాత । [14-19]సమీచీ నామాసి ప్రాచీ ది[20-25]గ్ఘేతయో నామస్థేతి
ద్వాదశ పర్యాయాః । [26] అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ
చ । సప్త చ మానుషీ రిమా స్తిస్ర శ్చ రాజబన్ధవీః । [27] న వై శ్వేత-
స్యాధ్యాచారే ఽహి ర్దదర్శ కంచన । శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో-
నమ శ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ ॥ ౧౬ ॥

ద్విశ్యా రాజబన్ధవీ ర్ద్వే చ ॥ ౧౩ ॥

అష్టాదశః ఖండః. మంత్రాః అష్టాచత్వారింశత్.

⟶ అగ్రయణాదిమంత్రాః ⟵

౧ [1] పరమేష్ఠ్యసి పరమాం మాగ్(ం) శ్రియం గమయ [2] ప్రత్యవ-
రూఢో నో హేమన్తః । [3] ప్రతి క్షత్రే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే [4] ప్రత్య-
శ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామి గోషు । [5] ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతి తిష్ఠామి భవ్యే।
[6] ఇహ ధృతి రిహ విధృతి [7] రిహ రన్తి రిహ రమతిః । [8] స్యోనా పృథివి
[9] బడిత్థా పర్వతానా మిత్తి ద్యే । [10] ఆ త్వా వహన్తు హరయ స్సచేతస
శ్శ్వేతై రశ్వై స్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజిరై (*ర్బలవద్భి ర్మనోజవై)
రాయాహి మమ హవ్యాయ శర్వో [11] పస్పృశతు మీఢ్వా న్మీఢుషే
స్వాహా [12] పస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా । [13] జయన్తోపస్పృశ
జయన్తాయ స్వాహా [14] భవాయ దేవాయ స్వాహా [15] శర్వాయ దేవాయ
స్వా [16] హేశానాయ దేవాయ స్వాహా [17] పశుపతయే దేవాయ స్వాహా
[18] రుద్రాయ దేవాయ స్వా [19] హోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా [20] భీమాయ
దేవాయ స్వాహా [21] మహతే దేవాయ స్వాహా [22] భవస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా [23] శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వా [24] హేశానస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా [25] పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా [26] రుద్రస్య
దేవస్య పత్న్యై స్వా [27] హోగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా [28] భీమస్య
దేవస్య పత్న్యై స్వాహా [29] మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా [30]
జయన్తాయ స్వాహా [31] ఽగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహుత ఆహుతీనాం
కామానాగ్ం సమర్ధయిత్రే స్వాహా । [32] స్వస్తి నః పూర్ణముఖః పరి
క్రామతు [31] గృహపోపస్పృశ గృహపాయ స్వాహా [34] గృహప్త్యుపస్పృశ
గృహప్యై స్వాహా [35] ఘోషిణ ఉపస్పృశత ఘోషిభ్య స్స్వాహా

(*) ఏతత్కోష్టకాంతర్గతం బహవఃనపఠంతి. నవ్యాఖ్యాతం చ.

[36]శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య స్స్వాహా [37]విచిన్వన్త ఉపస్పృశత విచి-
న్వద్భ్య స్స్వాహా [38]ప్రపున్వన్త ఉపస్పృశత ప్రపున్వద్భ్య స్స్వాహా
[39]సముశ్నన్త ఉపస్పృశత సముశ్నద్భ్య స్స్వాహా [40]దేవసేనా ఉపస్పృశత
దేవసేనాభ్య స్స్వాహా[41]యా ఆఖ్యాతా యాశ్చానాఖ్యాతా దేవ సేనా
ఉపస్పృశత దేవ సేనాభ్య స్స్వాహా[42]ద్వార*పోపస్పృశ ద్వార*పాయ
స్వాహా[43]ద్వార * పృపస్పృశ ద్వార*పై స్వాహా[44]ఽన్వాసారిణ ఉప-
స్పృశతాన్వాసారిభ్య స్స్వాహా [45]నిషఙ్గి న్నుపస్పృశ నిషఙ్గిణే స్వాహా
[46]నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే [47-48]క్షేత్రస్య పతినా వయ మిత్రే ద్వే।
పరమేష్ఠ్యసి పరమా ష్ముష్టా । ౧౮ ।

ఏకోనవింశః ఖండః. మన్త్రాః షోడశ.

⟶ మాసిశ్రాద్ధవిషయకామంత్రాః. ⟵

౧ [1]యస్మై మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా। తస్మై రేతః
పితా*వృఙ్క్తాం మా ఽభు రన్యోఽవపద్యతా మముష్మై స్వాహా।
[2]యాస్తిష్ఠన్తి యా ధావన్తి యా ఆర్ద్రఘ్నీః పరితస్థుషీః। అద్భి ర్విశ్వస్య
భర్త్రీభి రన్త రన్యం పితు ర్దధే ఽముష్మై స్వాహా। [3]యస్మై పితామహీ
ప్రలులోభ చరత్యనువ్రతా। తస్మై రేతః పితామహో †వృఙ్క్తాం
మా ఽభుర్రన్యోఽవ పద్యతా మముష్మై స్వాహా। [4]అన్తర్దధే పర్వతై
రన్త ర్మహ్యా పృథివ్యా। ఆభి ర్దిగ్భి రనన్తాభి రన్త రన్యం పితామహా
ద్దధే ఽముష్మై స్వాహా। [5]యస్మై ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్య-
ననువ్రతా। తస్మై రేతః ప్రపితామహో †వృఙ్క్తాం మా ఽభు రన్యో

---

* ద్వారా. † వృఙ్క్తా మాభురన్యోఽవ పద్యతామితి కేచిత్.

ఉప పద్యతా మముష్మై స్వాహా । 6 అన్తర్దధ ఋతుభి రహోరాత్రై
స్సన్ధిభిః । అర్ధమాసైశ్చ మాసై శ్చాన్త రన్యం ప్రపితామహా ద్దధేఽ-
ముష్మై స్వాహా । 7 యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాగ్(ం)శ్చ
విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ । అగ్నే తాన్ వేత్థ యది తే జాత-
వేద స్తయా ప్రత్తగ్(ం) స్వధయా మదన్తు స్వాహా । 8 స్వాహా పిత్రే ।
9 పిత్రే స్వాహా । 10 స్వాహా పిత్రే । 11 పిత్రే స్వాహా । 12 స్వధా
స్వాహా । 13 అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా । 14 ఏష తే తత
మధుమాగ్(ం) ఊర్మి స్సరస్వాన్ యావా నగ్ని శ్చ పృథివీ చ తావ-
త్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథాఽగ్ని-
రక్షితోఽనుపద స్త ఏవం మహ్యం పిత్రే ఽక్షితోఽనుపద స్త స్స్వధా
భవ తాం త్వగ్(ం) స్వధాం తై స్సహోపజీవర్చ స్తే మహి 15 మేష తే
పితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మి స్సరస్వాన్ యావాన్ వాయు శ్చాన్త-
రిక్షం చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి
యథా వాయు రక్షితోఽనుపద స్త ఏవం మహ్యం పితామహా యాక్షి-
తోఽనుపద స్త స్స్వధా భవ తాం త్వగ్(ం) స్వధాం తై స్సహోపజీవ
సామాని తే మహి 16 మేష తే ప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మి
స్సరస్వాన్ యావా నాదిత్య శ్చ ద్యౌ శ్చ తావత్యస్య మాత్రా తా-
వతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా ఽఽదిత్యోఽక్షితోఽను-
పద స్త ఏవం మహ్యం ప్రపితామహా యాక్షితోఽనుపద స్త స్స్వధా భవ
తాం త్వగ్(ం) స్వధాం తై స్సహోపజీవ యజూగ్ంషి తే మహిమా ।

అముష్మై స్వాహా స్వధా స్వాహైకం చ । ౧౯ ।

వింశః ఖండః, మంత్రాః అష్టాత్రింశత్.

మాసిశ్రాద్ధశేష, అష్టకా మంత్రాః.

౧ [1]పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌ రపిధానం బ్రహ్మణ స్త్వా ముఖే జు-
హోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసి
మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మి న్లోకే । [2]మార్జయన్తాం మమ పితరో
[3]మార్జయన్తాం మమ పితామహా [4]మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహా
[5]మార్జయన్తాం మమ మాతరో [6]మార్జయన్తాం మమ పితామహ్యో
[7]మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహ్యః। [8]ఏతత్తే తతాసౌ యే చ త్వా-
మ[9]న్వేతత్తే పితామహాసౌ యేచ త్వామ[10]న్వేతత్తే ప్రపితామహాసౌ
యే చ త్వామ[11]న్వేతత్తే మాత రసౌ యా శ్చ త్వా మ[12]న్వేతత్తే
పితామహ్యసౌ యా శ్చ త్వామ[13]న్వేతత్తే ప్రపితామహ్యసౌ యా-
శ్చ త్వామను । [14-19]మార్జయన్తాం మమ పితర ఇత్యేతే * । [20]యేచ-
వో ఽత్ర యే చాస్మాస్వాశగ్ంసన్తే [21]యా శ్చ వో ఽత్ర యాశ్చాస్మా
స్వాశగ్ంసన్తే [22]తే చ వహన్తాం [23]తాశ్చ వహన్తాం [24]తృప్యన్తు భవన్త
[25]స్తృప్యన్తు భవత్య [26]స్తృప్యత తృప్యత తృప్యత। [27]పుత్రా న్పౌత్రా
నభితర్పయన్తీ రాపో మధుమతీ రిమాః । స్వధాం పితృభ్యో అమృతం
దుహానా ఆపో దేవీ రుభయాగ్(౦) స్తర్పయన్తు। [28]తృప్యత తృప్యత తృ-
ప్యత। [29]ప్రాణే నివిష్టో ఽమృతం జుహోమి బ్రహ్మణి మ ఆత్మా ఽమృత-
త్వాయ । [30]యాం జనాః ప్రతినన్దన్తి రాత్రిం ధేను మివాయతీమ్ ।
సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమఙ్గలీ స్వాహా । [31]వహ వ-
పాం జాతవేదః పితృభ్యో యత్రైతాన్ వేత్థ నిహితా న్పరాకే। మేదసః

---

* అస్మి న్వాక్యే మమేతిపదం కేచిన్నాధీయతే.

కూల్యా ఉప తా న్క్షరన్తు సత్యా ఏషా మాశిష స్సన్తు కామా స్స్వాహా।
[32]యాం జనాః ప్రతినన్దన్తీత్యేషా। [33-35]ఇయ మేవ సా యా ప్రథమా
వ్యౌచ్ఛ దితి తిస్రః। [36]ఏకాష్టకాం పశ్యత దోహమానా మన్నం
మాగ్ంసవ ద్ఘృతవ త్స్వధావత్। తద్బ్రాహ్మణై రతిపూతం మస్తు
మక్షయ్య మముష్మిం ల్లోకే స్థితిం గచ్ఛతు మే పితృభ్య స్స్వాహా।
[37]ఔలూఖలా గ్రావాణో ఘోష మక్రత హవిః కృణ్వన్తః పరివత్స-
రీణమ్। ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్గ్(ం) స్యామ పతయో రయీ-
ణామ్। [38]ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీ దుదుహే
ప్రపీనా। తం దోహ ముపజీవాథ పితర స్సహస్రధార మముష్మిం
ల్లోకే స్వాహా॥ ౨౦॥

ఆయతీం ప్రపీనైకం చ॥ ౨౦॥

ఏకవింశః ఖండః. మన్త్రాః త్రయస్త్రింశత్.

—అష్టకాశేష, సనిమిత్తాజపాది మంత్రాః.—

౧ [1]ఉక్థ్య శ్చాప్యతిరాత్ర శ్చ సాద్యస్క్రి శ్ఛన్దసా సహ। అపూప-
ఘృతాహుతే నమస్తే అస్తు మాగ్ంసపిష్టలే స్వాహా। [2]భూః పృథి-
వ్యగ్నినర్చాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। [3]భువో వా-
యునాఽన్తరిక్షేణ సామ్నాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా।
[4]స్వ ర్దివాఽఽదిత్యేన యజుషాఽముం మయి కామం నియునజ్మి
స్వాహా। [5]జనదద్భి రథర్వాఙ్గిరోభి రముం మయి కామం నియునజ్మి
స్వాహా। [6]రోచనాయా జిరాయా గ్నయే దేవజాతవే స్వాహా। [7]కేతవే
మనవే బ్రహ్మణే దేవజాతవే స్వాహా। [8]స్వధా స్వాహా[9]ఽగ్నయే కవ్య-
వాహనాయ స్వధా స్వాహా। [10]అన్న మివ తే దృశే భూయాస్తం

[11]వస్త్రమివ తే దృశే భూయాసం [12]విత్తమివ తే దృశే భూయాస
[13]భ్రాశేవ తే దృశే భూయాసగ్గ్(ం) [14]శ్రీర్దేవ తే దృశే భూయాసగ్గ్ం
[15]సగ్గ్(ం) స్రవన్తు దిశో మహీ స్సమాధావన్తు సూనృతాః । సర్వే
కామా అభియన్తు మా ప్రియా అభిరక్షన్తు మా ప్రియాః । [16]యశో
ఽసి యశో ఽహం త్వయి భూయాస మసౌ । [17]అజ్ఞాన్యజ్ఞాన్యభిత్త
ఇత్త్యసౌ । [18]అధ్వనా మధ్వప తే స్వస్తి మా సంపారయ । [19]అయం
వా మశ్వినా రథో మా దుఃఖే మా సుఖే రిషత్ । అరిష్ట స్స్వస్తి
గచ్ఛతు వివిఘ్నన్పృతనాయతః । [20-30]అశ్వోఽసి హయోఽస్యత్యోఽసి
నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసి వృషాఽసి నృమణా అసి
యయుర్నామాస్యాదిత్యానాం పత్వాఽన్విహి । [31]హస్తియశస మసి
హస్తియశసీ భూయాసం వహ కాల వహ శ్రియం మాఽభివహ ।
ఇన్ద్రస్య త్వా వజ్రేణాభి నిదధామ్యసౌ । [32]అవజిహ్వక నిజిహ్వకావ
త్వా హవిషా యజే । తథ్సత్యం యదహం బ్రవీమ్యధరో మదసౌ
వదా ధ్వస్వహ । [33]ఆ తే వాచ మాస్యాం దద ఆమనస్యాగ్ం హృదయ ఆ
దధే । యత్రయత్ర తే వా జ్ఞిహితా తాంతే ఆవదే । తథ్సత్యం
యదహం బ్రవీమ్యధరో మత్పద్యస్వాసౌ ॥ ౨౧ ॥

సూనృతా హవిషా యజే చత్వారి చ ॥ ౨౧ ॥

ద్వావింశః ఖండః. మన్త్రాః ద్వావింశతిః.

→→ క్రోధాపనయనాదిమంత్రాః. ←←

౧ [1]యా త ఏషా రరాట్యా తనూ ర్మన్యో ర్మృద్ధస్య నాశినీ ।
తాం దేవా బ్రహ్మచారిణో వినయన్తు సుమేధసః । [2]యత్త ఏతన్ముఖేఽ-
మతగ్ం రరాట ముదివ విధ్యతి । వి తే క్రోధం నయామసి గర్భ మశ్వ-

తర్యా ఇవ । [3]అవజ్యామివ ధన్వనో హృదో మన్యుం తనోమి తే ।
ఇన్ద్రాపాస్య ఫలిగమన్యేభ్యః పురుషేభ్యో ఽన్యత్ర మత్ ।[4]యదహం
ధనేన ప్రపణఙ్గ్(ం) శ్చరామి ధనేన దేవా ధనమిచ్ఛమానః । తస్మి
న్సోమో రుచమాదధాత్వగ్ని రిన్ద్రో బృహస్పతి శ్చ స్వాహా । [5]పరి
త్వా గిరే రమిహం పరి భ్రాతుః పరిష్వసుః । పరి సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః
పరిషీతః క్వేష్యసి । [6]శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామేణావిచ్ఛిదా । ఉలేన
పరిషీతో ఽసి పరిషీతో ఽస్యులేన । [7]ఆవర్తన వర్తయేత్యేషా ।
[8]ఆవర్తనే నివర్తన ఆవర్తన నివర్తనాయ స్వాహా । [9]అను పో ఽహ్వా-
దనుహ్వయో నివర్తో పో న్యవీవృతత్ । ఐన్ద్రః పరిక్రోశో నః పరిక్రో-
శతు సర్వతః । [10]యది మా మతి మన్యాధ్వా అదేవా దేవవత్తరమ్ ।
ఇన్ద్రః పాశేన సిక్త్వా వో మహ్య మిద్వశ మానయాథ స్వాహా ।
[11]యది వృక్షా ద్య ద్యన్తరిక్షా త్ఫల మభ్యపత్తదు వాయు రేవ ।
యత్రాస్పృక్ష త్తనువం యత్ర వాస ఆపో బాధన్తాం నిర్ఋతిం
పరాచైః । [12]యే పక్షిణః పతయన్తి బిభ్యతో నిర్ఋతై స్సహ ।
తే మా శివేన శగ్మేన తేజసోన్దన్తు వర్చసా । [13]దివో ను మా బృహతో
అన్తరిక్షాదపాగ్(ం) స్తోకో అభ్యపత చ్ఛివేన । సమహ మిన్ద్రియేణ మన-
సాఽహ మాగాం బ్రహ్మణా సంపృచ్ఛాన స్సుకృతా కృతేన । [14]ఇమం
మే వరుణ [15]తత్త్వా యామి [16]త్వం నో అగ్నే [17]స త్వం నో అగ్నే
[18]త్వమగ్నే అయాఽసి [19]ప్రజాపతే । [20]సమ్రాజం చ [21-23]వ్యాహృతీ
ర్వ్యాహృతాః । [24]ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాం ను గా దపరో
అర్థ మేతమ్ । శతం జీవన్తు శరదః పురూచీ స్తిరో మృత్యుం దధతాం
పర్వతేన ॥ ౨౨ ॥

క్వైవ్యసి పరావై ర్త్వష్టా చ । ౨౨ *।

---

[1]ఉష్ణేన పఞ్చదశా [2]యుర్ద్రా ఏకవిగ్ంశతి [3]శాగ్రన్త్రా దశ [4]యోగే-యోగే త్రయోదశ[5]సుశ్రవ స్సుశ్రవస మష్టౌ[6]పరి త్వాఽగ్న [7]ఇమగ్గ్(౦) స్తోమ[8]మాయుష్య మేకాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతి [9]ర్మయి పర్వత-పూరుషగ్ం షోడశ [10]త్రియ్యై విద్యాయా అష్టాదశ [11]ధాతా దదాతు నో రయి మేకవిగ్ంశతి [12]ర్శ్మా భవ షోడశ [13]మా తే కుమారం త్రయో-విగ్ంశతి [14]ర్నక్తంచారిణ శ్చతుర్దశ[15]యద్భూమే షడ్విగ్ంశతిః [16]కూ-ర్కురః పఞ్చవిగ్ంశతి [17]రిన్ద్ర జహి ద్వావిగ్ంశతిః [18]పరమేష్ఠ్యసి పర-మా మష్టౌ[19]యన్మే మాతా[20]పృథివీ తే పాత్ర మేకవిగ్ంశతి రేకవిగ్ం-శతి [21]రుక్షశ్చ త్రయోవిగ్ంశతి[22]ర్యాత ప్రసాఽష్టావిగ్ంశతి ర్ద్వా-విగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

[1]ఉష్ణేన [11]ధాతా[21-22]క్షశ్చ ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

ఉష్ణేన - షడ్వతేన.

హరిః ఓమ్ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

ఇత్యేకాగ్నికాణ్డే ద్వితీయః ప్రపాఠకః, ఏకాగ్నికాణ్డశ్చ సమాప్తః.

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం తు యద్భవేత్ ।

తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తు తే ।

ఓమ్ తత్సత్

---

* ద్వితీయప్రపాఠకస్య వినియోగమాలాఽపి క్వచిల్లభ్యతే. పరంతు శిష్టజనైర నాదృతేతి నాత్ర ముద్రితాస్మాభిః.

చెన్నపురి.—1918.